

# Årsredovisning 2017

Länsstyrelsen i Hallands län



LÄNSSTYRELSEN  
HALLANDS LÄN



## Länsstyrelsen – en samlade kraft

Sverige är indelat i 21 län och varje län har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Beslut - Årsredovisning 2017.....	5
Landshövdingen har ordet.....	6
Länsstyrelsen i korthet.....	8
Kommentar till tabellen medarbetare.....	8
Kommentar till tabellen ekonomi.....	9
Organisation.....	10
Resultatredovisning.....	11
Övergripande samordningsuppdrag.....	12
Övrig förvaltning.....	20
Trafikföreskrifter.....	21
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.....	22
Regional tillväxt.....	29
Infrastrukturplanering.....	39
Hållbar samhällsplanering och boende.....	40
Energi och klimat.....	45
Kulturmiljö.....	50
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.....	59
Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd.....	65
Lantbruk och landsbygd.....	91
Fiske.....	95
Folkhälsa.....	98
Jämställdhet.....	104
Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter.....	110
Integration.....	117
Organisationsstyrning.....	121
Återrapportering av länsstyrelsernas medverkan i Miljömålsrådet.....	122
Personaluppgifter.....	134
Året i siffror.....	137
Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr.....	137
Tabell B - Verksamhetskostnader 2017.....	138
Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017.....	139
Tabell D – Representation.....	140
Tabell E – Lokaler.....	140
Tabell F – Redovisning av ärenden 2017.....	141
Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017.....	143
Tabell H – Handläggningstider.....	144
Avgiftsbelagd verksamhet.....	146
Sammanställning över väsentliga uppgifter.....	147
Finansiell redovisning.....	149
Resultaträkning (tkr).....	149

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Balansräkning .....	150
Anslagsredovisning.....	152
Redovisning mot inkomsttitel .....	152
Redovisning av beställningsbemyndiganden .....	152
Tilläggsupplysningar och noter .....	153
Noter till resultaträkningen .....	155
Noter till balansräkningen .....	160
Ledamöter insynsrådet .....	166
Bilaga.....	167
Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen .....	167



Beslut 2018-02-21

Dnr: 100-270-18

## Årsredovisning 2017

Länsstyrelsen i Hallands län har upprättat en årsredovisning för år 2017 som ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lena Sommestad efter föredragning av ekonomichef Mats Nilsson och controller Janette Johansson.

Halmstad 2018-02-21



Lena Sommestad



Janette Johansson

## Landshövdingen har ordet



### Bästa läsare!

Halland är ett dynamiskt och växande län. Under år 2017 ökade befolkningen med 4 492 invånare, från 320 333 invånare vid årsskiftet 2016/2017 till 324 825 invånare vid årsskiftet 2017/

2018. Till detta kommer asylsökande, liksom en stor sommarbefolkning. Länets kommuner planerar för fortsatt befolkningsökning, med nya bostäder och ny infrastruktur.

Hallands stora attraktionskraft och starka expansion sätter en stark prägel på Länsstyrelsens arbete. I Halland handläggs till exempel fler överklagade bygglov per capita än i något annat län i landet. Samtidigt ställer expansionen krav på kraftfulla insatser, lokalt och regionalt, för att säkerställa ett hållbart samhällsbyggande. Frågor kring miljöskydd och klimatanpassning liksom insatser till skydd av natur- och kulturvärden, växer i betydelse. De nya globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030, är på väg att integreras i Länsstyrelsens arbete. Till gagn för länets utveckling har Länsstyrelsen under året fördjupat den strategiska samverkan med Region Halland och länets kommuner. Samverkan har också utvecklats inom ramen för Insynrådet och den statliga chefsgruppen. Länsstyrelsen har under året, i samverkan med aktörer i länet, drivit kravet på ett nytt, permanent häkte i Hallands län.

Sedan hösten 2015 har uppdragen kring flyktmottagande och integration krävt stora insatser från Länsstyrelsen. Arbetet har utvecklats under år 2017 bl.a. genom det nya uppdraget att samordna tidiga insatser för asylsökande. En viktig plattform för samverkan i länet är *Integrationsråd Halland*, som under ledning av Länsstyrelsen och Region Halland samlar företrädare för kommuner, statliga myndigheter, civilsamhälle och näringsliv. Andra uppdrag, som har vuxit i betydelse under året, är åtgärder till stöd för bostadsförsörjningen, liksom insatser för att påbörja återuppbyggnaden av ett regionalt förankrat civilt försvar. Den enskilda händelse som har haft störst påverkan på

Länsstyrelsens arbete under år 2017 är sommaren vattenbrist, med låga grundvattennivåer. Länsstyrelsen svarade under sommaren för samverkan regionalt och nationellt bl.a. genom samverkanskonferenser och sammanställning av aktuella lägesbilder. Länsstyrelsen utarbetade också en regional handlingsplan som kommunicerades med berörda aktörer.

Internt har arbete för att utveckla Länsstyrelsen som myndighet och arbetsplats haft hög prioritet. Det har handlat om arbetsmiljö, fortsatt digitalisering, kommunikation och en god förvaltningskultur. Myndigheten har miljödiplomerats och utvecklat mer effektiva rutiner för upphandling. Särskilda insatser har genomförts för att anställa språkpraktikanter, samt för att bidra till regeringens satsningar på ”moderna beredskapsjobb” och ”gröna jobb”. Utbildningar har genomförts kring Arbetsmiljöverkets nya föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö. Vårens medarbetarundersökning visar en fortsatt positiv utveckling. Arbetsplatsen som helhet fick i år ”grönt ljus”, med potential för ytterligare utveckling. I april 2017 blev Länsstyrelsen i Halland föremål för inspektion av Justitiekanslern (JK). JK:s sammanfattande bedömning var att Länsstyrelsen fungerar mycket väl, med effektiv och kompetent handläggning och med kunnig personal.

Arbetet i myndigheten har under året bedrivits inom sju enheter, Enheten för verksamhetsstöd, Landsbygdsenheten, Miljövårdsenheten, Naturvårdsenheten, Samhällsbyggnadsenheten, Utvecklingsenheten och Veterinärenheten. Länsstyrelsen har därtill ansvar för två delegationer, Miljöprövningsdelegationen (MPD) och Viltförvaltningsdelegationen.

Enheten för verksamhetsstöd har prioriterat arbetet för styrning och uppföljning, bland annat genom ökat fokus på myndighetens tvärsektorriella uppdrag. Insatser för en mer effektiv, digital ärendehantering fortsätter. Handläggningstider och ärendebalanser har kontinuerligt följts upp. Uppföljningen visar att enhetens rättsfunktion klarar regeringens mål för handläggning av bygglov. Länsstyrelsens Miljöprövningsdelegation (MPD) når för fjärde året i rad till 100 procent de nationella handläggningensmålen.

Landsbygdsenheten har, utöver kontinuerliga insatser inom landsbygdsprogram och rådgivning, utvecklat samverkan kring ett regionalt livsmedelsprogram. Samverkan stadfästes den 27 januari genom ett ”historiskt handslag” mellan landshövdingen, regionråd Dag Hultefors, Region Halland, och VD Rolf Frid, Signerat Halland. Inom fiskevården har dialoger förts med bl. a. yrkesfisket och miljöorganisationer med anledning av förslag om fiskereglering i marina skyddade områden. Veterinärenheten har under året gjort särskilda insatser inom området antibiotikaresistens. En utvärdering av Jordbruksverket gav under hösten Veterinärenheten goda vitsord för en väl genomförd verksamhet.

Inom miljö- och naturvården har Länsstyrelsen intensifierat arbetet med vattenvårdsfrågor, med särskilt fokus på tvärssektoriell samverkan. Arbetet knyter an till Länsstyrelsens uppdrag för tillsyn av vattenverksamheter och till det nya åtgärdsprogram för vattenförvaltningen, som fastställdes av Vattendelationen för Västerhavets vattendistrikt i december 2016. Med anledning av vattenbristen sommaren 2017 förbereds utökade insatser för att kartlägga länets grundvattenresurser. Andra aktuellt miljöprojekt, av hög prioritet för Länsstyrelsen, är den nya tåg tunneln i Varberg, liksom projekt för marksanering i kvarteret Renen i samma stad. Länsstyrelsens insatser för friluftsliv och för skydd och skötsel av värdefulla naturområden har utökats. Ett tiotal nya naturreservat har beslutats under året och arbetet fortskrider med att färdigställa en regional strategi för grön infrastruktur. En ny regional förvaltningsplan för rovdjur har fastställts.

Arbetet vid Samhällsbyggnadsenheten har präglats av regeringens nya uppdrag till länsstyrelserna, att ”verka för att behovet av bostäder tillgodoses”. Länsstyrelsen har under året haft dialoger med samtliga kommuner kring bostadsbyggandet och handlagt omfattande investeringsstöd till bl.a. hyresbostäder, äldreboenden och solceller. Länsstyrelsens bostadsmarknadsenkät 2017 visar att bostadsbrist råder i alla kommuner och att bostadsbyggandet, trots att antalet färdigställda bostäder ökar, inte kan möta de behov som en växande befolkning ställer. Utmaningarna är också stora när det gäller hållbart samhällsbyggande. Exploaterings-

trycket är hårt inte minst i kustzonen, som också är sårbar för klimatförändringar. Länsstyrelsen har under året bidragit till energiomställning i länet bland annat genom det statliga programmet Klimatklivet och genom nätverk för energieffektivisering. På kulturmiljöområdet har insatser för att integrera kulturmiljömål i hela myndighetens verksamhet haft hög prioritet.

När det gäller frågor om social hållbarhet har Länsstyrelsen – utöver arbetet med flyktingmottande och integration - fortsatt att utveckla insatser inom bland annat områdena jämställdhet, folkhälsa och våld i nära relationer. Ett nytt insatsområde för år 2017 är brottsförebyggande arbete. Samverkan inom området social hållbarhet har utvecklats genom verktyget ”sociala hållbarhetsblomman”.

Vid sidan av löpande och långsiktiga insatser har Länsstyrelsen under året genomfört ett antal utåtriktade evenemang, främst utbildningar och konferenser kring olika aspekter av hållbar utveckling (Agenda 2030). Det har handlat om bl.a. miljömål, havsmiljö, klimatsomställning, folkhälsa, brottsförebyggande arbete, jämställdhet och integration. Vissa utåtriktade aktiviteter har kombinerats med besök från regering, riksdag eller centrala myndigheter. Under året fick länsstyrelsen besök av statsråden Ibrahim Baylan, Mikael Damberg och Isabella Lövin. Ett talmansbesök genomfördes i samverkan med Riksdagen. Landshövdingen har tagit emot företrädare för Konstitutionsutskottet. Statssekreterare Jan Salestrand och GD för Säkerhetspolisen Anders Thornberg besökte Halmstad i samband med föredrag på Allmänna Försvarsföreningen. Landshövdingen har under året deltagit i en lång rad evenemang i länet, från invigningar och jubiléer till prisutdelningar, konferenser och föreläsningar. Residenset har utvecklats som mötesplats, med bl.a. seminarier och konserter. Länsstyrelsen medverkade sommaren 2017 med utställningar och föredrag vid evenemanget *Tallships Races* i Halmstad.

Sammantaget har Länsstyrelsen under år 2017 haft ambitionen att vara både en tydlig och drivande aktör i länet och en väl fungerande myndighet – *nära hallänningen och med länets utveckling i fokus.*

## Länsstyrelsen i korthet

Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet*	2017	2016	2015	2014
Inkomna och initiativärenden (st)	17 990	8 952	8 438	20 542
Beslutade ärenden (st)	24 012	8 751	8 566	20 025
Utgående ärendebalans (st)	7 252	2 138	1 866	2 295
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	1 205	65	134	40

\* Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöddirektstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT-system, BLIS.

Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÄS 622) avseende åren 2015-2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015-2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

## Kommentar till tabellen verksamhet

Den stora ökningen av antalet ärenden äldre än två år beror på problemen med Jordbruksverkets system enligt beskrivning ovan. Jämförbar siffra för ärenden äldre än två år exklusive ärenden i Jordbruksverkets system är 70 stycken för år 2017.

Förhållandet att det inte finns statistik från Jordbruksverkets system avseende 2016 och 2015 gör att 2017 års siffror inte är jämförbara med de två senaste åren som brukligt är i årsredovisningen. Därför väljer Länsstyrelsen att även redovisa år 2014 som jämförelse, då ärenden från Jordbruksverkets system senast redovisades.

Medarbetare	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter (st)	166,8	160,4	157,6
– varav kvinnor	112,6	107,5	109,1
– varav män	54,1	53,0	48,5
Total sjukfrånvaro (%)	3,6	3,5	3,6
– varav kvinnor	4,0	3,9	4,7
– varav män	2,8	2,9	1,0
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	12,6	12,2	11,9
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	10,7	5,8	11,9

## Kommentar till tabellen medarbetare

Antalet årsarbetskrafter har ökat med något jämfört med föregående år, ökningen finns främst inom naturvårdsområdet.

Den totala sjukfrånvaron i förhållande till ordinarie arbetstid ligger i stort sett på samma nivå som föregående år. Värt att notera är att ef-

tersom Länsstyrelsen är en arbetsplats med relativt få medarbetare får varje enskild medarbetares sjukfrånvaro relativt stor påverkan på det totala resultatet.

Under verksamhetsåret 2017 har Länsstyrelsen i Hallands län genomfört 50 rekryteringar (antal ärenden) varav 31 tillsvidareanställningar och 19 visstidsanställningar.



Ekonomi	2017	2016	2015
Verksamhetsintäkter (tkr)	184 266	172 366	175 197
- varav anslag (tkr)	91 319	87 269	83 556
- varav bidrag (tkr)	77 691	76 559	79 777
- varav avgifter och övrigt (tkr)	15 256	8 537	11 865
Verksamhetskostnader (tkr)	184 126	170 751	176 694
- varav kostnader för personal (tkr)	110 723	102 910	99 245
- varav kostnader för lokaler (tkr)	9 578	8 565	8 640
- varav övriga kostnader (tkr)	63 825	59 276	68 809
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	24 598	31 835	34 884
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	50	51	49
OH-kostnad av total kostnad (%)	24,52	24,80	22,48
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	52,9	47,9	49,2

## Kommentar till tabellen ekonomi

2017 ökade länsstyrelsens verksamhet inom nästan alla områden. Verksamhetsintäkterna har ökat med nästan 7%, mest beroende på ökat anslag och på engångsintäkter i form av virkesförsäljning som klassas som intäkt av avgifter. Andelen av verksamheten som finansieras via förvaltningsanslaget sjönk på nytt från 51 till 50% och trenden är att en allt mindre del av verksamheten finansieras via anslaget. För närmare analys av resultatet för de olika finansieringsformerna hänvisas till den finansiella redovisningen.

Verksamhetskostnaderna ökade med 7,8%. Personalkostnaderna har ökat med 7 732 tkr och består av små ökningar inom de flesta verksamhetsområden. De områden som ökat mest är natur- och miljövård, krisberedskap samt livsmedelskontroll och djurskydd. Även övrig

förvaltning ökar till stor del beroende på att arbetet med valet 2018 startats 2017. Lokalkostnader brukar vara relativt statiska och den ökning som finns beror på en reservation för en garantikostnad i samband med uppsägning av ett hyresavtal. Detta är en engångskostnad och påverkar också posten Lokalkostnad per årsarbetskraft som utan denna post varit 52,2.

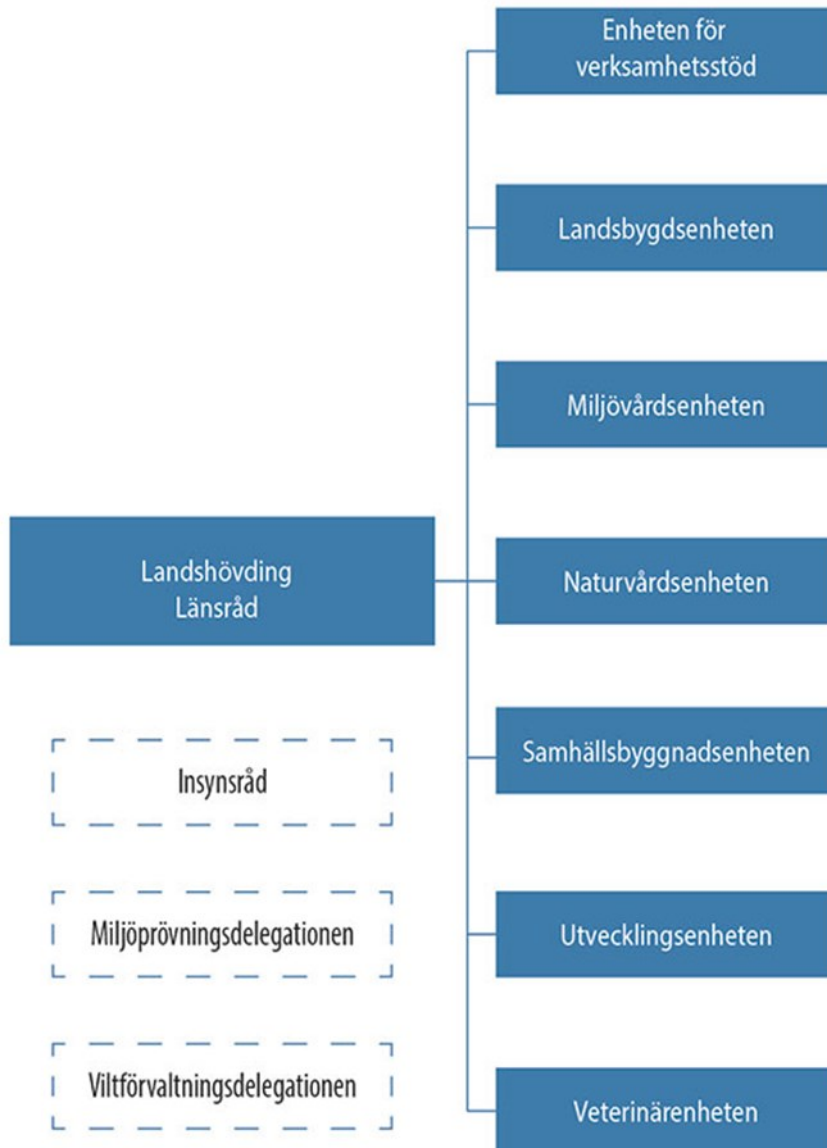
Ökningen av övriga kostnader är i stort sett helt hänförlig till skydd av områden och arter och förvaltning av naturreservat. För mer detaljerade studier hänvisas till tabellerna A-C.

Lämnade bidrag är med ett undantag relativt lika mellan åren. Den största posten rör kalkning av försurade vatten som står för ca 10 mkr per år. Det som varierar mellan åren är bidrag som rör sanering av förorenad mark, allt beroende på antal objekt och var man befinner sig i saneringsarbetet.

## Organisation

### Länsstyrelsens organisationsplan

Bild på organisationen per 31 december 2017.



## Resultatredovisning

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen (VÄS) som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med tabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Vissa verksamhetsområden är sammanslagna då de har ett tydligt samband. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena, en samlad bedömning av verksamhetsområdets sammantagna resultat, samt kommentarer till andra väsentliga prestationer och resultat inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de uppdrag som följer av länsstyrelseinstruktionen samt av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet. De flesta belopp i resultatredovisningen är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser. Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. I årsredovisningar från år 2014 och tidigare är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar. Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Årsredovisningsmallgruppen har haft en dialog med Finansdepartementet och enats om att regleringsbrevsuppdrag som rapporterats direkt till ett specifikt departement eller verk inte ska redovisas i årsredovisningen för att undvika dubbelrapportering.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket I regleringsbrevet för 2017 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

”Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.”

### Ny länsstyrelseinstruktion

Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion upphävdes 2017-11-01 och ersattes av Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. ÅR-mallen för år 2017 utgår likafullt från den upphävda förordningen (2007:825) inklusive de upphävda tilläggen 5 § p. 9 (Förordning (2017:222)) samt 6 § p. 13 (Förordning (2017:250)). Skälen härför är att länsstyrelserna har arbetat utifrån den upphävda förordningen större delen av året, samt att den nya förordningen enligt Finansdepartementets ambition inte skall innebära någon ändring i sak. Slutligen hänvisas också till den upphävda förordningen i gällande Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna (ändringsbeslut 2017-06-29).

## Övergripande samordningsuppdrag

### Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelseinstruktion 2 § Förordning (2008:1346 1-2:a stycket).

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

### Samordningsformer och sektorövergripande arbete

Nedan följer en rapportering med ett urval ur den omfattande verksamhet som utförs av Länsstyrelsen. För en mer detaljerad redovisning hänvisas till respektive verksamhetsområde i årsredovisningen.

#### Chefsgrupp och dialogmöten

Statliga chefsgruppen i Halland hade möte vid två tillfällen under året. Då lyfts aktuella frågor från respektive myndighetschef från de närvarande myndigheterna, som varit Trafikverket, Polisen, Kronofogden, Tullverket, Kriminalvården, Migrationsverket, Skogsstyrelsen, Halmstad tingsrätt, Åklagarkammaren, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen, Fortifikationsverket, ALMI, Försäkringskassan, samt Region Halland. På mötena har getts information om Indelningskommitténs nya direktiv att se över den regionala indelningen av statliga myndigheter samt om länsstyrelsens nya brottsförebyggande uppdrag och regeringens nationella program Tillsammans mot brott. Ny förordning om regionalt tillväxtarbete – tydligare uppdrag för de statliga myndigheterna: Presentation av väsentliga förändringar i förordning 2017:583 om regionalt tillväxtarbete landshövding Lena Sommestad och regiondirektör Catarina Dahlöf. Moderna beredskapsjobb i staten ansvariga från Arbetsförmedlingen informerade och dialog hölls om hur myndigheterna tar sig myndigheterna an uppdraget. Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen Presentation av Statskontorets rapport och dialog med utredare från Statskontoret.

Länsstyrelsens ledning besökte Kriminalvårdens anstalt i Halmstad i januari. Kriminalvårdschef samt medarbetare presenterade där kriminalvårdens verksamhet med fokus på Hal-

land, arbetsdrift, lärcentrum samt programverksamhet på anstalten. Även återfallsförebyggande arbetet beskrevs. Besöket gav länsstyrelsen en ökad kunskap om Kriminalvårdens verksamhet och förutsättningar i länet. Det gav också en grund för det nya brottsförebyggande samordningsuppdraget.

Möte hölls i mars angående behovet av ett permanent häkte i Halland/Halmstad. Med anledning av förestående beslut om den framtida häktesorganisationen, vilket inkluderar häktet i Halmstad, diskuterade företrädare för berörda myndigheter i Hallands län vikten av att ett häkte med tillräcklig kapacitet permanent etableras i Halmstad. Landshövdingen samman kallade mötet där Polisen, Kriminalvården /Frivården, Åklagarkammaren, Halmstad och Varbergs tingsrätter deltog.

Kommundialog genomfördes med Hylte kommun i januari. På dagordningen stod frågor som gällde integration, bostadsfrågor och grön infrastruktur. Kommunen arbetar med sitt nya kommunomfattande översiktsplan och avser även att arbeta fram ett bostadsförsörjningsprogram. Under 2016–2017 har länsstyrelsen haft kommundialog på ledningsnivå i samtliga länets kommuner.

#### Social hållbarhet

Länsstyrelsen har under 2017 påbörjat arbetet inom brottsförebyggande samordning. Under året har samverkan initierats med flera nationella myndigheter varav fortsatt kontinuerlig samverkan sker med Ekobrottsmyndigheten samt Kriminalvården. Tullen har fortsatt en bra samverkan med Länsstyrelsen genom Preventionsnätverket. Även med Polismyndighetens kommunpolis har en stabil samverkan byggts upp inom det brottsförebyggande området. Detta då de är den naturliga samverkansparten gentemot sina kommunala motsvarigheter.



I december genomförde Länsstyrelsen en konferens med forskare för en bred målgrupp från polis, kommuner, Räddningstjänst, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Region Halland och civilsamhälle för att belysa sambanden mellan social hållbarhet och social oro. Konferensen satte "tillit" i centrum och visade på behovet av att samverka brett för att förebygga social oro och arbeta för social hållbarhet. Konferensen genomfördes tvärssektoriellt och anordnades av medarbetare inom brottsförebyggande, ANDT, våld i nära relation samt krisberedskap.

Länsstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram en länsstrategi för arbetet med jämställdhetsintegrering. Arbetet har skett i samverkan med kommuner, myndigheter och Region Halland, inom ramen för projektet Jämställd regional tillväxt och delprojektet Från vaggan till graven. *Strategi för ett jämställt Halland 2017–2020* lägger fast ett arbetssätt och en riktning för ett långsiktigt systematiskt arbete för jämställdhet i Hallands län. Den kopplar an till regionala styrdokument såsom den regionala utvecklingsstrategin, tillväxtstrategin samt hälso- och sjukvårdsstrategin. Vidare regionaliserar den de nationella jämställdhetspolitiska målen och regeringens mål för mänskliga rättigheter och icke-diskriminering och formulerar strategiska insatser för att säkerställa framgångar i jämställdhetsarbetet. Strategin utgör ett stöd för arbetet med jämställdhet i länet.

#### Mottagande och etablering av nyanlända

Under året har Länsstyrelsen arbetat tvärssektoriellt för att fortsatt utveckla en bredare samsyn på mottagande och etablering av nyanlända i länet. Detta har resulterat i gemensamma utbildningar och konferenser, samt förankring av jämställdhetsperspektiv i utvecklingsmedelsförfarandet. Vidare har Länsstyrelsen arbetat för att effektivisera informationsflödet, t.ex. genom att ta fram enhetliga, statistiska underlag för användning i länet. Intresset och deltagandet i konferenser/utbildningar har varit hög, vilket tyder på att Länsstyrelsen har kunnat leverera efterfrågad kompetens vid rätt tidpunkt.

Insatser, kunskap och dialog kring flyktingmottagande och integration är viktiga frågor i länet. Tillsammans med Region Halland samlar Länsstyrelsen centrala aktörer från kommuner,

myndigheter, näringsliv och civilsamhälle till samråd i *Integrationsråd Halland*. Vid mötet i mars presenterades Nuläge asylsökande och processen vid avslagsbeslut och avvísning av Migrationsverket. Under ämnet Etablering på arbetsmarknaden för nyanlända gavs en presentation om arbete med etablering och praktik av Arbetsförmedlingens chef för verksamhetsområde Göteborg/Halland. Länsstyrelsen informerade även om Samordning, medel och aktiviteter inom *Tidiga insatser för asylsökande*.

Samtliga kommuner har visat beredskap att ta emot nyanlända, men har kommit olika långt i sin långsiktiga planering för faktiskt mottagande, oftast med anledning av bostadsbrist. Uppföljning av mottagandearbete har skett genom dialogforum på såväl operativ som strategisk nivå, samt genom kommunbesök i varje kommun i samverkan med Region Halland för att få en helhetsbild av mottagande och integrationsprocesser i kommunen. Jämställdhet i mottagande har varit ett ämne i samtliga diskussioner vid dessa besök. Uppföljningsbesök med inriktning på boendelösningar och integrationsprojekt har genomförts löpande.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att kommunernas beredskap och kapacitet för mottagande av nyanlända har visat en positiv utveckling, med tanke på det ansträngda läget på bostadsmarknaden. Identifierade utvecklingsområden består bl.a. av arbetet med målgruppen självbosatta, trångboddhet för gruppen nyanlända i sin helhet, samt skapande av långsiktiga boendelösningar i en del av kommunerna.

Under året har Länsstyrelsen arbetat tvärssektoriellt för att fortsatt utveckla en bredare samsyn på mottagande och etablering av nyanlända i länet. Detta har resulterat i gemensamma utbildningar och konferenser, samt förankring av jämställdhetsperspektiv i utvecklingsmedelsförfarandet.

#### Strukturfondsprogrammen - En del av EU:s sammanhållningspolitik.

Strukturfondspartnerskapet ska inom målet investering för tillväxt och sysselsättning yttra sig över vilka ansökningar som ska prioriteras bland de ansökningar som godkänts av förvaltande myndighet för det berörda strukturfondsprogrammet (ERUF och ESF) Länsstyrelsen har deltagit i partnerskapets fyra möten för

Västsverige under året. Från Halland deltar i övrigt bl.a. politiker från Regionala tillväxtutskottet.

Länsstyrelsen har under 2017 varit med och prioriterat bl.a. följande projekt till Halland ur regionalfonden:

- Hallands matgille, Signerat Halland Ekonomisk Förening
- Social innovation och samhällsentreprenörskap i Halland (SISIH)
- Trähusambassadörer, Energi- och Miljöcentrum i Varberg (TEM 4)
- SolReg Halland, Varbergs kommun
- Arena för Grön tillväxt

### Livsmedelsstrategin

Den nationella livsmedelsstrategin beslutades 2017. Länsstyrelsen i Halland fortsatte sitt arbete med ett regionalt livsmedelsprogram i samarbete med Region Halland, vilket pågått sedan 2016. I samarbetet arrangerades 2017 konferensen "Handslaget" för livsmedelsintressenter i Halland. Där redovisades resultatet av föregående dialogarbete och handlingsplanen befastes för livsmedel i Halland, med ett handslag mellan Länsstyrelse, Region och näringsliv. Därefter har arbetet fortsatt med kommunikering och sammanhållande arbete för de fyra dialoginitierade temagrupperna. Aktiviteterna kring den regionala livsmedelsstrategin har angetts skapa många viktiga mötesplatser, gemensam målbild och skapat nya samarbeten för många inom livsmedelskedjan. En utsedd arbetsgrupp har fortsatt att vara rådgivande, med representation från Hushållningssällskapet, Högskolan i Halmstad, Lokalt ledd utveckling, LRF och Signerat Halland, som är en näringslivsorganisation för livsmedelsföretag.

### Hållbart samhällsbyggande

Kommunerna föredrar sina översiktsplaner och detaljplaner i en tvärsektoriellt sammansatt plangrupp på Länsstyrelsen. I plangruppen ingår förutom representanter från Länsstyrelsens olika sakområden även företrädare för Trafikverket och Region Halland. Plangruppen samlas två gånger i månaden. Länsstyrelsen framför vid mötet synpunkter på planerna. Synpunkter lämnas även i form av skriftliga yttranden. På plangruppens möten är kommunerna välkomna att ta upp ärenden i mycket tidigt

skede eller ta upp övergripande frågor för diskussion.

### Infrastruktur

Under året har några infrastruktursatsningar dominerat verksamheten bland annat Varbergstunneln och Västerport i Varberg, väg 940 i Kungsbacka samt södra infarten Halmstad. I Varberg finns även föroreningsproblematik i jord- och berggrundvatten i kvarteret Renen. Det förorenade området påverkar stora delar av centrala Varberg och försvårar arbetet för Varbergstunnelsprojektet som skall anläggas nerströms kvarteret Renen.

Samordningsmöten mellan de två projekten och har ägt rum cirka varannan månad under 2017.

Några gånger per år sker samverkan mellan trafikverket väst och länsstyrelserna i Halland, Västra Götaland och Värmland i vad som kallas Myndighetsforum för miljö i investeringsprojekt. Vid dessa möten diskuteras arbetsformer och processer.

### Miljö, energi, klimat och vatten

Samarbeten sker med många nationella myndigheter och mellan länsstyrelserna inom en mängd sakområden. Länsstyrelsen samverkar inom miljöområdet med Havs- och Vattenmyndigheten, Naturvårdsverket m.fl. nationella myndigheter.

Miljö-, Energi- och Klimatrådet (MEK) med landshövdingen som ordförande och ett 20-tal externa aktörer har haft två möten under 2017. Rådet består av länets sex kommuner, Region Halland, Naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen, LRF, Trafikverket, Hallandstrafiken, EMC (näringslivsorganisation), TEK (näringslivsorganisation), Halmstad Energi och Miljö, Halmstads Fastighets AB, Varberg Energi, Stena Recycling och Högskolan i Halmstad. MEK-rådets syfte är att vara rådgivande i Länsstyrelsens arbete med samordningen av det regionala energi- och klimatarbetet.

För målgruppen politiker och högre tjänstemän anordnade Länsstyrelsen i mars ett seminarium om *Digitaliseringens möjligheter i energi- och klimatomställningen*. För fjärde året i rad genomfördes i november konferensen *Hållbart ledarskap*. I år gästades Halland av bland andra

Parul Sharma, ordförande i regeringens delegation för Agenda 2030, som talade om Agenda 2030 och att det arbetet kräver ett modigt ledarskap. Konferensen är ett lyckat samarbete mellan Länsstyrelsen, Energi- och Miljöcentrum, Länsförsäkringar, ÅF och Connect.

Projektet *Energieffektiviseringsnätverken (EE-Net)* drivs vidare i samarbete med Energimyndigheten (projektägare) under 2017. Projektet går ut på att bilda och driva företagsnätverk runt om i landet för små och medelstora företag för att stötta dem att komma igång med ett systematiskt och strukturerat i arbete med energieffektivisering.

Länsstyrelsen har under året varit delaktiga i projektet Incitament för energieffektivisering. Projektet har tilldelats medel från Tillväxtverket och drivs av Energimyndigheten med hjälp

av Länsstyrelserna i samverkan. Syftet med projektet är att skapa incitament för små och medelstora företag att arbeta mer aktivt och systematiskt med energieffektivisering.

#### Miljösamverkan Halland

Länets kommuner, Länsstyrelsen i Halland och Region Halland samverkar genom Miljösamverkan Halland. Genom denna medverkan blir Länsstyrelsens tillsynsvägledning samordnad och ett effektivt stöd för kommunernas tillsyn. Ett samarbete med Miljösamverkan Västra Götaland innebär en gemensam verksamhetsplanering där alla projekt är öppna för alla kommuner i båda länen. Under året har Länsstyrelsen Halland tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland upprättat en digital tillsynsportal, Tillsynsportalen Väst, som ett forum för vägledning och diskussion.

#### Länsstyrelseinstruktion 2 § Förordning (2008:1346 3:a stycket).

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

#### Länets utveckling och tillstånd

##### Krisberedskap

Under 2017 har länets krisberedskap utvecklats genom hantering av samhällsstörningar, gemensamma utvecklingsprojekt och gemensamma initiativ inom krisberedskapen. När länets södra delar, drabbades av låga grundvattennivåer tog Länsstyrelsen en aktiv och samverkande roll för att öka förmågan att hantera situationen tillsammans med berörda aktörer. Länsstyrelsen utarbetade en regional handlingsplan som har spritts till länets aktörer och övriga länsstyrelser. Effekterna av hanteringen av de låga grundvattennivåerna är att det tvärssektoriella arbetet har utvecklats såväl vid Länsstyrelsen i Hallands län men även mellan krishanterande aktörer inom länet.

Under året har Länsstyrelsen i Hallands län ett flertal utbildningar och övningar för den egna beredskapsorganisationen för att öka förmågan att hantera en kärntekniska med risk för utsläpp av radioaktiva ämnen. Länsstyrelsen har planerat, genomfört och utvärderat en fältövning av Logistikcentrum/Främre ledning för första gången tillsammans med Ringhals, Polisen, Försvarmakten, Räddningstjänsten Storgöte-

borg och Region Halland. Vid ett flertal tillfällen under året har Länsstyrelsen medverkat vid olika övningstillfällen i andra kärnkraftslän och utbildningar som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Strålskyddsmyndigheten anordnar.

##### Miljöövervakning

Den regionala miljöövervakningen som Länsstyrelsen ansvarar för har under året fortsatt enligt fastställt program. När det gäller screening av miljögifter har Länsstyrelsen i år främst fokuserat på miljögifter i grundvatten i urban miljö. Kalkningen av sjöar och vattendrag har genomförts enligt gällande åtgärdsplan för länet.

Under året har Länsstyrelsen inom vattenförvaltningen statusklassificerat, gjort riskbedömningar och tagit fram åtgärdsförslag för PFAS samt ett antal särskilt förorenade ämnen. Länsstyrelsen har deltagit i framtagande av åtgärdsplaner för avrinningsområden påverkade av vattenkraft i kraftigt modifierade vatten. Länsstyrelsen arbetar aktivt med tillämpning av miljökvalitetsnormerna (MKN) genom Länsstyrelsens övriga ärendehantering. Samverkan med

länets vattenråd är en väsentlig del av vattenförvaltningen.

#### Hållbar samhällsplanering och boende

Planaktiviteten i länet har sjunkit under en följd av år. 2008 antogs det över 120 detaljplaner i länet. Länsstyrelsen har haft färre detaljplaneärenden på remiss under år 2017 än under år 2016. Färre antal detaljplaner har också antagits i länet under 2017 än under år 2016. Trots detta möjliggör de antagna detaljplanerna under året fler bostäder än året innan.

I bostadsmarknadsanalysen (BMA) har länsstyrelsen gjort bedömningen att bostadsbyggandet 2016 inte varit tillräckligt då inflyttningen samma år aldrig varit så hög. Bostadsbyggandet i länet har dock ökat jämfört med snittet 2009–2015. Det är framförallt en ökning av lägenheter i flerbostadshus.

När det gäller de nya bostadsstöden är det framförallt *stöd för hyresbostäder och studentbostäder* som rönt intresse. Ingen ansökan har inkommit på *stöd till renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden*. Länsstyrelsen noterar att den nationella samverkan inom

Länsstyrelseinstruktion 2 § Förordning (2008:1346 4:e stycket).

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

#### Tillsynsuppgifter

Länsstyrelsen har tillsynsuppgifter inom de flesta sakområden i enlighet med ett stort antal lagar och förordningar. De två mest omfattande regelverken är djurskyddslagstiftningen och Miljöbalken. Nedan följer ett urval av den omfattande tillsynsverksamhet som utförs av Länsstyrelsen. För en mer detaljerad redovisning hänvisas till respektive verksamhetsområde i årsredovisningen.

#### Livsmedelskontroll och djurskydd

Länsstyrelsens veterinära kontrollinsatser omfattar bl.a. veterinärer, övrig djurhälsopersonal, läkemedelsanvändning på gård, villkorad läkemedelsanvändning, läkemedelsinblandning i foder och djurhälsa. Länsstyrelsens kontrollplan för kontroll av djurhälsopersonal följer Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. för kontrollområdet beträffande länsstyrelsernas ansvar, definierade kontrollobjekt, principer för riskanalys och genomförandet.

Forum för samhällsbyggnad har intensifierats under de senaste åren.

#### Havsplanering

Ett utkast till havsplan blev tillgängligt för dialog under vårvintern. Västerhavets kustlänsstyrelser anordnade dialogmöte för berörda kommuner och regionala organ. Utkastet kunde ses som en första tidig skiss på hur en framtida havsplan kan komma att de ut. De synpunkter som framkom har redovisats för Havs- och vattenmyndigheten (HaV).

#### Jämställdhet och jämlikhet

”Från vaggan till graven” – en jämställdhets- och jämlikhetsanalys utifrån ett livscykelperspektiv är ett projektarbete som Region Halland och Länsstyrelsen genomför med syfte att utveckla arbetet för jämställd regional tillväxt. Under 2017 har regional statistik samlats in och sammanställts. Den sammanställda statistiken har analyserats i ett forum där aktörer i länet, som har kunskap inom områden såsom hälso- och sjukvård, utbildning, arbetsmarknad, kultur och fritid, samhällsplanering och infrastruktur, ANDT, Integration etc. har deltagit.

#### Miljötillsyn

Miljötillsynsområdet omfattar ett 30-tal olika miljötillsynsområden vilket gör verksamheten bred och komplex. Länsstyrelsen i Hallands län har under året lagt cirka 5 årsarbetskrafter på tillsyn.

Enligt Länsstyrelsens bedömning bidrar tillsynsverksamheten inom miljöbalksområdet till att balkens mål och syften ska kunna uppnås, avseende lagefterlevnad. Samtidigt bedöms tillsynen ha bidragit till att generationsmålet och miljökvalitetsmålen kan nås. Målstyrd operativ tillsyn i ett mer samlat grepp bedöms som regel resultera i större tyngd åt och förståelse för villkorsformuleringar i beslut och domar samt i mer påtaglig miljönytta.

#### Alkohol- och tobakstillsyn

Länsstyrelsen har genomfört tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen samt har gett stöd till kommunerna för deras tillsyn. En ansvarsfull tillståndsgivning och regelbunden tillsyn



med hög kompetens motverkar illegal marknad med försäljning av alkohol och tobak. Brottlighet i krogmiljö och inom detaljhandeln för tobak riskera skapa osunda konkurrensvillkor som förtar möjligheter för seriösa näringsidkare. Tillsynsarbetet tillsammans med Länsstyrelsen i Jönköpings län har fortsatt i syfte att säkerställa kvaliteten i tillsynen.

Byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen Tillsyn har bedrivits i enlighet med den fastställda tillsynsplanen. Tillsynen har inte föranlett några ingripanden enligt kulturmiljölagen eller miljöbalken. Vid tillsynen uppmärksammades en del mindre vård- och underhållsbehov som fastighetsägarna i vissa fall kan söka kulturmiljöbidrag för att åtgärda.

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.1

Länsstyrelserna ska bidra till att statlig verksamhet på regional nivå är samordnad och ligger till grund för hållbara och långsiktiga helhetslösningar för Sverige och den offentliga förvaltningen.

Länsstyrelsens huvudsakliga uppgifter är samverkan och samordning på regional nivå med hållbarhetsperspektiv. Se uppdraget ovan,

Länsstyrelseinstruktion 2 §, där redovisas ett axplock av uppdrag och aktiviteter som visar bredd och inriktning i vår verksamhet.

### Regleringsbrevsuppdrag 1.2

Länsstyrelserna ska bidra till genomförandet av Agenda 2030. Länsstyrelserna ska också bistå regeringen (Finansdepartementet) i arbetet med Agenda 2030.

Länsstyrelseinstruktionen §5 taggas med ikoner i länsstyrelsens planerings- och uppföljningsverktyg tillsammans med en kort beskrivning på vilket sätt insatsen har bäring på §5. Detta följs upp i tertialuppföljning och årsrapportering. Verksamhetsåret 2018 kommer även Agenda 2030 att finnas som "tagg" i planeringsverktyget.

Länsstyrelsen har under året spridit information om Agenda 2030 på olika sätt, exempelvis genom att lyfta det i samband med en introduktionsutbildning för nyanställda, genom en informationspunkt för en av Länsstyrelsens enheter samt på miljömålskonferensen i januari. Ett nytt informationsmaterial i form av roll-up med Agenda 2030 har tagits fram och är tillgängligt för alla vid länsstyrelsen att använda vid möten och konferenser.

Länsstyrelsen i Hallands län har genom beslut av ledningen i februari ställt sig bakom Tobacco endgame om ett rökfritt Sverige 2025.

För att få inspiration och kunskap deltog Länsstyrelsen på en Agenda 2030-konferens arrangerad av Jönköpings län. Länsstyrelsen har också deltagit på ett regionalt Agenda 2030-samtal i slutet av året där Hallands kommuner,

länsstyrelsen och regionen diskuterade samverkansmöjligheter. Vid mötet deltog även representant från Agenda 2030-delegationen.

För fjärde året i rad genomfördes i november konferensen Hållbart ledarskap. I år gästades Halland av bland andra Parul Sharma, ordförande i regeringens delegation för Agenda 2030, som talade om Agenda 2030 och att det arbetet kräver ett modigt ledarskap. Konferensen är ett lyckat samarbete mellan Länsstyrelsen, Energi- och Miljöcentrum, Länsförsäkringar, ÅF och Connect. Deltog gjorde över 130 personer från framförallt näringslivet, men också från det offentliga Halland.

Region Halland kompletterade under året Tillväxtstrategin för Halland 2014–2020 med den ekologiska hållbarhetsaspekten och i det arbetet har Länsstyrelsen varit delaktiga.

### Arbete för social hållbarhet

Samverkan mellan Länsstyrelsens och Region Hallands enheter med ansvar för social hållbarhet har utvecklats under året. Arbetet med jämställd regional tillväxt, insatser för jämlik hälsa, gemensamma konferenser är några av de frågor som lyfts. Resultatet är stärkt samverkan kring social hållbarhet och bättre kännedom om varandras uppdrag.

BLOMMAN utgör en del i Strategi för ett jämställt Halland 2017–2020 för att koppla arbetet med de jämställdhetspolitiska målen till bredare områden såsom mänskliga rättigheter och arbetet för hållbar utveckling och Agenda 2030. Länsstyrelsen har tagit fram BLOMMAN som är en modell för att främja helhetsyn och ett samlat arbete för social hållbarhet där jämställdhet, mänskliga rättigheter, integration, ANDT, trygghet/säkerhet m.m. utgör lika viktiga delar. BLOMMAN syftar också till att arbetssätt och samverkan mellan olika funktioner i organisationen och med externa aktörer kan utformas för att bättre främja helhetsyn och komplex problemlösning. Detta har stärkt bilden av att Länsstyrelsen arbetar sammanhållet för social hållbarhet.

BLOMMAN har under året använts som metod för planering och samverkan i länet, vilket innefattar olika utbildningsinsatser, konferenser och framtagande av styrdokument. Länsstyrelsen har samverkat med Högskolan i Halmstad kring BLOMMAN för att validera den som metod och en modell för samverkan för social hållbarhet. BLOMMAN har varit verktyg för studenter kandidatussatser och examensarbeten inom Akademin för ekonomi, teknik och naturvetenskap, Akademin för lärande, humaniora och samhälle, Akademin för hälsa och välfärd och Akademin för informationsteknologi. Den har även används för planering av en ny masterutbildning.

Länsstyrelsen genomförde i december en konferens med titeln *Regional konferens - Förebyggande kring brott och sociala risker för social hållbarhet* med tydlig koppling till de globala målen. Upplägget var tvärssektoriellt

och anordnades av medarbetare inom brottsförebyggande, ANDT, våld i nära relation samt krisberedskap. Dagen ägnades åt presentationer samt föreläsningar inom social hållbarhet och kriminaliseringsprocesser som leder till social oro med ett tydligt budskap att samverkan är vägen för att motverka social oro och dess konsekvenser. I konferensen föreläste forskare för en bred målgrupp från Polisen, kommuner, Räddningstjänst, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården, Region Halland och civilsamhälle för att belysa sambanden mellan social hållbarhet och social oro. Konferensen satte "tillit" i centrum och visade på behovet av att samverka brett.

Under 2017 har Länsstyrelsen i samverkan med samtliga kommuner och polisen genomfört provtagning på avloppsvattnet för att undersöka förekomsten av narkotiska preparat i Halland. Proverna har analyserats av SWETOX. Detta visar ett bruk av olika substanser och blir ett komplement till den lägesbild som ligger till grund för insatser gällande arbetet med narkotika i Halland. Kommunerna har tagit prov på inkommande vatten vid reningsverken vilket gör det möjligt att identifiera förekomsten på ortsnivå. Provet har även tagits på utgående vatten för att se förekomst av narkotikaspår efter reningsprocessen. Då reningsgraden skiljer sig mycket mellan reningsverken har Högskolan i Halmstad intresse av att studera reningsprocesser i våtmark inom miljöarbetet och söker finansiering för att forska på området. Arbetet är på så vis Agenda 2030 hur människor, djur och natur påverkas och vad vi kan göra för att identifiera omfattning, genomföra åtgärder och forska vidare på områden för en jämlik hälsa och hållbar utveckling.

### Regleringsbrevsuppdrag 1.3

Länsstyrelserna ska arbeta för att inom sina verksamhetsområden bidra till att uppfylla regeringens mål för digitalisering om en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

Redan under 2016 valde Länsstyrelsen i Hallands län att gå över till digital ärendehantering med digitala beslut. Syftet är att arbeta som en modern myndighet med digitala tjänster för att förenkla för medborgare, företag och organisationer. Övergången till digital ärendehantering

ska också leda till en ökad kvalitet och effektivitet i de egna verksamheterna bl. a genom e-arkiv och e-diarium samt en öppnare förvaltning.

Arbetet med att förbättra, effektivisera och förenkla beställnings- och upphandlingsrutinerna

genom digitalisering har fortsatt under 2017. Ett särskilt uppdrag kring kvalitetssäkring av ärendehantering har påbörjats under året. Länsstyrelsen har inlett arbete att helt digitalisera och därmed effektivisera internremitteringen.

Vid JK:s inspektion i maj 2017 skedde för första gången inspektionen digitalt. Det innebär att ärenden och handlingar från och med år 2016 granskades digitalt.

Länsstyrelsen har i ett medverkat i nationellt arbete med att utveckla och förbättra e-tjänster, främst e-tjänster till kommunerna. Länsstyrelsen arbetar medvetet tillsammans med kommunerna i länet och andra myndigheter för att förbättra möjligheterna att sända handlingar mellan varandra digitalt. Under hösten upprättades en överenskommelse med den sista av de berörda domstolarna för att skicka alla handlingar digitalt via säker epost. Länsstyrelsen medverkar i arbetet med att införa e-tjänsten Inlämningsfunktion för skogsägare liksom i arbetet med att förbättra verksamhetssystemet för jaktfrågor.

Arbetet med ett successivt införande av e-handel har fortsatt under 2017.

Länsstyrelsen medverkar nationellt i projektet Öppna data som syftar till att tillgängliggöra data från samtliga länsstyrelser på ett samlat sätt. Idag tillhandahålls öppna data mer eller mindre och på olika sätt hos de 21 olika länsstyrelserna.

Länsstyrelsen har under flera år arbetat med att förbättra och effektivisera sina planerings- och uppföljningsprocesser. Det är tredje året som verksamhetsplaneringen, den löpande uppföljningen och årsredovisningsarbetet är digitalt och kopplats ihop med hjälp av Stratsys (webbaserat IT-system).

Under 2017 har projektet Sand Life tagit fram digitala och interaktiva broschyrer, anpassade för att användas i smartphones, med syftet att informera och väcka intresse för projektet och de där ingående naturreservaten. Broschyerna ska vara hållbara, tillgängliga, enkla att uppdatera och nå nya målgrupper.

I maj 2018 lanseras Nya länsstyrelsen.se, en extern webbplats för alla 21 länsstyrelser med både nationellt och regionalt innehåll. Utvecklingen av webbplatsen är ett resultat av länsstyrelsernas gemensamma webbstrategi som beskriver hur vi strategiskt och övergripande ska arbeta med vår webbnärvaro för att kunna erbjuda den service våra brukare kräver och behöver samt nå den effektivitet vi internt eftersträvar.

Den nya webbplatsen tas fram inom ramen för projektet Nya länsstyrelsen.se som satte igång i januari 2017 och har som mål är att skapa en extern webbplats som är användbar, tillgänglig, effektiv och förtroendeskapande. Projektet tar fram en webbplats som utgår från brukarnas behov, med utgångspunkt från analyser av vad brukarna är mest intresserade av och hur de beter sig på länsstyrelsernas webbplatser. Analysen visar att brukarna vill kunna få rätt och tillgänglig information och utföra ärenden genom enkla e-tjänster som är anpassade till mobiltelefoner och surfplattor.

Projektets övergripande syfte är att genom den nya externa webbplatsen bidra till att länsstyrelserna kan möta de behov och utmaningar som den digitala utvecklingen innebär och därmed uppfylla regeringens mål för digitalisering.

## Övrig förvaltning

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader för verksamhet 20* och 21*	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,2	1,1	1,4
Årsarbetskrafter kvinnor	2,8	2,0	1,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,34	1,89	2,06
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	4 929	3 616	3 920
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,69	2,12	2,30
Antal ärenden, inkomna och upprättade	847	552	611
Antal beslutade ärenden	869	499	625
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	2	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	195	111	380

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Under 2017 har antalet förordnanden av skyddsvakter (VÄS 212) ökat markant, bl. a. beroende på att Ringhals bytt bevakningsföretag vilket lett till att ca 150 nya skyddsvaktsför-

ordnanden utfärdats. Antalet ärenden om kamerateövervakning (VÄS 211) har också ökat med nästan 60 procent.

Bidragsutbetalningar avser viltskadeersättningar som under 2017 var omkring 50 tkr och utbetalda bygdemedel som ökat något jämfört med föregående år.

Brukarundersökning	2017	Förklaring och jämförelse
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 218, Jakt och viltvård	54	Nöjdindex för verksamhet 218 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 63

### Kommentar till tabellen brukarundersökning

Naturvårdsenheten har tagit fram en handlingsplan för att få nöjdare brukare vad gäller jakt och viltvård. Det viktigaste i handlingsplanen är att, där det är möjligt korta handläggningstiderna, och snabbare be om kompletterande uppgifter i de fall det behövs, och i övriga fall informera om Länsstyrelsens arbetsprocess. Tillgängligheten på telefon är i dag mycket bra och vi kommer även att arbeta för att tillgängligheten på mail förbättras.

### Andra väsentliga prestationer och resultat

Viltförvaltningsdelegationen har under året haft tre möten. Delegationen har antagit en regional förvaltningsplan för rovdjur som gäller 2017–2021. Målet är att bidra till en ekosystembaserad, adaptiv förvaltning, i syfte att

skapa en älgstam av hög kvalitet och i balans med betesresurserna.

Skogsstyrelsen har informerat Viltförvaltningsdelegationen om projektet "Mera tall", som ett led i att mer tall bör planteras på halländska tallmarker.

Länsstyrelsen har under flera år beviljat fångst av duvhök i fålla, som sedan släppts på annan plats, i enlighet med tidigare dom av Naturvårdsverket, som tidigare var överklagandeinstans. Nu har förvaltningsrätten valt en annan linje i sin tolkning av lagstiftningen och upphävt Länsstyrelsens beslut. Länsstyrelsen kommer därför i fortsättningen att ge avslag på dessa ansökningar.

Sjutton beslut har fattats under året angående rörlig belysning, samtliga med bifall. Under året har förberedande arbete gjorts inför en



övergång till web-GIS i handläggarsstödet JaktAdm. Länsstyrelsen väntar nu på att geografiskt data från Halland ska läsas över så att

kvalitetssäkring kan påbörja. Det nya systemet är ett led i att digitalisera myndigheten och underlätta för jägarna.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 4 §

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen.

Under året har länsstyrelsen, efter anmälan från fullmäktige att en ledamot eller ersättare har avgått under pågående mandatperiod, fortlöpande gjort en ny sammanräkning för att utse en efterträdare. Under året har 49 st. sådana valärenden hanterats. Länsstyrelsen har även fattat

beslut om valkretsar och valdistrikt i kommunerna. En säkerhetsanalys har gjorts inför valarbetet. Vidare har planering inletts inför kommande valutbildningar och rekryteringsprocessen för valarbetare har börjat förberedas.

## Trafikföreskrifter

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (avser verksamhet 25*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,1	0,1	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	0,4	0,9	0,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,31	0,58	0,46
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	450	853	727
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,25	0,50	0,43
Antal ärenden, inkomna och upprättade	125	140	133
Antal beslutade ärenden	110	150	138
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Under 2017 har antalet trafikärenden (VÄS 258) minskat med drygt 30 % samtidigt som hanteringen effektiviserats. Detta förklarar den minskade verksamhetskostnaden.

### Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen gör enligt 13 kap 1 § trafikförordningen (1998:1276) en årlig sammanställning över allmänna vägar och andra viktigare vägar i länet. En sådan sammanställning har gjorts under året, kallad "Vägar i Hallands län. Sammanställning 2017".

## Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volym och kostnader (Avser verksamhet 28*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,5	1,8	1,9
Årsarbetskrafter kvinnor	13,6	12,6	13,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	9,06	9,00	9,47
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	16 040	14 465	14 625
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	8,74	8,50	8,57
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 636	2 787	2 635
Antal beslutade ärenden	2 665	2 810	2 713
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	1	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

## Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Läget har varit relativt stabilt under året. Verksamheten har under 2017 kunnat bedrivas enligt plan och med en förväntad ärendevolymer. En tjänst har varit vakant under hösten vilket

medfört en högre arbetsbelastning än planerat. Två ärenden som blivit äldre än två år under 2017 gäller ansökningar om §16 tillstånd för hästverksamheter som hållits öppna i avvaktan på att sökanden skulle slutföra byggnadsåtgärder. Båda ärendena har kunnat avslutas under januari 2018.

Brukarundersökning	2017	Förklaring och jämförelse
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 281, Livsmedelskontroll	59	Nöjdindex för verksamhet 281 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är 60.
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 282, Djurskydd (tillstånd § 16 Djurskyddslagen)	61	Nöjdindex för verksamhet 282 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 70.
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 28231, Djurstallar (förprovning)	70	Nöjdindex för verksamhet 28231 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 20 deltagande länsstyrelser är 65.
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 283, Smittskydd	72	Nöjdindex för verksamhet 283 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 75.
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 284, Allmänna veterinära frågor	73	Nöjdindex för verksamhet 284 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 65.
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 285, Foder och animaliska biprodukter	59	Nöjdindex för verksamhet 285 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 12 deltagande länsstyrelser är 60.

## Kommentar till tabellen brukarundersökning

Nöjdindexet har ökat jämfört med tidigare brukarundersökningar för samtliga fyra verksamheter inom veterinärenheten. Betygen för handläggningstider är generellt sett höga och Halland får högsta helhetsindex av samtliga länsstyrelser för området Allmänna veterinära frågor. Nöjdhetsindexet för djurskydd är lågt men det bör beaktas att undersökningen omfattar s.k. §16 ärenden, dvs. ansökan om tillstånd för verksamheter med häst och sällskapsdjur. Handläggningen av dessa ärenden vid Länsstyrelsen har under året förenklats till att utföras administrativt när så bedömts lämpligt. Fysiska kontroller har huvudsakligen utförts vid ansökningar från verksamheter som av olika anledningar klassats som riskobjekt vilket kan ha påverkat utfallet i jämförelsen med andra länsstyrelser.

## Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har i allt väsentligt uppfyllt satta mål för kontroll och övriga aktiviteter. Justitiekanslerns granskning av djurskyddsärenden vid årets inspektion samt Jordbruksverkets revision av djurskyddskontrollen i länet bekräftar att verksamheten håller en god kvalitet. Handläggningen har bedömts vara snabb, noggrann och rättssäker. Effektiviseringen av djurskyddskontrollen har fortsatt och ärendebalansen har varit god under året. Handläggningstiderna har sedan lång tid haft en hög måluppfyllelse och har ytterligare förbättrats 2017. Länsstyrelsens utvecklingsarbete med snabb återkoppling av kontrollresultatet på plats uppskattas av länets lantbruksföretagare och har uppmärksammats nationellt.

Det veterinära arbetet har utvecklats ytterligare genom förebyggande arbete och information inom smittskydd och gentemot länets djurhälsopersonal, vilket bland annat resulterat i toppbetyg i årets brukarundersökning.

Veterinärenheten har bidragit till det gemensamma nationella arbetet genom betydande insatser inom förvaltningsorganisationen, djurskyddskontrollen, smittskyddsområdet och planeringen inför övertagandet av polisuppgifterna 2018.

## Andra väsentliga prestationer och resultat

Djurskyddskontrollen är som tidigare den dominerande verksamheten inom veterinärenheten. Tack vare ett ständigt pågående effektiviserings- och utvecklingsarbete har Länsstyrelsen bibehållit och förbättrat volymer och kvalitet i djurskyddsarbetet. Under 2017 har Länsstyrelsens djurskyddsärenden granskats vid en inspektion av Justitiekanslern (JK). Jordbruksverket har utvärderat djurskyddskontrollen i Hallands län i en revisionsrapport.

Vid JK:s inspektion granskades akterna i de 30 först avgjorda ärendena år 2017 angående djurskydd, samt de tio äldsta öppna ärendena i denna kategori. JK:s samlade intryck var att Länsstyrelsens handläggning är snabb, noggrann och rättssäker. JK ville särskilt framhålla att såväl besluten som andra skrivelser var informativt och pedagogiskt utformade, som ett exempel nämndes det meddelande som skickas till en djurhållare när länsstyrelsen inte gått vidare med en anmälan från allmänheten.

Jordbruksverket genomförde en revision på Länsstyrelsen i Hallands län den 13–14 september 2017. Revisionen avsåg en utvärdering av om kontrollmyndigheten lever upp till de obligatoriska kraven som specificeras i Förordning (EG) nr 882/2004. Revisionen genomfördes genom intervjuer, dokumentgranskning och skuggkontroller på två gårdar. Jordbruksverkets samlade bedömning visar att djurskyddskontrollen i Hallands län når upp till kraven i kontrollförfordningen samt nationella föreskrifter och kontrollplaner. Länsstyrelsen har upprättat mål och planer för verksamheten och använder riskbaserade metoder för kontrolluttag. Jordbruksverket bedömer vidare att Länsstyrelsen har inrättat ett förfarande för att verifiera att den offentliga kontrollen är effektivt utförd, genomför regelbundna uppföljningar av verksamheten under året och vidtar vid behov omprioriteringar. Granskningen visar att personalen använder ett enhetligt arbetssätt och gör likvärdiga bedömningar. De granskade uppföljningarna visar på god måluppfyllnad av de planerade resultaten.

Länsstyrelsen har bidragit till länsstyrelsegemensamma och nationella uppdrag med ca 0,4 årsarbetskrafter under 2017. Bland insatserna

kan nämnas objektägarskapet för förvaltningsobjektet landsbygd och djur, länsstyrelsernas representanter i Jordbruksverkets Dialoggrupp Djurskydd och Rådet för djurskyddskontroll, ledamöter i länsstyrelsernas nationella referensgrupper för djurskydd respektive smittskydd. Länsstyrelsen har också deltagit i nationella projekt såsom hästsmittskyddsprojektet om kvarka, utveckling av mobil djurskyddskontroll, utveckling av en rådgivningsmodell inom animalieproduktionen och förberedelserna inför länsstyrelsernas övertagande av Polisens uppgifter inom djurområdet per den 1 juni 2018.

Kontrollarbetet inom veterinärenhetens områden innebär utmaningar på arbetsmiljöområdet och behov av utbildnings- och uppföljningsinsatser. Under 2017 har antalet överklagningar och avgjorda ärenden i högre instanser varit

fortsatt högt vilket medför en avsevärd arbetsbelastning i form av yttranden och överlämnanden. Av 52 avgjorda djurskyddsärenden i högre instans har endast ett ändrats. Resursåtgången på veterinärenheten för sekretessprövningar o dyl. vid begäran om utlämning av allmänna handlingar upplevs som allt större. Enhetens personal har utbildats i krishantering genom Länsstyrelsens beredskapsfunktion samt genom ett utbildningspaket där en person från Räddningstjänsten efter samåkning i fält på djurskyddskontroller höll gruppövningar i debriefing och krishantering. Veterinärenheten tog också initiativ till att en utbildning ordnades för hela Länsstyrelsen i att bemöta ett rättshaveristiskt beteende.

Ett webbformulär för anmälan om tillbud har utvecklats vilket underlättar rapportering och uppföljning av händelser som omfattar hot och våld mot personalen.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 4 §

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.

Se rapportering under RB uppdrag 1.6 som omfattar hela kontrollkedjan.

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.5

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen för livsmedelskontrollen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

En kontrollplan för veterinärenhetens verksamhet inom hela livsmedelskedjan har framtagits. Planen beskriver hur de krav och mål som fastställts för offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av Länsstyrelsen, samt redovisar myndighetens egna mål och nyckeltal. Planen är kopplad till de övergripande målen och de olika områdena i den fleråriga nationella kontrollplanen för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP).

Länsstyrelsen gör tertialuppföljningar av att kontrollplanen följs. Kontrollens effekt och kvalitet övervakas och verifieras årligen genom särskilda rutiner som omfattar parallellkontroll, granskning av dokumentation samt kontroll av

att brister åtgärdas och följs upp. Samsynsfrågor och förslag till förbättringsåtgärder som uppkommer i samband med uppföljningen av kontrollen tas om hand på gruppmöten.

Länsstyrelsens behov av kompetens för att utföra uppgifterna inom kontrollen i livsmedelskedjan kartläggs på gruppnivå genom den s.k. kompetensrosen vilken används som stöd vid verksamhetsplanering och nyrekryteringar. Individuella kompetensutvecklingsplaner läggs upp årligen vid medarbetarsamtal.

Syftet med Länsstyrelsens kontrollplan för livsmedel i primärproduktionen är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och att tillvarata konsumenternas intressen. Genom att

följa den modell för kontroll som framtagits av Livsmedelsverket och delta i nationella kontrollprojekt som baserats på hälsorisker säkerställer Länsstyrelsen så långt möjligt att kontrollen av primärproducenter utförs med fokus på de största hälsoriskerna och på det som på ett avgörande sätt kan vara vilseledande för konsumenterna. Grunden för Länsstyrelsens kontroll är de kontrollobjekt som tas ut för tvärvillkorskontroller och de objekt som finns registrerade i länsstyrelsernas gemensamma register över primärproducenter, Primör. En omfattande uppdatering av uppgifterna i Primör har gjorts under 2014–2016. När Länsstyrelsen genomför kontroller i primärproduktionen kontrolleras och uppdateras uppgifterna fortlöpande i Primör. Livsmedelsföretagare som inte är registrerade uppmanas vid kontroll eller annan kontakt att lämna in en blankett om registrering. Vid årets början var 1484 anläggningar i länet registrerade.

Under året har 65 normalkontroller gjorts av livsmedel i primärproduktionen vilket motsvarar 4,4 % av de registrerade anläggningarna. 98 % av kontrollrapporterna har skickats ut inom 21 dagar efter kontroll, i medeltal inom 5 dagar. Ett anmälningsärende har inkommit vilket handlades direkt på ankomstdagen. Länsstyrelsens mål för 2017 var minst 50 normalkontroller, att minst 90 % av kontrollrapporterna skickas inom 21 dagar och att minst 90 % av anmälningsärendena handläggs inom 90 dagar. Regelefterlevnaden inom kontrollområdet bedöms som god.

Det totala kontrolluttaget har fördelats mellan de olika riskklasserna enligt Livsmedelsverkets riktlinjer för fördelning av den årliga kontrollen. I länet finns 31 av 39 möjliga produktionsinriktningar inom primärproduktionen. Nära hälften av dessa har tio eller färre registrerade kontrollobjekt. Målsättningen i kontrollplanen är att kontrollera de numerärt största branscherna varje år och samtliga mindre branscher inom en femårsperiod.

Samtliga kontrollområden kontrolleras vid varje planerad kontroll. Kontrollen är riskbaserad och tyngdpunkten läggs på de betydelsefulla farorna vid respektive anläggning. Använda kontrollmetoder är inspektion, revision, provtagning och verifiering. Vid planerad kontroll kontrolleras alla aktuella kontrollpunkter i

checklistan för respektive produktionsinriktning. Vid tvärvillkorskontroll kontrolleras samtliga kontrollpunkter i tvärvillkorschecklistan samt de utökade punkterna som går utöver tvärvillkorspunkterna. Personalen som utför livsmedelskontrollerna har goda kunskaper om livsmedelsfaror och kontroll och en relevant utbildning, som utbildning till husdjursagronomer eller miljö-och hälsoskyddsutbildning. Medarbetarna får ta del av den utbildning och information som tillhandahålls genom Livsmedelsverket och Kommissionens program BTSF.

Länsstyrelsen har deltagit i ett nationellt projekt med kontroll av glykaloider i potatis och i arbetet med det nationella operativa målet nr 12 för livsmedelskontrollen 2017–2019, offentlig kontroll vid anläggningar som torkar spannmål för livsmedelsändamål. Nationellt planerades kontroll av 25 spannmålsanläggningar under 2017 varav 5 skulle göras i Halland. Vid en inventering av 78 anläggningar i länet som kunde tänkas vara berörda av målet har Länsstyrelsen identifierat 8 aktuella objekt och utfört kontroller på 6 utav dessa enligt de anvisningar som lämnats av Livsmedelsverket. Vid en av anläggningarna upptäcktes avvikelser mot de lagkrav som preciserats i den nationella målbeskrivningen. Länsstyrelsen har följt upp att avvikelserna har åtgärdats av företagaren.

Länsstyrelsen har planerligt genomfört revisioner av den kommunala livsmedelskontrollen i två av länets sex kommuner. Upprättade åtgärdsplaner och Länsstyrelsens uppföljningar har över tid visat att revisionerna bidrar till att kommunernas livsmedelskontroll förbättras och anpassas till nationella mål vilket innebär en ökad effektivitet och likriktning. Den ena av årets revisioner begränsades till en uppföljning av tidigare revisionsresultat samt revision av verksamheten inom kontrollområdena information, spårbarhet och mikrobiologiska kriterier, vilket kompletterades med en s.k. skuggkontroll på en livsmedelsbutik med styckning och fokus på nämnda kontrollområden. Stads veterinären från Stockholms Stad deltog som sakkunnig vid den revisionen. Erfarenheterna från revision med skuggkontroll var mycket positiva och Länsstyrelsen avser att använda denna revisionsmetod vid fler tillfällen i framtiden.



Länets kommuner, Länsstyrelsen i Halland och Region Halland samverkar genom Miljösamverkan Halland. Genom denna medverkan blir Länsstyrelsens tillsynsvägledning samordnad och ett effektivt stöd för kommunernas tillsyn. Ett samarbete med Miljösamverkan Västra Götaland innebär en gemensam verksamhetsplanering där alla projekt är öppna för alla kommuner i båda länen. Miljösamverkan stödjer även aktuella nationella tillsynsprojekt.

Chefsgruppen för livsmedelskontrollen i länet har fortsatt samverka kring planeringen av länsmöten och informationsutbyte. I gruppen ingår förutom läsveterinären en representant för länets miljöchefer och Livsmedelsverkets regionchef. Syftet med denna arbetsgrupp på chefsnivå är att ytterligare öka möjligheterna till samordning och utveckling av länets livsmedelskontroll. Gruppen fungerar som ett stöd i livsmedelsfrågor till styrgruppen inom Miljösamverkan Halland.

Under 2017 har två länsmöten hållits med inspektörer från samtliga kommuner, läsveterinär och personal från SLV. Huvudtemat för vårens möte, där även Livsmedelsverkets områdeschef för livsmedelskontrollen deltog, var förändringar i livsmedelskontrollen med information och diskussioner bl. a kring den nya kontrollförordningen och de nya operativa målen i NKP. Statistiken från årsrapporteringen för länets kommuner presenterades med frågeställningen hur den skulle kunna användas för ett förbättrings- och samsynsarbete i länet. På höstmötet presenterades ett omfattande matförgiftningsutbrott i Kungsbacka kommun som inträffade under våren. Kommunens livsmedelsinspektör, personal från Smittskyddet samt läsveterinären redogjorde för händelserna utifrån sina olika perspektiv vilket gav ett givande erfarenhetsutbyte och intressanta diskussioner. Ett grupparbete gjordes även kring hur kommunerna tänker och planerar inför förändringarna i livsmedelskontrollen 2018.

### Regleringsbrevsuppdrag 1.6

Länsstyrelserna ska redovisa en övergripande bedömning av måluppfyllelsen för de specifika målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan. För djurskyddskontrollen avses de specifika mål som Statens jordbruksverk och länsstyrelserna har satt upp och för kontrollen av foder och animaliska biprodukter och den kontroll som bedrivs enligt förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m. och lagen (2006:806) om provtagning på djur m.m. avses de specifika mål länsstyrelsen har satt upp. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse för de enskilda målen.

En kontrollplan för veterinärenhetens verksamhet inom hela livsmedelskedjan har framtagits. Planen beskriver hur de krav och mål som fastställts för offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av Länsstyrelsen, samt redovisar myndighetens egna mål och nyckeltal. Planen är kopplad till de övergripande målen och de olika områdena i den fleråriga nationella kontrollplanen för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP).

Länsstyrelsen gör tertialuppföljningar av att kontrollplanen följs. Kontrollens effekt och kvalitet övervakas och verifieras årligen genom särskilda rutiner som omfattar parallellkontroll, granskning av dokumentation samt kontroll av att brister åtgärdas och följs upp. Samsynsfrågor och förslag till förbättringsåtgärder som uppkommer i samband med uppföljningen av kontrollen tas om hand på gruppmöten.

Syftet med Länsstyrelsens verksamhet inom djurskyddskontrollen är att genom kontroll, rådgivning och information säkerställa att djur behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Djurskyddskontroll bedrivs i alla typer av djurhållningar och med fokus på normalkontroll av livsmedelsproducerande djur. Kontroll av anmälningsärenden sker efter prioritering. Prövning av ansökningar gällande tillstånd och förprovning sker löpande. Uttaget vid normalkontroll är riskbaserat, 9,6% av kontrollobjekten som ska ha återkommande kontroll har kontrollerats. Riskklassificeringsmodellen SToRK används för detta.

I Jordbruksverkets uppgifter från Djurskyddskontrollregistret (DSK) fanns vid 2017 års slut 2780 st. registrerade kontrollobjekt med animalieproducerande djur i Halland (exklusive häst). 386 av dessa objekt har kontrollerats 2017, d v s 14,1 %. Antalet normalkontroller har varit 1,6

gångar så många som antalet anmälningsskontroller.

95 % av kontrollrapporterna skickas inom 21 dagar. Djurhållarna har fått kontrollrapporten i genomsnitt 5 dagar efter kontroll. 97% av anmälningssärendena handläggs inom 90 dagar. Genomloppstiden för anmälningssärenden är i snitt 23 dagar.

Före sommaren uppstod en vakant tjänst inom förprövningsverksamheten med därpå följande resursbehov för introduktion av ny handläggare under hösten. Trots detta har 75 av 76 förprövningsärenden beslutats inom 56 dagar efter att ansökan varit komplett, dvs.97 %. Problemet med det enda ärende som överskred 56 dagars handläggningstid 2017 inträffade i samband med sommarsemestern. Handläggningstiden för förprövningsärenden var i snitt 18 dagar (medianvärde).

Syftet med Länsstyrelsens verksamhet inom kontroll av foder i primärproduktionen är att genom kontroll, rådgivning och information säkerställa en hög skydds nivå för djurs och människors hälsa när det gäller djurfoder. Länsstyrelsens kontroll omfattar odling, lagring och utfodring. I kontrollområdet ingår även kontroll av foderblandning på gård, när inblandning sker av tillsatser eller läkemedel. 64 normalkontroller av foder i primärproduktionen har utförts. Uttaget till foderkontrollerna har varit riskbaserat och gjorts enligt riskparametrar för tvärvillorsuttag (31 st.) samt i övrigt enligt Jordbruksverkets modell för riskuttag. Verifiering av kontrollprocessen har utförts enligt plan. 91 % av kontrollrapporterna skickades inom 21 dagar vilket uppfyller Länsstyrelsens mål om minst 50 kontroller och minst 90 % av kontrollrapporterna utskickade inom 21 dagar. Kontroll har 2017 utförts av 2,3 % av registrerade foderföretagare i länet. Planerade aktiviteter har genomförts och målen i Länsstyrelsens kontrollplan för 2017 har uppnåtts.

Syftet med Länsstyrelsens verksamhet inom kontroll av animaliska biprodukter (ABP) är att säkerställa att transport och hantering av ABP sker på ett smittskyddssäkert sätt och att materialet är spårbart. Länsstyrelsen kontrollerar transport av ABP samt kontrollerar och godkänner omlastningsplatser där containrar med ABP ställs upp i väntan på fortsatt transport. Målet för Länsstyrelsens kontroll av ABP för

2017 har varit att upptäcka och följa upp bristande efterlevnad genom handläggning av inkomna anmälningar. Ett ärende rörande förändrade förutsättningar på länets enda omlastningsplats för ABP inkom under 2017. Kommunikation med transportör samt avveckling av omlastningsplatsen skedde under året. Länsstyrelsens mål för verksamheten inom ABP området för 2017 har därmed uppnåtts.

Länsstyrelsens arbete i övrigt inom ABP området 2017 har varit att inhämta ökade kunskaper om länets kontrollobjekt och att förmedla information till berörda aktörer om regelverket kring ABP och Länsstyrelsens kontrollverksamhet i samband med inledningen av länsstyrelsernas gemensamma projektinriktade kontroll 2017–2018. Projektet omfattar kontroll av APB transporter av s.k. kategori 3-material, begränsat till slakteribiprodukter av produktionsdjur till eller från biogasanläggningar. Fältfasen ska avslutas den 28 februari 2018.

Länsstyrelsens verksamhet inom kontrollområdena djurhälsa, husdjur och smittskydd syftar till att djursjukdomar ska förebyggas och bekämpas, smittspridning mellan djur och människor ska förhindras, animalieproduktionens djur ska vara spårbara och avelsarbetet ska bedrivas ansvarsfullt. Planerade aktiviteter och uppsatta mål i Länsstyrelsens kontrollplan för 2017 har uppnåtts.

Vid epizootihändelser är Jordbruksverket operativ myndighet men länsstyrelsen ska stödja arbetet och kan få vissa uppgifter delegerade vilket beskrivs i Länsstyrelsens epizootiberedskapsplan. Kontroll av salmonellaprovtagning av fjäderfä, det obligatoriska programmet för BVD-övervakning, hälsokontroll av hägnad hjort, tuberkuloskontroll av hägnad hjort, kontroll av avelsorganisationer, djurmärkning, hästpass och djurägarnas journalföring av läkemedelsanvändning är andra områden där länsstyrelsen är behörig kontrollmyndighet. Länsstyrelsen kontrollerar även hygien i djurhälsopersonalens verksamhet, i besöksverksamhet med djur och andra typer av djurhållningar.

Inom kontrollområdena djurhälsa, smittskydd och husdjur har samtliga inkommande laboratorierapporter gällande obligatorisk salmonellaprovtagning för fjäderfä granskats. Återkommande brister i den kvartalsvisa rapporteringen från laboratorierna försvårar kontrollen,

detta tycks vara ett nationellt problem. Inom kontrollen av seminverksamheten har administrativa kontroller av tre nyetablerade AI-stationer för häst i länet genomförts. 46 kontroller av hästpass på hästnivå har genomförts varav 9 kontroller uppvisade brister som i två fall ledde till vitesförelägganden.

Kontrollen av hägnad hjort och tuberkuloskontroll av hjort har prioriterats under 2017 då bristande kunskaper om journalföring och Tb-kontroll uppmärksammats hos dessa kontrollobjekt. Ett informationsbrev har sänts till samtliga hägnägare i länet. En informationsträff med föredrag av hjorthälsoveterinär från SVA har anordnats. Hägnägare i Halland, Tb-kontrollanter samt länsstyrelsepersonal från de fem s.k. syd-länen deltog, sammanlagt ett 30-tal personer. Av länets 10 registrerade hägn med hjort har 7 kontrollerats genom dokumentationskontroller och en fysisk kontroll på plats har utförts som inkluderade en Tb-kontrollant.

Länsstyrelsen har 2017 tillsammans med Hallands Hushållningssällskap, Travsällskap och Ridsportförbund medverkat i ett hästsmittskyddsprojekt i Halland som finansierats med EU medel som sökts genom Länsstyrelsen. Projektets syfte var att sprida kunskap och förståelse hur man på ett effektivt sätt kan förebygga och arbeta för minskad spridning av smittsamma hästsjukdomar. Målgrupperna var länets hästsportsutövare, ridskolor, hästuppfödare, hästföretagare och hästsportsgymnasium. Två informationsträffar har genomförts i länet med sammanlagt 80 deltagare. Träffarna hade marknadsförts via Facebook och HästHallands kanaler. Informationen har nått ut till 55 687 personer och en videofilm har setts över 70 000 gånger. Träffen uppmärksammades i media både lokalt och på riksnivå där länsveterinären intervjuades.

Veterinärenheten och Beredskapsenheten planerade och genomförde en regional samverkansövning under oktober månad 2017, "Övning Lyssa". Syftet med övningen var att stärka samverkan mellan olika aktörer vid en epizootihändelse, testa nödvändiga flöden och höja den regionala kunskapsnivån. Övningen genomfördes som en distribuerad seminarieövning och scenariot var ett utbrott av rabies.

Syftet med Länsstyrelsens kontroll av läkemedel på gård och djurhälsopersonal är att säkerställa att läkemedel till djur används ansvarsfullt för att motverka antibiotikaresistens och förhindra faror i livsmedelskedjan samt att djurhälsopersonalen bedriver god och säker djursjukvård. Länsstyrelsen kontrollerar veterinärernas läkemedelsanvändning och användningen av läkemedel på gårdar med livsmedelsproducerande djur. Inom djursjukvården har länsstyrelsen tillsyn över att djurhälsopersonalen följer gällande lagstiftning. Kontroll utförs även av att behandlingar av hästar förs in i hästpassen.

Ett objektregister över besöksverksamheter och veterinärkliniker i länet har tagits fram. Nyhetsbrev med aktuell information från djurhälsoområdet, smittskyddsinformation, lagändringar, inbjudningar m har regelbundet lagts ut på Länsstyrelsens websida och har f n 155 prenumeranter.

Kontroller av hygienplaner inom länets djursjukvård har genomförts enligt plan. Större kliniker, Distriktsveterinärerna och högriskklassade objekt utifrån tidigare erfarenheter har prioriterats. Hygienplaner har kontrollerats rutinemässigt vid kontroll av de veterinärer som ansvarar för villkorad läkemedelsanvändning på gård samt i samband med att kliniker drabbats av anmälda fall av MRSP, leptospiros eller andra zoonoser.

Kontrollen av hygienplaner i besöksverksamheter har prioriterats efter en riskbedömning efter framförallt verksamhetens omfattning och antal besökare per år. Kontroller av läkemedelsanvändning på gård har enligt kontrollplanen samordnats med kontroll av livsmedel och foder i primärkontrollen.

Länsstyrelsens kontrollplan för kontroll av djurhälsopersonal följer Jordbruksverkets vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. för kontrollområdet beträffande länsstyrelsernas ansvar, definierade kontrollobjekt, principer för riskanalys och genomförandet. Jordbruksverkets allmänna råd om kontrollintervall för de olika yrkeskategorierna är inte möjligt att följa för Länsstyrelsen i Hallands län inom ramen för tilldelade resurser för kontroller inom livsmedelskedjan. Länsstyrelsens eget mål för antal kontroller har uppnåtts.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta	2017	2016	2015
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	58	50	34
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	10,5	10,3	10,7
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,4	0,4	0,3
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,2	0,2	0,1
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,1	0,1	0,1
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	0	0	1

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

### Kommentar till Tabell 1.1 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsstyrelsen har fortsatt utveckla kontrollen och tillsynen av djurhälsopersonal vilket kan avläsas i tabellen med en ökning varje år.

## Regional tillväxt

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 30*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,2	0,2	0,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,09	0,12	0,14
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	397	339	329
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,22	0,20	0,19
Antal ärenden, inkomna och upprättade	15	21	6
Antal beslutade ärenden	15	20	7
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 485	2 646	2 422

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Länsstyrelsens egen verksamhet under Regional tillväxt är begränsad eftersom det regionala utvecklingsansvaret ligger på Region Halland. Bidragsutbetalningarna är anslagsutbetalningar till Region Halland samt vissa beviljade projektmedel enligt beslut av Länsstyrelsen.

### Samlad bedömning av resultat

Region Halland kompletterade under året Tillväxtstrategin för Halland 2014–2020 med den ekologiska hållbarhetsaspekten och i det arbetet har Länsstyrelsen varit delaktiga.

Länsstyrelsens och Region Hallands enheter med ansvar för social hållbarhet har utvecklat

samverkan under året. Arbetet med jämställd regional tillväxt, insatser för jämlik hälsa, och gemensamma konferenser är några av de frågor som lyfts. Resultatet är stärkt samverkan kring social hållbarhet och bättre kännedom om varandras uppdrag.

Genom att tillsammans med Region Halland samla centrala aktörer från kommuner, myndigheter, näringsliv och civilsamhälle till samråd i Integrationsråd Halland två gånger årligen främjas insatser, kunskap och dialog kring flyktingmottagande och integration i länet. Tillgång till arbetsmarknadsinsatser och deltagande på arbetsmarknaden för nyanlända och särskilt nyanlända kvinnor har varit fortsatt prioriterat

från Länsstyrelsen och stöttas genom kompetensutveckling samt projekt för nyanländas etablering.

Den rådande bostadsbristen i länet har varit anledning att fokusera på bostadsfrågorna som tillväxtfråga i länet och också för bostadssituationen vid mottagandet av nyanlända.

För att stärka den regionala utvecklingen och analysera tillväxtpotentialen i området Oslo till Öresund genomför OECD en Territorial Review for Western Scandinavia. Som medlem i den Västsvenska referensgruppen för studien deltog Länsstyrelsen i erfarenhetsutbyte med OECD och har även lämnat inspel till rapporten. De slutliga resultaten presenteras vid en internationell konferens i Göteborg i mars 2018.

Handlingsplanen för livsmedel i Halland har arbetats fram och befästs med ett handslag mellan Länsstyrelsen, Region Halland och näringslivet inom livsmedelssektorn. Det är ett viktigt resultat i Halland som län med stor livsmedelsproduktion.

Länsstyrelsen har under året beviljat medel till sex regionala tillväxtprojekt som ska bidra till en hållbar utveckling där nationella mål får genomslag i länet. Jämställdhet, integration, folkhälsa och miljö ska särskilt beaktas och projekten bidrar till inriktningarna i den regionala utvecklingsstrategin.

Från vaggan till graven - Jämställdhets- och jämlikhetsanalys utifrån ett livscykelperspektiv

Analysen genomförs i samverkan med Region Halland och är ett av delprojekten inom ramen

för det uppdrag som regeringen har gett Tillväxtverket 2016 - att utveckla arbetet för jämställd regional tillväxt. Analysen är kopplad till den regionala Tillväxtstrategin och politiskt förankrad regionalt. Den ska utgöra ett underlag för politiska prioriteringar i regionen. Arbetet är också ett led i framtagandet av Strategi för ett jämställt Halland 2017–2020.

**Arbetsprocessen:**

- samla in regional statistik från vaggan till graven
- genomföra en intersektionell och normkritisk orsaks- och konsekvensanalys
- kommunicera resultaten

Under 2017 har regional statistik samlats in och sammanställts. Den sammanställda statistiken har analyserats i ett forum där aktörer i länet, som har kunskap inom områden såsom hälso- och sjukvård, utbildning, arbetsmarknad, kultur och fritid, samhällsplanering och infrastruktur, ANDT, och integration har deltagit. Därefter genomfördes en kompletterande analys med sakkunniga på diskrimineringsgrunderna för att bidra till analysens intersektionella dimension.

Inom ramen ett regionalt ESF-projekt GPS (Gemensam Plattform Skolutveckling Halland) har länsstyrelsen integrerat frågor kring jämställdhet och mänskliga rättigheter i SYV Barometern för studie- och yrkesvägledare samt skolchefer. Resultat och analys presenteras på studie- och yrkesvägledarträffen i Falkenberg där temat för årets träff var jämställdhet och mänskliga rättigheter i studie- och yrkesvägledningen.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 5 §

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag.



Arbetet med 5§ punkt 7 sker integrerat inom myndighetens samtliga verksamheter. Den metod Länsstyrelsen använder är att i verksamhetsplanen "tagga" de mål och aktiviteter som har bäring på uppdraget i Länsstyrelseinstruktionen. Uppföljning sker i samband med ordinarie tertialuppföljningar och vid årsredovisningsarbetet.

Länsstyrelsen arbetar sektorsövergripande med uppdraget. Att arbeta i s.k. stuprör för respektive verksamhet finner inte länsstyrelsen vara tillfredsställande. Länsstyrelsen vill uppnå en samlad bild av myndigheten hos privatpersoner, företag och andra myndigheter för att möta dessa som en stark och tydlig aktör i länet.

Uppdraget redovisas mer detaljerat under 3.52 Förenklingsarbete för företag RB2017



## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.11

Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på områden, inom den regionala tillväxtpolitiken, där samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet och hur denna samverkan har utvecklats. Detta innefattar särskilt genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020, inklusive territoriellt samarbete avseende insatser inom det tematiska området Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

Länsstyrelsen samverkar med Region Halland inom många områden. Det övergripande syftet är att öka samverkan mellan organisationerna och tillsammans bidra till Regionala Utvecklingsstrategins mål Halland som bästa livsplatser. Länsledning har under året haft strategiska möten med Region Hallands ledning. Vidare har länsledningen deltagit i kommunberedning (de politiska ledningarna för länets kommuner och Region Halland) när frågor som berör Länsstyrelsens ansvarsområden har behandlats. I den regionala strukturen finns Chefsgrupp Halland för månatliga möten med regiondirektör och kommunchef. Där har Länsstyrelsens vid ett par tillfällen deltagit med länsråd och ansvarig chef kring området Integration samt brottsförebyggande samordning. Vid möte med Statliga chefsgruppen i oktober presenterade landshövdingen och regiondirektören tillsammans väsentliga förändringar i förordningen 2017:583 om regionalt tillväxtarbete och respektive organisations roller.

I januari möttes Länsstyrelsens och Region Hallands enheter med ansvar för social hållbarhet. Arbetet med jämställd regional tillväxt, insatser för jämlik hälsa, och gemensamma konferenser var några av de frågor som diskuterades. Resultatet av mötet var stärkt samverkan kring social hållbarhet och bättre kännedom om varandras uppdrag.

Region Halland kompletterade under året Tillväxtstrategin för Halland 2014–2020 med den ekologiska hållbarhetsaspekten och i det arbetet har Länsstyrelsen varit delaktiga.

Länsstyrelsen deltog i november vid Region Hallands arrangemang "Hur går det för Halland" - ett strategiskt forum för personer med intresse för samhällsutveckling och hållbarhetsfrågor som politiker eller inom privat, offentlig och ideell sektor. Megatrender, möjligheter och

utmaningar för Halland och Västra Skandinavien, värderingar i ett globalt perspektiv samt integrationsarbete stod i fokus under dagen.

För att stärka den regionala utvecklingen och analysera tillväxtpotentialen i området Oslo till Öresund har samtliga parter i Göteborg-Oslo samarbetet tillsammans med Region Halland, Region Skåne och Helsingborgs stad anlitat OECD för att genomföra en Territorial Review för Western Scandinavia. Landshövdingen har medverkat i intervju för att introducera Halland och halländska samarbeten för OECD:s analytiker. I april gjordes ett studiebesök till Västsverige och Göteborg inom ramen för deras arbete tillsammans med Peer Reviewers från Vancouver, Barcelona och Wien. Som medlem i den Västsvenska referensgruppen för studien deltog Länsstyrelsen i erfarenhetsutbytet med OECD och de medverkande städerna/regionerna. Länsstyrelsen har även lämnat inspel till rapporten. De slutliga resultaten presenteras vid en internationell konferens i Göteborg den 15 mars 2018.

Länsstyrelsen deltar regelbundet i Aktörsrådet för företagsfrämjande aktörer som sammankallas av Region Halland, och i juni var Länsstyrelsen värd för aktörsrådets möte. Länsstyrelsen informerade om förebyggande arbete mot ANDT inom näringslivet samt läget kring företagsstöd inom landsbygdsprogrammet. Studenter från Högskolan i Halmstad förevisade det innovativa digitala verktyget de, i samverkan med länsstyrelsen utvecklat, och som underlättar för nyanlända att komma in i svenska samhället och då särskilt för personer med psykisk ohälsa. Mötet innehöll även dialog om insatser för bättre kompetensförsörjning i företag, diskussion om nytt Riskkapitalforum i Halland och om nyheter i Patent- och Registreringsverkets verksamhet för att informera om immateriella tillgångar och rättigheter.

### Strukturfondsprogrammen - en del av EU:s sammanhållningspolitik.

Strukturfondspartnerskapet ska inom målet investering för tillväxt och sysselsättning yttra sig över vilka ansökningar som ska prioriteras bland de ansökningar som godkänts av förvaltande myndighet för det berörda strukturfondsprogrammet (ERUF och ESF) Länsstyrelsen har deltagit i partnerskapets fyra möten för Västsverige under året. Från Halland deltar i övrigt bl.a. politiker från Regionala tillväxtutskottet.

Länsstyrelsen har under 2017 varit med och prioriterat bl.a. följande projekt till Halland ur regionalfonden:

- Hallands matgille, Signerat Halland Ekonomisk Förening
- Social innovation och samhälls-entreprenörskap i Halland (SISIH)
- Trähusambassadörer, Energi- och Miljöcentrum i Varberg (TEM 4)

Fullständiga handlingar finns på:

<http://www.vgregion.se/regionalutveckling/verksamhetsomraden/externarelationer/VastraGotalandIEU/SFP/>

Under programperioden har följande projekt prioriterats till Halland avseende insatsområde "Innovation för en koldioxid snål ekonomi" inom regionalfonden

- Trähusambassadörer, Energi- och miljöcentrum i Varberg
- SolReg Halland, Varbergs kommun
- Arena för Grön tillväxt

Länsstyrelsen har under året följt projektet Arena för Grön tillväxt hos Region Halland och bidrar även med arbetsinsats i projektet. Länsstyrelsen har deltagit i möte i april om Arena Grön tillväxt och Fossilfritt Laholm och deltar på informationssatsningar om trähuskonstruktioner som anordnas inom projektet. Länsstyrelsen samverkade även med Region Halland när statsrådet Isabella Lövin på inbjudan av landshövdingen besökte Halland och då fick information om projektet Arena Grön tillväxt.

Länsstyrelsen har deltagit vid dialogmöte om Regional samverkan kring en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer på Tillväxtverket i Göteborg. Dialogmötet handlade om hur vi gemensamt kan skapa förutsättningar för fler, bättre och effektivare projekt och insatser för

koldioxid ekonomi inom nästa strukturfondsprogram.

Under årets sista prioriteringsmöte diskuterades eventuella förändringar av strukturfondspartnerskapet med anledning av Storbritanniens utträde ur Europeiska Unionen och den då minskade budgeten inom EU. Den s.k. 8-gruppen (med deltagare från alla strukturfondspartnerskap i Sverige) för diskussioner på nationell nivå om strukturfondspartnerskapets framtid.

Inom Interreg V Nordsjön deltar Länsstyrelsen med ledamot i nationella subkommittén samt i tjänstemannanätverket. 2017 har subkommittén mötts i Malmö i maj och Halmstad i november. Inför subkommittémötena har Länsstyrelsen tillsammans med Region Halland haft förberedande möte för att få fram bra och väl förankrade ansökningar och projekt från Halland.

En organiserad fonsdamordning finns mellan de olika ESI-fonderna. Regelbundna möten ordnas mellan representanter för de olika stödmyndigheterna i Halland och Västra Götaland. Länsstyrelsen deltar i mötena.

### Landsbygdsutveckling

Då Region Halland är ansvarig för regional bredbandsstrategi och regionalt serviceprogram finns också ett organiserat samarbete mellan Länsstyrelsen och Region Halland för att uppnå synergieffekter i genomförandet av strategier och landsbygdsprogram.

Länsstyrelsen i Halland har fortsatt arbetet med ett regionalt livsmedelsprogram i samarbete med Region Halland, vilket pågått sedan 2016. I samarbetet arrangerades 2017 konferensen "Handslaget" för livsmedelsintressenter i Halland. Där redovisades resultatet av föregående dialogarbete och handlingsplanen befastes för livsmedel i Halland, med ett handslag mellan Länsstyrelse, Region och näringsliv. Därefter har arbetet fortsatt med kommunikering och sammanhållande arbete för de fyra dialoginiterade temagrupperna. Aktiviteterna kring den regionala livsmedelsstrategin skapar många viktiga mötesplatser, gemensam målbild och nya samarbeten inom livsmedelskedjan. En utsedd arbetsgrupp har fortsatt att vara rådgivande, med representation från Hushållningssällskapet, Högskolan i Halmstad, Lokalt ledd utveckling, LRF och Signerat Halland, som är

en näringslivsorganisation för livsmedelsföretag.

### Högskolesamverkan

Under året har kontakt etablerats med företrädare för byggnadsingenjörsprogrammet. Länsstyrelsen har bl.a. redogjort för länsstyrelsens roll i samhällsbyggnadsprocessen. Syftet har varit att bredda synen för eleverna på att lämpliga arbetstillfällen för byggnadsingenjörer även finns inom offentlig verksamhet (stat och kommun). Länsstyrelsen har hållit föredrag för eleverna på byggnadsingenjörsprogrammet.

Länsstyrelsen gjorde även ett studiebesök den 10 mars till "Digitalt laborativt centrum" (DLC) vid Högskolan i Halmstad som är en kreativ, högteknologisk och laborativ miljö med fokus på lärande och kultur. DLC vänder sig till forskare, lärare, studenter, organisationer och företag, och syftar till att bli en regional mötesplats i det digitala samhällets framkant.

### Integrationsråd Halland

Insatser, kunskap och dialog kring flyktingmotagande och integration är viktiga frågor i länet. Tillsammans med Region Halland samlar Länsstyrelsen centrala aktörer från kommuner, myndigheter, näringsliv och civilsamhälle till samråd i Integrationsråd Halland. I mars presenterades Nuläge asylsökande och processen vid avslagsbeslut och avvísning av Migrationsverket. Etablering på arbetsmarknaden för nyanlända - Presentation om arbete med etablering och praktik presenterades av chefen för verksamhetsområde Göteborg/Halland Arbetsförmedlingen. Tidiga insatser för asylsökande – Samordning, medel och aktiviteter presenterades av Länsstyrelsen i Hallands län.

Årets andra Integrationsråd hölls i november i Falkenberg med fokus att Flytta fram positionerna för ett jämlikt Halland. Vård för mötet var denna gång Region Halland. Jämlikhet i Halland ur ett livscykelperspektiv lyftes och med statistik visades en lägesbild över befolkningen. Rundabordssamtal hölls med diskussion utifrån ett livscykelperspektiv kring områdena utbildning/bildning, bostadsmarknad, sociala nätverk, tidiga insatser, hälsa, arbetsmarknad i samverkan.

### Miljö-, energi och klimat

Miljö-, Energi- och Klimatrådet (MEK) med landshövdingen som ordförande och ett 20-tal externa aktörer har haft två möten under 2017. Rådet består av länets sex kommuner, Region Halland, Naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen, LRF, Trafikverket, Hallandstrafiken, Energi- och Miljöcentrum (näringslivsorganisation), TEK (näringslivsorganisation), Halmstad Energi och Miljö, Halmstads Fastighets AB, Varberg Energi, Stena Recycling och Högskolan i Halmstad. MEK-rådets syfte är att vara rådgivande i Länsstyrelsens arbete med samordningen av det regionala energi- och klimatarbetet.

Projektet Energieffektiviseringsnätverken (EE-Net) drivs vidare i samarbete med Energimyndigheten under 2017. Projektet går ut på att bilda och driva företagsnätverk runt om i landet för små och medelstora företag för att stötta dem med ett systematiskt och strukturerat arbete med energieffektivisering. Målet är att nätverksgrupperna ska uppnå minst 15 % energieffektivisering fram till 2020. Länsstyrelsen har blivit utsedd till regional koordinator för två nätverk i länet. Under 2017 har 16 företag deltagit i dessa två nätverksgrupper och det har genomförts fem nätverksträffar. Projektet finansieras av nationella regionalfondsprogrammet.

Länsstyrelsen driver regionalt även projektet Incitament för Energieffektivisering, som också leds av Energimyndigheten och finansieras av det nationella regionalfondsprogrammet. Projektet går ut på att med hjälp av miljötillsynen som kanal nå ut till små och medelstora företag med rådgivning avseende energieffektivisering för ett strukturerat och systematiskt arbete på detta område. Under året har det genomförts kartläggningsarbete avseende lämpliga företag, arbete med regional strategi, deltagande i framtagande av metoder och verktyg med mera. Det har även genomförts utbildning av tillsynspersonal avseende såväl avseende metoder och verktyg liksom effektiv samtals teknik (Motiverande samtal) inför den utåtriktade fasen mot företagen under 2018.

### Regleringsbrevsuppdrag 1.12

Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen.

Ett framgångsrikt tillväxtarbete kräver helhetsperspektiv där flera horisontella kriterier beaktas samtidigt vilket Länsstyrelsen strävar efter. Tillväxtstrategin för Halland 2014–2020 kompletterades 2015 med ett fördjupat perspektiv på social hållbarhet och 2017 med ekologisk hållbarhet.

Länsstyrelsen har i uppdrag att bidra till ökad jämställdhet i länet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns villkor i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen samt att arbeta med beredskap och kapacitet för mottagande av nyanlända i länet. Länsstyrelsen informerar om medlen för att stödja regionala tillväxtåtgärder på webbsidan och anger där att projekten ska bidra till en hållbar utveckling där nationella mål får genomslag i länet. Jämställdhet, integration, folkhälsa och miljö ska särskilt beaktas. Samtliga beviljade projekt omfattas av nationella strategin för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft samt ligger inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin *Bästa livsplatsen*.

Länsstyrelsen har i samverkan med Samordningsförbundet och Högskolan i Halmstad tagit fram en utbildning kring integrationsfrågor för personal som i sitt dagliga arbete möter ensamkommande flyktingbarn och unga nyanlända. Syftet med utbildningen var att höja personalens kompetens inom olika områden som berör ensamkommande flyktingbarn och nyanlända ungdomar samt bidra till kunskapsspridning genom att utbildad personal i samtliga kommuner i Hallands län fungerar som kunskapsbas på sina arbetsplatser. Genom utbildningen säkras att personalen på ett kvalitativt sätt kan förmedla kunskap om samhälle och hälsa och att ungdomarnas förutsättningar till att klara skolgång och få tillgång till arbetsmarknaden förbättras. 30 personer från samtliga kommuner deltog. Utvärderingen visar att en majoritet av deltagare var nöjda eller mycket nöjda och tyckte att kursen motsvarade förväntningarna respektive mer än förväntningarna. Kursen gav enligt deltagare kunskap och inspiration till det

dagliga arbetet, nya kontakter från olika kommuner och även med andra professioner, samt möjlighet att utbyta erfarenheter.

Länsstyrelsen stöder projektet ENT-demokrati (Entreprenörskap, Naturvetenskap och Teknik). KomTek har tagit fram en strategi för arbetet med ENT inom förskola och grundskola i Halmstad kommun, med syfte att skapa en likvärdig skola. Syftet är att säkerställa jämställdhetsperspektivet i strategins metoder och riktade insatser i form av fortbildning till skolpersonal och högskolestudenter. Samverkan sker med Högskolan i Halmstad, KomTek Falkenberg och Teknikcollege för spridning. Insatsen bidrar till en förankrad ENT-strategi som är jämställdhets- och rättighetsintegrerad. Detta främjar ett likvärdigt och systematiskt arbete för att motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval.

En mindre men angelägen pilotsatsning som gjorts i början av 2017 är busskort för barn på Spenshult. Svenska kyrkan i Oskarström tillsammans med SISU idrottsutbildarna i Halland och Halmstad kommun erbjöd, genom samordnad hantering av busskort till barn boende på Spenshults asylboende, möjlighet för barnen under asylprocessen att delta i olika idrottsaktiviteter. Syftet var att främja god hälsa och skapa goda förutsättningar till integration. I den regionala utvecklingsstrategin *Bästa livsplatsen*, uttrycks strävan efter en god och jämlik hälsa genom ökad delaktighet, bättre uppväxtvillkor, bättre livsmiljöer och hälsosammare levnadsvanor.

Medel från anslaget har även använts för debiteringen av uppföljningssystemet Nyps, ärendehanteringssystemet för Ny projekt- och stödärendehantering.

I februari 2018 genomförs en regional Kompetensmessa i Halland med syfte att främja matchningen mellan tillgänglig arbetskraft och arbetsgivarnas anställningsbehov. Det har blivit svårare för arbetsgivare i länet att hitta den

arbetskraft de söker och det är många bristyrken. Samtidigt finns människor utanför arbetsmarknaden som potentiell arbetskraft. Därför ska i samverkan mellan Arbetsförmedlingen Södra Halland/ Norra Halland, Region Halland, Länsstyrelsen och Falkenbergs Näringsliv en regional aktivitet göras i form av ”Kompetensmässan Hall-and” för att stärka Hallands invånare och näringsliv. Mässan ska innehålla delarna; Jobb/rekrytering, Utbildning för vuxna, Starta och stärka företag. Insatsen stärker näringslivets möjlighet till rekrytering och fungerande matchning samt ett ökat samarbete med utbildningsanordnare. Projektet gynnar även utbildning, jobb och företagande inom länets gemensamma prioriteringar besöksnäring, gröna näringar och hälsoinnovation.

Forskningsstation Bolmen är ett flerårigt projekt som påbörjas under 2017. Sydvatten AB upprättar genom projektet med samverkande parter en plastbaserad forskningsstation vid sjön Bolmen. Tillsammans med Lunds Universitetet och Högskolan i Halmstad skapas ett samarbete och organisation för limnologisk forskning med inriktning miljöövervakning av klimateffekter på sjöecosystem. Forskningsstationen utgör del i SITES Water. Stationen är

öppen för universitet och högskolor samt gymnasie- och grundskolors kursaktiviteter. Allmänhet eller organisationer med intresse för Bolmen kommer att finna värde i forskningsarbetet, och destinationen. Sydvatten AB leder projektet och medverkande är Sweden Water Research AB, Smålands sjörike (Hylte, Gislaved, Ljungby och Värnamo kommuner), Länsstyrelserna i Halland, Kronoberg, Jönköping och Skåne, Region Halland, Bolmens fiskevårdsområdesförening, Högskolan i Halmstad och Lunds Universitet. Projektet bidrar till forskningsamverkan som ger ökad kunskap om sjön Bolmen för tryggare dricksvattenförsörjning, samt ökad medvetenhet om vattnet som resurs. Projektet omfattas av nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft samt ligger inom ramen för den regionala utvecklingsstrategin. Projektet främjar det strategiska valet Stark konkurrenskraft i Tillväxtstrategin för Halland 2014–2020 med målet en ökning av offentliga och privata investeringar i forskning och utveckling, samt satsning inom styrkeområdet Grön tillväxt med produkter och tjänster från jord, skog och vatten.

### Regleringsbrevsuppdrag 3.55

Länsstyrelserna ska fortsätta förenklingsarbetet för att det ska bli enklare att starta och driva företag. Särskilt fokus ska vara på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

Länsstyrelserna ska redovisa insatser kring hur man enligt 5 § punkt 7 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion förenklar för företag. Av redovisningen ska framgå:

en redogörelse för företagens nöjdhet gällande tillgänglighet, svarstid, bemötande och handläggningstid utifrån den länsstyrelsegemensamma brukarundersökningen samt arbetet med särskilda insatser för att förbättra dessa områden,

en uppföljning av de av länsstyrelserna utvalda fyra ärendetyperna förprovning av djurstallar, samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, miljöprövningsdelegationernas prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. samma balk och anmälan om ändring av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet,

mål och måloppfyllelse för handläggningstid för de utvalda ärendetyperna samt motivering till avvikelser, samt hur den förväntade handläggningstiden kommuniceras till företag när ett nytt ärende inleds inom de utvalda ärendetyperna.

För ärenden om prövning av miljöfarlig verksamhet ska redovisningen avse den totala handläggningstiden (median) och hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens mål (regeringsbeslut den 1 december 2011 [S2011/10148/SFÖ m.fl.] med uppdrag till vissa länsstyrelser) om att ansökan ska beslutas inom 180 dagar från det att ärendet är komplett.

Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen av samtliga länsstyrelser i de delar där det är tillämpligt. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen. Uppgifterna ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2018.



Arbetet sker integrerat inom myndighetens samtliga verksamheter. Metoden som används är att i verksamhetsplanen "tagga" de mål och aktiviteter som har bäring på uppdraget i Länsstyrelseinstruktionen. Uppföljning sker i samband med ordinarie tertialuppföljningar och nedan följer en kort sammanfattning på enheternas arbete.

Arbetet med digital ärendehantering fortsätter inom myndigheten. Myndighetens mål är att arbeta med digitala tjänster för att förenkla för medborgare, företag och organisationer. Bekräftelsebrev skickas ut på inkomna ärenden med uppgift om ärendet, aktuell handläggare etc.

Länsstyrelsen arbetar med att standardisera upphandlingsrutinerna genom digitalisering i länsstyrelsegemensamt verktyg, Tendsign. Inom inköps- och upphandlingsområdet har förbättringsarbete med inköpsrutiner inletts.

Avseende landsbygds- och jordbrukarstöd används e-handläggning genom digital ansökan och digital kundakt för varje sökande inklusive central skanning och utdatahantering. En gemensam och samordnad kundtjänst, s.k. "En väg in" etableras mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket.

Länsstyrelsen samordnar kontrollerna inom djurskydd, foder- och livsmedelskontroll för att underlätta för lantbruksföretagens kontakt med myndigheten. Enheten för djurskydds- och livsmedelsområdet arbetar fortsatt med att effektivisera och utveckla arbetet för att ge snabb återkoppling till lantbruksföretagarna, genom att t.ex. lämna kontrollrapport direkt till lantbrukaren vid besök ute på gårdarna i de fall detta är möjligt. Länsstyrelsen uppnår målen för att snabbt hantera förprovningar (76st) och besiktningar (62st), samt skicka ut kontrollrapporter (553st) och hantera anmälningsärenden (448st).

Informationsbroschyrer sänds till berörda aktörer och föreläsningar hålls inom flera områden.

Myndigheten arbetar med tillsynsvägledning inom miljöområdet vilket bidrar till en samsyn inom länet och därmed bidrar till en förenkling för företagen i sin kontakt med länsstyrelsen.

Länsstyrelsen deltar i arbetet inom projektet Gemensam inlämningsfunktion för skogsägarna. Systemet är igång och ärenden har inkommit via denna e-tjänst.

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2016	Beskriv resultatet av insatserna
Samtliga VÄS	Bekräftelsebrev i ärenden avseende ansökningar, anmälningar och överklaganden	Förfrågningar från länsstyrelsens brukare avseende om deras ärende inkommit etc. har minskat då denna information sänds ut i bekräftelsebrev.

#### Kommentar till Tabell 1: Särskilda insatser 2016 (RB 3.55)

Länsstyrelsen arbetar sektorsövergripande och skickar därför bekräftelsebrev inom samtliga VÄS, inte bara inom de verksamheter som inom ramen för brukarundersökningen valts ut.

VÄS	Särskilda insatser för att förenkla för företag med anledning av resultatet i brukarundersökningen 2017	Beskriv förväntat resultat
21*	Naturvårdsenheten har tagit fram en handlingsplan för att få nöjdare brukare vad gäller jakt och viltvård. Det viktigaste i handlingsplanen är att, där det är möjligt korta handläggningstiderna, och snabbare be om kompletterande uppgifter i de fall det behövs, och i övriga fall informera om vår arbetsprocess. Tillgängligheten på telefon är i dag mycket bra och vi kommer även att arbeta för att tillgängligheten på mail förbättras	Nöjdare brukare avseende handläggningstider och tillgänglighet på e-post

28*	Ny och förbättrad webbsida lanseras 2018. Näbarhet per telefon förbättras genom kampanj för översyn av sökord och intern information från Länsstyrelsernas gemensamma växel. Framtagande av kommunikationsplan för informationsinsatser och lokala kontakter med branschföreträdare och organisationer. Fortsatt satsning på kompetenskartläggning och kompetensutveckling. Bättre näbarhet per telefon möjliggörs genom ökad bemanning 2018	Bättre tillgänglighet per telefon och nöjdare brukare avseende webbsidan.
43*	Kulturmiljöfunktionen får mycket bra resultat i brukarundersökningen. Förbättringsområden finns bl. a vad gäller tillgänglighet per telefon och information på hemsidan. Den senare är under omarbetning.	Nöjdare brukare avseende webbsidan
51*	Inga särskilda insatser planerade till följd av brukarundersökningen. Lst i Halland ligger över det nationella snittet här. I VP för 2018 finns aktiviteter kopplade till kompetenshögjande insatser för arbetsgrupperna.	Effektivare ärendehantering.
52*	Finns upptaget som en aktivitet med tillhörande mål i VP 2018	Genom lösningsinriktat arbetssätt fortsätta förenklingsarbetet för att nå en märkbar positiv förändring i företagets vardag. Särskilt fokus ska vara på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt. Bättre måluppfyllelse gällande handläggningstid samt sammanslagning av natur- och vattengruppen för att öka kvalitén och effektiviteten.

#### Kommentar till Tabell 2: Särskilda insatser 2017 (RB 3.55)

Insatser utifrån brukarundersökningen 2017 planerade i verksamheten för 2018 presenteras

på tvåställig VÄS (verksamhets- och ärendestruktur) då aktiviteterna avser hela verksamheter och enheter.

Handläggningstider 2017				
VÄS	Mål	Måluppfyllelse (%)	Motivering till eventuell avvikelse	På vilket sätt kommuniceras den förväntade handläggningstiden till företag
282 Ansökan om förprovning djurstall	56	98	Länsstyrelsen har under lång tid haft mycket hög måluppfyllelsen	Handläggningstiden för dessa ärenden kommuniceras med hjälp av bekräftelsebrev till sökanden som anger antalet veckor handläggningen högst förväntas ta.
525 Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	47	Ärenden som är bristfälliga har tagit längre tid i anspråk än måltiden. Under 2017 har resursbrist gjort att ärendegruppen inte kunnat prioriteras	Förväntad handläggningstid har inte kommunicerats till sökande.
551 Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc)	180	100	Länsstyrelsen har under lång tid haft mycket hög måluppfyllelse	Förväntad handläggningstid har inte kommunicerats till sökande.
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	67	Anmälningsärende hanteras i normalfallet inom tidsram. För de ärenden som överstigit tidsramen har detta berott på brister i ansökan.	Förväntad handläggningstid har inte kommunicerats till sökande.

Källa: Rapport Handläggningstider ur Platina 2017.

Handläggningstider, median <sup>1)</sup>						
	ÅR					
Ärendetyp	2012	2013	2014	2015	2016	2017
282 - Ansökan om förprovning djurstall <sup>2)</sup>	43	15	8	17	24	18
525 - Samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken	53	79	47	70,5	49	43
551 - Prövning miljöfarlig verksamhet, 9 kap Miljöbalken (konc) <sup>2)</sup>	266	64	113,5	70,5	161	118
555 - Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	40	50	29,5	48	61	32

<sup>1)</sup> Medianen redovisas ej om färre än 10 ärenden

<sup>2)</sup> För VÅS 282 och 551 beräknas handläggningstid från komplett datum (utom år 2012 då det beräknades från in/upp datum)

Källa: Årsredovisningar 2012-2013 samt rapport Handläggningstider ur Platina 2014-2017.

#### Kommentar till Tabell 4: Handläggningstider, median, för de fyra ärendetyperna år 2012-2017 (RB 3:55)

Medianen för samtliga verksamheter i tabellen har gått ner i jämförelse med föregående år.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013 (Regleringsbrevsbilaga)

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbetskrafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	8	4	0,0
varav förvaltande myndighet			
varav attesterande myndighet			
varav kontroller i territoriella program			

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020 (Regleringsbrevsbilaga)

Strukturfondsadministration	Anslag (5:1)	Övrig finansiering	Årsarbetskrafter
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturadministration	10	5	0,0
varav förvaltande myndighet			
varav attesterande myndighet			
varav kontroller i territoriella program			

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

#### Kommentar till Tabell 3.2: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2014–2020 (Regleringsbrevsbilaga)

Länsstyrelsen har deltagit i partnerskapets fyra möten för Västsverige under året.

## Infrastrukturplanering

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 34*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,1	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	0,4	0,2	0,3
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,24	0,16	0,30
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	413	264	480
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,23	0,15	0,28
Antal ärenden, inkomna och upprättade	18	18	29
Antal beslutade ärenden	19	17	32
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsubbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

### Samlad bedömning av resultat

#### Prövning av infrastrukturobjekt

Länsstyrelsen har en viktig roll i arbetet med planläggningen av infrastruktur och är en viktig samrådspart. Länsstyrelsen fattar beslut om projektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och godkänner upprättade miljökonsekvensbeskrivningar (MKB). Länsstyrelsen lämnar också granskningsyttrande med tillstyrkan till väg- eller järnvägsplanen innan den skickas in för fastställelse. Vid länsstyrelsens bedömning av väg- eller järnvägsplanens lokalisering, utformning och miljöpåverkan tillämpas vissa regler i miljöbalken. Länsstyrelsen har även till uppdrag att verka för att de nationella målen får genomslag i länet, däribland de transportpolitiska funktions- och hänsynsmålen om tillgänglighet, säkerhet, miljö och hälsa. Under 2017 har infrastrukturärendena varit få och berört mindre projekt, t.ex. rondeller eller gång- och cykelvägar. Under året har det också kommit in flera förslag på indragning av vägar från allmänt underhåll, något som inte varit vanligt tidigare. Vid Länsstyrelsens samrådsgrupp för infrastruktur, som vid behov hålls varje månad med trafikverket, sker en uppskattad dialog i specifika väg- och järnvägsärenden.

#### Transportplaner

Under 2017 har ny nationell infrastrukturplan och regionala infrastrukturplaner varit på remiss. Länsstyrelsen i Halland har svarat på remisser av dessa.

#### Övrig samverkan om infrastrukturfrågor i länet

Länsstyrelsen har under året deltagit på en regional infrastrukturträff som Region Halland anordnade. Gruppen diskuterar aktuella frågeställningar av strategisk art, till exempel långsiktiga investeringar och den regionala infrastrukturplanen, Kattegattleden, regional tillväxtstrategi m.m.

Några gånger per år sker samverkan mellan trafikverket väst och länsstyrelserna i Halland, Västra Götaland och Värmland i vad som kallas Myndighetsforum för miljö i investeringsprojekt. Vid dessa möten diskuteras arbetsformer och processer.

#### Bredband

Länsstyrelsen bistår PTS och informerar målgruppen. Arbetet har redovisats i enkätsvar och promemoria, inlämnad i december 2017. Länsstyrelsen har deltagit i länssamordning för bredband, arrangerat av PTS. Samordning med Region Halland genomfördes löpande under året.

## Hållbar samhällsplanering och boende

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 40* och 41*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	2,6	2,1	2,4
Årsarbetskrafter kvinnor	7,0	8,1	7,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,75	6,36	5,94
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	10 730	10 862	10 542
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	5,85	6,38	6,18
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 118	1 076	903
Antal beslutade ärenden	1 091	1 074	832
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	3	74
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	103	271	0

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Bidragsutbetalning är till Varbergs kommun för havsplanering, kommunal planering i statlig samverkan (KOMPIS). Bidraget finansieras av HaV.

### Samlad bedömning av resultat

Bostadsbyggandet ökar i Hallands län. Totalt färdigställdes 1485 lägenheter år 2016. Inte sedan 2008 har bostadsbyggandet varit högre. Trots att det byggs fler bostäder än på flera år i länet, nås dock inte nivåerna från 1970-talet och början av 1990-talet. I bostadsmarknadsanalysen (BMA) gör Länsstyrelsen bedömningen att bostadsbyggandet 2016 inte varit tillräckligt. En kraftigt ökande befolkning i länet – 5549 personer år 2016 – understryker ytterligare att länet står inför en stor utmaning när det gäller bostadsförsörjningen.

Planaktiviteten i länet har sjunkit under en följd av år. 2008 antogs det över 120 detaljplaner i länet. 2017 var antalet antagna detaljplaner endast 44 st. Länsstyrelsen ser behov av en fördjupad analys av denna utveckling.

Länsstyrelsen har haft färre detaljplaneärenden på remiss under år 2017 än under år 2016. Färre antal detaljplaner har också antagits i länet under 2017 än under år 2016. Trots detta möjliggör de antagna detaljplanerna under året fler bostäder än året innan.

Länsstyrelsen upplever generellt att samråden med kommunerna i länsstyrelsens plangrupp och informationsträffarna med kommunerna är uppskattade och ger resultat i form av få prövade och upphävda detaljplaner.

När det gäller de nya bostadsstöden är det framförallt stöd för hyresbostäder och studentbostäder (HYS) som rönt intresse. Ingen ansökan har inkommit på stöd till renovering och energieffektivisering i vissa bostadsområden (REN). Länsstyrelsen noterar att den nationella samverkan inom Forum för samhällsbyggnad har intensifierats under de senaste åren.

### Andra väsentliga prestationer och resultat

#### Bostad

Bostadsmarknadsenkäten (BME) har genomförts och kvalitetsgranskats. Länsstyrelsen har därefter, utifrån bl.a. svaren i BME, analyserat bostadsmarknaden i länet. Länsstyrelsen konstaterar att alla kommuner i länet har angett att det är bostadsbrist. Länsstyrelsen har i rapporten gjort en egen bedömning av bostadsbygnadsbehovet och konstaterar att det behöver byggas ca 2000-3000 lägenheter varje år de närmaste åren för att motsvara behovet. Rapporten har kommunicerats med aktörer i länet så som kommuner, politiker, allmännyttan och fastighetsägarna. Aktörer i länet liksom media visar stort intresse för länsstyrelsens Bostadsmarknadsanalys.

Länsstyrelsen har haft en representant i FORUM 4 (Bostadsförsörjning). Gruppen har bl.a.



anordnat två handläggartreffen för länsstyrelsernas handläggare kring bostadsförsörjning under året.

Under 2017 antogs 44 detaljplaner i länet. Av dessa detaljplaner möjliggör ungefär hälften nya bostäder, totalt ca 1650 lägenheter, vilket är något i underkant sett till behovet enligt länsstyrelsens egen beräkning. Halmstads kommun, Varbergs kommun och Kungsbacka kommun har planerat flest bostäder i de under året antagna detaljplanerna. Länsstyrelsen noterar att kommunerna fokuserar sina planresurser till framtagande av detaljplaner för bostadsändamål.

Under året har kontakt etablerats med företrädare för byggnadsingenjörsprogrammet på högskolan i Halmstad (studierektorn). Länsstyrelsen har bl.a. redogjort för länsstyrelsens roll i samhällsbyggnadsprocessen. Syftet har varit att bl.a. bredda synen för eleverna på att lämpliga arbetstillfällen för byggnadsingenjörer även finns inom offentlig verksamhet (stat och kommun). Länsstyrelsen upplever att det ibland är omsättning på personal inom plan och bygg på kommunerna. Länsstyrelsen har hållit föredrag för eleverna på byggnadsingenjörsprogrammet.

Kommundialoger om bostadsbyggandet på ledningsnivå har genomförts i länet och avslutades i januari 2017 med Hylte kommun. På dagordningen stod bl.a. frågor som gällde integration, bostadsfrågor och grön infrastruktur. Kommunen arbetar just nu med sitt nya kommunomfattande översiktsplan. Hylte kommun med sina ca 10 000 invånare är den enda kommunen i länet som inte har ett bostadsförsörjningsprogram.

Länsstyrelsen deltog under året tillsammans med Regeringskansliet på ett dialogmöte med företrädare för kommunerna och regionen med anledning av förslag från utredningen om kommunal planering för bostäder.

### Bostadsstöd

Länsstyrelsen har under året sett över och tryggt bemanningen för stödverksamheten och kommer under år 2018 att ha en total ökning på handläggarsidan. Länsstyrelsen har under år 2017 utfört en egen informationskampanj i lokalpressen för de nya bostadsstöden. Länsstyrelsen avser med ökad bemanning under år

2018 intensifiera informationsspridningen av de nya bostadsstöden. Länsstyrelsen i Halland har tecknat avtal med och stödjer Länsstyrelsen i Västra Götaland med handläggning av deras bostadsstöd. Enhetschefen deltar aktivt i den chefsgrupp inom länsstyrelserna som diskuterar former och strategiska frågor kring bostads- och energistöden. Handläggarna deltar aktivt i FORUM-grupp nr 3 samt även där beredning av ärenden diskuteras.

Länsstyrelsen har under året handlagt 8 ansökningar av investeringsstödet varav 7 har beviljats till en summa av 121 miljoner kr. De olika projekten genererar tillsammans 368 nya lägenheter.

### Planer, rådgivning och tillsyn

Kommunerna föredrar sina översiktsplaner och detaljplaner (förutom de mycket enkla planerna) i en tvärsektorieellt sammansatt plangrupp på Länsstyrelsen. I plangruppen ingår förutom representanter från Länsstyrelsens olika sakområden även företrädare för Trafikverket. Region Halland deltar när översiktsplaner presenteras. Plangruppen samlas två gånger i månaden. Länsstyrelsen framför vid mötet synpunkter på planerna. Synpunkter lämnas även i form av skriftliga yttranden. På plangruppens möten är kommunerna välkomna att ta upp ärenden i mycket tidigt skede eller ta upp övergripande frågor för diskussion, utan att Länsstyrelsen i dessa fall lämnar yttranden om så önskas. De enskilt mest frekvent behandlade frågorna i detaljplaneyttrandena för tillfället är dagvattenhantering och förorenad mark. Buller som tidigare var en större fråga har minskat då regelverket ändrats. Geotekniska frågeställningar och frågor om vibration har ökat framförallt i Kungsbacka kommun. Länsstyrelsen anser vidare är det är väsentligt för rådgivningen till kommunerna att länsstyrelsen har god insikt i och förståelse för den juridiska räckvidden av alla regler i plan- och bygglagen (PBL). Det är just detta som kommunerna önskar från länsstyrelsen - nämligen tidiga besked.

Under året har Länsstyrelsen lämnat 101 yttranden över detaljplaner (samråd och granskning samt yttranden över behovsbedömning av miljöbedömning). Yttrandena innehåller råd om allmänna intressen enligt kap 2 i PBL. Flest yttranden har lämnats till Kungsbacka kommun. Antalet yttranden som länsstyrelsen har lämnat

är färre 2017 än 2016. Oftast undanröjer kommunerna hindren och statlig prövning i samband med antagandet behövs ej. Länsstyrelsen har dock vid två tillfällen återkallat och upphävt detaljplaner, i enlighet med 11 kap 10 § PBL. I båda fallen berördes riksintressen.

Länsstyrelsen har anordnat länsträffar med kommunernas handläggare inom plan och bygg. Följande ämnen har behandlats:

- Inbjudan information om luftkvalité i skolmiljöer och vägledning om tillsyn av lekplatser
- Tema klimatanpassning och planering

Länsstyrelsen har under året lämnat en regional sammanfattande redogörelse enligt 3 kap PBL till kommunerna. Länsstyrelsen avser gå vidare med sammanfattande redogörelser för respektive kommun under året.

Länsstyrelsen har sammanställt och skickat två nyhetsbrev till kommunerna inom ämnet hållbar samhällsplanering.

Länsstyrelsen har noterat en minskning av antalet antagna detaljplaner i länet under en följd av år. 2008 antogs det över 120 detaljplaner i länet. 2017 var antalet antagna detaljplaner endast 44 st. Länsstyrelsen ser allvarligt på detta. Närmare analys av att färre antal detaljplaner fastställs och vilka konsekvenser det får för samhällsbyggandet behöver göras.

Tre av länets kommuner har en översiktsplan som antogs under förra mandatperioden. De andra kommunerna har planer som är äldre. Varbergs kommun har antagit en fördjupad översiktsplan för Norra kustområdet. Tendensen är att intresset för att planera även havet ökar i kommunerna. Trots det är det huvudsakligen en redovisning av gällande förutsättningar som presenteras i planerna.

### God bebyggd miljö

God bebyggd miljö är ett komplext och innehållsrikt mål. En förutsättning för att nå målet god bebyggd miljö är en god, långsiktig och hållbar samhällsplanering. Under 2017 har länsstyrelsen liksom tidigare år hållit träffar med kommunernas plan- och byggavdelningar för att informera och diskutera olika plan- och byggfrågor relaterat till god bebyggd miljö.

Även inom kulturmiljöområdet håller länsstyrelsen regelbunden kontakt med kommunerna. Flera av länets kommuner har befolkningstillväxt och bostadsbrist.

En utmaning av flera är att stark bebyggelseexpansion leder till exploatering av jordbruksmark. Det är också ett starkt exploateringstryck i den halländska kustzonen.

De flesta av länets kommuner arbetar i sin planering med att främja gång-, cykel- och kollektivtrafik. Biltrafiken har emellertid fortfarande en stark ställning. Nya bilvägar diskuteras och det planeras fortfarande för köpcentra som i huvudsak vänder sig till bilburna. I P-normerna kan ses en viss åtstramning av antalet parkeringsplatser i stadskärnorna, men kommunerna räknar ändå med ganska stora behov av parkeringsplatser.

En samlad bild över arbete och resultat för god bebyggd miljö finns redovisat [www.miljomal.se](http://www.miljomal.se).

### Fastighetsbildningsärenden

Under 2017 har det till Länsstyrelsen inkommit 365 stycken underrättelser om avslutade lantmäteriförrättningar och av dessa har 87 stycken innehållit en begäran om godkännande från länsstyrelsen. En tredjedel av samtliga avslutade förrättningar var från Kungsbacka kommun.

Länsstyrelsen har fått in 19 stycken ansökningar om samråd och där yttranden skickats till Lantmäteriet. I det flesta fall handlar ärendena om närheten till fornminnen.

Under 2017 har Forum för hållbart samhällsbyggande tillsammans med lantmäteriet tagit fram en rapport om ett moderniserat arbetssätt mellan länsstyrelserna och lantmäteriet i fastighetsbildningsärenden. Den 4 december 2017 beslutade lantmäteriet att denna rapport ska tillämpas efter den 31 december 2017 och att alla tidigare principalsamråd som funnit mellan länsstyrelserna och lantmäteriet ska upphävas.

### GIS-Samordning

Geografiska informationssystem (GIS) används i stor omfattning på Länsstyrelsen och support, översyn samt uppdatering av innehåll i de geografiska verktygen pågår fortlöpande.

Under året har arbete gjorts för att höja standarden på vårt geodata för att säkerställa att våra handläggare har rätt underlag för sina beslut.

Under våren 2017 genomfördes flera utbildningar med respektive enhet för att höja kunskapsnivån. Valet att genomföra de enhetsvis var att möta enhetsspecifika frågeställningar. Fortsatt har det under senare delen av hösten genomförts flera GIS-bas utbildningar vars syfte är att ge en bredare kunskap inom geografiska informationssystem.

Länsstyrelsen har arbetat för att tillgängliggöra mer av myndighetens geodata både internt och externt. Nytt under året har varit driftsättningen av den externa Geodatakatalogen där Länsstyrelsens geodata tillgängliggörs på ett smidigt sätt för intressenter.

Länsstyrelsen fick möjligheten att vara med och ge sin syn på framtida utbildning inom kultur/samhälle/digitalisering på Högskolan i Halmstad. En möjlighet att dels berätta om länsstyrelsen arbetar med och hur myndigheten löser sina uppgifter och dels även ett tillfälle att lyfta vilka kompetenser som Länsstyrelsen framgent behöver.

Under året har mycket av vår GIS-samordnares resurser gått till att stötta i nationella projekt, exempelvis Grön infrastruktur, sammanställning av underlag inför Valet 2018 samt att vara Länsstyrelsens representant från verksamheten gentemot IT-enheten på Länsstyrelsen i framtandet av ett nytt fältstöd Collector.

### Havsplanering

Under vintern/våren fanns utkast till havsplanerna tillgängliga för dialog. Västerhavets K-Länsstyrelser anordnade den 2 februari ett dialogmöte för kustkommuner och regionala organ. Dialogmötet syftade till att hjälpa Havs- och vattenmyndigheten (HaV) att få in förbättringsförslag till kommande samråd.

Därefter anordnade länsstyrelsen i Halland ett eget möte där kontaktpersoner från respektive kustkommun bjöds in för att diskutera utkastet och vad en havsplan eventuellt kunde innebära för kommunerna.

Träffarna med kommunerna har gjort dem mer förberedda inför det formella samrådet 2018.

Länsstyrelsen har samlat in kommunernas synpunkter liksom länsstyrelsens interna synpunkter och redovisat dem för HaV.

I juni presenterade HaV en uppgift till K-Länsstyrelserna där syftet vara att kunna utveckla havsplanerna när det gäller kustzonsvärden och natur. Uppdraget redovisades i september.

### Länsstyrelsens samverkan med övriga länsstyrelser

Länsstyrelserna samarbetar inom sakområdet Hållbar samhällsplanering och boende genom nätverket ”FORUM för hållbart samhällsbyggande”. Nätverkets syfte är ”Länsstyrelserna ska genom samarbete i nätverket FORUM för Hållbart samhällsbyggande, på bästa sätt genomföra befintliga och nya uppdrag inom samhällsbyggnadsområdet med ett koncerttänkande som grund genom att sträva mot likartad hantering av arbetsuppgifter mellan länen och utnyttja den sammanlagda kompetensen och resurserna inom länsstyrelsernas samhällsbyggnadsområde.” Målet för nätverket är att arbeta strategiskt för att utveckla länsstyrelsens olika roller inom samhällsbyggnadsområdet samt utveckla samarbetet mellan länsstyrelserna för att bidra till en kvalitetsutveckling av samhällsbyggnadsområdet och ta vara på kreativiteten hos medarbetarna.

Genom nätverket skapas förutsättningar för ett långsiktigt och uthålligt arbete med frågor som rör statens olika roller inom samhällsbyggande, samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande och därtill hörande områden. Nätverket har en arbetande styrgrupp som leder arbetet. Nätverket träffas fysisk ca fyra gånger per år dessemellan möts nätverket via Skype. Nätverket har beredningsgrupper som bereder olika gemensamma frågor/remisser/regleringsbrevsuppdrag. Nu aktiva beredningsgrupper är; översiktsplanering, lantmäteriärende, stöd och bidrag, bostadsförsörjningsplanering, tillsyn plan / detaljplane frågor, infrastrukturplanering, tillsynsvägledning PBL, klimatanpassning, havsplanering samt risk och sårbarhet.

Årligen anordnar nätverket en konferens för samtliga medarbetare inom sakområdet Hållbar samhällsplanering och boende - *Plan- och bostadsdagarna 2017* hölls i Stockholm på temat Hållbarhet, Länsstyrelsen Stockholms stod som

värd, bl. a. deltog bostadsminister Peter Eriksson.

Under 2017 har länsstyrelserna samverkat sinsemellan och med ett flertal nationella verk och myndigheter t.ex. Boverket, Trafikverket, Energimyndigheten, SGU kring olika uppdrag och remisser; Inträde på bostadsmarknaden, olika regleringsbrevsuppdrag, nationella planen infrastruktur, RUS (länsstyrelsernas samverkan kring miljömålsuppföljning), Miljömålsrådets åtgärder; (t ex Jordbruksmarkens värden, Miljöbedömning, Stadsmiljöavtal, Transportplanering 2.0) Nätverket bistår även statliga utredningar vid behov t.ex. BBR kommittén, PBL kompetens, Klimatanpassningsutredningen och Översiktsplaneutredningen.

Forum för hållbart samhällsbyggande har tillsammans med SKL identifierat att den ökade

komplexiteten i samhällsbyggnadsprocesserna kräver utvecklad samverkan mellan stat och kommun. Tillsammans måste vi arbeta på ett mer utvecklat och systematiskt sätt och ha respekt för varandras roller i de 290 dialogrum där länsstyrelsen och kommunen möts. Framgångsfaktorer och förslag till arbetssätt och metoder presenterades i en särskild skrift. ”Tidig dialog ökar bostadsbyggande – samverkan mellan kommun och länsstyrelsen. Länsstyrelserna har i olika myndighetsövergripande sammanhang berättat om framgångsfaktorer och förslag till förändrat arbetssätt t.ex. på Ledningskonferensen tillsammans med HaV och NVV och Plattformdagarna i Göteborg. Forum för hållbart samhällsbyggande anordnade där två kunskapsdialoger på temat; ”Tidig dialog” samt ”Statlig samordning”.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 5 §

9. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Förordning (2017:222).

Länsstyrelsen har under året deltagit i det länsstyrelsegemensamma arbetet med regleringsbrev 13. Länsstyrelsen har hållit informationsmöten för länsstyrelsens egen personal i syfte att sprida kunskapen om att hela länsstyrelsen har i uppdrag att verka för att behovet av bostäder tillgodoses. Länsstyrelsen har också haft dialog med kommunerna om bostadsförsörjningsfrågorna.

### Bostadsstöd

Länsstyrelsen har under året sett över och tryggt bemanningen för stödverksamheten och kommer under år 2018 att ha en total ökning på handläggarsidan. Länsstyrelsen har under år 2017 utfört en egen informationskampanj i lokalpressen för de nya bostadsstöden. Länsstyrelsen avser under år 2018 intensifiera in-

formationsspridningen av de nya bostadsstöden. Länsstyrelsen i Halland har tecknat avtal med och stödjer Länsstyrelsen i Västra Götaland med handläggning av deras bostadsstöd. Enhetschefen deltar aktivt i den chefsgrupp inom länsstyrelserna som diskuterar former och strategiska frågor kring bostads- och energistöden. Handläggarna deltar aktivt i FORUM-grupp nr 3 samt även där beredning av ärenden diskuteras.

Länsstyrelsen har under året handlagt 8 ansökningar av investeringsstödet varav 7 har beviljats till en summa av 121 miljoner kr. De olika projekten genererar tillsammans 368 nya lägenheter.

## Energi och klimat

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 42*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,1	0,7	0,5
Årsarbetskrafter kvinnor	2,5	2,6	2,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,17	2,02	2,05
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	4 228	4 179	3 657
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,30	2,46	2,14
Antal ärenden, inkomna och upprättade	86	79	46
Antal beslutade ärenden	94	68	45
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	0	1
Bidragsubbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	50	0	105

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Uppdrag om att handlägga ansökningar för klimatinvesteringsstödet Klimatklivet har gjort att Länsstyrelsen fått fler ärenden inom energi och klimat de tre senaste åren. Arbetet har förstärkts med en visstidsanställd från och med november 2017. Ärenden äldre än två år är projekt som löper under lång tid, men kommer att avslutas under första halvan av 2018. Bidragsdelen 2017 är medfinansiering av en klimatanpassningskampanj där stödmottagaren är Region Skåne. Bidragsdelen var noll år 2016, slututbetalningen av klimatmiljonen skedde 2015.

### Samlad bedömning av resultat

Hallands utsläpp av klimatgaser har minskat med 28 procent mellan 1990 och 2014, vilket innebär att etappmålet till 2020 ser ut att nås. Däremot är det långt kvar till måluppfyllelse av miljömålet Begränsad klimatpåverkan, med en hållbar nivå för utsläpp av klimatgaser år 2050. Transporterna i Halland är en stor utmaning för klimatarbetet. Länet skiljer sig från många andra län genom att en stor andel (46 procent) av klimatgasutsläppen kommer från transporterna (inklusive trafiken på E6:an). Genom klimatinvesteringsstödet Klimatklivet har medel tilldelats många åtgärder som sammantaget kommer bidra till en koldioxidminskning på två procent per år i Halland, jämfört med 2014 års utsläppsnivå.

Produktionen av förnybar energi ökar i länet. Vid den senaste statistikgenomgången med

2015 års statistik så är andelen förnybar energi i Halland 60 %, en ökning med 2 procentenheter sedan 2013. Den installerade effekten vindkraft var år 2015 410 MW (370 MW år 2013). Installerad sol var 4,2 MW år 2016, nästan en tredubbling jämfört med 2013 då den var 1,6 MW. Däremot står solvärmeutbyggnaden stilla med en installerad effekt på 12,7 MW. Andelen förnybart bränsle i transportsektorn har ökat från 6,9 % år 2013 till 11,9 % år 2015.

### Andra väsentliga prestationer och resultat

#### Aktiviteter energi- och klimat

Under 2017 har Länsstyrelsen Halland startat processen att revidera Hallands regionala klimat- och energistrategi. Under våren 2017 togs underlag fram i form av ett examensarbete vid Miljövetenskapliga Institutionen, Lunds Universitet. Titeln på examensarbetet är "Länsstyrelsernas energi- och klimatstrategier – Från utformning till uppfyllelse". Metoderna omfattade dokumentanalys, intervjuer och litteraturoversikt. Syftet med studien var att ge Länsstyrelsen i Halland ett bra underlag inför förestående revidering av strategin och att ge en bild av vad som kännetecknar en bra strategi och vilka de viktigaste mekanismerna är. En kompletterande del av studien bestod av att undersöka huruvida arbetet med energi- och klimatstrategier är effektivt eller inte.



Det har även hållits flera dialogmöten inför revideringen av den regionala energi- och klimatstrategin. Det genomfördes bland annat ett dialogmöte i länsstyrelsens MEK-råd (Miljö-, Energi- och Klimatråd) den 2 juni. Ytterligare dialogmöten har genomförts under juni/juli med Hushållningssällskapet, Högskolan, Skogsstyrelsen, LRF samt vår landsbygdsenhet om jord- och skogsbrukets perspektiv i energi- och klimatstrategin.

Miljö-, Energi- och Klimatrådet (MEK) med landshövdingen som ordförande och ett 20-tal externa aktörer har haft två möten under 2017. Rådet består av länets sex kommuner, Region Halland, Naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen, LRF, Trafikverket, Hallandstrafiken, EMC (näringslivsorganisation), TEK (näringslivsorganisation), Halmstad Energi och Miljö, Halmstads Fastighets AB, Varberg Energi, Stena Recycling och Högskolan i Halmstad. MEK-rådets syfte är att vara rådgivande i Länsstyrelsens arbete med samordningen av det regionala energi- och klimatarbetet.

Länsstyrelsen har deltagit i processen för Region Hallands uppdatering av tillväxtstrategin avseende den ekologiska dimensionen samt handlingsprogram för att integrera miljö- och klimataspekter i det regionala tillväxtarbetet. Länsstyrelsen har efter intern samverkan lämnat synpunkter på innehållet i de båda dokumenten. Länsstyrelsen har också deltagit vid dialogmöte om Regional samverkan kring en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer på Tillväxtverket i Göteborg. Dialogmötet handlade om hur vi gemensamt kan skapa förutsättningar för fler, bättre och effektivare projekt och insatser för koldioxid ekonomi inom nästa strukturfundsprogram. En dialog kring detta blir utgångspunkten för ett arbete som syftar till att stärka och utveckla samverkan mellan de aktörer som delar ansvaret att genomföra statens tillväxtpolitik inom området koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.

En annan av årets höjdpunkter var det seminarium om Digitaliseringens möjligheter i energi- och klimatomställningen som Länsstyrelsen planerade och sen genomförde den 3 mars. Målgruppen var politiker och högre tjänstemän. I april genomförde Länsstyrelsen ett rundabordssamtal med företrädare för fas-

tighets- och energisektorn i Halland om fjärrvärmens möjligheter för det framtida energisystemet i Halland, med särskilt fokus på det så kallade fjärde generationens fjärrvärme (4GDH). Ytterligare ett seminarium samarrangerades av Länsstyrelsen med EMC och Halmstad kommun och genomfördes den 7 juni i samband med Världsmiljödagen. Bland annat deltog Svante Axelsson från Fossilfritt Sverige 2030.

För fjärde året i rad genomfördes i november konferensen Hållbart ledarskap. I år gästades Halland av bland andra Parul Sharma, ordförande i regeringens delegation för Agenda 2030, som talade om Agenda 2030 och att det arbetet kräver ett modigt ledarskap. Konferensen är ett lyckat samarbete mellan Länsstyrelsen, Energi- och Miljöcentrum, Länsförsäkringar, ÅF och Connect. Deltog gjorde över 130 personer från framförallt näringslivet, men också från det offentliga Halland. Länsstyrelsen samverkade även med Region Halland när statsrådet Isabella Lövin besökte Halland den 8 november. Bland annat fick statsrådet information om projektet Arena grön tillväxt.

Projektet Energieffektiviseringsnätverken (EENet) drivs vidare i samarbete med Energimyndigheten (projektägare) under 2017. Projektet går ut på att bilda och driva företagsnätverk runt om i landet för små och medelstora företag för att stötta dem att komma igång med ett systematiskt och strukturerat i arbete med energieffektivisering. Målet är att nätverksgrupperna ska uppnå minst 15 % energieffektivisering fram till 2020. Länsstyrelsen har blivit utsedd till regional koordinator för två nätverk i länet. Under 2017 har 16 företag deltagit i våra två nätverksgrupper och det har genomförts tre nätverksträffar södra nätverket och två i det norra under året. Projektet finansieras av nationella regionalfundsprogrammet.

Länsstyrelsen driver regionalt även projektet Incitament för Energieffektivisering, som också drivs av Energimyndigheten och finansieras av det nationella regionalfundsprogrammet. Projektet går ut på att med hjälp av miljötillsynen som kanal nå ut till små och medelstora företag med rådgivning avseende energieffektivisering för att komma igång med strukturerat och systematiskt arbete på detta område.

Under året har det genomförts kartläggningsarbete avseende lämpliga företag, arbete med regional strategi, deltagande i framtagande av metoder och verktyg med mera. Det har även genomförts utbildning av tillsynspersonal avseende såväl avseende metoder och verktyg liksom effektiv samtalsteknik (Motiverande samtal) inför den utåtriktade fasen mot företagen under 2018.

### Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning (LEKS)

Sedan 2013 har länsstyrelserna givits möjlighet att samlat vidareutveckla och förstärka genomförandet av regeringsuppdraget att regionalt samordna och leda klimat- och energiomställningen. Det innebär bland annat att öka integreringen av energi- och klimataspekter inom fysisk planering, landsbygdsutveckling, näringslivsutveckling, miljötillsyn och miljöprövning på regional och lokal nivå. Att stödja länsstyrelsernas uppdrag inom Klimatklivet är också en viktig del, liksom en utvecklad dialog och samverkan med berörda departement, myndigheter och andra berörda aktörer. Arbetet samordnas av en arbetsgrupp inom LEKS under ledning av ansvarigt länsråd.

Personal från samtliga länsstyrelser har under året bjudits in till två nätverksträffar för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte i syfte att öka takten i genomförandet av klimat- och energiomställningen. Under året har fokus på nätverksträffarna bland annat varit Klimatklivet respektive tillväxt. LEKS samordnar även en rad utvecklingsprojekt och arbetar med kommunikation, förankring och tillämpning av resultaten inom länsstyrelsernas berörda saksområden.

### Klimatklivet

Länsstyrelsen i Halland har informerat om Klimatklivet i sina befintliga kanaler. Det handlar framförallt om befintliga nätverk inom miljömåls- samt energi- och klimatarbetet, genom e-post till olika aktörer, samt på vår webbplats. Nyheter eller pressmeddelanden har publicerats på Länsstyrelsens webbplats vid varje beslutsomgång beroende på stödets storlek. Klimatklivet har varit uppe för information och diskussion i MEK-rådet.

### Effekter Klimatklivet

Länsstyrelsen har i år skickat 66 st. yttranden på nya ansökningar till naturvårdsverket. Detta kan jämföras med 24 st. ansökningar 2015 och 40 st. ansökningar 2016. De flesta inkomna ansökningarna i länet har legat i linje med den regionala energi- och klimatstrategin, främst delstrategin Byte av energiråvara och bränsle och delstrategin Förnybar energiproduktion. Genom klimatinvesteringsstödet Klimatklivet har medel hittills tilldelats 44 projekt för att genomföra klimatsmarta åtgärder i Halland. Av dessa beviljades 20 st. 2017. Totalt kommer dessa 44 åtgärder att bidra till en minskning av 22 632 ton koldioxid per år i Halland under åtgärdernas livslängd. Det ska sättas i relation till Hallands årliga utsläpp som 2014 var 1 072 968 ton CO<sub>2</sub>-ekvivalenter. Hälften av åtgärderna är investering i laddningsstationer, publika eller för verksamhetsbilar. Andra åtgärder är energikonvertering från olja eller naturgas till pellets eller biogas, lustgasdestruktion vid sjukhus samt förbehandling av organiskt avfall för biogasproduktion. Halland står sig väl vid nationell jämförelse sett till antal ansökningar.

### Vindkraft

Antalet nya tillståndsansökningar avseende vindkraftverk har minskat sedan år 2013 i Halland och under 2017 inkom inte en enda hel tillståndsansökan. Några ärenden som gäller ändring av villkor i tillstånd för vindkraftverk har handlagts. Inga tillståndspliktiga vindkraftverk har byggts under året, men för tillsynsmyndigheterna har inte arbetet med tillsyn av redan befintliga vindkraftverk minskat.

Den 31 december 2016 fanns det i Hallands län 256 vindkraftverk med en total installerad effekt på 472 MW. I hela Sverige fanns det vid samma tidpunkt 3 334 vindkraftverk med en total installerad effekt på 6 434 MW. Uppgifterna tas fram av Energimyndigheten och slutliga siffrorna för år 2017 är inte klara förrän i juni 2018. Den totala produktionen av vindkraftsel i Sverige för år 2016 uppgick till 15,5 TWh. Halland placerade sig under år 2016 på plats sju i länsrankingen baserat på total installerad effekt, men även på plats sju avseende produktionen av vindkraftsel och vindkraftverk. Hallands produktion uppgick till 1,0 TWh år 2016.

## Nätverket för vindbruk

Länsstyrelsens vindkraftsnod är en del i det nationella nätverket för vindbruk som finansieras av Energimyndigheten. Syftet med nätverket är att sprida kunskap och information om vindkraft och att stötta regionala initiativ av nationell betydelse. Nätverket grundades 2008 på uppdrag av Regeringen. Vindkraftsnodens arbete har fokus på planering, tillstånd och tillsyn och regleras genom ett särskilt beslut om noduppdrag från Energimyndigheten. Till noden är knuten en styrgrupp och en referensgrupp. Genom nodens aktiviteter ges möjligheten till erfarenhetsutbyte och diskussion i aktuella frågor. Ökad kunskapsnivå underlättar tillståndprocessen och ger effektivare prövningar. Uppdraget rapporteras till Energimyndigheten. Några av nodens viktigaste aktiviteter listas nedan:

- Planering och genomförande av nationell handläggartäff för länsstyrelsernas vindkraftshandläggare.

- Erbjudande om, planering och genomförande av seminarier till landets vindkraftshandläggare, både på kommun och länsstyrelse. Skräddarsydda seminarier i samarbete med kunskapsprogrammet Vindval (Naturvårdsverket).

- Medverka i planering och genomförande av Nätverkets årliga konferens i Balingsholm.

- Medverka i planering av Energimyndighetens kommande konferens *Energivärlden* – Tema vind.

- Insamling av tillståndsbeslut i samarbete med Västra Götalandsnoden.

## Solceller

Det finns ett stort intresse för solceller i Halland, vilket också visar sig i antalet ansökningar till solcellsstödet hos Länsstyrelsen. Hittills har det kommit in 1446 ansökningar varav 789 har beviljats till en summa av 75 miljoner kr. I december 2017 står 388 ansökningar i kö med ett sökt belopp på 36 miljoner.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 5 §

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

För information om hur länsstyrelsen samordnar arbetet på regional nivå med anpassningen

till ett förändrat klimat se åiterrapportering 1.16 - det regionala klimatanpassningsarbetet

## Åiterrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.16

16. Länsstyrelserna ska redovisa insatser med anledning av uppgiften att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet. Med utgångspunkt från de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning ska det i redovisningen ingå vilka insatser som görs på länsstyrelsen och hos kommunerna i länet, vilken effekt länsstyrelsen bedömer detta får för länets anpassning till ett förändrat klimat samt hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:10 Klimatanpassning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

## Regionala handlingsplanen

Länsstyrelsens arbete under det gångna året har tagit sin utgångspunkt i de åtgärder som fastställts i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Hallands län. Handlingsplanen innehåller totalt 30 åtgärder, varav 19 åtgärder riktar sig till den regionala nivån och därmed till Länsstyrelsen i Hallands län. En stor del av dessa pågår.

## Kunskapsinhämtning

För att inhämta den kunskap som behövs för att kunna genomföra uppdraget har länsstyrelsen deltagit i ett antal nätverksträffar och seminarier. Framför allt kan nämnas träffarna inom länsstyrelsens nätverk för klimatanpassning.

För att kunna studera kusterosion, översvämningar och annat som rör kusten behövs en bättre kartering av kustzonen (hav och strand). Den 17 februari ordnade länsstyrelsen ett möte

där representanter för kustkommunerna, SGU och Sjöfartsverket deltog. Möjligheterna till finansiering av en kartering av kustzonen diskuterades. En arbetsgrupp med länsstyrelsens representant som samordnare bildades, eftersom frågan kräver långsiktigt arbete. Sjöfartsverket, SGU och Lantmäteriet skulle gärna göra en kartering av kustzonen, jämförbar med den Lantmäteriet har gjort för Sveriges landområden. Halland skulle vara ett lämpligt län att börja med. Sjöfartsverket har under året diskuterat frågan med sitt departement, med förhoppningen att regeringen ska sätta av pengar till 2018. Länsstyrelsen och flera av kustkommunerna har lämnat sitt stöd till detta i skrivelser som skickats till Sjöfartsverket.

Inom vissa frågor finns det ännu inte tillräckligt med kunskap för att kunna klimatanpassa på ett bra sätt. Dit hör hur stigande havsnivåer ska hanteras på längre sikt än 50–100 år. Länsstyrelsen deltar därför i referensgruppen till forskningsprojekt SEA-RIMS som ska belysa detta. 21–22 mars 2017 hölls startmöte för detta projekt och under hösten intervjuades länsarkitekten av projektet.

### Kunskapsförmedling

Den 3–4 maj genomfördes Forum för klimat och kulturarv 2017. Riksantikvarieämbetet är huvudarrangör för konferensen och i år genomfördes den i samarbete med länsstyrelserna i Halland och Västra Götaland samt museiorganisationerna i de båda länen. Konferensen hölls på länsstyrelsen i Västra Götaland. Under september presenterades rapporten Kulturarv för framtida generationer – med klimatperspektiv på Västsveriges kulturarv för planhandläggare på länets kommuner.

Ett viktigt område för klimatanpassningen är kommunernas fysiska planering. Alla planer som har kommit till länsstyrelsen har granskats med avseende på klimatanpassning. Under hösten hölls en länsträff på temat klimatanpassning och planering för kommunernas planerare, klimatanpassningssamordnare och andra intresserade. SMHI deltog och berättade om sitt arbete med stigande havsnivåer. Även projektet Kulturarv och klimat presenterades, liksom länsstyrelsernas checklista för klimatanpassning vid fysisk planering.

Länsstyrelsen arbetar med att ta fram regionalt samordnade beredningsplaner för respektive vattendrag. Länsstyrelserna inom sydlänssamverkan har även tagit fram kunskapsunderlag för samordnad hantering av höga flöden och dammhaveri i södra Sverige.

Länsstyrelsen deltar i en klimatanpassningskampanj som är ett samarbete mellan Region Skåne, Länsstyrelsen i Skåne, Länsstyrelsen i Blekinge, Länsstyrelsen i Halland, Länsförsäkringar Halland med flera. Syftet med kampanjen är att sprida kunskap till allmänheten i södra Sverige om det egna ansvaret gällande anpassning till ett förändrat klimat. Under hösten har Klimattips del 1 tagits fram som handlar om det egna ansvaret vid översvämningar. Två infobladd och en informationsfilm har i december publicerats på länsstyrelsens hemsida och sociala medier för att nå ut till allmänheten.

Länsstyrelsen har också lämnat synpunkter på Klimatanpassningsutredningens betänkande SOU 2017:42 och ger givetvis råd när kommunrepresentanter eller andra hör av sig.

### Läget i kommunerna

För att hålla kontakt med kommunerna och få en bild av läget där ordnade länsstyrelsen en träff med kommunernas klimatanpassare den 3 mars 2017.

Av länets sex kommuner har en tagit fram en klimatanpassningsplan. Under 2017 har de flesta övriga påbörjat arbetet med att ta fram klimatanpassningsplaner. Politikernas intresse för klimatanpassning är överlag stort, men trots det är det ofta svårt att få tillräckligt med resurser för arbetet.

När det gäller fysisk planering finns förhållandevis bra kunskapsunderlag och länsstyrelsen ser att kommunerna använder detta. Vid planering av ny bebyggelse hanteras klimatanpassningsfrågorna oftast konstruktivt, men det är svårare att hitta bra förhållningssätt till befintlig bebyggelse i känsliga lägen.

Det räcker dock inte med att den fysiska planeringen tar hänsyn till klimatförändringarna, utan arbetet med klimatanpassning behöver integreras i alla kommunernas verksamheter. Länsstyrelsen bedömer att resursfrågan är avgörande för att kommunerna ska lyckas med det.

## Framöver

Länsstyrelsen bedömer att det viktigaste för kommande år är att alla länets kommuner kommer vidare med klimatanpassningsarbetet på ett bra sätt.

Ett kunskapsunderlag som efterfrågas är en regional vattenförsörjningsplan. Länsstyrelsen har påbörjat arbetet och planerar att färdigställa planen under 2018.

Länsstyrelsen kommer att hålla kontakt med arbetsgruppen för kustzonskartering och hoppas att regeringen sätter av pengar för kartering av kustzonen under 2018. Det skulle vara till stor

hjälp för arbetet med klimatanpassning och det skulle komma till nytta i andra sammanhang också, till exempel havsplanering.

Forskningsprojektet SEA-RIMS kommer att fortsätta under 2018 och länsstyrelsen ser fram emot att få ta del av de resultat som efter hand kommer där.

Arbetet med att hantera klimatförändringarnas påverkan på kulturmiljön kommer att fortsätta.

Klimatanpassningskampanjen kommer att fortsätta under 2018 med Klimattips del 2.

## Kulturmiljö

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 43*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	2,3	2,9	2,2
Årsarbetskrafter kvinnor	2,4	2,3	2,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,85	3,23	3,12
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 923	7 255	7 008
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	3,77	4,26	4,11
Antal ärenden, inkomna och upprättade	789	678	697
Antal beslutade ärenden	732	696	790
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	820	1 202

Brukarundersökning	2017	Förklaring och jämförelse
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 431, Fornminnen	<b>70</b>	Nöjdindex för verksamhet 431 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är <b>67</b> .
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 433, Kyrkliga kulturminnen	<b>73</b>	Nöjdindex för verksamhet 433 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 20 deltagande länsstyrelser är <b>67</b> .
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 434, Byggnadsvård	<b>79</b>	Nöjdindex för verksamhet 434 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är <b>69</b> .

## Kommentar till tabellen brukarundersökning

Kulturmiljöfunktionen får mycket bra resultat i brukarundersökningen. Förbättringsområden finns bl. a vad gäller tillgänglighet per telefon och information på hemsidan. Den senare är under omarbetning.

## Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att verksamhetens uppdrag genomförts med gott resultat och god måluppfyllelse. Antalet ärenden inom sakområdet är dock fortsatt högt och resurserna är ansträngda.

Kulturmiljöarbetet medverkar till att en mångfald av kulturmiljöer i Halland bevaras, används, utvecklas och tillgängliggörs. Tydliga effekter av kulturmiljöfunktionens arbete syns i vårdade och tillgängliggjorda kulturlandskap, förvårdsområden, byggnadsminnen och kulturmiljöer. Andra effekter av kulturmiljöarbetet är tvärspektoriell samverkan kring Gröna jobb, vattenverksamhet och Tysta kulturarv. Kulturmiljöarbetet bidrar till en god livsmiljö och ett socialt hållbart och inkluderande samhälle. Kulturmiljöfunktionens arbete med fysisk planering medverkar till att kulturmiljöer uppmärksammas i planeringssammanhang.

## Andra väsentliga prestationer och resultat

### Tillämpning av lagstiftning

#### Ärendesituation

Antalet inkomna/upprättade ärenden har ökat sedan föregående år. Tydligast är ökningen inom ärendegrupp 431, arkeologi och fornlämningar. Antalet metallsökarärenden ligger på en fortsatt hög nivå. Under året gick ett arkeologiärende till upphandling. Jämfört över en tioårsperiod har antalet inkomna arkeologiärenden fördubblats (234 ärenden 2007, 498 ärenden 2017).

#### Kulturarvsbrott

Under 2017 upptäcktes flera fornminnesbrott i länet. På Pårpsgravfältet har ett större antal gropar olovligt grävts både i och mellan rösen. Även en gravhög i Kvibille har utsatts för olovlig grävning. En hålväg i Hasslöv, södra Halland, har förstörts vid schaktning för till-

fartsväg till hus. I närområdet har även en hållristning repats med ett metallföremål. Förutom polisanmälan har länsstyrelsen i förebyggande syfte satt upp nya skyltar vid Pårpsgravfältet som tydligt anger att området är skyddat enligt lag.

#### Tillsyn

Tillsyn har bedrivits i enlighet med den fastställda tillsynsplanen. Tillsynen har inte föranlett några ingripanden enligt kulturmiljölagen eller miljöbalken. Vid tillsynen uppmärksammades en del mindre vård- och underhållsbehov som fastighetsägarna i vissa fall kan söka kulturmiljöbidrag för att åtgärda.

#### Kulturmiljömålen

De nationella kulturmiljömålen är en utgångspunkt för Länsstyrelsen ärendehandläggning. Kulturmiljöarbetet har som målsättning att en mångfald av kulturmiljöer i Halland ska bevaras, användas och utvecklas. Genom bidragen till vård- och informationsinsatser, liksom genom samverkan med civilsamhällets många aktörer, ökar Länsstyrelsens arbete människors möjlighet att bli delaktiga i kulturmiljöarbetet och att förstå och ta ansvar för kulturmiljön. Ett antal av länets kulturhistoriskt mest betydelsefulla besöksmål får del av kulturmiljöbidraget för vård-, informations- och utvecklingsinsatser. Besöksmålen kan med stöd av kulturmiljöbidraget utvecklas till gemensamma källor till kunskap, bildning och upplevelser.

Väl bevarade, utvecklade och använda kulturmiljöer är en förutsättning för god livsmiljö och ett socialt hållbart och inkluderande samhälle. I arbetet med länets kulturresevat medverkar Länsstyrelsen till att det halländska landskapet förvaltas, vårdas och utvecklas. Kulturmiljöfunktionens arbete med fysisk planering medverkar till att kulturmiljöer uppmärksammas i planeringssammanhang.

#### Miljömålen

I uppföljningen av miljömålet God Bebyggd miljö konstaterar Länsstyrelsen att kulturmiljöerna i otillräcklig utsträckning tas till vara i samhällsutvecklingen. Kulturmiljöer som kunde vara tillgångar för en god livsmiljö väljs bort för andra perspektiv i samhällsutvecklingen.

Den länsövergripande bebyggelseinventering som länsstyrelsen låtit genomföra visade att ca



500 byggnader i länet bedöms ha ett så högt kulturhistoriskt värde att de är av nationellt intresse och därmed bör kunna komma ifråga för utredning om byggnadsminnesförklaring.

Det saknas etappmål för miljömålet God Bebyggd miljö. Det saknas även nationella uppdrag och mål för arbetet med att skydda och säkerställa särskilt värdefulla kulturmiljöer genom byggnadsminnesförklaring enligt 3 kap KML och kulturresevarsbildningar enligt miljöbalken 7 kap.

## Kunskapsuppbyggnad

### Tysta Kulturarv

Inom ramen för projektet Tysta Kulturarv har länsstyrelsen i samverkan med den ideella organisationen The Unstraight Museum, Hallands Kulturhistoriska Museum, Länsarkivet och Region Halland samlat in platsrelaterade berättelser med HBTQI-anknytning. Projektet avser att uppmärksamma kulturmiljöer och platser med HBTQI-historia.

### De utsuddade spåren

Projektet De utsuddade spåren genomförs under 2017–2018 i regi av Falkenbergs museum, med start hösten 2017. Syftet är att samla in och synliggöra romernas närvaro och betydelse för Falkenberg under 1800- och 1900-talen. Synliggörandet ska ske både genom skriftligt material och genom skyltar i staden. Målgruppen är allmänheten, men museet kommer också att göra speciella satsningar för skolbarn.

### Forum för klimat och kulturarv

Den 3–4 maj genomfördes Forum för klimat och kulturarv 2017. Temat för i år var vatten. Forumet vände sig till verksamma inom kulturmiljö, klimatanpassning, samhällsplanering och beredskap men också till förvaltare av kulturmiljöer. Riksantikvarieämbetet är huvudarrangör för konferensen men i år genomfördes den i samarbete med länsstyrelserna i Halland och Västra Götaland samt museiorganisationerna i de båda länen. Syftet med forumet är att fortsätta nätverka för frågor som länkar samman arbete med klimat och kulturarv.

Under september presenterades rapporten Kulturarv för framtida generationer – med klimatperspektiv på Västsveriges kulturarv för planhandläggare på länets kommuner.

## Kommunernas kulturmiljöarbete

Nya kommunala kulturmiljöprogram har arbetats fram i fem av de sex kommunerna. Arbetet i den sjätte kommunen har avslutats under hösten. Programmen lyfter bl. a fram kulturlandskapets betydelse i planeringssammanhang. Kulturmiljöprogrammen har stor strategisk betydelse för kommunernas planeringsarbete och har utformats på uppdrag av kommunerna med bidrag från Länsstyrelsen.

Endast en av länets sex kommuner har tillgång till egen kulturmiljökompetens. Övriga kommuner kan få visst stöd i sin ärendehandläggning genom läns museets uppdragsverksamhet eller genom privata konsulter. Detta stöd kan inte uppväga de fördelar för det strategiska samarbetet som egen kompetens medför. Länsstyrelsen kan se tydliga positiva effekter på samverkan och på det långsiktiga kulturmiljöarbetet i den kommun i länet som har egen kulturmiljökompetens. Kommunernas kulturmiljöarbete har avgörande strategisk betydelse för möjligheten att uppnå kulturmiljömålen och miljömålen.

## Kvinnohistoriska perspektiv

I kulturresevatet Äskhult genomför länsstyrelsen en särskild satsning på gårdsmiljön för att bl. a uppmärksamma de kvinnohistoriska perspektiven. Genom samfinansiering via landsbygdsprogrammet restaureras gårdsmiljön och byns kålgårdar och trädgårdar.

## Dendrokronologiska analyser i Äskhult

Under året har även dendrokronologiska analyser av byggnader på gårdarna Derras, Göttas och Bengts i kulturresevatet Äskhult genomförts med intressanta resultat. Ytterligare analyser planeras för att fördjupa resultaten ytterligare.

## Länets första skeppsrättning

I Skrea, Efra, Rävinge och Fjärås socknar har länsstyrelsen anlitat Sven-Gunnar Broström och Kenneth Ihrestam (Botark) för att inventera och dokumentera hållristningar. Ett stort antal nyfynd har påträffats inklusive länets första skeppsrättning. Inventeringarna har publicerats i Länsstyrelsens meddelandeserie.

## Skeppsvrak från tidig medeltid

Det skeppsvrak som under 2016 påträffades i Korshamn vid Morups tånge har daterats till tidig medeltid. Fyndet ger nya möjligheter att

tolka och knyta ihop tidigmedeltida etableringar av hamnlägen och handelsplatser utmed hallandskusten.

#### Omtolkad runsten

Hallands enda riktiga runsten, som står på Vapnö gård strax utanför Halmstad, blev under året konserverad. Runorna blev samtidigt omtolkade och imålade av Magnus Källström på RAÄ, som kunde omdatera den till vikingatid.

#### Hallands Historiska kartor

Länsstyrelsen har lämnat bidrag till Hallands Kulturhistoriska museum för en bok om Hallands Historiska kartor. Boken bidrar till kunskapen om det halländska kulturlandskapets historia och de synliga spår som ännu finns i landskapet av äldre odlingsformer.

#### Samverkan och samarbete

Länsstyrelsen har utvecklat samverkan kring vattenfrågorna genom att inrätta en tvärsektoriell vattenverksamhetsgrupp. Under året har gruppen arbetat med aktuella ärenden och frågeställningar. Uppdraget till gruppen har utvärderats under året. Sammantaget har den interna samverkan kring vattenfrågorna förbättrats sedan gruppen inrättades.

Den av länsstyrelserna gemensamt framtagna checklisten för inkluderande ärendehandläggning i kulturmiljöarbetet används som stöd i ärendehandläggningen.

Inom det gemensamma samverkansarbetet mellan länsstyrelsernas kulturmiljöverksamheter och Riksantikvarieämbetet har särskilt fokus under året ägnats åt de handläggarstödsprojekt som bl. a syftar till att förenkla arbetet med de arkeologiska processerna och handläggningen av bidrag till kulturmiljövård. Inom Länsgrupp Väst har länsstyrelserna i Halland och Västra Götaland samverkat kring gemensamma satsningar på kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. De gemensamma handläggarnätverken kring byggnadsvård och arkeologi har aktualiserats.

Samverkan mellan länsstyrelserna sker även inom det av länsråden auktoriserade nätverket Kulturmiljöforum. Nätverket fungerar som plattform för sakområdesdiskussioner och som stöd till länsrådsgruppen i frågor som rör kulturmiljö.

Länsstyrelsens insatser i kulturresevatnen utförs i god samverkan med fastighetsägarna (Västkoststiftelsen för Äskhults by, Knäreds Forskarring och hembygdsförening för Bollaltebygget och Knut och Tora Larssons stiftelse Mårtagården). Kungsbacka kommun med kulturförvaltningen och turistbyrån är en aktiv samarbetspart i Äskhults by och Mårtagården. Ett flertal privata entreprenörer är verksamma kring byggnads- och landskapsvården. Därtill kommer ett väl fungerande tvärsektoriellt samarbete med länsstyrelsens landsbygds- och naturvårdsenheter.

I samarbete med Trafikverket restaureras årligen ett antal milstenar i länet.

Samarbetet med aktörerna inom uppdragsarknologin är gott.

Länsstyrelsen medverkar i den regionala samverkansgruppen för de kyrkliga kulturminnena i Göteborgs och Växjö stift. Medverkan har stor betydelse för att skapa samsyn kring hur detta viktiga kulturarv ska kunna bevaras, utvecklas och förnyas.

#### Arbete för ökad tillgänglighet

##### Ärenden om byggnadsminnen

Vid handläggning av ärenden som rör ändringar av byggnadsminnen arbetar länsstyrelsen aktivt med frågor som rör tillgänglighet, användbarhet och utveckling. Tillgänglighetsfrågorna är viktiga för de byggnadsminnen som är publika besöksmål. Tillgänglighetsarbetet har strategisk betydelse för utvecklingen av kulturmiljöer inom besöksnäringen.

Under året fattade länsstyrelsen beslut om byggnadsminnesförklaring av skvaltkvarnarna i Kvarnadalen, Sällstorps socken, Varbergs kommun. Området förvaltas av hembygdsföreningen och är ett kulturhistoriskt viktigt besöksmål. Tillgänglighetsåtgärder kommer att genomföras under kommande år för att göra området mer besöksvänligt.

##### Ärenden om kyrkliga kulturminnen

Inom ramen för tillståndsprovningen av förändringar av de kyrkliga kulturminnena och begravningsplatserna är tillgänglighetsfrågor vanligt förekommande. Länsstyrelsen ser det som en angelägen uppgift att bistå församlingarna med kulturhistoriskt väl anpassade lösningar för att förbättra tillgängligheten.

### Ärenden om kulturresevat och fornvård

På kulturresevatet Äskhult bedrivs en omfattande publik verksamhet genom Kungsbacka kommun. I den publika verksamheten tillgodoses bl. a barn och ungas rätt till kultur.

Kulturresevatet Mårtagården används flitigt för närboendes rekreation och för skolverksamhet. Föreningen Mårtagårdens Vänner bedriver sommartid en omfattande publik program- och visningsverksamhet.

Fornvården i Hallands län utförs med utgångspunkt i ett fornvårdsprogram där ett antal fornlämningar är utvalda som speglar länets forntida historia, medeltid och nyare tid. Samtliga objekt är försedda med informationsskyltar, vilka successivt förnyas och förbättras.

Under 2017 har länsstyrelsen varit delaktig i ca 50 vårdade objekt. Det praktiska arbetet har utförts av entreprenörer, ideella föreningar, enskilda markägare, hembygdsföreningar och andra organisationer. Utöver den fornvård som bedrivs inom ramen för länsstyrelsens fornvårdsprogram vårdas även fornlämningar på kommunala eller privata initiativ.

Vårdinsatserna på fornlämningar består oftast av slåtter och röjning av vegetation, men kan även gälla skyltning, arbeten för bättre fysisk tillgänglighet och restaureringar.

En ny layout och logotyp har tagits fram för fornvårdsprogrammets räkning. I samband med detta håller samtidigt två skyltar på att tas fram med denna nya layout och logotyp. En av dessa utgörs av en s.k. centralt placerad nodskylt enligt det nya strategiska fornvårdsprogrammet Vid Hagbards galge har en större parkeringsyta grusats upp som gör det enklare att besöka platsen. Här ska också de nya skyltarna framtagna enligt det nya strategiska fornvårdsprogrammet placeras.

### Strategisk plan för tillgänglighet

Under årets har tillgänglighetsplaner upprättats för länets tre kulturresevat. Ett urval av åtgärdsförslag inom dessa kommer att genomföras under de nästkommande åren.

### Gröna jobb

Länsstyrelsen har slutit avtal med Skogsstyrelsen om Gröna jobb i naturresevat och kulturmiljöer (kulturresevat och fornvårdsområden).

Under december månad genomförde arbetslaget en större röjning inom Påarpsgravfältet i Halmstads kommun. Röjningen hade inte kunnat utföras inom ramen för det ordinarie fornvårdsprogrammet.

### Arkeologidagen

Arkeologidagen genomfördes i samverkan med Region Halland och naturvårdsenheten på Länsstyrelsen i naturresevatet Rönnö, Knäred socken, Laholms kommun. Under arkeologidagens arrangemang, som hade ett 50-tal besökande från både när och fjärran, förevisades ett arkeologiskt schakt genom en åkerterrass, och dessutom genomfördes tre guide vandringer med natur- och kulturfokus samt en tipspromenad som man kunde göra på egen hand med hjälp av en kartapp eller papperskarta som tillhandahölls på plats.

### Bidragsgivning

#### Byggnadsvård

Världsarvet Grimetons radiostation har erhållit bidrag för vård- och underhåll av antenntornen, byggnader och annan teknisk utrustning. Länsstyrelsen och Varbergs kommun har samfinansierat ett nytt helhetskoncept för utvecklingen av Destination Världsarvet Grimeton. Konceptet ”Kommunikation på gott och ont” syftar till att utveckla Världsarvet Grimeton till ett besöksmål med en långsiktig och hållbar ekonomi.

Stiftelsen Tjolöholm har tillsammans med länsstyrelsen tagit fram en ny flerårsplan för vård- och underhållsarbetena på godsets byggnadsminnesskyddade byggnader. Byggnadsvård har bedrivits enligt plan.

Byggnadsvården i Äskhults by har under året bl. a handlat om ett nytt tak på det s.k. Hoggehuset. Underhållet på byggnaderna i byn kommer att fortgå under lång tid framåt.

Tre av hembygdsrörelsens byggnader har erhållit bidrag med samfinansiering från landsbygdsprogrammet. Bl. a har stråtaget på ladugården till Brystens hembygdsgård i Eftra lagts om.

På byggnadsminnet Hägareds gård, Tvååker, har bl. a stenflyglarnas tak lagts om och saftkällare, utedass och hönshus restaurerats.

Takomläggningar har skett på bl. a ekonomi-byggnaderna på riksdagsmannagården i Axtorp, Förlanda, Vallda Metodistkapell, Vallda, Karlstorpsstugan, Halmstad, Doktorn 5, Laholm och stugan Bretta-Lenas, Veddige.

#### Kulturresevat och kulturlandskap

Kulturmiljövårdens insatser för kulturlandskapet är koncentrerade till fyra områden i Hallands län, dels till de tre kulturresevaten: Äskhult, Mårtagården och Bollaltebygget och dels till naturresevatet Gårdshult där ett s.k. museijordbruk med odling av gamla arter bedrivs.

#### Äskhults by

I kulturresevatet Äskhults by innebär det sedan lång tid tillbaka pågående samarbetsprojektet med naturvården att ett äldre kulturlandskap restaureras. Arbetet med att återskapa kultur- och odlingslandskapet har stor kulturhistorisk, vetenskaplig och pedagogisk betydelse. Den oskiftade byn, med fyra gårdar samlade på bytomten och de 135 hektar stora markerna blir för varje år en alltmer unik helhetsmiljö som visar hur det var att leva i dessa trakter för ungefär 200 år sedan.

Under 2017 har arbetet huvudsakligen koncentrerats till den löpande hävden. Vissa ängar med svårartad björnbärsväxt har genomgått intensiva röjningar vilka börjar ge resultat. På åkrarna i Äskhult odlades 2017 gamla lantsorter av midsommarråg samt moderna sorter av vårsådd havre och korn. Två ytor på utmarkens ljunghed har bränts och större röjningar av björksly har gjorts. Utmarken betas av kor och får. I ängen söder om bytomten har det hotade nyponsandbiet hittats, som en bekräftelse på att det finns ett rikt biologiskt kulturarv i markerna.

I juni genomfördes en mycket uppskattad s.k. expertvandring genom Äskhults alla markslag för alla som på något sätt är delaktig i Äskhults arbetet. Den leddes av de till Äskhult kopplade experterna Krister Larsson, botaniker, Pär Connelid, kulturgeograf och Boel Nordgren, trädgårdshistoriker.

#### Bollaltebygget

På Bollaltebygget har ljungheden och lövhagmarkerna betats med nötkreatur medan ängsmarkerna närmast gården har slagits på traditionellt sätt. Stängslet runt betesmarkerna sattes

upp för nästan tio år sedan och har delvis blivit så dåligt att det behöver bytas.

På våren genomfördes ljunghedbränning på heden. Det var första området som brändes för andra gången sedan bränningarna inleddes i samband med resevatsbildningen. Under hösten har röjningar av lövuppslag genomförts. Ljungheden på Bollaltebygget har genom hävden blivit en viktig hotspot för bland annat rödlistade arter, under året har två nya rödlistade arter påträffats: huvudbägarlav och ginstfjärilen gråstreckad backmätare. I kärret i den betade lövhagmarken öster om gården har ytterligare ett område röjts för att återuppta slätter. I samband med röjningen togs på dessa sträckor trådar och isolatorer bort för att ersättas av nytt material inför nästa betessäsong.

Under året har stenmurarna restaurerats kring gårdsmiljön och vid Elnas lycka. Även igenvuxna delar av trädgården har röjts i samband med stenmursrestaureringen.

Bollaltebygget är öppet och tillgängligt sommartid genom att Knäreds Forskarring och Hembygdsförening bedriver en bred publik verksamhet i kulturresevatet.

#### Mårtagården

På kulturresevatet Mårtagården på Onsalahalvön årets arbete präglats av löpande markvård. De nyrestaurerade ängsmarkerna ger fortsatt ett gott resultat för helhetsbilden. Övriga gräsmarker betas av nötkreatur och i anslutning till husen klipps gräset. Stenmuren runt trädgården är åtgärdad efter att den skadats av almarna som togs ner 2016. Åkerbruket fortgår, men på Torvaåkrarna blir det vall framöver då det är svårt att komma till med stora maskiner. Utsiktsröjning genomförs årligen vid utsiktsplatsen i skogen.

#### Övriga kulturlandskap

Museijordbruket i Gårdshult är liksom Äskhult ett samarbetsprojekt mellan naturvård och kulturmiljövård med Västkoststiftelsen som huvudman. Under året har fyra mindre åkrar odlats med äldre lantsorter av säd och spånadslin och åkrarna har blommat vackert med klätt, åkerskallra, kalvnos, lindådra, åkersyska och andra hotade åkerogräs. Även slätter och bränning av de fem hektar stora ängarna har skett på sedvanligt sätt. Slätterängarna i Gårdshult till-

hör de mest värdefulla i länet sett till förekomsten av rödlistade arter och nya intressanta arter hittas i stort sett årligen. Årets mest anmärkningsvärda fynd är den rödlistade violetta fingersvampen i en av slätterängarna.

#### Fornvård

På de gravhögar som vårdas på Eldsbergaåsen, i Halmstad kommun, har gräsbränning genomförts som ett pilotprojekt under våren. Bränningarna har dokumenterats och kommer att fortgå under nästkommande år inom det ordinarie fornvårdsprogrammet.

De båda gravfälten Älvaberg i Laholms kommun och Särestadsggravfältet i Falkenbergs kommun har getts bidrag till nya stängselstolpar. Gravfälten ingår i fornvårdsprogrammet och betas sedan många år.

Under året har en extrasatsning gjorts på det omfattande Ligravfältet i Kungsbacka kommun. Under hösten har brandgator röjts runt känsliga områden och resta stenar inför att ljungen på gravfältet ska brännas under våren 2018. Detta görs i samverkan med naturreservatet Fjärås Bräcka.

I samverkan med naturvården har ett skyltningsprojekt med kulturmiljöfokus genomförts i Rönnö naturreservat i Laholms kommun. Skyltarna uppmärksammar bland annat torp, gårdar, dess invånare och fossila åkerlämningar samt biologiska kulturarv såsom hamlade träd m. m.

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.17

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärssektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och hur kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas. Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för arbetet med att överbrygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet.

Arbetet i länsstyrelsens tvärssektoriella arbetsgrupp för vattenfrågor, Vattenverksamhetsgruppen (VVG) har utvärderats under året. I utvärderingen konstaterade miljövården, naturvården, kulturmiljövården, fiske och vattenverksamheten att arbetet varit positivt och att det ökat samverkan och kännedomen om de olika sakområdena som berörs i vattenverksamheten. Formerna för gruppens arbete ses över och ges en tydligare struktur under 2018.

Det tvärssektoriella arbetet i Plangruppen fortsätter. Det är en samverkansgrupp mellan Länsstyrelsen och kommunerna för tidigt samråd kring aktuella översikts- och detaljplaner. I gruppen ingår representanter för berörda sakområden inom Länsstyrelsen.

Kulturmiljö samverkar med naturvården, Skogsstyrelsen och Arbetsförmedlingen kring satsningen på Gröna jobb. Avtal har tecknats under 2017 och första insatsen för kulturmiljö

var en röjning av skog på Påarpsgravfältet, Halmstad.

Naturvården har i samverkan med kulturmiljö genomfört ett skyltningsprojekt med kulturmiljöfokus i Rönnö naturreservat, Laholms kommun. Skyltarna uppmärksammar bland annat torp, gårdar, dess invånare och fossila åkerlämningar samt biologiska kulturarv såsom hamlade träd mm.

Kulturreseptatet Äskhult är ett bra exempel på samverkan mellan natur- och kulturmiljö. I Äskhult berikar de olika sakområdenas kompetenser varandra vilket leder till helhetssyn i de åtgärder som genomförs i kulturreseptatet.

En arbetsgrupp med representanter för kulturmiljö och naturvården har tagit fram förslag på aktiviteter som ytterligare kan förbättra samverkan.

Naturvårdens arbete med naturguidningar tar fram lokal kunskap om kultur.

### Regleringsbrevsuppdrag 1.18

Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten strategiskt verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer samt nationella myndigheter. Samspelet och dialogen avseende kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier, inklusive de regionala kulturplanerna och de regionala utvecklingsstrategierna, ska särskilt belysas.

Länsstyrelsen har initierat arbetet med en ny långsiktig och strategisk plattform för utvecklingen av Världsarvet Grimeton. ”Kommunikation på gott och ont” tar ett samlat grepp om utvecklingen av världsarvet som destination och lägger grunden för det kommande arbetet kring Världsarvet Grimeton.

Länsstyrelsen har under en följd av år tagit fram en mängd olika kunskaps- och planeringsunderlag av strategisk betydelse för kulturmiljövården. Nya kommunala kulturmiljöprogram har arbetats fram i fem av de sex kommunerna. Arbetet i den sjätte kommunen har avslutats under hösten. Programmen lyfter bl. a fram kulturlandskapets betydelse i planeringssammanhang. Kulturmiljöprogrammen har stor strategisk betydelse för kommunernas planeringsarbete och har utformats på uppdrag av kommunerna med bidrag från Länsstyrelsen. Resurser saknas för att utvärdera och utveckla arbetet med kunskapsunderlag.

Länsstyrelsen genomför åtgärder enligt det nya långsiktiga och strategiska fornvårdsprogrammet. Ny skyltning och etablering av fornvårdsnod Hagbards galge har genomförts under året. Programmet utgör en god grund för fortsatt samverkan kring fornvården med kommunerna, hembygdsrörelsen, andra representanter för civilsamhället.

Det strategiskt viktiga arbetet i de nationella och regionala nätverken fortgår. Genom Kulturmiljöforum sker samverkan med riksantikvarieämbetet och andra centrala myndigheter och intresseorganisationer. Länsstyrelsen deltar i ett regionalt kulturarvsnätverk. Nätverket hålls samman av Region Halland. I nätverket

ingår beslutsfattare och ansvariga för kulturarvsarbetet inom myndigheter och organisationer.

Projekten VAKUL (Vattenanknutna kulturarv) och VVK (Vårda vattendragens kulturarv) har tagit fram angelägna kunskapsunderlag kring vattenmiljöernas kulturarv, som har strategisk betydelse för myndighetens arbete med dessa miljöer. Projekten har bedrivits i samverkan mellan flera länsstyrelser och nationella myndigheter.

Länsstyrelsen sammankallar kommunernas bygghandläggare och planhandläggare till regelbundna träffar. Kulturmiljöfunktionen kan då ges möjlighet till information och dialog med kommunerna kring aktuella kulturmiljöfrågor.

Länsstyrelsen bedömer att kommunerna på ett adekvat sätt lyfter in och belyser kulturmiljöaspekterna i sin översiktsplanering.

Fem av länets sex kommuner har inte tillgång till egen kulturmiljökompetens. Kommunerna kan få visst stöd i sin ärendehandläggning genom läns museets uppdragsverksamhet eller genom privata konsulter. Detta stöd kan inte uppväga de fördelar för det strategiska samarbetet som egen kompetens medför. Länsstyrelsen kan se tydliga positiva effekter på samverkan och på det långsiktiga kulturmiljöarbetet om kommunen har egen kulturmiljökompetens. Kommunernas kulturmiljöarbete har avgörande strategisk betydelse för möjligheten att uppnå kulturmiljömålen och miljömålen.



## Regleringsbrevsuppdrag 1.19

Länsstyrelsen i Hallands län ska delta i det samverkansråd vid Statens kulturråd som ska hantera frågor om statens roll och ansvar inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Länsstyrelsen i Hallands län har i enlighet med uppdrag under året deltagit tillsammans med Kulturrådet (ordförande), Konstnärnämnden, Kungliga biblioteket, Länsstyrel-

serna (genom länsstyrelsen i Halland), Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksteatern, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Svenska filminstitutet i samverkansrådet vid Statens kulturråd.

Tabell 4.1: Kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Länsfakta kulturmiljö	2017-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	18 433	18 342	18 245
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	51	50	49
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	113	113	113
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	40	40	40
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	37 149	37 149	37 149
Kulturresevat, antal	3	3	3
Kulturresevat, yta (ha)	178	178	178
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	100	100	100

Källa:

Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) ([www.fmis.raa.se](http://www.fmis.raa.se))

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålsportalen, indikator "Planering kulturmiljö"

Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö (Regleringsbrevsbilaga)

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2017	2016	2015
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	820	1 202
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	12 620	12 243	9 736

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarsystem KÄLLA

## Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 45*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	5,8	6,9	6,8
Årsarbetskrafter kvinnor	5,6	4,5	5,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,85	7,11	7,88
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	15 541	14 417	20 246
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	8,47	8,47	11,86
Antal ärenden, inkomna och upprättade	265	272	141
Antal beslutade ärenden	273	248	133
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsubbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

### Samlad bedömning av resultat

Utifrån Länsstyrelsen i Hallands läns samlade bedömning är förmågan för skydd mot olyckor och krisberedskap fortsatt god och har utvecklats i positiv riktning. Under 2017 har länets krisberedskap utvecklats genom hantering av samhällsstörningar, gemensamma utvecklingsprojekt och gemensamma initiativ inom krisberedskapen. Därtill har länsstyrelsens egen krisledningsorganisation övats vid tre tillfällen varvid förmågan att hantera en samhällsstörning har ökat avsevärt.

Halland har under året inte drabbats av några allvarliga samhällsstörningar och endast två vädervarningar klass 2 har rapporterats. Däremot har, framförallt länets södra delar, drabbats av låga grundvattennivåer varvid Länsstyrelsen har tagit en aktiv och samverkande roll för att öka förmågan att hantera situationen tillsammans med berörda aktörer. Vid hanteringen av de låga grundvattennivåerna utarbetade Länsstyrelsen en regional handlingsplan som har spritts till länets aktörer och övriga länsstyrelser. Effekterna av hanteringen av de låga grundvattennivåerna är att det tvärssektoriella arbetet har utvecklats såväl vid Länsstyrelsen i Hallands län men även mellan krishanterande aktörer inom länet.

Länsstyrelsen i Halland har 2017 varit drivande i det gemensamma arbetet med återupptagningen av totalförsvarsplaneringen. Tillsammans med övriga länsstyrelser har ett länsstyrelsegemensamt inriktningsdokument tagits

fram för att beskriva hur arbetet med totalförsvarsplanering skall bedrivas under perioden 2017–2020.

### Andra väsentliga prestationer och resultat

#### Beredskap för kärnteknisk olycka

Länsstyrelsen i Halland har en god förmåga att upprätthålla beredskapen för eventuella utsläpp av radioaktiva ämnen och har fortsatt att utveckla den under 2017. Bland annat har Länsstyrelsen förbättrat förmågan att mäta strålning och registrera mätdata kontinuerligt, genom att samtliga 30 fasta mätplatser runt Ringhals kärnkraftverket nu är fastställda.

Vidare har ett stort antal externa instruktörer och konsulter engagerats i samband med genomförandet av utbildningar och övningar inom beredskapsprogrammet vid risk för utsläpp av radioaktiva ämnen. Dessa externa instruktörer och placeringsansvariga från berörda myndigheter och företag omfattar runt 30 personer, vilka utgör ett viktigt nätverk för att kunna upprätthålla beredskapen.

Under året har Länsstyrelsen i Hallands län ett flertal utbildningar och övningar för den egna beredskapsorganisationen för att öka förmågan att hantera en kärntekniska med risk för utsläpp av radioaktiva ämnen:

- Länsstyrelsen har planerat, genomfört och utvärderat en fältövning av Logistikcentrum/Främre ledning för första gången

tillsammans med Ringhals, Polisen, Försvarsmakten, Räddningstjänsten Storgöteborg och Region Halland.

- Länsstyrelsen har medverkat i Länsstyrelsen i Uppsala läns seminarieövning, SANEX för att öka kunskapen om hanteringen av de långsiktiga konsekvenserna av en kärnkraftsolycka.

- Länsstyrelsen har deltagit i Länsstyrelsen i Kalmar läns kärnkraftsövning, KKÖ17, dels som övad på plats i Länsstyrelsen Kalmars stab (1 st.), dels som stabstöd på distans med två skift av stabspersonal (ca 60 st.) på vår ledningsplats och dels med planeringsstöd och motspel vid förberedelser och genomförande av övningen.

- Länsstyrelsen har tillsammans med två presumtiva räddningsledare och deltagare från Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, deltagit som observatörer på en kärnkraftsövning i Ryssland i syfte att öka kunskapen om andra länders kärnenergi-beredskap samt att få inspiration och idéer till vår egen utveckling av beredskapen.

- För första gången genomfördes en funktionsutbildning för indikeringsorganisationerna i Halland, Kalmar och Uppsala samt med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, och SSM i syfte att öka kännedomen om kärnkraftslänens delvis olika indikeringsverksamheter samt att öka kunskapen om rollerna i indikeringsorganisationen. Utbildningen genomfördes i Kalmar.

- Tillsammans med berörda aktörer genomfördes fyra stycken introduktionsutbildningar på Ringhals kärnkraftverk för runt 100 personer, varav 15 medarbetare från Länsstyrelsens i Hallands län.

- En av Länsstyrelsens medarbetare samt två av myndighetens presumtiva räddningsledare deltog på MSB:s temakurs i sanering av radioaktivt utsläpp. Länsstyrelsens tilltänkta saneringsledare hade tyvärr inte möjlighet att delta men flera viktiga lärdomar återkopplades till Länsstyrelsen Halland län.

- En presumtiv räddningsledare gick MSB:s utbildning i informationsdelning och samlade lägesbilder.

Under året har även ett antal medarbetare ur beredskapsorganisationen deltagit i de särskilda utbildningar som ingår i den av MSB fastställda utbildningsstrategin för radiologiska händelser. Under hösten genomfördes sex larmövningar där tjänsteman i beredskap, TiB, med flera larmats av Ringhals kärnkraftverks vakthavande ingenjör. Länsstyrelsen har deltagit med representanter i olika arbetsgrupper beträffande MSB handlingsplan om den svenska beredskapen för radiologiska och nukleära olyckor, HPRN.

- Under 2017 presenterades ett första utkast till ett gemensamt koncept för ledning av kärntekniska olyckor med radioaktivt utsläpp. Ett projekt i syfte att skapa liknande organisationer för att hantera olyckor på exempelvis kärnkraftverk. Projektet har letts av Länsstyrelsen i Hallands län med stöd från Länsstyrelserna i Uppsala och Kalmar län.

- Under året har DMC 3000 dosimetrar delats ut till Räddningstjänsten Väst, Räddningstjänsten Storgöteborg och Polisen, Region väst

Länsstyrelsen i Hallands län medverkade arbetet med regeringsuppdraget Översyn av beredskapszoner, vilket resulterade i en rapport som lämnades till Regeringen 1 november. Arbetet med att analysera vad rapporten innebär för Länsstyrelsens Plan för olycka vid kärnteknisk anläggning kommer att påbörjas under 2018.

Allmänheten har informerats vid de kvartalsvis återkommande larmproven med utomhus- och RDS-larm (Radio Data System). Länsstyrelsen har vad beträffande RDS varit mycket involverade i att tillse att de nya RDS-apparaterna tillskickats boende i den inre beredskapszonen. Länsstyrelsen har vidare under året varit kontaktyta till allmänhetens frågor som rör leverans av de nya RDS-apparaterna. Länsstyrelsen har fortsatt kompletteringsutdela jodtabletter och informationsbroschyrer till nyinflyttade i den inre beredskapszonen runt Ringhals kärnkraftverk. Vidare har även utdelning av jodtabletter gjorts till större företag och berörda aktörer i området.

### Civilt försvar

Länsstyrelsen i Halland har under 2017 intensifierat arbetet med civilt försvar, olika aktiviteter har genomförts i syfte att stärka skyddet och

robustheten hos samhällsviktiga verksamheter i Hallands län och öka förståelsen för vad arbetet med totalförsvaret innebär. Det gäller främst kunskapsinhämtning och förståelse för vad arbetet med civilt försvar innebär för myndigheten och länets aktörer. Under året har Länsstyrelsen i Hallands län, tillsammans med Försvarsmakten Militärregion Väst, Länsstyrelsen i Örebro, Värmlands och Västra Götalands län utvecklat en högre regional grundsyn samt påbörjat arbetet och framtagande av en för Halland regional grundsyn i syfte att utgöra stöd och vägledning till regionala aktörer i ett grundläggande gemensamt planeringsarbete.

Länsstyrelsen har under 2017 fortsatt att utveckla myndighetens kunskaper avseende Länsstyrelsens roll i totalförsvaret och påbörjat implementeringen av totalförsvarets krav i verksamheten. Inom ramen för Regionala rådet har kunskapshöjande insatser genomförts inom civilt försvar och informationssäkerhet riktade gentemot länets krishanterande aktörer. Tillsammans med Försvarsmakten har Länsstyrelsen på regional nivå fortsatt totalförvarsplaneringen vilket har bidragit till en ökad kunskap och förståelse för Länsstyrelsens roll i totalförsvaret. Dessutom har Länsstyrelsen bidragit till Försvarsmaktens förmågeutveckling genom deltagande i Försvarsmaktens övningar på regional och nationell nivå.

Länsstyrelsen i Halland och Halmstad garnison genomförde en totalförvarsdag i augusti med ett mycket positivt resultat. Inom ramen för Regionala rådet har en kunskapshöjande utbildningsdag inom civilt försvar genomförts gentemot länets krishanterande aktörer. Länsstyrelsen har även bidragit till Försvarsmaktens förmågeutveckling genom deltagande i Försvarsmaktens övning Aurora 17.

### Informationssäkerhet

Länsstyren i Hallands län har under 2017 intensifierat arbetet med informationssäkerhet. Inledningsvis rekryterades en samordnare som arbetar med dessa frågor, dels för länsstyrelsens egen del men också med att stödja de regionala aktörernas arbete med informationssäkerhet. Länsstyrelsens personal har fått en grundläggande utbildning för att höja kunskapsnivån och förståelse för informationshantering. Länsstyrelsens ledningsgrupp har fått en särskild riktad utbildning och har organiserat i

projekt, Samordnad Informationshantering vilket tillsammans utgör grunden för länsstyrelsens implementering av systematiskt informationssäkerhetsarbete.

### Signalskydd

Under 2017 har behovet av signalskyddet ökat vilket har medfört att Länsstyrelsen har genomfört en större revidering av signalskyddsinstruktionen. Signalskyddsorganisationen har också utökats och en större redundans har uppnåtts.

### RAKEL

Under 2017 har Länsstyrelsens engagemang i Förvaltningsgruppen för Nationella riktlinjer för Rakel och Sydlänssamverkan fortsatt. Vidare har ett förslag på ny kommunikationscentral tagits fram och en förstudie om gemensam förvaltning av RAKEL-stationer genomförts.

### Samhällsplanering

Under 2017 har beredskapsfunktionen haft en representant som granskat inkomna detalj- och översiktsplaner med fokus på hänsyn till människors hälsa och säkerhet, samt risken för olyckor. Att redan på plannivå förebygga risker bidrar till att skapa ett säkrare och tryggare samhälle. Vid detta skede finns möjligheter att minska konsekvenser av olika risker på ett sätt som är mycket svårare när byggnader och anläggningar väl finns på plats. När risker lyfts upp och blir belysta i planärenden ökar även kunskapen och medvetenheten om risker hos andra som arbetar med planfrågor. Vidare finns det fördelar för beredskapsfunktionen att ha kännedom om risker som uppkommit i samband med planärenden. Bland annat för den regionala risk- och sårbarhetsanalysen bidrar detta till att skapa en mer heltäckande bild av länets risker och förutsättningar.

### Säkerhetsskydd

Länsstyrelsen har under 2017 intensifierat arbetet med säkerhetsskyddet. Inledningsvis genomfördes två omfattande säkerhetsskyddsanalyser, en för myndigheten och en för myndighetens arbete inför valet 2018. Myndighetens säkerhetsskyddsanalys följdes upp med en relevant analys av vilka befattningar som skall vara säkerhetsklassade och därmed vilka medarbetare som skall vara säkerhetsprovade. Länssty-

relsens fysiska skydd av information rörande rikets säkerhet och skydd mot terrorism har analyserats och en rad viktiga åtgärder har vidtagits. Avslutningsvis har länsstyrelsen utfört en rad aktiva åtgärder för att öka personalen kunskap om och förståelse för vikten av ett systematiskt informationssäkerhetsarbete.

#### Våldsbejakande extremism

Länsstyrelsen har under året bidragit till att öka uppmärksamheten och kunskapen kring våldsbejakande extremism. Under september månad

genomförde Länsstyrelsen tillsammans med Nationella samordnaren ett kunskapsseminarium om våldsbejakande extremism med temat ”Att gå från vad till hur i utmaningen att motverka våldsbejakande extremism i hela samhället. Hur kan vi tillsammans stärka demokratin och förebygga våldsbejakande extremism?”

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.20

Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder de har vidtagit för att:

utveckla och stärka tillsynen över kommunerna enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, samt

utveckla arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser så att analyserna i större utsträckning kan utgöra underlag för beslut om åtgärder inom länsstyrelsernas olika verksamheter.

Länsstyrelserna ska också redovisa resultatet av detta arbete.

Länsstyrelsen i Hallands län har, i samverkan med övriga länsstyrelser inom Sydlänssamverkan (Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Blekinge, Skåne och Västra Götaland), utvecklat förmågan att stödja varandra vid tillsyn av kommunerna enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO. En viktig del i tillsynen är att det finns en transparens i hur räddningstjänsten agerar, planerar och genomför sin verksamhet. Det ska finnas tydliga kopplingar mellan risker i kommunen och den förmåga som räddningstjänsten ska ha samt hur riskerna kan förebyggas. En utveckling för att få en tydlighet i tillsynsprocessen är att tillsynsärendet har fått ett tydligare avslut, genom att kräva skriftliga svar på hur synpunkter enligt tillsynsbeslut kommer att omhändertas. Då svar inkommit avslutas tillsynsärendet. För att kvalitetssäkra tillsynen och öka utbytet av kunskap mellan länsstyrelserna bjuds kolleger från andra länsstyrelser in vid tillsyn samt besök i andra län planeras.

I nuvarande utformning av Länsstyrelsens tillsyn över kommunerna enligt LSO finns inte utrymme att kräva åtgärder i samband med tillsyn. Länsstyrelsens tillsyn över kommuner är mer en uppföljning av lagens intentioner. Att på ett tydligt sätt stärka Länsstyrelsens tillsyn över kommunerna, enligt LSO, skulle möjlighet att bland annat ställa krav på förmåga och kompetens i förhållande till kommunens riskbild öka.

Under 2017 har Länsstyrelsen i Hallands län genomfört tillsyn av räddningstjänsten i Hylte kommun, Räddningstjänsten Väst i Varbergs och Falkenbergs kommuner. Länsstyrelsen har vidare utarbetat en plan för övertagande av kommunal räddningstjänst vilken kommer att implementeras under 2018. En dialog har påbörjats med berörda aktörer avseende farliga verksamheter (2 kap. 4§ i LSO) varvid Länsstyrelsen har utvecklat en process som tydligt beskriver länsstyrelsens beslutsgång avseende dessa verksamheter för berörda aktörer.

I enlighet med uppdraget för den regionala Risk- och sårbarhetsanalysen, RSA, delas regleringsbrevsuppdraget upp enligt följande:

1. Utveckla arbetet med att analysera den egna myndighetens risker och sårbarheter inom myndighetens samhällsviktiga verksamhet.
2. Utveckla arbetet med att analysera risker och sårbarheter kopplade till samhällsviktig verksamhet inom det geografiska områdesansvaret.

Länsstyrelsen Hallands län har tillsammans med länsstyrelserna i Sydlänssamverkan i arbetsgruppen för RSA bedrivit ett gemensamt

arbete utifrån regleringsbrevsuppdraget. I regleringsbrevsuppdraget används formuleringen ”beslut om åtgärder inom länsstyrelsernas olika verksamheter”. Tolkningen av formuleringen är att formuleringen avser beslut kopplade till samhällsviktig verksamhet inom den egna myndigheten, varför fokus inom arbetsgruppen främst har varit att utveckla det interna arbetet med RSA.

Ett syfte med att genomföra en RSA är att underlaget ska fungera som en grund för krisberedskapen i länet genom att ge underlag för beslutsfattare och verksamhetsansvariga. Länsstyrelsen anser att det är rimligt att anta att en utveckling och förbättring av intern RSA leder till ett underlättat beslutsfattande. Målsättningen med utvecklingen av det interna arbetet med RSA är således i enlighet med regleringsbrevsuppdraget, det vill säga att en intern RSA i större utsträckning ska utgöra underlag för beslut om åtgärder inom den egna verksamheten. Utgångspunkten för att utveckla det interna arbetet med en RSA för Länsstyrelsen i Hallands län har varit att skapa en systematisk metod som på ett tydligare sätt involverar flera enheter och verksamheter inom Länsstyrelsen. I samband med detta har även ett arbete pågått med att identifiera vad som är samhällsviktigt inom myndighetens verksamhet och som är särskilt viktigt för att upprätthålla samhällets funktionalitet.

#### Regleringsbrevsuppdrag 1.21, st. 1

Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet med att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt fortskrider och vilka resultat som har uppnåtts. Länsstyrelserna ska särskilt beskriva vilka åtgärder som vidtagits för att stödja, samordna och följa upp kommunernas arbete med krisberedskap.

Länsstyrelsen har genomfört två styrgruppsmöten, tre arbetsutskott och två stormöten inom Regionala rådet för samhällsskydd och beredskap i Hallands län. Arbetet i Regionala rådet har utvecklats och de gemensamma arbetsprocesserna har stärkts tillsammans med länets aktörer. Vid stormötena har gemensamma diskussioner kring ämnen som höjd beredskap, arbetet med låga grundvattennivåer med mera ökat deltagarnas kunskap och förståelse inom samhällsskydd och beredskap. En workshop med tema Inriktning och samordningsfunktion, ISF genomfördes tillsammans med beredskapspersonal inom Sydlänssamverkan och med stöd

Samtliga enheter på Länsstyrelsen i Hallands län har genomfört en risk- och sårbarhetsanalys för sin egen verksamhet. Genom att involvera enheterna i större utsträckning i arbetet och framtagandet av en RSA förväntas dels ett bättre kvalitativt underlag, dels en större riskmedvetenhet i organisationen. I syfte att ta fram en gemensam syn på vad som är internt samhällsviktig verksamhet inom Länsstyrelsens verksamhetsområde har respektive län i arbetsgrupper identifierat verksamheter som sedan har sammanställts och jämförts. Samtliga enhetschefer på Länsstyrelsen i Hallands län har fått redogöra för vad de anser är samhällsviktiga verksamheter inom sin enhet. Arbetet håller på att sammanställas och förankras med respektive enhetschef och övriga berörda. Genom att involvera enheterna i arbetet och framtagandet av risk- och sårbarhetsanalyser förväntas dels ett bättre kvalitativt underlag, dels en större riskmedvetenhet i organisationen. Analyserna förväntas även stärka organisationen och skapa en större robusthet vid händelser.

Länsstyrelsen Hallands län har även arbetat med att utveckla det regionala arbetet med RSA där målet är att skapa en kontinuerlig process för att identifiera, analysera och dokumentera risker. Under 2017 har arbetsprocessen utvecklats vidare och testats i utvalda delar. En förmågebedömning för informationssäkerhet och en temadag för livsmedelsförsörjning har genomförts med aktörer i länet.

av MSB för att likrikta och skapa en större förståelse på hur vi kan arbeta framåt. Detta applicerades och testades senare vid övning KKÖ17 i Kalmar.

En regional samverkanskurs, med målgruppen operativt arbetande personal, genomfördes för att stärka samverkan mellan myndigheter vid mindre till mycket stora samhällsstörningar. Länsstyrelsen har arbetat med att stärka samarbetet med Regional resursgrupp Halland genom att delta på ledningsgruppsmöten för att styra verksamheten, hålla gemensamma utbildningar för frivilliga och arbeta före, under och efter Regional resursgrupps övning. Regional



resursgrupp Halland har utökat antalet medlemmar och antalet som medverkat i övningar och utbildningar. Halland har genom Regional resursgrupp Halland utvecklat ett mycket nära och väl fungerande samarbetet med regionala frivilliga försvarsorganisationer. Genom att engagera de frivilliga försvarsorganisationerna i länets krisberedskap finns det också naturliga förutsättningar att engagera dessa i arbetet med totalförsvarsplanering. Länsstyrelsen i Hallands läns arbete med frivilliga försvarsorganisationer har vid flera tillfällen lyfts fram som ett gott exempel på hur frivilliga försvarsorganisationer kan involveras i både totalförsvarsplanering och krisberedskap, senast vid samverkansområde geografiskt områdesansvar (SOGO) möte i december.

Länsstyrelsen ansvarar för att sammankalla älvgrupperna Lagan, Nissan och Ätran. Länsstyrelsen har deltagit i älvgrupp Viskan och som Sydlänens representant i den nationella referensgruppen för beredskap för dammhaveri och som adjungerad i Älvnätverket och Dammsäkerhetsrådet.

Länsstyrelsen har tillsammans med älvgrupperna Lagan och Nissan samt övriga länsstyrelser i Sydlänen tagit fram kunskapsunderlag och operativa planer för hantering av höga flöden och dammhaveri. Arbetet har inkluderat 1–3 arbetsmöten med respektive älvgrupp där deltagarna har tydliggjort konsekvenser, skyddsåtgärder och rutiner för samverkan. Utvärderingen för den regionala samverkansövningen Ossian 2016 har legat till grund för arbetet. Berörda aktörer har fått kunskapsunderlaget på remiss och inkommit med synpunkter, därefter har styrgruppen för Sydlänen kunnat fastställa planen. Arbetet med de regionalt samordnade beredskapsplanerna för respektive vattendrag återstår. Enligt förordning om översvämningsrisker har Länsstyrelsen tagit fram en riskhanteringsplan för Kungsbackaån med åtgärdsförslag som sträcker sig över 2016–2021.

En regional samverkansövning på temat epizooti genomfördes i länet som en distribuerad seminarieövning under oktober månad tillsammans med kommuner, region, andra länsstyrelser och nationella myndigheter. Övningens lyckades skapa en ökad aktörsförståelse bland medverkande, höja kunskapen om aktörsbehoven vid ett större utbrott av rabies och stärka

förmågan att dela information med varandra. Länsstyrelsen genomförde även en intern stabövning med scenariot oljepåslag längs med Hallands kust på våren. Syftet med övningen var att stärka Länsstyrelsens förmåga att verka i stab vid en allvarlig samhällsstörning. Det i sin tur gav Länsstyrelsen en klart bättre förmåga att verka i stab och arbeta med stabsprocesserna under KKÖ17 i november.

Under 2017 har Länsstyrelsen fortsatt att vidta åtgärder för att utveckla och vidmakthålla kompetenser inom de olika verksamhetsområdena. Bland annat har en utbildningsplan implementerats som omfattar WIS- och stabsutbildning, grundkurs i krisberedskap samt kriskommunikation och utbildning för TiB. Personalen inom beredskapsfunktionen har även deltagit i externa kurser för vidareutbildning till exempel Högre kurs i samhällsskydd och beredskap. Som en del av länsstyrelsens geografiska områdesansvar och kärnenergiberedskap har även kurser genom RSK samt introduktionsutbildningar inom kärnenergiberedskapen genomförts. Under 2017 har Länsstyrelsen i Halland län arbetat med att öka kunskapen kring signalen Viktigt meddelande till allmänheten, VMA. Detta har gjorts enligt en tidigare fastslagen projektplan med bland annat informations-spridning i samband med de fyra kvartalsproven av VMA samt under Tall ships races i Halmstad. Länsstyrelsen i Hallands län deltog där med en monter och spred information och svarade på allmänhetens frågor kring VMA.

Länsstyrelsen har tillsammans med Polisen, Region Halland och räddningstjänsterna i länet planerat, genomfört och utvärderat två utbildningar i samverkan vid CBRNE-händelse. Från början planerades fyra utbildningar per år, men på grund av för få deltagare från Polisen så genomförs endast två utbildningar per år. Projektet ska ta fram en länsövergripande riktlinje för samverkan vid olyckor under 2018 som en del i att utöka möjligheter att sprida kunskapen och ge utbildningsmöjligheter efter projektets slut. Efter projektet ska utbildningskonceptet implementeras i ordinarie utbildningsverksamhet. Då kan effekterna av utbildningarna tydliggöras. De fyra utbildningar som hittills genomförts har fått goda betyg i utvärderingarna – samtliga har ansett att den var bra eller mycket bra.

Länsstyrelsen har verkat för samordning av hanteringen av låga grundvattennivåer i länet genom att ordna regionala samverkanskonferenser och stödja i kommunikationsfrågor med mera. Arbetet har utvärderats och sammanfattats i rapporten ”Regional utvärdering av vattensituationen 2017”.

Länsstyrelsen har genomfört en regional konferens om förebyggande kring brott och sociala risker för social hållbarhet. Syftet var att uppmärksamma de orsakssamband som finns mellan samhällsplanering och olika former av sociala risker i ett samhälle. Ett tvärsektorielt arbete behövs för att identifiera dessa samband och förebygga brott och sociala risker. Länsstyrelsen har flera uppdrag som berör dessa områden och kan verka för ökad samordning.

Länsstyrelsen har följt upp kommunerna genom att granska deras årsredovisning för 2016. Resultatet av uppföljningen har redovisats i oktober enligt regleringsbrev 21. Slutsatserna var att kommunerna arbetar med att genomföra de åtgärder som redovisats i risk- och sårbarhetsa-

nalyser och styrdokument. Länsstyrelsen uppfattar att majoriteten av åtgärderna har omhändertagits. Kommunerna har fortsatt varit delaktiga i regionala aktiviteter såsom utbildningar, övningar och planeringsarbete. Länsstyrelsen rapporterade även in åtgärder som vidtagits för att stödja och samordna kommunerna. Länsstyrelsen har inlett planeringen för mandatperiodens andra uppföljningsbesök 2018. Rutin för uppföljning har uppdaterats och upplägg på besök har justerats utifrån synpunkter från kommunerna i utvärderingen av de senaste besöken. Syftet med besöken nästa år kommer att vara att följa upp resultat och effekter. Länsstyrelsen har deltagit på MSB:s uppföljningskonferens för länsstyrelserna för att få stöd i hur målen i överenskommelsen ska bedömas och vilka förväntningar som kan ställas på kommunerna. Länsstyrelsen följer även arbetet med den nya överenskommelsen mellan MSB och Sveriges kommuner och landsting, SKL och kommer att delta i en referensgrupp till MSB under 2018.

## Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 5*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	19,8	17,8	13,6
Årsarbetskrafter kvinnor	32,3	30,3	30,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	31,27	29,97	28,14
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	83 704	75 910	70 767
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	45,61	44,60	41,47
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 127	2 388	2 325
Antal beslutade ärenden	2 052	2 275	2 304
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	65	44	54
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	17 153	23 558	21 661

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

#### Kommentar till personaltalen

Miljövårds- och naturvårdsenheterna fortsätter att utgöra ca 30 % av länsstyrelsens personalstyrka, man kan t.o.m. se en viss ökning av an-

delen. Arbetsområdet är klart kvinnodominerat, även om andelen män ökat väsentligt de två senaste åren, från ca 30 % 2015 till 38 % 2017.

#### Kommentar till ärenden äldre än 2 år

Antalet ärenden äldre än 2 år för naturvårdsenheten har ökat med nästan 50 % (21 st.) under 2017. 11 av de ärenden som fyllde 2 år under

2017 var pågående reservatsbildningar. Dessa tar oftast över än 3 år innan man kommer till beslut. Inom Miljövårdsenheten finns 18 ärenden som är äldre än 2 år. 12 av dessa är kopplade till tillsyn 11 kap. (vattenverksamheter). I syfte att få fart på dessa ärenden kommer en insats riktad mot denna ärendegrupp att inledas under våren 2018.L

#### Bidragsutbetalningar

Bidragsutbetalningar i form av LONA (lokala naturvårdssatsningar från Naturvårdsverket) och LOVA (lokala vattenåtgärder från HaV) utgör stor del beloppet. Dessa åtgärder beskrivs nedan under respektive avsnitt. Bidrag för åtgärdsförberedande undersökning avseende kvarteret Renen i Varberg ingår med närmare 4 miljoner kronor.

Brukarundersökning	2017	Förklaring och jämförelse
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 511, Skydd av områden och arter	67	Nöjdindex för verksamhet 511 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 60.
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 525, Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	64	Nöjdindex för verksamhet 525 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2017. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 18 deltagande länsstyrelser är 65.

#### Kommentar till tabellen brukarundersökning

Nöjdindex för verksamhet 511 (skydd av området) anges till 67, vilket är över genomsnittet. Vid närmare analys av berörda ärenden har de huvudsakligen handlat om så kallade upphävanden av strandskydd vid mindre vattendrag/småvatten.

Nöjdindex för verksamhet 525 (samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken) anges till 64 vilket är i paritet med genomsnittet. Miljövårdsenheten inser förbättringsbehovet och inför 2018 en omarbetad arbetsgrupp där de aktuella ärendegrupperna ingår. Syftet är bland annat kompetensspridning, ökad tillgänglighet och minskad sårbarhet vilket även förhoppningsvis kommer att förbättra utfallet i kommande brukarundersökningar.

#### Samlad bedömning av resultat

Inom sakområdet har Länsstyrelsen tilldelats över 10 procent mer från flera sakanslag, vilket lett till att Länsstyrelsen kunnat åstadkomma mer än tidigare år.

Den regionala miljöövervakningen som Länsstyrelsen ansvarar för har under året fortsatt enligt fastställt program. När det gäller screening

av miljögifter har Länsstyrelsen i år främst fokuserat på miljögifter i grundvatten i urban miljö. Kalkningen av sjöar och vattendrag har genomförts enligt gällande åtgärdsplan för länet. Totalt har ca 10 miljoner kronor betalats ut i statsbidrag.

Under 2017 har sju projekt erhållit LOVA-medel. Ett par projekt avser kommunala VA-planer och ytterligare några avser analyser av befintliga avloppslösningar.

Under året har Länsstyrelsen inom vattenförvaltningen statusklassificerat, gjort riskbedömningar och tagit fram åtgärdsförslag för PFAS samt ett antal särskilt förorenade ämnen. Länsstyrelsen har deltagit i framtagande av åtgärdsplaner för avrinningsområden påverkade av vattenkraft i kraftigt modifierade vatten. Länsstyrelsen arbetar aktivt med tillämpning av miljökvalitetsnormerna (MKN) genom Länsstyrelsens övriga ärendehantering. Samverkan med länets vattenråd är en väsentlig del av vattenförvaltningen.

Länsstyrelsens årliga miljömålskonferens hölls i januari med temat ”Hur mår havet”. Länsstyrelsens har utbildat sin personal om ekosystemtjänster i ärendehandläggning.

Sommaren 2017 anordnades ett havsmiljöseminarium på Halmstad slott i samverkan med Havsmiljöinstitutet, med fokus på samspelet mellan marin miljö, friluftsliv och rekreation.

### Regleringsbrevsuppdrag 1.23

Länsstyrelsen har fattat beslut om tio naturreservat under 2017, vilket är det största antal beslut som hittills uppnåtts under ett år i Halland. Besluten ledde till skydd av 85 hektar ljunghed, 12 hektar hävdade sandmarker och ca 170 hektar skog, i huvudsak ädellövskog. Under året har dialogmöten hållits angående reglering av fisket i fem Natura 2000-områden i utsjön. En hemställan om reglering av fisket har därefter lämnats till Havs- och Vattenmyndigheten.

Under året har fokus inom reservatsförvaltningen fortsatt legat på att lyfta standarden på friluftsanordningar och leder samt att långsiktigt säkra underhållet av dessa. Stora insatser har också gjorts inom restaurering av sandmarker (Life-projekt), restaurering av lövskog, bränning av ljunghed- och gräsmarker, säkerställande av betesdrift, underhåll av byggnader samt gränsmarkering. Information, naturvägledning och dialog med allmänheten har också hållits på en fortsatt hög nivå.

I ett reservat har Länsstyrelsen deltagit i renoveringen av ett torp som hyrs ut till en förening med verksamhet för personer med funktionshinder. Två byggnader som inte längre används har rivits. Överenskommelser har träffats med nya djurhållare i reservat där betesdjur saknats. Sammanlagt har mer än 70 ha betesmark röjts. Bränning har genomförts i elva områden. Slåtter har genomförts i sju områden. På hyggen efter granavveckling och i hägn har planterats 11 000 ädellövskogsplantor under året.

Underhåll, upprustning och förbättring av leder och friluftsanordningar har utförts i ett stort antal reservat. Exempel är bl.a. att en ridled markerats ut samt att en ny ramp byggts över sanddyner så att rörelsehindrade lättare ska kunna ta sig ner till stranden.

Guidningar i naturreservaten har genomförts, i samarbete med föreningar, kommuner m.fl. Antalet deltagare var över 2 700 och i snitt deltog 29 personer på varje aktivitet. Vi har även erbjudit några guidningar med extra fokus på tillgänglighet. Det har även funnits turer anpassade för nyanlända. Naturum Getterön hade en

gedigen programverksamhet och har haft drygt 77 000 besökare.

Restaurering av sandmarker inom Life+ projektet Sand Life har fortsatt enligt plan. Projektet pågår t.o.m. juli 2018.

Länsstyrelsen skrev under året ett avtal med Skogsstyrelsen om ett arbetslag inom ramen för uppdraget om moderna beredskapsjobb.

Länsstyrelsens arbete med regeringens friluftspolitik har lagt särskild fokus på god samverkan mellan aktörerna, utvecklings- och tillväxtarbete samt kunskaps- och tillgänglighetsfrågor. Som förutsättning för en framgångsrik regional samordning av friluftsfrågorna har Länsstyrelsen under året byggt upp förtroendefulla kontakter främst inom den kommunala förvaltningen och Region Halland, men även med förningslivet och besöksnäringen.

Under 2017 har Länsstyrelsen gjort åtgärder som förbättrar livsbetingelserna för flera av våra hotade arter i vattendrag. Under sommaren har bl.a. havsnejonöga inventerats.

Inventeringar av ljunghed genomförts runt om i länet. Halland tillhör landets främsta kärnområden för ljunghed, en miljö som minskat med 99,5% de senaste 150 åren.

Under året har Länsstyrelsen arbetat med att fått igång en fungerande inventering av lodjur med hjälp av viltövervakningskameror. En förvaltningsplan för rovdjur upprättades under också året.

2017 beviljades medel till tio nya LONA-projekt, som innefattar åtgärder som framtagande av underlag för utveckling av tätortsnära naturområden, tillgänglighetsanpassning av naturstigar och åtgärder för att gynna strandängsfåglar.

### Regleringsbrevsuppdrag 3.23

Inom arbetet med Grön Infrastruktur har Länsstyrelsen under året fokuserat på samverkan med övriga län och att ta fram och värdera underlag, testa metoder. Man har också presenterat uppdraget och fört dialog med exempelvis Länsstyrelsens ledningsgrupp och övriga enheter.

## Miljövård

Merparten av sakområdets verksamhet omfattas av områdena provning, tillsyn, åtgärder, tillsynsvägledning samt uppdrag i Regeringens regleringsbrev. Prioriteringar har av olika skäl varit nödvändiga, vilket återspeglas i handläggningstiderna för vissa ärendegrupper. Tillsynsvägledningen bidrar till samsyn både nationellt och inom länet.

Under 2017 har fokus lagts på kompetensutveckling och breddning av kompetensområden, vilket leder till förbättrad tillsyn och tillsynsvägledning, vilket i sin tur leder till bland annat ökad samsyn i länet. Miljövårdsenheten har under året upplåtit en plats till en språkpraktikant som sedermera övergått till en anställning inom ramen för moderna beredskapsjobb (RB2017 3.1). Arbetsuppgifterna tas fram i samverkan inom myndigheten.

Under året har några infrastruktursatsningar dominerat verksamheten bland annat Varbergstunneln och Västerport i Varberg, väg 940 i Kungsbacka samt södra infarten Halmstad.

Avseende förorenade områden har under 2017 Länsstyrelsen i Hallands län bedrivit aktiv tillsyn gentemot flera av de prioriterade objekten och tagit fram samt uppdaterat ett antal ansvarsutredningar, vilket resulterat i att projekten går framåt. Länsstyrelsen har även arbetat med regeringsuppdraget (RB2017 1.22) om efterbehandling av förorenad mark för att underlätta bostadsbyggnad.

Länsstyrelsen konstaterar en fortsatt hög ärendaktivitet inom området vattenverksamhet (RB2018 3.27). Problemen med torra under årets första halva och den omvända situationen med mycket nederbörd under hösten har medfört en onormal arbetsbelastning inom området.

Havs- och vattenmyndighetens bidrag till länsstyrelserna för förstärkt arbete kring vattenverksamheter har i Hallands län möjliggjort en förstärkning inom den egeniniterade tillsynen avseende vattenkraftsägare med fokus på deras egenkontroll (RB2017 3.24). Under året har Länsstyrelsen påbörjat arbetet med att klassificera dammar ur ett dammsäkerhetsperspektiv.

Länsstyrelsen i Hallands län har sedan 2013 arbetat med att utveckla och förbättra tillsynen enligt lagen om allmänna vattentjänster. Fokus

har legat på övergripande nivå och riktat in sig på den kommunala VA-planeringen (RB2017 3.20B). Resultatet har blivit att i länet har alla kommuner antingen en färdig VA-planering eller ett aktivt arbete med att ta fram en kommunövergripande VA-planering.

Länsstyrelsen ingår i Miljösamverkan Halland. Under året har Länsstyrelsen Halland tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland upprättat en digital tillsynsportal, Tillsynsportalen Väst, som ett forum för vägledning och diskussion. Arbetet är i uppstartfasen och några tydliga resultat finns inte ännu.

Länsstyrelsen har under året varit delaktiga i Tillväxtverkets och Energimyndighetens projekt för energieffektivisering (RB2017 3.16).

## Andra väsentliga prestationer och resultat

### Verksamhetsutveckling - Målområden 2017

Som en del i arbetet med att tydliggöra Länsstyrelsens mål och målområden och utveckla verksamheten har miljövårdsenheten under året genomfört en dag för gemensam verksamhetsplanering där bland annat följande områden togs upp och fördes dialog kring:

Länsstyrelsen ska vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuda en trivsamt arbetsplats med utgångspunkt i statens värdegrund. – Diskussionen fördes utifrån resultatet av årets medarbetarundersökning och enhetens handlingsplan kopplad till denna.

Agenda 2030 – Enheten har fått en redovisning av de globala hållbarhetsmålen och diskussionen fördes kring hur dessa bäst kan implementeras i enhetens uppdrag och arbete.

Under dagen fördes även gruppvisa diskussioner kring fokusområdena ”Åtgärdsprogrammet för vatten”, ”Utveckling och innovation och ”Länsstyrelseinstruktionen §5”

### Kompetensförsörjning

För att säkerställa en god kvalitet på arbetet samt en rättssäkerhet arbetar Länsstyrelsen i Hallands län kontinuerligt med kompetensut-

veckling. Under 2017 har personal på miljö-vårdsenheten bland annat deltagit i utbildning rörande informationssäkerhet, utbildning i bemötande med mera. Utöver detta har all nyanställd personal genomgått en introduktionsutbildning. Miljö-vårdsenheten har under året upplåtit en plats till en språkpraktikant som sedermera övergått till en anställning inom ramen för moderna beredskapsjobb.

## Infrastruktursatsningar

### Varbergstunneln

Utbyggnaden av Varbergstunneln medför bland annat påverkan på arter som är skyddade enligt 6 och 8 §§ artskyddsförordningen (vanlig groda, mindre vattensalamander och kalvnos). Länsstyrelsen har efter utredning meddelat dispens för arterna, då kompensationsåtgärder m.m. medför att förutsättningarna för en gynnsam bevarandestatus inte försvåras. Ytterligare skäl till att dispens har meddelats är att Regeringen har meddelats tillåtlighet för utbyggnaden enligt 17 kap. miljöbalken.

Vidare påverkas även arter som är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen (åkergroda, större vattensalamander, buskskvätta, sydlig gulärta, sävsparv, sånglärka, näktergal, tofsvipa) av utbyggnaden. Länsstyrelsen har prövat ärendet enligt 12 kap. 6 § miljöbalken då trafikverket säkerställt att förebyggande åtgärder så som viloplats och reproduktionsområde för arterna vidmakthålls.

Under året har länsstyrelsen även yttrat sig till Mark- och miljödomstolen gällande Trafikverkets tillståndsansökan för vattenverksamhet (grundvattensänkning) och påverkan på Natura 2000-området Getterön.

### Södra infarten till Halmstad

Det fleråriga projektet har under 2017 bland annat resulterat i att Halmstads kommun tillsammans med Trafikverket lämnat in en ansökan till Mark- och miljödomstolen gällande tillståndspliktig vattenverksamhet och Natura 2000 i de delar projektet berör Fylleån.

Länsstyrelsens har yttrat sig i ärendet med anledning av Trafikverket och Halmstad kommuns ansökan enligt 11 kap. och 7 kap. miljöbalken för utrivning av järnvägsbro, byggande av ny vägbro, gång- och cykelbro samt utsläpp

av dag- och grundvatten till Natura 2000-området Fylleån.

### Väg 940

Då fastställelsen av vägplanen för delsträckan Rösan-Forsbäck och Forsbäck-E6 i Kungsbacka kommun har överklagats till Regeringen inväntar Trafikverket att Regeringen fastställer vägplanen innan arbetet kan fortskrida.

Under 2017 har Trafikverket inlämnar ett flertal ärenden gällande anmälningspliktig vattenverksamhet, ansökan om dispens från biotopskyddsbestämmelserna och en anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken för prövning av arter skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. Länsstyrelsen har meddelat dispens från biotopskyddsbestämmelserna för ett flertal förflyttningar av stenmurar med förbehållet att vägplanen fastställs.

### Vindkraft

Antalet nya tillståndsansökningar avseende vindkraftverk har minskat sedan år 2013 i Halland och under 2017 inkom inte en enda hel tillståndsansökan. Några ärenden som gäller ändring av villkor i tillstånd för vindkraftverk har handlagts. Inga tillståndspliktiga vindkraftverk har byggts under året och tillsynen av befintliga vindkraftverk har fortgått i samma omfattning som tidigare år. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för två vindkraftsanläggningar i Hylte kommun, all annan tillsyn av vindkraftverk i länet har övertagits av respektive kommun. Ett vindkraftverk där länsstyrelsen är tillsynsmyndighet har under året drabbats av ett haveri då en vinge bröts av och föll till marken.

Den 31 december 2016 fanns det i Hallands län 256 vindkraftverk med en total installerad effekt på 472 MW. I hela Sverige fanns det vid samma tidpunkt 3 334 vindkraftverk med en total installerad effekt på 6 434 MW. Uppgifterna tas fram av Energimyndigheten och slutliga siffrorna för år 2017 är inte klara förrän i juni 2018. Den totala produktionen av vindkraftsel i Sverige för år 2016 uppgick till 15,5 TWh. Halland placerade sig under år 2016 på plats sju i Sveriges länsranking baserat på total installerad effekt. Hallands län ligger även på sjunde plats avseende produktionen av vindkraftsel. Vindkraftverken i Halland producerade under 2016 1,0 TWh el.



### Vindkraftsparker till havs

Regeringen har meddelat tillstånd att uppföra och driva 108 verk i havet vid Stora Middgrund enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon. För att kunna uppföra vindkraftsparken behövs även Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. miljöbalken. En sådan ansökan inlämnades till Länsstyrelsen under 2015. Ansökan avslogs 2017 och ärendet är överklagat till Mark- och miljödomstolen i Vänersborg, som ännu inte avgjort ärendet.

### Miljöprövningsdelegationen

De tolv miljöprövningsdelegationerna har under 2017 fortsatt med samverkansarbetet. Under året har två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga genomförts. Fokus har legat på kompetensutveckling och diskussioner har förts om arbetssätt och sakfrågor i syfte att minska skillnaderna och hitta goda exempel. Det har fortsatt förts diskussioner om miljökvalitetsnormer för vatten.

Samverkansarbetet har dessutom bedrivits i organisationens samverkansgrupp som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Samverkansgruppen har bland annat fortsatt arbetet med beslutsstöd och gjort en översyn av befintliga beslutsstöd. I övrigt har det förts diskussioner om samverkan och samsyn kring statistik, handläggningstider branschspecifika frågor och handläggningsformer.

Under 2017 har det handlagts 42 ärenden vid Länsstyrelsen i Hallands läns miljöprövningsdelegation. Ärendena har bland annat handlat om tillstånd för täktverksamhet, djurhållande gårdar, villkorsändring för vindkraftverk m.m. Samtliga ärenden handlades inom den av Regeringen stipulerade tiden om 180 dagar, räknat från det att ansökan är komplett. Det är fjärde året i rad som Länsstyrelsen i Hallands läns miljöprövningsdelegation klarar handläggningstiden. Handläggningen bedöms som effektiv och besluten håller hög kvalitet och står sig väl vid överprövningar.

### Förorenade områden

I Hallands län finns drygt 2 400 potentiellt förorenade områden som är registrerade i EBH-stödet (nationell databas över förorenade områden). 28 objekt har placerats i riskklass 1 (mycket stor risk) och 380 i riskklass 2 (stor

risk). Inventeringsarbetet med potentiellt förorenade områden avslutades i Halland vid årsskiftet 2013/2014 och inventeringsprojektet avseende deponier under 2016. Om ett förorenat område utgör en risk för människors hälsa eller miljö, vilket kan konstateras med utredningar, kan efterbehandlingsåtgärder vara nödvändiga att vidta. Inventeringsunderlaget utgör ett betydelsefullt stöd för den kommunala samhällsplaneringen samt tillsynsmyndigheternas arbete. Arbetet med förorenade områden är ett av flera arbetsområden som bidrar till att uppnå miljö-målet Giftfri miljö.

Halland är ett län där exploateringstakten är hög och många potentiellt förorenade områden undersöks och efterbehandlas i samband med detta. Ett omfattande exploateringsprojekt som har varit på samråd under 2017 är planerna för Västerport i Varbergs kommun. Projektet innebär att befintlig hamnverksamhet flyttas till en annan plats samt att bostäder byggs på stora utfyllnads- och industriområden. En av flera andra viktiga aspekter i detta projekt, är hur frågan om förorenad mark ska hanteras.

Länsstyrelsen har under 2017 arbetat med regeringsuppdraget om efterbehandling för bostadsbyggande, genom att informera de halländska kommunerna om att det finns särskilda medel att söka hos Naturvårdsverket för detta. Länsstyrelsen har även haft en träff med kommunerna där frågan har diskuterats. Länsstyrelsen har internt arbetat med frågan under 2017. Arbetet har dock inte resulterat i någon ansökan från Halland.

Länsstyrelsen har under 2017 inlett arbetet med att försöka integrera åtgärdsprogrammet för vatten i prioriteringen av vilka objekt där tillsynsinsatser behövs samt vilka objekt som är aktuella för bidrag. Detta för att bidra till att miljökvalitetsnormerna inte överskrids. Utöver vatten som prioriteringsgrund, utgör mifoinventeringen basen för vilka objekt som behöver undersökas samt eventuellt efterbehandlas.

Länsstyrelsen har tillsammans med andra myndigheter och forskningsorganisationer skrivit under en avsiktsförklaring och på så sätt förbundit sig under 2017 att framöver bidra till ett ökat samarbete för att minska riskerna och öka kunskaperna om PFAS. Länsstyrelsen har påbörjat sitt arbete med att se på vilket sätt som

föreordnade områdesgruppen kan bidra till detta arbete framöver.

### Tillsyn

Länsstyrelsen har enligt nuvarande bedömning tillsynsansvar över 24 objekt i riskklass 1 och 2. Nio av dessa är länets mest prioriterade objekt och tre av dessa är tillståndspliktiga A eller B-anläggningar. För sex av de 30 mest prioriterade objekten i länet finns ingen ansvarig och för resterande 24 objekt finns ett fullt eller delvis ansvar. Under 2017 har länsstyrelsen bedrivit aktiv tillsyn gentemot flera av länsstyrelsens prioriterade tillsynsobjekt. Länsstyrelsen har under 2017 tagit fram, beställt samt uppdaterat ett antal ansvarsutredningar, vilka ligger till grund för tillsyn enligt 10 kap. miljöbalken samt vid bidragsansökningar hos Naturvårdsverket. Ansvarsutredningar har även tagits fram i Kungsbacka kommun med hjälp av särskilda medel från myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Ansvarsutredningarna har tagits fram i områden som riskerar översvämning och därmed ökad risk för spridning av föroreningar. Länsstyrelsen upplever att tillsyn av föreordnade områden leder till att fler områden undersöks och vid behov efterbehandlas.

### Bidragsfinansierade projekt

Länsstyrelsen har tagit på sig huvudmannskapet för förstudieskedet för det misstänkt föreordnade objektet Steninge glasbruk. Det är i första hand kommunen som skall vara huvudman för utredningar och åtgärder i dessa objekt, men länsstyrelsen kan i vissa fall ta på sig denna uppgift i ett första undersökningsskede. Länsstyrelsen valde i detta fall att ta på sig huvudmannskapet eftersom medel hade beviljats från Naturvårdsverket och Halmstad kommun gav besked om att de inte kunde hantera objektet under 2017.

Projektet Kvarteret Renen har tidigare beviljats 91 miljoner kronor från Naturvårdsverket med avseende på föroreningsproblematiken i jord- och berggrundvatten. Det föreordnade området påverkar stora delar av centrala Varberg och försvårar arbetet för Varbergstunnelsprojektet som skall anläggas nerströms kvarteret Renen. Samordningsmöten mellan de två projekten och har ägt rum cirka varannan månad under 2017.

Under 2017 har länsstyrelsen även arbetat med fyra andra bidragsobjekt. Ett av projekten ligger i centrala Kungsbacka och är juridiskt komplicerat eftersom det finns ett delansvarigt bolag till 25 % samt att statlig finansiering krävs för de resterande 75 %.

### Vattenverksamhet

#### Prövning och tillsyn

Länsstyrelsen konstaterar en fortsatt hög aktivitet när det gäller prövnings- och tillsynsärenden inom området vattenverksamhet. Bland annat så har den höga nederbörden mot slutet av året lett till ett ökat antal markavvattningsärenden.

Synpunkterna och frågeställningarna kring driften av Hallands vattenkraftverk har minskat något, som en trolig effekt av det förslag till ändrade bestämmelser som Miljö- och energidepartementet remitterade under året. Länsstyrelsen bedömer att verksamhetsutövare, myndigheter och intresseorganisationer avvaktar ett eventuellt införande av dessa nya bestämmelser.

Under året har Länsstyrelsen fortsatt handläggningen av ärenden som startades inom det tidigare projektet Målstyrd tillsyn, som bedrivits i samarbete mellan länsstyrelserna inom Västerhavets vattendistrikt och som är en direkt följd av uppdrag 57 i 2012-års regleringsbrev. Inom tillsynsverksamheten har arbetet med vattenkraftverk, där anläggningar som saknar tillstånd prioriterats. För nio anläggningar har föreläggande om att söka tillstånd utfärdats. Arbetet under 2017 har mestadels bestått i samråd med verksamhetsutövare samt yttrande till domstol i de fall där verksamhetsutövarna har lämnat in tillståndsansökan till Mark- och miljödomstolen. Ingen av de nio anläggningarna har ännu erhållit tillstånd.

Under året har Länsstyrelsen fortsatt deltagit i samråd inför tillståndsansökningar gällande infrastrukturprojekt, däribland samråd rörande utbyggnaden av järnvägen genom Varberg samt rörande ny infart från E6 (Södra infarten) i Halmstads kommun.

I februari 2017 beslutade Havs- och vattenmyndigheten att lämna bidrag till länsstyrelserna för förstärkt arbete med tillsyn, prövning och omprövning av vattenverksamheter enligt anslag 1:11 ap 2, villkor 13. Länsstyrelsen i Hallands

län har använt dessa medel för att bedriva tillsyn mot vattenkraftsägare med fokus på deras egenkontroll

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att klassificera dammar i Hallands län ur ett dammsäkerhetsperspektiv. Under 2015–2017 ska 19 dammägare beskriva vilka konsekvenser ett damm haveri skulle kunna få. Utifrån detta underlag klassificerar länsstyrelserna in dammarna i dammsäkerhetsklasser. Fem beslut om säkerhetsklass har hittills fattats och ytterligare 14 beslut väntas under 2018.

Länsstyrelsen har påbörjat arbete med att bedriva tillsyn ur ett dammsäkerhetsperspektiv. För de dammar som är klassificerade enligt 11 kap. 24 och 25 §§ miljöbalken ska årliga tillsynsavgifter utgå innebärande att länsstyrelsernas tillsyn bör öka i proportion till detta.

Havs- och vattenmyndigheten, Vattenmyndigheten och Västerhavets vattendistrikt, har initierat Pilotprojekt Nissan. Projektet innebär att länsstyrelserna i Hallands och Jönköpings län ska arbeta med att utveckla en strategi för att återskapa vandringsmöjligheter för fisk- och faunapassager samt att återskapa och utveckla värdefulla biotoper i Nissan. Projektet består av två delar, en utredningsdel och en praktisk del. Syftet med det praktiska projektet är att genom tillsyn och/eller genom frivilliga åtaganden prova olika vägar att få till stånd åtgärder som resulterar i öppna vandringsvägar för fauna i Nissan. Länsstyrelsen har påbörjat ett tillsynsarbete med de två nedersta dammarna och kraftverken i Nissan samt de sex dammar och kraftverk som finns den Halländska delen av ån Sennan. Arbetet har hittills har resulterat i att en av dammarna i Sennan är utriven.

## Vattensituationen 2017

Med anledning av de låga grundvattennivåerna 2017 har Länsstyrelsens vattenhandläggare fortlöpande medverkat i Länsstyrelsens samverkansgrupp för krisberedskap, bedrivit direkt tillsyn gentemot vissa verksamheter vars vattenuttag påverkar eller riskerar att påverka grundvattennivåerna samt påbörjat ett arbete med att kartlägga länets vattenuttag.

## Registerhållning

Länsstyrelsen bedriver ett arbete med att utveckla, uppdatera och förbättra register över

tillsynsobjekt. Under 2017 har det länsstyrelse-gemensamma tillsynsregistret ÄLVAN driftsatts där tillsynsobjekt med information och ärenden knutna till objektet ska finnas. Länsstyrelsen i Halland har påbörjat arbetet med att införa sina objekt i detta register.

## Tvärsektoriellt samarbete

Länsstyrelsen i Halland har en intern vattenverksamhetsgrupp med representanter från enheter som har intresse i befintliga och planerade vattenverksamheter. Gruppen arbetar sektorsövergripande och hanterar alla typer av vattenverksamheter samt har ett informationsutbyte av vad som pågår i länet och hur respektive enhet arbetar. Detta för att få förståelse och kunskap om varandras processer, kunna göra rätt prioriteringar samt effektivisera arbetet. Gruppen diskuterar också generella frågeställningar i enskilda ärenden. Det pågår ett arbete med att ytterligare förbättra och utveckla denna grupp under 2018.

## Nationellt samarbete

Länsstyrelsens vattenhandläggare har under året deltagit i en tvådagars handläggarräff, arrangerad av Havs- och vattenmyndigheten, för att diskutera tillsyns- och prövningsärenden gällande vattenverksamhet.

Svenska kraftnät har under året arrangerat handläggarräffar med fokus på dammsäkerhetsfrågor och frågor kopplade till dammsäkerhetsklassificeringar där Länsstyrelsen i Halland deltagit.

## Vattentjänster (LAV)

VA-planering inom kommuner behöver vara övergripande och berör flera av kommunens sakområden, bland annat bebyggelsefrågor, vattenförsörjning och övergödningsproblematik. Länsstyrelsen i Hallands län har sedan 2013 arbetat med att utveckla och förbättra tillsynen enligt lagen om allmänna vattentjänster. Fokus har hela tiden legat på övergripande nivå och riktat in sig på den kommunala VA-planeringen och de förutsättningar kommunerna har att ta fram en sådan. Vid tillsynsbesöken har kallelse gått ut brett till kommunen, för att tydliggöra att det är en fråga som rör flera förvaltningar och bolag. Tillsynen har uppmärksammat inom kommunerna och uppslutningen har varit god.

Under 2017 har tre kommuner i länet fått tillsynsbesök. Tillsynsfrekvensen anpassas efter behoven i kommunen.

Sedan länsstyrelsen startade upp ett strukturerat och aktivt arbete med tillsyn enligt lagen om allmänna vattentjänster har arbetet med övergripande VA-planering utvecklats i länet. Samtliga kommuner har nu påbörjat eller står i startgroparna för att starta upp arbete med en kommunövergripande VA-planering.

I dagsläget har Länsstyrelsen i Hallands län fem händelsestyrda ärenden, där det inkommit förfrågningar från privatpersoner om eventuellt ansvar enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster inom område där deras fastighet är belägen.

## Miljösamverkan

### Regional miljösamverkan

Länsstyrelsen ingår från och med 2015 fullt ut som en part och delägare i Miljösamverkan Halland. Miljövårdsdirektören ingår i Miljösamverkans styrgrupp och Länsstyrelsen ingår också i den beredningsgrupp som förbereder och tar fram underlag till delprojekten. Liksom tidigare år samarbetar Miljösamverkan Halland och Miljösamverkan Västra Götaland och driver de flesta projekten tillsammans. Miljösamverkan har under 2017 bland annat anordnat en kurs i Kommunikation och bemötande som flera av Länsstyrelsens handläggare har deltagit i. Under 2017 har Länsstyrelsen Halland tillsammans med Länsstyrelsen Västra Götaland upprättat en digital tillsynsportal, Tillsynsportalen Väst, som ett forum för diskussion inom olika ämnesområden. Portalen är också ett redskap för länsstyrelserna att förmedla information och vägledning.

### Nationell miljösamverkan

Länsstyrelsen har under 2017 deltagit i Miljösamverkan Sverigeprojektet Behovsutredning del 3. Projektet handlade om att uppdatera och förbättra det behovsutredningsunderlaget som Miljösamverkan Sverige tagit fram i tidigare projekt. Projektet avslutades med ett webinarium den 22 november 2017.

### Samverkan farlig verksamhet

Samverkansgruppen har fortsatt sitt arbete för att utveckla samarbetet mellan räddningstjänsterna, miljökontoren och länsstyrelsen i länet. Under året planerades för en handläggartäff

med inriktning mot dammsäkerhet. Då deltagarantalet var för lågt har träffen skjutits till våren 2018. Under 2016 hölls en handläggartäff med inriktning mot släckvattenhantering. Detta arbete har fortsatt med en projektgrupp i Halmstad kommun. Det har varit ett flertal möten mellan miljökontoret, stadsbyggnadskontoret, räddningstjänsten och länsstyrelsen. Syftet är att arbeta fram en strategi för hur förorenat släckvatten ska kunna omhändertas för rening och destruktion i ett senare skede.

### Samverkan mot miljöbrott

Inom ramen för Miljöbrottsnätverket hölls ett möte på Länsstyrelsen i Västra Götaland den 20 mars 2017. Nätverket består av miljöpolis, åklagare, representanter från Länsstyrelserna i Hallands och Västra Götalands län samt kommunrepresentanter från de båda länen. Utgångspunkt för mötet var sammanfattningen av paneldiskussionen vid ett seminarium om miljöbrott i november 2016 och handlade bland annat om behovet av tydliga och gemensamma målbilder, stöd till tillsynsmyndigheterna och exempel på utfallet av aktuella ärenden.

Under året har Länsstyrelsen yttrat sig över betänkandet Miljötillsyn och sanktioner SOU 2017:63 där bland annat ett avsnitt benämnt Effektivare miljöbrottsbekämpning genom bättre samverkan ingick.

### Nationellt projekt Incitament för Energieffektivisering

Länsstyrelsen har under året varit delaktiga i projektet Incitament för energieffektivisering. Projektet har tilldelats medel från Tillväxtverket och drivs av Energimyndigheten med hjälp av Länsstyrelserna i samverkan. Syftet med projektet är att skapa incitament för små och medelstora företag att arbeta mer aktivt och systematiskt med energieffektiviseringsfrågorna. För att nå ut till företagen kommer man att använda miljötillsynen som en kanal. Det innebär att den egentliga vägen ut till företagen är miljökontoren som i princip har all tillsyn inom den aktuella gruppen företag. Under året har länsstyrelsen särskilt arbetat med att inspirera och få med miljökontoren i projektet och att bygga upp ett gemensamt nätverk. Länsstyrelsen har i detta arbete bland annat besökt alla miljökontor. Arbetet har fallit väl ut och samtliga sex kommuner har valt att delta i projektet och bidra med företagsbesök. Länsstyrelsen har

också tillsammans med Energimyndigheten och övriga län deltagit i planering samt i arbetet med att ta fram material och särskilda metodstöd som ska användas inom projektet. Under 2017 har det också pågått en kompetenshöjning av tillsynspersonal som kommer att delta inom projektet. Kompetenshöjningen har varit inriktad både på rena energieffektiviseringsfrågor och särskild teknik i att föra motiverande samtal, en särskild metod som visat sig ge bra resultat för att locka fram och befästa förändringsbenägenhet. Länsstyrelsen har lagt ner ett stort arbete på att få så många som möjligt att delta vid dessa utbildningstillfällen och detta har lett till det önskade resultatet att samtliga miljökontor varit väl representerade. Särskilda företagslistor med de företag som ska besökas har också arbetats fram under året. Halland har ett beting på 105 företag som ska besökas under den utåtriktade fasen 2018-01-01 till 2019-05-31.

### Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen i Hallands län har kontinuerligt under året haft tillsynsvägledning bland annat via telefon, e-post och genom möten med kommunala handläggare, verksamhetsutövare med flera. Länsstyrelsen har i sitt arbete med att öka samsynen i länet anordnat handläggarräffar och kommunbesök i en ambition att ständigt utveckla tillsynsarbetet. Tillsynsvägledning har genomförts inom de flesta tillsynsområden där Länsstyrelsen har ett tillsynsvägledande ansvar. Tillsynsvägledningen har bedrivits i en omfattning av drygt 120 persondagar under 2017.

I antagen tillsynsvägledningsplan finns beskrivet Länsstyrelsens arbete med tillsynsvägledning gentemot kommunala tillsynsmyndigheter. Tillsynsvägledningen under året har genomförts i enlighet med antagen plan. Tillsynsvägledningsplanen tas fram i samråd med kommunerna i länet och inom ramen för Miljösamverkan Hallands uppdrag. Vägledningen omfattar samtliga av miljöbalkens tillsynsområden där Länsstyrelsen har ett vägledningsansvar och tillsynsvägledning bedrivits enligt följande.

### Vindkraft

Länsstyrelsen anordnade den 19 oktober tillsynsvägledning om vindkraft för länets kommuner, någon kommun från Skåne samt för

handläggare från länsstyrelsen. Dagen ordnades med hjälp av Vindval och Nätverket för Vindbruk. De frågor som togs upp var påverkan på fåglar och fladdermöss, buller från vindkraft samt påverkan från vindkraftverk i havet.

### Förorenade områden

Länsstyrelsen anordnade en tillsynsvägledningsdag för länets kommuner om skälighetsbedömning och det nya bidraget för bostadsbyggande. Enskilda kommunbesök har under 2017 skett i fyra av länets sex kommuner. Länsstyrelsen har tagit fram ett nyhetsbrev med aktuella nyheter inom området samt vidareförmedlat inbjudan till seminariedag om småbåts hamnar från Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Länsstyrelsen har även haft enskilda möten med de flesta av länets kommuner, för att vägleda kommunerna om hur deras tillsynsobjekt ska uppdateras i EBH-stödet. Länsstyrelsen upplever att kunskapen om förorenade områden ökar hos kommunerna, men att kommunerna inte alltid hinner att arbeta med förorenade områden i den utsträckning som det skulle behövas för att uppnå miljömålet Giftfri miljö.

### Strandskydd

Tillsynsvägledning i Varbergs och Halmstads kommuner genom kommunbesök har genomförts efter erbjudande till kommunerna. Inriktas på repetition av tidigare genomgångar av lagstiftning, rättsfall etc.

### Avfall

Under året har Länsstyrelsen tagit fram fyra nyhetsbrev om avfallsfrågor. Brevet tar upp aktuella lagändringar, frågor som tagits upp av tillsynsmyndigheten och utretts, vad som är på gång inom avfallsområdet m.m. Nyhetsbrevet distribueras sedan december 2017 via Tillsynsportalen Väst som är den nya gemensam portal för tillsynspersonal i Hallands- och Västra Götalands län.

Tillsynsvägledning för avfall hölls i oktober och behandlade återvinning av avfall i anläggningsarbeten. Länsstyrelsen har även upprättat ett PM för hantering av ärenden om användning av avfall för anläggningsarbeten eftersom sådana ärenden handläggs av kommunernas miljö nämnder eller av länsstyrelsen beroende på föroreningsrisk och plats för återvinningen. Promemorian har skickats till miljöcheferna på länets miljöförvaltningar.

### Hälsoskydd

Tillsynsvägledning för kommunens handläggare inom hälsoskyddsområdet hölls i september 2017. Socialstyrelsen var inbjuden för att under en heldag diskutera yrkesmässig hygienisk verksamhet.

### Enskilda avlopp och avloppsreningsverk

I Hallands län finns en väl fungerande samverkan mellan kommunerna och länsstyrelsen. Kommunerna anordnar varje år två handläggarträffar avseende tillsyn av små avlopp. Länsstyrelsen bjuds in till en av dessa träffar och i år deltog länsstyrelsen vid handläggarträff i Kungsbacka kommun den 16 november 2017. Vid träffen fanns samtliga kommuner i länet representerade och dessutom deltog Marks kommun. Under dagen gavs presentationer av avslutade LOVA-projekt ”Bra små avlopp med koll på grundvattnet” och ”Metodutveckling för uppföljande besök av nya enskilda avloppsanläggningar” samt diskuterades det aktuella frågor.

Samarbetet över länsgränserna har utvecklats under flera år och även om Länsstyrelsen i Hallands län inte hade möjlighet att delta i arbetet med årets tillsynsvägledningsträff, gavs de halländska kommunerna en möjlighet att delta. Tillsynsvägledningsträffen hölls av Länsstyrelsen i Västra Götaland den 14 november 2017 och här deltog representanter från samtliga kommuner i Hallands län.

När det gäller tillsynsvägledning om tillsyn av avloppsreningsverk bjuder kommunerna in till samverkansforum där även Länsstyrelsen deltar. Dessa träffar innebär för Länsstyrelsen ett tillfälle att delta och vara mer aktiv i länet. Agendan på samverkansmötena inriktas på de aktuella frågeställningar som finns i länet vid specifikt tillfälle och den drivkraft som finns ute i kommunerna tas till vara. Den 24 januari 2017 hölls årets möte i Falkenberg och aktuella frågor diskuterades, till exempel svenska miljörapporteringsportalen, nya föreskrifter NFS 2016:6, tillsyn ledningsnät och pumpstationer, VA-föreningar och sanering och rivning av avloppsreningsverk. Tillsynsvägledning har under året i övrigt skett genom främst e-post och telefonsamtal.

### Jordbruksverksamheter

Länsstyrelsen höll i den tillsynssamverkansträff i april som var planerad att hållas av Hylte

kommun som beroende på resursbrist inte hade möjlighet att arrangera dagen. På träffen diskuterades bland annat de nyligen beslutade BAT-slutsatserna för fjäderfä och svin. I november ordnade Kungsbacka en tillsynssamverkansdag. Miljövårdsenheten deltog och hade olika punkter på programmet, till exempel en genomgång av MÖD-domen för Gården Olof Lars AB. I domen dras slutsatsen att på marker med hög fosforbindningskapacitet och låg fosformättnadsgrad kan en begränsad giva fosfor anses kunna tillföras utan att riskera ett ökat fosforläckage. Stort fokus under dagen gavs också de under hösten många dispensansökningar som inkommit till kommunerna för att kunna få sprida gödsel efter 31 oktober på grund av hösten blöta väderlek.

### Miljöfarlig verksamhet

Länsstyrelsen genomförde den 5 maj 2017 en halvdag med tillsynsvägledning för länets kommuner angående tillsyn av miljöfarlig verksamhet. De ämnen som togs upp var följande:

- IED – baskunskaper om industriutsläppsförordningen, t.ex. information till verksamhetsutövare, tillsynsbesök, tillsynsrapporten, granskning av BAT-slutsatser i miljörapporten, statusrapport och periodiska kontroller.
- Nya koder i miljöprövningsförordningen och i avgiftsförordningen.

Handläggare från alla länets kommuner deltog vid träffen.

### Täktverksamheter

I samarbete med Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Varbergs kommun ordnade Länsstyrelsen i april en heldag med tillsynsvägledning för länets kommuner avseende tillsyn av täkter. Tre av länets sex kommuner har tagit över tillsynen av tillståndspliktiga täkter, men alla kommuner var inbjudna. Sammankomsten hölls i Varberg och fem kommuner var representerade. De frågor som togs upp var bland annat information om pågående tillståndsprövningar, aktuella rättsfall, gynnande av biologisk mångfald och aktuella tillsynsfrågor hos kommunerna och Länsstyrelsen. Under eftermiddagen företogs ett studiebesök på en betonganläggning i Veddige.



### Förbränning/Energi

Länsstyrelsen har under året genomfört tillsynsvägledande insatser inom området energi inom projektet Incitament för energieffektivisering. Länsstyrelsen har besökt samtliga miljökontor inom projektet. Särskilda möten har också hållits med miljökontoren den 1 december och 4 december för att stötta miljökontoren i deras arbete inför de 105 företagsbesök som ska genomföras under 2018. Alla länets miljökontor har deltagit i en endagsutbildning i energieffektivisering i Göteborg den 18 oktober inom projektet då man också fått sig tilldelat och presenterat ett nytt särskilt material anpassat för tillsynspersonal och aktuella företag.

### Miljötillsyn

Miljötillsynsområdet omfattar ett 30-tal olika miljötillsynsområden vilket gör verksamheten bred och komplex. Länsstyrelsen i Hallands län har under året lagt cirka 5 årsarbetskrafter på tillsyn. Under 2017 har tillsynen minskat något jämfört med föregående år. Miljötillsyn har bedrivits inom i stort sett samtliga områden. Den faktiska tillsynen har under året inte riktigt nått upp till målet i tillsynsplanen bland annat beroende på vakanser.

Tillsyn enligt miljöbalken, lagen om allmänna vattentjänster, Seveso har utförts löpande under året. I likhet med föregående år har den övervägande delen av tillsynsverksamheten utgjorts av händelsestyrd tillsyn. Tillsynen består ofta av inspektioner på plats som kan vara både anmälda och oanmälda. Syftet med tillsynen är att kontrollera att gällande tillstånd och regler följs. Brister som upptäcks vid tillsynen följs upp och där så krävs vidtas ytterligare åtgärder. Tillsynsmyndigheten har också en rådgivande roll gentemot verksamhetsutövaren.

Länsstyrelsen har under året utfört kontroll och uppföljning av meddelade reservatsdispenser. Man deltog även under en vecka i det nationella projektet "Stärkt grön tillsyn". Tillsyn har även skett efter anmälningar om åtgärder utförda i naturreservat samt anmälningar om misstänkta brott mot artskyddsförordningen.

Länsstyrelsen har utvecklat rutiner och arbetar med förbättringsarbete i syfte att utveckla tillsynsverksamhet. Personal inom enheten, som arbetar med tillsyn i någon form, träffas regel-

bundet och diskuterar tillsyns- och handläggningsfrågor med utgångspunkt från ett effektiviserings- och förbättringsperspektiv. Ett motsvarande arbete pågår för att utveckla arbetet med prövning, där handläggarna träffas regelbundet och diskuterar aktuella frågor. En eller flera gånger per år genomför enheten Effektivitets- och kvalitetsdagar (EK-dagar) för att på ett samlat sätt arbeta med förbättring och utveckling av verksamheten. Årets EK-dagar har handlat om att öka kunskapen på ett tvärsektorielt plan avseende miljövårdsenhetens olika arbetsuppgifter, vilket är komplext och omfattande. Utbildning har hållits för diariefunktionen, för att förbättra och utveckla inkommande flöden till Länsstyrelsen samt öka förståelsen för olika problemställningar hos de olika funktionerna inom myndigheten. Länsstyrelsen gör bedömningen att det pågående utvecklingsarbetet bidrar till att tillsynsverksamheten inom området gagnas och blir mera effektivt.

### Miljöövervakning

Den regionala miljöövervakningen som Länsstyrelsen ansvarar för har under året fortsatt som planerat och i huvudsak bedrivits enligt det reviderade program som fastställdes 2014.

När det gäller screening av miljögifter har Länsstyrelsen i år främst fokuserat på miljögifter i grundvatten i urban miljö. Råvatten från åtta stycken allmänna och enskilda vattentäkter har analyserats med avseende på bland annat pesticider, läkemedel, ftalater och fenolära ämnen. Därtill har blåmusslor samlats in och analyserats med avseende på PFAS 26, prioriterade och särskild förorenande ämnen.

Framtagandet av det gemensamma delprogrammet "Grundvattenkvalitet – övervakning i regional och nationell samverkan" pågår enligt plan, men med anpassning till samverkansprogrammet "Full koll på våra vatten".

Länsstyrelsen i Hallands län representerar länsstyrelserna i "Koordineringsgrupp för grundvattenövervakning". Gruppen består av representanter för länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna. Syftet med gruppen är (i första hand) att bidra till ökad användbarhet av resultaten från grundvattenövervakningen genom bättre samordning

av den regionala och nationella grundvattenövervakningen.

Under året har två årsmöten genomförts. Temat för Länsstyrelsens årsmöte för intressenter för luftvård i Halland var ”Från bränsle till aska”. Bland annat diskuterades de utmaningar som finns, exempelvis kring försurning och askåterföring. Det gjordes även ett studiebesök på en förbränningsanläggning. Mötet arrangerades i samverkan med Skogsstyrelsen.

På Länsstyrelsens årsmöte med Hallands kustvattenkontroll informerades det om tillståndet 2016 och trendutvecklingen i Hallands kustvatten. 2016 års undersökningar av hydrografi och växtplankton, bottenfauna samt makrofyter presenterades. Bland annat var Hallands kustkommuner och Region Halland representerade.

### Kalkningsverksamheten

Kalkningen av sjöar och vattendrag har genomförts enligt gällande åtgärdsplan för länet och enligt godkända detaljplaner för varje åtgärdsområde. Totalt har ca 10 miljoner kronor betalats ut i statsbidrag. Under året har detaljplanerna i Falkenbergs kommun reviderats för samtliga åtgärdsområden förutom Högvadsån.

Uppföljning av kalkningen har skett enligt fastställda program som innefattar vattenkemiska analyser och biologiska undersökningar såsom bottenfauna, elfiske, nätprovfiske i sjöar och kiselalger. Resultaten från de biologiska undersökningarna har redovisats i fem rapporter och data har levererats till nationella datavärdar. Elfiskeundersökningarna som gjorts inom kalkningsuppföljningen från 1989–2016 har sammanställts i en rapport.

Under 2017 har en utvärdering gjorts över kalkdoserarna i Hallands län. Resultatet har redovisats i en rapport som bedömer statusen på länets kalkdoserare samt lämnar förslag på åtgärder för optimering av kaldoser, underhåll mm.

Länsstyrelsen har fått i uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten (HaV) att genomföra en samlad utvärdering av kalkningens effekter på biota. Huvudsyftet med projektet är att informera HaV och andra intressenter om vad 30 års kalkningsverksamhet har gett för resultat i länets målvattendrag. Rapporten ska även ge underlag för bedömningar av kalkningarnas effektivitet och måluppfyllelse. Utvärderingen

görs i två steg, där den första delen av projektet påbörjades i september och rapporterades till HaV i december 2017. Del två kommer att genomföras under 2018.

Kommunerna har två större projekt inom biologisk återställning i kalkade vatten där länsstyrelsen är ansvarig för att följa upp och kommunicera hur projekten fortlöper. Det ena är Okome i Falkenbergs kommun där fria vandringvägar ska skapas och det andra är Fylleån där Halmstads kommun arbetar med fria vandringvägar och biotopvård.

Fiskräknaren i Marbäck, i Fylleån, är på plats och det har under 2017 beräknats minimitappning för att få bästa funktion. Fiskräknaren har även kontrollerats och skötts om vid upprepade tillfällen.

### LOVA

Under 2017 har sju projekt erhållit LOVA-medel. Ett projekt i Halmstads kommun innefattar att studera effekter av bräddningar från avloppsledningsnätet till en mindre recipient i ett begränsat avrinningsområde. Ett annat projekt har utgångspunkt från tidigare projekt i Kungsbacka kommun och andra kommuner där det visat sig att många nya avloppsanläggningar inte fungerar som det var tänkt. Med hjälp av litteraturstudier och provtagning på ett mindre antal små avloppsanläggningar ska kunskap inhämtas om mikrofloras sammansättning och hur den eventuellt påverkar anläggningarnas funktion. Hushållningssällskapet har erhållit medel för att samordna och strukturkalka 250 hektar lerjordar i Halland. Kungsbacka kommun och Falkenbergs kommun har initierat projekt vars mål är att genom samverkan och kunskapsutbyte mellan kommuner i olika delar av landet, på ett samordnat och effektivt sätt, ta fram kunskap om och förslag på hur surrogatparametrar kan användas vid funktionskontroll för små avlopp. Halmstads kommun driver ett projekt som syftar till att testa en ny, mindre prototyp för maskinellt upptag av tång och alger. I projektet ingår även omvärldsbevakning och erfarenhetsutbyte med andra aktörer, utvecklande av ett hållbart system för hela logistikkedjan, tester av biogasrötning och analys av biogödsel med olika inblandning av tång samt en utredning av samhällsnytta och möjliga affärsmodeller för utnyttjande av tång som

energikälla. Varbergs kommun har erhållit medel för att arbeta med framtagande av en övergripande VA-plan som kommer att följa Havs- och vattenmyndighetens ”Vägledning för kommunal VA-planering”.

Under 2017 har sex projekt slutrapporterats. Hylte kommun har färdigställt sin VA-plan, ett flerårigt projekt. Genom kemiska och biologiska provtagningar har utvecklingen av den ekologiska statusen i Kungsbacka kommuns kustnära avrinningsområden följts i 19 provpunkter i 11 vattendrag under 3 år. Ett projekt har syftat till att ersätta de lokala avloppslösningarna med en anslutning till det kommunala avloppsnätet i Kungsbacka kommun. Ledningsnätet är ett bygemensamt avloppssystem där 71 medlemmar kopplats på, ett projekt som kostat över 8 miljoner kronor. Vid löpande tillsyn har Kungsbacka kommun upptäckt att avloppsanläggningar som endast är ca tio år gamla ofta har brister som påverkar reningsförmågan. De har därför drivit ett projekt för att säkerställa att nyanlagda enskilda avloppsanläggningar i Kungsbacka uppfyller förväntad funktion. Detta görs genom ett uppföljande besök 1–2 år efter det att anläggningen har tagits i drift. Kungsbacka kommun har även avslutat ett projekt som innefattar att hitta en effektiv form av tillsyn för att kontrollera ledningarnas funktion i avloppsföreningar och dess egenkontroll för att förhindra att bräddning eller läckage av orenat spillvatten sker. Under de senaste fem åren har det i Kungsbacka kommun bildats ett 50-tal nya avloppsföreningar. Det finns ett 80-tal avloppsföreningar i kommunen som tagit sitt avloppssystem i drift och ytterligare ett 30-tal som aktivt jobbar för att få till sitt avloppssystem med anslutning till kommunalt avlopp. Detta innebär att avloppsföreningarna tillsammans är ansvariga för avledande av en betydande volym av spillvatten. Kungsbacka kommun har även avslutat ett projekt vars mål var att skapa en rutin för hur krav på grundvattenrör ska ställas i samband med anläggandet av nya markbaserade avloppsanläggningar och hur uppföljning av grundvattenytans läge ska ske efter att avloppsanläggningen tagits i drift. Syftet var att säkerställa att markbaserade anläggningar i Kungsbacka i så hög utsträckning som möjligt har minst en meter till högsta grundvattenytan från spridningsytan för att reningseffektiviteten ska bli den förväntade.

Under 2017 har alla beviljade slutrapporterade projekt rapporterats in i databasen LoKat.

Information om LOVA har givits på bl.a. vattenrådsmöten, till kommuner m.fl. organisationer för att skapa ett intresse för nya LOVA-projekt.

### Vattenförvaltning

I vattenförvaltningens arbete ingår att bistå Vattenmyndigheten för Västerhavets distrikt genom utförandet av de uppdrag vi fått inom kartläggning och analys, miljökvalitetsnormer samt samverkan och samarbete. Varje vattendistrikt har en vattendelegation som fattar både vägledande och styrande beslut.

Under året har Beredningssekretariatet statusklassificerat, gjort riskbedömningar och tagit fram åtgärdsförslag för PFAS samt ett antal särskilt förorenade ämnen och prioriterade ämnen i yt- och grundvatten. Arbetet var på uppdrag av Vattenmyndigheten och resultatet är på samråd från november till april 2018.

Länsstyrelsen har deltagit i framtagande av åtgärdsplaner för avrinningsområden påverkade av vattenkraft i kraftigt modifierade vatten där Beredningssekretariatet har hållit ihop arbetet utifrån Vattenmyndighetens anvisningar. Åtgärdsplaner för Lagan, Nissan och Ätran har tagits fram tillsammans med Vattenmyndigheten och åtgärder har matats in i den offentliga databasen VISS (VattenInformationSystem Sverige). Arbetet fortsätter under 2018 och resultatet ska på samråd från april till juni 2018.

Halland deltar även i ett nationellt pilotprojekt, där Nissan ingår, men uppdraget att ta fram förslag på prioritering av åtgärder för avrinningsområden med avseende på vattenkraft enligt HaV:s och Energimyndighetens strategi. Länsstyrelsen har under året deltagit i en workshop med Jönköpings län kring åtgärder och prioriteringar.

VISS är ett viktigt instrument för vattenförvaltningens arbete och det finns ett behov att kontinuerligt uppdatera länets uppgifter i databasen. Det här året har Beredningssekretariatet kvalitetsgranskat och följt upp de åtgärder som är registrerade som planerade i VISS.

Samverkan med länets vattenråd är en väsentlig del av Beredningssekretariatets arbete och

Länsstyrelsen har deltagit på medlemsmöten och styrelsemöten med länets vattenråd. Exempel på arrangemang där Beredningssekretariatet har deltagit är ett seminarium i Halmstad om livsmiljö i vattendrag som lockade ca 60 deltagare som arbetar med vattenvård samt en nätverksträff för de limniska vattenråden som Kattegatts kustvattenråd var huvudarrangör för i Laholm med fokus på invasiva arter. Beredningssekretariatet deltog även på en träff i Varberg som anordnades som en del av Interregprojektet Water Co-Governance där Himleån och Ätran ingår tillsammans med vattenråd från Tyskland, Storbritannien, Danmark och Holland. Projektet syftar till att stärka lokalt engagemang och på träffen deltog projektdeltagare från samtliga länder. Nyhetsbrev skickas ut löpande till länets vattenråd med aktuell information om vattenförvaltningen.

Samverkan i övrigt har skett både inom och mellan vattendistrikt genom till exempel deltagande i vattendelegationsmöten, distriktsmöten och nationella samverkansträffar. Beredningssekretariatet har bland annat deltagit i det nationella kompetensnätverket för hydromorfologi i kustvatten där Hallands kustvatten ingår i ett pilotprojekt för klassificering av hydromorfologi. Beredningssekretariatet deltar även i flera nationella nätverk, där alla länsstyrelser och vattenmyndigheterna ingår, för att ta fram eller revidera metoder för identifiering av betydande påverkan och statusklassificering inför

det arbete som ska påbörjas 2018. Länsstyrelsen i Hallands län representerar länsstyrelserna i den operativa gruppen för vattenförvaltningens övervakning ”Full koll på våra vatten” som är ett samverkansprogram mellan länsstyrelserna och vägledande myndigheter. Under året har Beredningssekretariatet även medverkat i nationella och regionala samverkanskonferenser angående den svåra vattensituationen i länet.

Beredningssekretariatet har under våren anordnat kommunträffar kring Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2017–2021 och möten hölls med Falkenberg, Varberg, Laholm, Halmstad och Kungsbacka kommuner där handläggare från olika enheter på kommunerna deltog tillsammans med sakkunniga från Länsstyrelsen samt Vattenmyndigheten. Information om Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2016–2021 har under året även spridits internt till ledning och enhetschefer.

Beredningssekretariatet arbetar aktivt med tillämpning av miljö kvalitetsnormerna (MKN) genom Länsstyrelsens egna ärendehantering. Detta innebär praktisk handläggning med avseende att förtydliga bedömningar av statusklassningar inom länet samt bedöma verksamheters inverkan på MKN i planfrågor och tillstånd- och prövningsärenden.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 5 a §

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Länsstyrelsen har under året samverkat med länets olika aktörer genom deltagande i olika nätverk och genom gemensamma aktiviteter och arrangemang. Samverkan har dels skett inom de befintliga nätverken, men även i ett par nya konstellationer.

Samverkan har skett med kommunerna genom deltagande i tre träffar med nätverket för kommunernas miljöstrategier där erfarenheter delats och olika aktuella hållbarhetsfrågor diskuterats, samt i ett möte med kommunernas nätverk för fordonshandläggare. Vid det sistnämnda delades erfarenheter på fordonsområdet, och en representant från Fossilfritt Sverige deltog på distans för att berätta om initiativet och om det arbete de driver med utmaningar, bland annat kring tjänstefordon. Samverkan med kommunerna har också skett genom planering av en heldagskonferens på Världsmiljödagen.

Ett nytt nätverk som bildats under året och som Länsstyrelsen stöttat och deltagit i är ett kommungemensamt nätverk för kemikaliefrågor och giftfri vardag. Miljömålssekreteriatet har deltagit på de två möten som hållits, det första med tema kemikaliehantering ur ett arbetsmiljöperspektiv och det andra om kemikaliekrav i upphandling. Nätverkets uppstart har möjliggjort utbyte av erfarenheter och idéer mellan kommuner som kommit olika långt vad gäller dessa frågor och deltagandet stämmer väl överens med det fokus som Miljömålssekreteriatet haft under året på miljömålet Giftfri miljö.

Länsstyrelsen har bidragit till arrangerandet av en föreläsningsserie på temat mat och hållbarhet som genomfördes i samverkan med Studieförbundet och Hylte kommun. Likaså har Länsstyrelsen samverkat med Sörby Naturhälsogård och Studieförbundet kring en omställningskurs med ett tiotal deltagare.

Stimulering till hållbarhetsarbete i företag har gjorts genom samverkan med företagsnätverket EMC (Energi- och Miljöcentrum) i form av deltagande i en granskningsgrupp kopplat till initiativet Hållbara Halland. Via initiativets webbsida kan företag registrera sig för att få en verifiering av sitt hållbarhetsarbete som sedan kan kommuniceras via Hållbara Halland eller på andra sätt. Projektet har under årets beviljats medel för vidareutveckling.

Länsstyrelsens årliga miljömålskonferens hölls i januari med temat Hur mår havet. Fokus var havet med flera föredrag om plast i havet, agenda 2030 och miljöläget i Halland kopplat till miljömålsuppföljningen. Medverkade gjorde bland andra en forskare från Göteborgs Universitet, en projektledare från Naturvårdsverket som redogjorde för sin kartläggning av mikroplast samt en student som gjort en undersökning om plast i blåmusslor längs Västkusten. Ca 150 personer deltog och konferensen bidrog till en efterföljande debatt kring mikroplast. En kommun har därefter tagit initiativ till ett projekt för att minska nedskräpningen av plast där Länsstyrelsen är en samverkanspart.

Under året har Miljömålssekretariatets bistått och samverkat vid aktiviteter kopplade till klimat- och energiarbetet i länet, exempelvis deltagit vid Klimatsamtal om digitaliseringens möjligheter i energi- och klimatomställningen som arrangerades för politiker och tjänstemän inom kommuner och region. Samverkan har också skett vid uppstarten av en revideringsprocess för den regionala klimat- och energistrategin. Kopplat till detta hölls ett möte med länets referensgrupp för miljö, energi och klimat (MEK-rådet) den där olika klimat- och energi-frågor diskuterades i temagrupper. Länsstyrelsen deltog och bistod under arrangerandet av konferensen Hållbart ledarskap som hölls på Halmstads Högskola.

Miljömålssekretariatet tog en aktiv del i planering och genomförande av seminariet Världsmiljödagen, ett samarrangemang mellan EMC, Halmstads Kommun och Länsstyrelsen som hölls på Stadsbiblioteket i Halmstad den 7 juni och som lockade ca 150 deltagare. Temat var Klimat och även hållbarhet i bred bemärkelse togs upp inklusive frågor kring hållbar konsumtion. Arrangemanget bidrog därmed till det regionala åtgärdsprogrammets åtgärd Informationsspridning om konsumtionens miljö- och hälsopåverkan liksom till miljömålets generationsmål.

Miljömålssekretariatet medarrangerade den 15 februari en föreläsning av Gunnar Rundgren om Maten, makten och miljön på Halmstads slott med ca 120 deltagare. Länsstyrelsen har genomfört ett föredrag om miljömålen vid ett event om matsvinn som arrangerades av Halmstads kommun i samverkan med en grossistfirma.

Åtgärden Ökad kompetens om miljökrav i offentlig upphandling genomfördes i och med seminariet om Upphandling som verktyg för giftfri miljö i mars som arrangerades av Länsstyrelsen tillsammans med Upphandlingsmyndigheten, Kemikalieinspektionen och RUS (Regional Utveckling och samverkan i miljömålssystemet). Dagen lockade ett 30-tal deltagare, främst från offentlig sektor.

För att sprida kunskap om ekosystemtjänster i ärendehandläggning internt så deltog Länsstyrelsen vid ett seminarium som hölls av Östergötlands län. Denna insats kan kopplas till området Naturvård i åtgärdsprogrammet och mer

specifikt till åtgärden Utbilda nyckelpersoner om biologisk mångfald.

Årlig uppföljning av miljömålen har gjorts enligt riktlinjerna från Naturvårdsverket. Uppföljningen har involverat sakkunniga handläggare som är utsedda som målsansvariga. En särskild insats gjordes kring integrering av genusperspektivet i de årliga uppföljningstexterna. Som kunskapsresurs involverades sakkunnig i jämställdhetsfrågor vid Länsstyrelsen, vilket resulterade i att genusperspektivet kom med i flertalet texter där det ansågs relevant. Arbetet bidrog också till en ökad diskussion kring de sektorsövergripande perspektiven. Resultaten från uppföljningen har kommunicerats internt genom en vernissage med kortare populärversioner av uppföljningstexterna samt teckningar gjorda av barn på en förskola. Teckningarna som illustrerade ett urval av barns tankar i olika miljöfrågor, och i samband med projektet fick förskolan information kring miljömålen. Länsstyrelsen har spridit resultat externt främst genom miljömålskonferensen i januari samt genom ett tryckt informationsblad. Uppdateringar av miljömålsindikatorer har gjorts under vår och höst enligt anvisningar från RUS.

Miljömålssekretariatet har arbetat med information genom sammanställning av goda exempel till nya miljömålportalen enligt beställning från Naturvårdsverket. Länsstyrelsen har medverkat med en utställning och personal vid arrangemanget Tall Ships Races som hölls i Halmstad i juni.

Länsstyrelsen har under året deltagit i det nationella nätverket för hållbar konsumtion som RUS ansvarar för. Övrig samverkan med RUS har skett bland annat genom att svara på enkät om integreringen av miljömålen i verksamhetsplaneringen. Miljömålssekretariatet har även samordnat och gett synpunkter från Länsstyrelsen till Region Halland i deras arbete med att komplettera den regionala tillväxtstrategin med den ekologiska dimensionen och ta fram en handlingsplan för att stärka klimat- och miljöperspektiven. Andra remissvar som varit aktuella är riksintresseutredningen, Sammanfattande redogörelse för Hallands län 2017 som tagits fram med utgångspunkt i 3 kap. 28 § PBL, För en god och jämlik hälsa samt regeringens utredning om delningsekonomi.



Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med miljö- målsintegrering i verksamhetsplanen genom "taggning" av miljömålen i vårt planerings- och uppföljningssystem. Taggarna hjälper oss att se i vilken omfattning Länsstyrelsens aktiviteter bidrar till miljömålen.

#### Agenda 2030

För att få inspiration och kunskap deltog Länsstyrelsen under hösten på en Agenda 2030-konferens arrangerad av Jönköpings län. Länsstyrelsen har också deltagit på ett regionalt Agenda 2030-samtal i slutet av året med Hal-

lands kommuner och Region Halland. Där diskuterades bl.a. samverkansmöjligheter. Vid mötet deltog även representant från Agenda 2030-delegationen. Vi har under året spridit information om Agenda 2030 på olika sätt, exempelvis genom att lyfta det i samband med en introduktionsutbildning för nyanställda, genom en informationspunkt för en av Länsstyrelsens enheter samt genom att lyfta ämnet på miljömålskonferensen i januari. Ett nytt informationsmaterial i form av roll-up med Agenda 2030 har tagits fram och är tillgängligt för alla vid länsstyrelsen att använda vid möten och konferenser.

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.22

Länsstyrelserna ska redovisa arbetet med att identifiera förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag samt en uppskattning i tid om när områden är aktuella för bidrag.

Arbetet finansieras delvis från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen har i ett tidigare skede redan poängterat att det i Halland troligen endast finns en liten chans att finna områden för dessa medel eftersom det i länet redan exploateras mycket. I början av 2017 satte länsstyrelsen igång arbetet med att försöka finna de områden som eventuellt skulle kunna uppfylla kraven om dessa medel. Länsstyrelsen informerade kommunerna om att bidraget fanns och bjöd in kommunens miljökontor till en träff på länsstyrelsen den 11 maj. Inför träffen hade de fått i uppgift att jämföra planprioriteringen med de MIFO-objekt som fanns på eller i närheten av planområdet. Miljökontoren skulle även, i mån av tid, stämma av dessa områden med de som arbetar med planer på kommunen. Resultatet redovisades sedan vid träffen på länsstyrelsen. Ett mycket bra arbete hade utförts av kommunerna men det resulterade inte i att något område direkt kunde identifieras. Det noterades

dock något enstaka område i Varberg och eventuellt även Falkenberg som möjligen kunde bli aktuellt i framtiden.

Länsstyrelsen har även arbetat med frågan internt och har haft möten med planchef samt planarkitekter för att på bästa sprida informationen internt samt till de som berörs på kommunerna och byggherrar. Dessa möten resulterade i ett par konkreta informationsinsatser, såsom att information om medlen skulle tas med när länsstyrelsens samhällsbyggnads- och miljövårdsenhet skickar ut informationsblad till kommunerna samt att någon från gruppen som arbetar med förorenade områden på länsstyrelsen ska vara med på den träff som arrangeras för kommunernas plan- och bygglovs-handläggare. Denna träff planeras att genomföras under 2018.

### Regleringsbrevsuppdrag 1.23

Länsstyrelserna ska redovisa insatser som gjorts för att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt och vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur länsstyrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat samt insatser för artbevarande. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:15 Skydd av värdefull natur, anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

#### Områdesskydd

##### Reservatsbildning

Länsstyrelsen fattat beslut om sju nya naturreservat samt två utvidgningar av reservat. En ombildning av ett tidigare naturreservat i syfte att skärpta föreskrifterna till skydd för områdets värden har också beslutats. Besluten har skyddat 85 hektar ljunghed, 12 hektar hävdade sandmarker och ca 170 hektar skog, i huvudsak ädellövskog.

Under 2017 har 418 hektar blivande reservatsmark till ett värde av 26 966 000 kronor förvärvat eller skrivits intrångsavtal på, via områdesskyddsgruppens försorg. Områdesskyddsgruppen har under 2017 påbörjat 12 stycken nya reservatsbildningsärenden.

##### Nya KOMET

Under 2017 har också ett utskick med information om Nya KOMET gjorts till markägare i riksintresseområdet Åkulla bokskogar, ett område inom vilket Länsstyrelsen arbetar med att förtäta och binda samman befintliga naturreservat. Totalt har fyra Nya KOMET-anmälningar inkommit under året.

##### Bevarandeplaner för Natura 2000-områden

Under 2017 har man fortsatt arbetet med att uppdatera bevarandeplaner för länets Natura 2000-områden. 18 bevarandeplaner har reviderats och skickats på remiss under hösten. Tyvärr kunde bara 8 fastställas under året, då några remissinstanser behövde mer tid.

##### Marint områdesskydd

Under 2017 har dialogmöten hållits med NGO:s samt yrkes- och sportfiskarorganisationer angående reglering av fisket i fem Natura 2000-områden i utsjön. En hemställan om reglering av fisket har därefter lämnats till Havs- och Vattenmyndigheten. Vidare pågick arbetet med marin reservatsbildning i Sik, Varbergs kommun. Beslutet tas troligen 2018.

För att öka kunskapen om den bottenlevande faunan på Kattegatts djupa mjukbottnar i mellersta Kattegatt har videokartering genomförts under 2017. Underlaget kommer även vara till nytta för utvärderingen av det fiskefria området i Kattegatt. Under 2017 har länsstyrelsen även genomfört provfiske i Balgöarkipelagen och utför Falkenberg samt naturtypskartering av grunda botten i Kärrafjorden och Skörvallaviken. Vidare har länsstyrelserna i Halland och Skåne påbörjat en treårig kartering av sjöfågel i södra Kattegatt.

##### Övrigt områdesskyddsarbete

Man har under året fortsatt arbetet med en strategi för hur kustområden med höga natur- och friluftsvärden ska skyddas långsiktigt. Den förväntas bli klar 2018.

Fyra skötselplaner samt fyra publika broschyrer för militära övningsområden med höga naturvärden har färdigställts varav två avser Natura 2000-områden. Ett förankringsmöte har hållits med både verksamhetsutövarna (Försvarmakten) och markägarna (Fortifikationsverket).

På uppdrag av Naturvårdsverket har förslag tagit fram på ändrade gränser för Ramsarområdena Fylleån, Träslövsläge, Morups Tånge och Getterön. Översynen har huvudsakligen handlat om kvalitetsförbättringar.

##### Reservatsförvaltning

Under året har fokus inom reservatsförvaltningen fortsatt legat på att lyfta standarden på friluftsanordningar och leder samt att långsiktigt säkra underhållet av dessa. Stora insatser har också gjorts inom restaurering av sandmarker (Life-projekt), restaurering av lövskog, bränning av ljunghed och gräsmarker, säkerställande av betesdrift, underhåll av byggnader samt gränsmarkering. Information, naturvägledning och dialog med allmänheten har också hållits på en fortsatt hög nivå. De satsningar

som gjorts har kunnat ske delvis genom att anslaget till skötsel av värdefulla naturområden har höjts kraftigt, samt med extern finansiering.

Förvaltningen av naturreservaten och verksamheten på Naturum Getterön omsatte under 2017 strax över 18 milj. kr, inklusive intäkter från granavverkning (häri ingår dock inte finansiering från EU till Life-projekt). Den del av intäkterna som har gått till inköp av tjänster har, grovt uppskattat, genererat motsvarande tio årsarbetskrafter hos entreprenörer och konsulter i länet.

### Fastighetsförvaltning

Årets mest omfattande insats har varit saneringen av två gamla skjutbanor, ett projekt som har genomförts med särskilda medel. Den största insatsen för byggnader har varit en genomgripande yttre renovering av den kulturhistoriskt intressanta lotsutkiken på Onsalahalvöns udde. I ett reservat har Länsstyrelsen deltagit i renoveringen av ett torp som hyrs ut till en förening med verksamhet för personer med funktionshinder. Två byggnader som inte längre används har rivits på Årnäsudden och i Nissaström.

### Renhållning

Eftersom verksamheten med Gröna jobb inte startade förrän efter sommaren så utfördes strandstädning endast i mindre utsträckning.

### Gränsmarkering

Under 2017 har 13 naturreservat fått gräns utvisad i fält.

### Hävdade områden

Överenskommelser har träffats med nya djurhållare i reservat där betesdjur saknats. Betesmarksröjning har utförts i 14 naturreservat, ett Natura 2000-område och ett naturminne. Sammanlagt har mer än 70 ha betesmark röjts i dessa skyddade områden. Bränning har genomförts i nio naturreservat samt i ett naturminne och ett Natura 2000-område. Slätter har genomförts i sex naturreservat och ett Natura 2000-område. Länsstyrelsen har ansökt om åtagande och ersättning från landsbygdsprogrammets miljöersättning för skötsel av fyra av dessa.

### Skogsområden

Restaurering av igenväxta fågelhäckningslokaler på öar i Kungsbackafjordens naturreservat har fortsatt 2017.

En ny typ av vilthägn har på prov uppförts med en total sträcka på 1 500 meter i tre områden, där granplantage avverkats och målet är ny ädellövskog. Projektet har genomförts i samverkan med Hushållningssällskapet och syftar till att utveckla arbetet med restaurering av ädellövskog i naturreservaten. De nya hägnen är uppförda helt i obehandlat trä och livslängden är anpassad till den faktiska tiden som hägnen ska användas. Konventionella hägn uppförs idag med galvaniserat nät och tryckimpregnerade stolpar som återvinns i liten utsträckning och medför en miljöbelastning vid destruktion.

På hyggen efter granavveckling och i hägn har planterats 11 000 ädellövskogsplantor under året. Alla träd som är skyddade som naturminnen i länet har besökts, fotograferats och kategoriserats. Eventuella skötselbehov har också noterats.

### Artinriktad skötsel

Mossrivning har genomförts för att gynna mossippa i ett naturminne och praktnejlika i ett naturreservat. Avslagning och bortforsling av örnbräken har genomförts för att gynna tyskgingst i ett naturreservat. Markering av plantor och åtgärder inför bränning har utförts i ett naturreservat för att gynna nålgingst.

### Övrig skötsel

Halland har stor befolkning i förhållande till sin yta, och många av reservaten har gräns mot bebyggelse. Samtidigt är länet kraftigt utsatt för stormar. Det innebär ett omfattande arbete med hantering av riskträd som står i naturreservat men som kan utgöra en fara för privat egendom utanför. Ett tiotal uppdrag har lagts ut på arborister för att åtgärda dessa.

### Friluftsanordningar och leder

En ridled har tagits fram och markerats ut. Detta har fått stor uppmärksamhet, även utanför länets gränser. I ett kustreservat har en ny ramp byggts över sanddynerna, så att rörelsehindrade lättare ska kunna ta sig ner till stranden.

Underhåll, upprustning och förbättring av leder och friluftsanordningar har utförts i ett stort antal reservat. Nya ledmarkeringar och spänger är exempel på åtgärder. Även vägskyltning till och hänvisningsskyltning inom reservaten har förbättrats. Det praktiska arbetet i fält utförs av upphandlade entreprenörer.

## Information

Trycket på reservatsförvaltningen är fortsatt högt, och antalet inkomna frågor och synpunkter har ökat till ca 600 (en ökning med ca 20 % jämfört med föregående år).

Facebooksidan för naturreservaten i Halland är fortsatt populär och har nu över 1 500 följare. Sidan uppdateras kontinuerligt med inlägg och bilder där vi berättar om vårt arbete med reservaten och andra budskap som vi vill nå ut med.

Ny skyltning har kommit upp för samtliga av salskyddsområden i länet samt även för de fågelskyddsområden som finns i Falkenberg, Laholm och Halmstad kommuner.

## Naturvägledning

Guidningar i naturreservaten har genomförts, i samarbete med föreningar, kommuner m.fl. Antalet deltagare var över 2 700 och i snitt deltog 29 personer på varje aktivitet. Vi har även erbjudit några guidningar med extra fokus på tillgänglighet. Det har även funnits turer anpassade för nyanlända. I den tryckta broschyren har vi även ett till att aktiviteterna kan nås med buss har en speciell symbol.

## Uppföljning

Under fältsäsongen 2017 har totalt 26 lokaler inventerats inom Ljunghedsprojektet. Under 2018 kommer en rapport att publiceras som redovisar hela inventeringsresultatet för projektet.

I akvatiska miljöer har det gjorts uppföljning av marin bottenfauna i Kungsbackafjorden och Vendelsöarnas naturreservat. Bottenfaunan undersöks även årligen i den anlagda dammen Getteröns naturreservat, för att följa utvecklingen av födoorganismer för framför allt vadarfåglar.

## Life+-projektet Sand Life

Restaurering av sandmarker har fortsatt enligt plan. Avverkningen av bergtall har avslutats

under våren. Naturvårdsbränningar har genomförts under våren i flera områden. Arbetet med grävning av bar sand har nu avslutats. Stängningsarbetet har avslutats i ett område under våren och djur släpptes på under sommaren. Under året har flera informationsinsatser genomförts. Projektet pågår t.o.m. m. juli 2018.

## Gröna jobb

Länsstyrelsen skrev under året ett avtal med Skogsstyrelsen om ett arbetslag med 8 deltagare och en arbetsledare. Arbetslaget kom igång under hösten. Hittills har man i huvudsak gjort arbeten i naturreservat, men avsikten är att de även ska göra underhållsarbeten i skyddade kulturmiljöer och enligt Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP).

## Naturum Getterön

Naturum Getterön hade en gedigen programverksamhet med 210 programpunkter, varav 54 olika typer av guidningar och föreläsningar samt 29 andra evenemang. Det har varit 2720 deltagare i någon av programpunkterna och över 31 000 evenemangsdeltagare. Naturum Getterön har haft drygt 77 000 besökare under 2017, vilket är en liten minskning jämfört med rekordåret 2016. Däremot har antalet deltagare på program och evenemang ökat betydligt.

## Friluftslivsuppdraget

Länsstyrelsen samordnar regeringens friluftspolitik regionalt utifrån de nationella friluftsmålen. Särskild fokus i Halland ligger på god samverkan mellan aktörerna, utvecklings- och tillväxtarbete samt kunskaps- och tillgänglighetsfrågor.

Som förutsättning för en framgångsrik regional samordning av friluftsfrågorna har Länsstyrelsen under året byggt upp förtroendefulla kontakter främst inom den kommunala förvaltningen och Region Halland, men även med föreningslivet och besöksnäringen. Detta arbete har resulterat i ett flertal konkreta samarbetsprojekt inom fokusområdena som utgör stommen till en framtida regional handlingsplan för friluftslivet.

Länsstyrelsen har startat ett pilotprojekt för kollektivtrafik med fokus på friluftsliv, natur- och kulturturism i samarbete med Varbergs kommun, Hallandstrafiken och den lokala besöksnäringen. Projektet ger målgrupper utan

tillgång till egen bil möjlighet att utöva friluftsliv och har redan i planeringsfasen stärkt samarbetet besöksmålen emellan. Länsstyrelsen har även utanför denna satsning kompletterat allt digitalt och tryckt informationsmaterial om naturreservaten med hänvisningar till kollektivtrafiken.

Länsstyrelsen har stöttat Region Halland med att få igång en regional samordning av arbetet med vandringsleden Hallandsleden i länets inland. För att nå en bredare och mer serviceorienterad målgrupp planeras även vandringsled utmed hela Hallandskusten. I denna process synkroniseras Länsstyrelsens naturvårdsarbete med Region Hallands destinationsutvecklingsarbete.

Länsstyrelsen har under året genom besöksräknare och enkäter mätt antalet besökare i våra reservat. Utvärderingen ger Länsstyrelsen och våra samarbetspartners ökat kunskap om friluftsvanorna i länet och ligger till grund för framtida satsningar på friluftsanläggningar.

### Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)

I de nationella åtgärdsprogrammen för hotade arter listas åtgärder som behövs för att bevara arterna och deras livsmiljöer. Inom ÅGP läggs stort fokus på att åtgärderna utförs på rätt plats i landskapet och arbetet sker i samverkan med olika aktörer. ÅGP har därmed också en viktig roll inom arbetet med grön infrastruktur.

### Koordinering

Länsstyrelsen i Halland har nationellt koordineringsansvar för åtgärdsprogrammen för fältpiplärka, havsmurarbi, brynia, ljunghedar, sydlig kärrsnäppa, nålginst, tysk ginst och ginstlevande fjärilar, sex hotade bokskogsarter, gulfläckig igelkottsspinnare, flytsvalting, murgrönsmöja samt diadroma arter med fokus på havsnejonöga.

Uppdraget att koordinera åtgärdsprogrammet för havsnejonöga nationellt har under året pågått med möten samt arbete med framtagande av programmet. De län som har havsnejonöga har uppmanats att utföra inventeringar för att få en heltäckande bild av beståndets storlek. Inventeringar har skett i Skåne och i Blekinge, dock ej i Västra Götaland. Åtgärdsprogrammet ligger hos HaV för beredning.

Framtagandet av åtgärdsprogrammet för ljunghedar har pågått under året med möten och diskussioner kring bland annat skötselrekommendationer och definitioner av ljunghed och ljunghedsmark.

Ett förslag till uppdaterad åtgärdstabell för gulfläckig igelkottsspinnare har, i samverkan med berörda län, tagits fram under året.

Utöver dessa program har åtgärdskoordinering på regional nivå även omfattat många andra program som berör länet. Vi har också bidragit till slutredovisningar av program som andra län koordinerar nationellt; alkonblåvinge, strandpadda, strandsandjägare, martorn och sandödlan.

Nationellt pågår ett arbete med revidering av ÅGP-verksamheten, där man ser över ansvar och prioritering av samtliga terrestra åtgärdsprogram. Länsstyrelsen i Halland har som ett av fem län deltagit i referensgruppen för detta arbete.

### Restaurerings- och skötselåtgärder

Under 2017 har en mängd restaurerings- och skötselåtgärder genomförts, främst inom åtgärdsprogram rörande täktmiljöer, kusthedar, strandängar och rikkärr. Exempelvis har kompletterande vresrosgrävningar utförts på flera av våra kusthedar som Båle, Långasand och Frösakull, och grävning av brandgator har genomförts på inlandslokaler som Vallås och Vapnö. Naturvårdsbränning av gräs- och ljunghedsmarker genomfördes under våren i ett 20-tal områden. Andra åtgärder som genomförts är Ängsslätter, underhåll av stängsel mot predatorer på vadarfåglar, grävning av sandblottor och skapande av gynnsamma strukturer i sandmarker, samt trädvårdande åtgärder som frihuggning, beskärning och hamling.

I samband med att ÅGP genomför naturvårdsåtgärder i värdefulla och skötselintensiva områden har det i flera fall tagits initiativ i frågan om långsiktigt skydd i form av naturvårdsavtal. Under året har diskussioner förts om tecknande av naturvårdsavtal i sju områden. En stor del av skötselåtgärderna har kunnat genomföras tack vare särskilda medel från Naturvårdsverket för områden med naturvårdsavtal. En ansökan om motsvarande medel 2018 har lämnats till Naturvårdsverket.

Under 2017 har ÅGP arbetat med genomförande av åtgärder som förbättrar livsbetingelserna för flera av våra hotade arter i vattendrag. Vattendrag prioriteras huvudsakligen utifrån kända förekomster av havsnejonöga och flodpärlmussla. Statusklassningen av vattendrag påverkas ofta och i en positiv riktning. Tolv vandringshinder har åtgärdats genom utrivning av dämmen och tre vandringshinder har åtgärdats genom byte av vägtrummor. I flera projekt ingår även biotoprehabilitering i anslutning till borttagande av hinder. Elfiske har utförts på sex platser för att kunna följa upp effekten av åtgärderna. Inför åtgärderna hålls markägarmöten och det sker ett omfattande internt arbete inom länsstyrelsen. Projektering och framtagande av projektplaner görs fortlöpande. Många potentiella projektområden är besökta och markägavtal är tecknade för fem ytterligare projekt. Utförda åtgärder rapporteras in i databasen ”Åtgärder i vatten”.

Länsstyrelsen har sökt och erhållit medel för SÅP-projektet (särskilda åtgärdsprojekt) Fylleån som syftar till att ta ett helhetsgrepp på ån vad gäller vandringshinder, främmande arter, vattenkvalité, flöden m.m. Under våren söktes medel från Europeiska havs- och fiskerifonden för att komplettera de medel Havs- och som vattenmyndigheten (HaV) via SÅP beviljat länsstyrelsen. Projektansvarig kom på plats i september och har sedan dess arbetat med projektet.

#### Inventeringar och uppföljningar

Halland tillhör landets främsta kärnområden för ljunghed, en miljö som hyser en mängd hotade arter och som minskat med 99,5% de senaste 150 åren. Inom arbetet med ÅGP ljunghed har inventeringar genomförts runt om i länet. Syftet är att erhålla ett förbättrat kunskapsunderlag för identifiering av värdestrakter och få ökad kunskap om betydelsen av olika strukturer och typer av skötselmodeller.

Inventeringar av skalbaggar på nyligen död tall har genomförts med fällundersökningar i ett antal områden. Syftet är att öka kunskapen kring arter knutna till denna miljö för att på sikt utveckla en strategi för skötsel och insatser för att bevara arterna på landskapsnivå.

2011 och 2012 sattes alkonblåvingeägg ut på klockgentiana i Öppinge, där fjärilen tidigare

förekommit men konstaterats utgången. Alkonblåvingen verkar ha etablerat sig på lokalen; vid uppföljning sommaren 2017 noterades 185 ägg. Alkonblåvingeägg räknades även på Ringenäs skjutfält, men trots rikligt med klockgentianor har populationen av alkonblåvinge troligtvis gått ner sedan senaste inventeringen. Ny uppföljning planeras till 2018.

Årlig uppföljning av vityxne har genomförts. Arten har numera endast två kända lokaler i länet. På den ena lokalen verkar förekomsten vara relativt stabil, medan arten hade minskat kraftigt på den andra lokalen. Här behövs anpassning av skötseln.

ÅGP har deltagit i den biogeografiska uppföljningen av strandpadda. 2017 inventerades småvatten på Balgö. Vi diskuterade även framtida skötselåtgärder samt restaurering av småvatten och våtmarker på ön.

Under sommaren har havsnejonöga inventerats i Hallands län. Havsnejonöga är en utmärkt indikatorart för att vattendraget är variationsrikt med en god konnektivitet eftersom de behöver forsande sträckor för sin lek och lugnt flytande höljor där larverna kan växa upp. De kräver även en god vattenkvalité och fria vandringsvägar både upp- och nedströms samt ett levande hav med stora bytesdjur. Antalet havsnejonögon som leker i de halländska vattendragen är lågt. Uppskattat antal 2017 ligger på under 300 individer. I flera vattendrag finns lekgröpar nedströms första kraftverket då de har svårt att passera fisktrappor som är konstruerade enbart för laxfisk. Vid åtgärdssatsningar inom ÅGP för vattenanknutna program har arbete med viktiga paraply- eller indikatorarter som havsnejonöga och flodpärlmussla hög prioritet.

Elfiske har utförts i Musån för att följa upp det förnygrings- och restaureringsprojekt för flodpärlmussla som pågått under några år. Under försöket har öring fångats in och glochidieinfekterats och därefter släppts ut i vattendraget med förhoppningen att de skall kunna sprida musselbeståndet vidare. Ån har även rehabiliterats för att gynna flodpärlmusslans förnyingsmöjligheter genom att lägga i sten och block som ökar öringtätheten vilket är viktigt då öring är flodpärlmusslans värddjur. Denna form av projekt är viktigt för flodpärlmusslans fortsatta överlevnad i länet.



Inventering av flodpärlmussla har utförts bland annat i Hovgårdsån för att få ett underlag för kommande restaurering samt för att få kunskap kring föryngringssituationen. Hovgårdsån är ett av de få vattendrag i Halland där föryngring av flodpärlmussla sker.

De kvarvarande flodpärlmusslorna i Himleån har flyttats samman på en plats där det är gott om värd fisk för att öka möjligheten till föryngring.

#### Signalarter i öppna marker

Skriften Insekter som signalarter för öppna marker i södra Sverige har färdigställts och tryckts. Den beskriver insekter som är bra indikatorer på värdefulla ängar, hedar, sandmarker, täkter, vägkanter och liknande miljöer i södra Sverige, och ska bland annat kunna användas som underlag för att bedöma naturvärden, som inventeringsmanual och som underlag i arbetet med grön infrastruktur. Information om skriften har spridits digitalt, via Facebook och på Länsstyrelsens hemsida, där man också har kunnat beställa skriften. Nästan alla 1000 exemplar har gått åt. Även Centrum för biologisk mångfalds har presenterat signalartsskriften på sin hemsida.

I samband med att rapporten trycktes hölls en signalartsträff i fält, där skötsel av öppna marker diskuterades. Ett 30-tal personer deltog, från Länsstyrelsen (naturvårdsenheten och landsbygdsenheten) och fem av länets kommuner.

#### Samverkan och information

En av ÅGP:s huvuduppgifter är att verka för att integrera arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter i såväl Länsstyrelsens övriga verksamhet som externa aktörers verksamhet.

Stort fokus läggs på utveckling och samarbeten med länets medborgare, brukare, företagare, myndigheter och andra berörda aktörer. I takt med att exempelvis entreprenörer utvecklar sitt naturvårdskunnande och jobbar fram lämpliga metoder för olika naturvårdsåtgärder utvecklas en effektiv naturvård.

Samverkan bedrivs också med andra länsstyrelser. Exempelvis har vi deltagit på en rikkärsträff på Gotland och en i Skåne, en nationell ÅGP-träff, ett seminarium om vityxne i Västra Götaland, samt på temat innovativ naturvård

visat genomförda åtgärder vid Vessingesjön för Länsstyrelsen i Kronoberg.

Samverkan har även skett med kommunerna, bland annat vid deltagande på en kommunekologträff där vi diskuterade biologisk mångfald, ekosystemtjänster, landskapsperspektiv och grön infrastruktur. Information har hållits på Kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott i Halmstad om kommunens värdefulla sandmarker och vikten av att få till kontinuerlig skötsel och att teckna naturvårdsavtal.

Tillsammans med Skogsstyrelsen har diskussioner hållits i fält kring skötsel av lövskogsmiljöer, målbilder och prioriteringar.

Inom ÅGP för särskilt skyddsvärda träd bedriver vi mycket informationsarbete, exempelvis vid möten med kyrkogårdsförvaltare, mot allmänheten och vid handläggning av biotopskyddsärenden.

En gästföreläsning om ÅGP och biologisk mångfald har hållits på Halmstad högskola inom programmet naturvård och artmångfald. Dessutom har en guidning om sandmarksåtgärder och arter hållits i Haverdals naturreservat för internationella naturvårdsstudenter vid Halmstad högskola.

Länsstyrelsen har också deltagit på en täktillsynsträff och informerat om naturvärden och riktlinjer kring efterbehandling av täkter för att gynna biologisk mångfald.

Länsstyrelsen har deltagit och medverkat vid det årliga mötet med NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organisation) som 2017 hölls i Varberg. Delegater från samtliga länder runt Atlanten deltog. Årets exkursion gick bland annat till Hertingforsen i Ätran.

Information om paraplyarter som flodpärlmussla och havsnejonöga har spridits under året på bland annat guidningar för Havs- och vattenmyndigheten och andra länsstyrelser, liksom flera vattenrådsmöten, däribland Nissans, Fylleåns, Lagans, Smedjeåns, Stensåns, Himleåns och Ätråns vattenråd. Under Vattendagarna hölls ett föredrag om havsnejonöga och dess status i länet och landet. Ett föredrag hölls även om laxen i Halland i nutid och dåtid. Under året har ÅGP bidragit med underlagsmaterial till vattenrådets utskick, media m.m.

En guidning har också hållits för allmänheten om flodpärlmusslans liv och de inventeringar som utförts i Högvadsån.

Under året har ÅGP deltagit i pilotprojekt Nisans möten.

I remissammanhang rörande prövning av vattenkraft har ÅGP lyft havsnejonöga och stormusslornas bevarandevärde.

En slutrapport för Projekt Herting i Ätran har börjat sammanställas där alla som varit delaktiga i projektet har fått möjlighet att lämna in underlag innefattande vad de vill dela med sig av från projektet så att aktörer som vill göra liknande projekt kan dra nytta av goda och dåliga erfarenheter. Medel har sökts från HaV och erhållits för att göra en socioekonomisk uppföljning och analys av Hertingprojektet. Det har under året också skett arbete med att sammanställa många års inventeringar av flodpärlmussla för att samla materialet i en tryckt rapport.

#### Invasiva arter

Vresros (*Rosa rugosa*) är en invasiv art som finns i alla sandmarksområden längs hela den halländska kusten. De omfattande restaureringar som skett i kustnära sandmarker (flera hundra hektar) under de senaste tio åren kräver en kontinuerlig skötsel för att motverka förnyad spridning av vresros. ÅGP prioriterar dessa skötselåtgärder högt, och åtgärderna utförs såväl utanför skyddade områden som i områden med naturvårdsavtal. Insatser har också gjorts för att bekämpa parkslide och blomsterlupin i områden där de hotar naturvärdena.

#### LONA

Under 2017 beviljades medel till tio nya projekt för tillsammans ungefär en miljon kronor från Naturvårdsverket för lokala naturvårdssatsningar (LONA). Projekten pågår i upp till fyra år och de nya projekten innefattar åtgärder som informationssatsningar kring betydelsen av död ved för den biologiska mångfalden, framtagande av underlag för utveckling av tätortsnära naturområden men även praktiska åtgärder såsom tillgänglighetsanpassning av naturstigar, restaurering av betesmarker, åtgärder för att gynna strandängsfåglar och anläggande av faunadepåer. Inom verksamheten pågår även administration av de redan pågående projekten. Totalt i länet bedrevs arbete inom tjugofyra LONA-projekt under året. Under året genomfördes den lokala naturvårdens dag där fem LONA-projekt visades upp för allmänheten. Det erbjöds bl.a. guidningar, grillning, invigning av naturstig och tipspromenad.

#### Rovdjursförvaltning

Under året har Länsstyrelsen initierat arbetat för att få igång en fungerande inventering av lodjur med hjälp av viltövervakningskameror. En familjegrupp lodjur säkerställdes via spårning i början av året och mellan tio och tjugio observationer av varg har inkommit under året, varav tre har kunnat bekräftas. Dessutom har observationer gjorts av kungsörn i ett revir vid häckningstid, men ingen häckning har hittats.

En förvaltningsplan för rovdjur upprättades under året och beslutades av Viltförvaltningsdelegationen 14:e juni.

### Regleringsbrevsuppdrag 3.23

Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Naturvårdsverkets riktlinjer för handlingsplanerna ska tjäna som vägledning för arbetet. I uppdraget ingår att:

identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden,

redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bl.a. kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering,

samarbeta med berörda landskapsaktörer inom exempelvis skogsbruk, jordbruk och fiske, och

involvera det civila samhället i arbetet.

Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2018. Vid genomförande av uppdraget ska effekterna av ett förändrat klimat beaktas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samlat den 1 oktober 2018 av Länsstyrelsen i Västerbottens län. I denna redovisning integreras slutredovisningen från motsvarande uppdrag om grön infrastruktur i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2015 och 2016. Utvecklingen av arbetet ska även delredovisas samlat av Länsstyrelsen i Västerbottens län den 1 oktober 2017 till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samt i länsstyrelsernas årsredovisningar. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

De regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur (GI) skapar förutsättningar för en ökad hänsyn till landskapsekologiska samband och bevarande av biologisk mångfald, vilket är en förutsättning för funktionella ekosystem och för att säkra ekosystemtjänster. Handlingsplanen är tänkt att användas som ett underlag för planering av konkreta åtgärder och för anpassning av brukande. Genomförandet av arbetet med grön infrastruktur är beroende av både länsstyrelsernas egna och andra aktörers insatser, vilket förutsätter samverkan.

Under 2017 har vi fokuserat på samverkan med övriga län och deltagande i nationella samverkansmöten för att följa arbetet med att ta fram och värdera underlag, testa metoder för GIS-analyser av olika naturtyper och att delta i nationella arbetsgrupper för flera naturtyper, exempelvis limniska och marina miljöer, gräsmarker och ädellövmiljöer. Att analyser och utpekande av värdestrakter görs på ett någorlunda enhetligt sätt är grunden för en bra nulägesbe-

skrivning för att framöver nå samsyn om problemställningar och för att kunna ta fram och prioritera rätt åtgärder på rätt plats som gör skillnad för biologisk mångfald och tillståndet för våra hotade arter.

Vi har under året presenterat GI-uppdraget och fört dialog med exempelvis länsstyrelsens personal, ledningsgrupp, kommunekologer. Samverkan har också skett med Skogsstyrelsen kring utformning av förankringsprocess och GIS-analyser.

Det är viktigt att framtagandet av underlag och analyser sker parallellt med en förankringsprocess för att skapa god delaktighet i arbetet. För att skapa bättre förutsättningar för en fungerande samverkansprocess etablerades en intern styrgrupp med representation från alla berörda enheter under november 2017. En lista med angelägna insatsområden att arbeta vidare med har fastställts av styrgruppen.

## Lantbruk och landsbygd

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 60*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	7,2	7,9	8,3
Årsarbetskrafter kvinnor	21,7	21,7	23,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	17,29	18,42	20,19
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	29 106	28 082	29 157
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	15,86	16,50	17,09
Antal ärenden, inkomna och upprättade <sup>1)</sup>	9 443	442	300
Antal beslutade ärenden <sup>1)</sup>	15 582	358	360
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år <sup>1)</sup>	1 135	14	0
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	3 722

<sup>1)</sup> Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöd, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd- direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

För att ärendevolymer för år 2017 ska vara jämförbara med tidigare år, redovisas 2014 års siffror i det följande: Inkomna och upprättade = 11 396 stycken, Beslutade = 11 205 stycken och ärenden äldre än två år = 0.

Införandet av en ny jordbrukspolitik har dragit ut på tiden och medfört ökning för den del av verksamhetskostnaderna inom lantbruk och landsbygd som utgörs av administrationen av Landsbygdsprogrammet och direktstöden. Ökad komplexitet i stödsystemet samt behovet av hårda prioriteringar i Jordbruksverkets utveckling av IT-systemen har inneburit en ökad resursåtgång i Länsstyrelsens handläggnings- och kontrollarbete inom både jordbruksstöd och landsbygdsstöd. Kontrollfrekvenserna som 2016 varit lägre återfördes åter till mer normal nivå för 2017. Kontrollinsatsen under 2017 har också påverkats av införandet av så kallade ”gula kort”. En underlättande faktor har dock varit att arbetet med åtagandeplaner för många län minskat jämfört med 2015 och 2016. Ett fåtal block från stödår 2017 kommer att göras 2018.

I Hallands län lämnades 3 052 stycken SAM-ansökan in från jordbrukare i Hallands län. En ansökan består vanligtvis av ansökan om flera olika stödformer och betalas ut i flera omgångar, vilket medför att en enskild ansökan genererar ett flertal beslut. Inför 2017 kvarstod delar av handläggningen från 2015 och 2016 års jordbrukarstödsansökningar vilket inneburit ökade kostnader. Under 2017 har Länsstyrelsen i Hallands län fattat ca 8 675 stödbeslut i Jordbruksverkets IT -system Jorden, för ansökta stöd 2017, och ca 745 stödbeslut i Jordbruksverkets äldre system Ararat, för 2017 års ansökningar av äldre stödformer. Alla dessa ärenden och beslut ingår inte i tabellen ovan. Den statistik som för närvarande går att få fram är inte fullständig utan omfattar enbart information om betesstöd, kompensationsstöd och direktstöden; gårdsstöd, förgröningsstöd, stöd till unga jordbrukare och nötsstöd.

Den utgående ärendebalansen med avseende på direktstöden är till stor del orsakad av att Jordbruksverkets IT-system ännu inte är helt färdigbyggda. Det går till exempel i dagsläget inte att göra återkrav och många av de ansökningar som blivit uttagna för kontroll har fastnat i systemet och kan inte hanteras färdigt.

Trots att vissa moment har effektiviserats jämfört med tidigare hantering saknar många delar fortfarande fungerande IT-stöd, och de manuella, tidskrävande inslagen är omfattande. Delar av 2015, 2016 och 2017 års handläggning kommer att kunna slutföras först under 2018 och 2019. De olika handläggningsmoment som kvarstår från tidigare år ökar komplexiteten och därmed även risken för fel och det krävs ett omfattande merarbete för att bibehålla god struktur och ordning i handläggningen.

Även hanteringen av landsbygdsstöden har fortsatt varit mer resurskrävande än normalt på grund av att arbetsmoment och rutiner såsom prioritering av ansökningar med poängsättning och urvalskriterier, rimlighetsbedömningar, samt utlysningar innebär ökade kostnader för hanteringen. De effektiviseringsvinster som förväntades åstadkommas genom digital hantering av ansökan äts upp av ökad administration inom andra delar, till exempel högre krav på utredning av LOU och ökade dokumentationskrav.

### Samlad bedömning av resultat

Handläggningen av jordbrukarstöden är så effektiv som IT-systemen tillåter, stöd betalas ut i största möjliga omfattning och så tidigt som regelverket tillåter i den omfattning som planerats enligt SUSS utbetalningsplan. 2017 utbetalades direktstöd 331 404 586 kr och miljöersättningar 76 641 498 kr. 2016 utbetalades direktstöd 288 259 683 kr och miljöersättningar 72 009 924 kr. För direktstöden har Halland betalat ut mer än 95% av stöden, av dem som ska ha pengar. Eftersom viss handläggning av 2015 och 2016 års ärenden ännu återstår blir konsekvensen att förtroendet för handläggande myndighet och Jordbruksverket är låg. Genom manuell hantering har Länsstyrelsen dock gjort så mycket som möjligt för att få igenom beslut där det har varit genomförbart. Komplexiteten i allt som rör jordbrukarstöden påverkar också förtroendet, vilket delvis kan avhjälpas med bra information och rätt bemötande, både till kunder och intresseorganisationer. Hantering av blockdatabasen fungerar enligt tidigare rutiner, så att lantbrukarna har så korrekt information som möjligt. Fältkontrollerna var klara i tid så att stöden kunde betalas ut. Sammantaget är i stort sett alla åtagandeplaner för 2015–2017 års ansökningar gjorda, endast ett fåtal block återstår. Restaureringsplanerna, 23 stycken ansökta

2017, är klara så att åtgärder kan påbörjas för ökad biologisk mångfald. Av slutbesiktningar för 2013 års 28 planer gjordes hälften under 2017, resterande görs 2018 då sista dag för åtgärder är den 31/12. Detta medför att mer areal kan tas i bruk för ansökan om betesmarksstöd.

Länsstyrelsen har hanterat ansökningarna om stöd och utbetalningar av företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar, 39 089 669 kr utbetalades 2017 i jämförelse med 2016 då 13 327 988 kr utbetalades. Regionala prioriteringar och kriterier har bidragit till programmets mål. I Halland är det många lantbruksföretag som vill utvecklas för att öka sin konkurrenskraft. Många har sökt investeringsstöd, men avsatt budget till och med 2020 kommer inte att räcka till. Investeringsstöd för konkurrenskraft har främst gått till olika typer av stallar men även investeringar i växthus, packmaskiner och kylanläggningar.

Satsningar på investeringar i energi visar på inriktning mot effektivisering och användning av biomassa på olika sätt. Antal stöd för att minska utsläpp av växthusgaser visar dock på en svag utveckling. Förädlingsstöden har varit eftertraktade och speglar den fantastiska utvecklingen av förädlingsverksamheten, t.ex. gårds-slakterier, mjölkförsäljning, dryckesframställning, bagerier och produktion av syrade grönsaker. Intresset för livsmedel syns också på de samarbetsprojekt som godkänts, såsom projekt för digitala plattformar för effektivisering av försäljning av lokala produkter samt för åtgärder för att korta vägarna i livsmedelskedjan. Prioriteringarna har bidragit till att befintligt företagande förbättras och att företagen ytterligare stärker sina starka sidor för att kunna satsa långsiktigt. De pengar som betalades ut kom således till stor nytta. Utveckling av samhällen på landsbygden har gynnats genom att bredband ges stöd och byggs. Investeringsstöd för nya jobb har också högt stödtryck och avsatt budget kommer inte att räcka till.

Stöd till landsbygdsföretagande har varit differentierat med stöd till t.ex. upplevelseträdgårdar, vandrarhem, verkstäder, ridhus för uthyrning och förpackningsanläggningar. Vad gäller attraktiv landsbygd prioriteras helhetslösningar, tillgänglighet och insatser som utnyttjar befintliga resurser för att behålla eller öka sam-

hällsfunktionerna på landsbygden. Här har fritidsanläggningar visat sig vara i behov av stöd. Vad gäller kommersiell service har det varit svårare att få in ansökningar. Det finns få landsbygdsanläggningar kvar. Ytterligare budgetmässigt mindre stöd till landsbygdsutveckling har snart förbrukats och har gått till; rekreation, småskalig infrastruktur och hembygdsgårdar. Vad gäller natur- och kulturmiljöer har det varit svårt att få ansökningar då investeringarna måste ha en viss ekonomisk nivå och då det även krävs övrigt offentligt stöd, vilket kan vara svårt för sökande som inte har någon organisation bakom sig, vilket t.ex. hembygdsgårdarna har. Handläggning av investeringar i våtmarker går trögt då tillstånd och planering ofta är omfattande för dessa. Det finns begränsat intresse för investeringsstöd för tvåstegsdiken, reglerbar dränering och engångsröjning. Intresset för rovdjursavvisade stängsel är heller inte så stort i Halland.

Bidrag till hållbar förvaltning av naturresurser och klimatåtgärder fås genom olika kompetensutvecklingsinsatser där Halland prioriterar frågor som berör näringsläckage och biologisk mångfald, särskilt i de intensivt brukade jordbruksområdena. I mellan- och skogsbygd är prioriteringen istället att bevara skötsel för att motverka igenväxning. Inom kompetensutveckling märks intresset för nya inriktningar i jordbruksnäringen, t.ex. odling av humle, bönor och ärtor samt grönsaksodling. Intresset för att gynna nyttoinsekter syns också.

En organiserad fondsamordning finns mellan de olika ESI-fonderna. Regelbundna möten

ordnas mellan representanter för de olika stödmyndigheterna i Halland och Västra Götaland. Länsstyrelsen deltar i mötena.

Då Region Halland är ansvarig för regional bredbandsstrategi och regionalt serviceprogram finns ett organiserat samarbete mellan Länsstyrelsen och Region Halland för att uppnå synergieffekter i genomförandet av strategier och landsbygdsprogram.

## Andra väsentliga prestationer och resultat

### Livsmedelsstrategin

Den nationella livsmedelsstrategin beslutades 2017. Länsstyrelsen i Halland fortsatte sitt arbete med ett regionalt livsmedelsprogram i samarbete med Region Halland, vilket pågått sedan 2016. I samarbetet arrangerades 2017 konferensen "Handslaget" för livsmedelsintressenter i Halland. Där redovisades resultatet av föregående dialogarbete och handlingsplanen befästes för livsmedel i Halland, med ett handslag mellan Länsstyrelse, Region och näringsliv. Därefter har arbetet fortsatt med kommunikering och sammanhållande arbete för de fyra dialoginitierade temagrupperna. Aktiviteterna kring den regionala livsmedelsstrategin har angetts skapa många viktiga mötesplatser, gemensam målbild och skapat nya samarbeten för många inom livsmedelskedjan. En utsedd arbetsgrupp har fortsatt att vara rådgivande, med representation från Hushållningssällskapet, Högskolan i Halmstad, Lokalt ledd utveckling, LRF och Signerat Halland, som är en näringslivsorganisation för livsmedelsföretag.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 4 §

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346).

Tillsynen har skett löpande under året, med tyngdpunkt på början av 2017. Som underlag har använts bouppteckningar från Skatteverket. Utifrån dessa har utförts bevakning över dödsbarns avveckling av fastighetsinnehav. Genom

brevutskick har berörda fått information om nödvändiga åtgärder och uppmanats åtgärda dessa.



## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

### Regleringsbrevsuppdrag 1.25

Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd: effektivisering och förenkling för företag och myndigheter, minskning av de administrativa utgifterna, en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och minskning av andel fel i stödhanteringen.

Vid genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet ska länsstyrelserna:

redovisa genomförandet av programmen enligt riktlinjer från Statens jordbruksverk samt

avseende Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 tillsammans med Statens jordbruksverk delta i utarbetande av ett styrnings- och uppföljningssystem (SUSS-LB och SUSS-JBR) med målet att arbetet ska vara slutfört under 2017.

Länsstyrelserna ska redovisa handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet SUSS-LB och SUSS-JBR samt det samlade resultatet av arbetet under åren 2016 och 2017 med att upprätta åtagandeplaner för betesmarker och slätterängar.

Uppdragen om genomförande av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet finansieras av medel från anslagen 1:17 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

### Förenkla för företag

Komplexiteten i kompletteringar till ansökan och handläggning samt försenade IT-system eller omfattande handläggningsrutiner bidrar inte till effektivitet. Länsstyrelsens möjligheter till förenkling ligger därför främst i åtgärder att till kund och organisationer informera och svara på frågor om program, ansökan och handläggning. För att tydligt beskriva regelverk och att stötta företagare i ansökningsförfarandet, inom landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet, har enheten använt Länsstyrelsens webbplats som huvudsaklig informationskanal. Dessutom har e-postlistor, nyhetsbrev och informationsblad använts för att förmedla information. Även möten, seminarier och personliga möten har varit viktiga. Information har riktats till partnerskapet för regional handlingsplan för landsbygdsprogrammet, bland annat genom ett partnerskapsmöte under hösten 2017.

### Minskning av administrativa utgifter och andel fel

Trots att vissa moment har effektiviserats jämfört med tidigare hantering saknar många delar fortfarande fungerande IT-stöd, och de manuella, tidskrävande inslagen är omfattande. De olika handläggningsmoment som kvarstår från tidigare år ökar komplexiteten och därmed även

risken för fel och det krävs ett omfattande merarbete för att bibehålla god struktur och ordning i handläggningen, vilket ökar de administrativa kostnaderna då handläggningen drar ut på tiden. Direkta kostnader för utbetalningsärende inom jordbrukarstöd har minskat något och motsvarar ungefär den minskning som skett av antal SAM-ansökningar. På grund av storleksrationalisering inom jordbruket minskar årligen antal SAM-ansökningar något. E-ansökan via internet, SAM-i, bedöms inte påverkat minskningen. För stöden har styckekostnaden dock ökat avsevärt. Även hanteringen av landsbygdsstöden har fortsatt varit mer resurskrävande än normalt på grund av att arbetsmoment och rutiner såsom prioritering av ansökningar med poängsättning och urvalskriterier, rimlighetsbedömningar, samt utlysningar innebär ökade kostnader för hanteringen, genom att handläggningen tar lång tid. De effektiviseringsvinster som förväntades åstadkommas genom digital hantering av ansökan äts upp av ökad administration inom andra delar, till exempel högre krav på utredning av LOU och ökade dokumentationskrav.

### Handläggningstider och måluppfyllnad

Handläggningen av jordbrukarstöd är så effektiv som IT-systemen tillåter, stöd betalas ut i

största möjliga omfattning och så tidigt som regelverket tillåter. Av ansökta direktstöd har Halland betalat ut mer än 95% av stöden till dem som ska ha pengar och Suss-planen har följts. Länsstyrelsen har under 2017 hanterat ansökningarna om stöd och utbetalningar av företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar. Målsättningar för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. Vad gäller målet om högst 180 dagars handläggningstid för 90% för ansökningar om stöd så har Halland för 2017 uppnått 14,9% till skillnad mot 2016 som hade 11,3 % uppfyllelse. Den tidigare upparbetade mängden ärenden ligger fortfarande kvar och gör att målet inte kan nås (möjligheten att handlägga ansökningar inte öppnade förrän i mars 2016 och möjligheten att handlägga slututbetalningar öppnade i december 2016). Det blir också fördröjningar i beslutsfattande innan hela resterande budget är fördelad och beslutad för 2014–2020, t.ex. för bredband. Vad gäller målet om högst 4 månaders handläggningstid för 90% av ansökningar om utbetalning, så uppnådde Halland 60% för 2017 i jämförelse med

2016 då det var 97% uppfyllelse, mestadels delutbetalningar vilka går fortare än slututbetalningar. Slutbesiktningar på plats måste göras innan en slututbetalning kan beslutas, vilket också påverkar handläggningstiden.

#### Åtagandeplaner

Det samlade resultatet av arbetet under åren 2016 och 2017 med att upprätta åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar omfattade 294 block (43 planer) ansökta 2016 samt en stor andel från 2015; 304 åtagandeplaner med vardera 1–3 block. Omkring hälften av 2016 års planer gjordes 2017, före sista juni och därmed blev 2016 års ansökningar helt klara. 2017 var ansökta block 245, varav 130 redan hade åtagande vilket innebar att 115 block skulle fältbesökas. Av dessa återstår 14 block som ska göras 2018. 2017 års åtagandeplaner behöver inte vara klara förrän i juni 2018 och pausades till förmån för blockdatabasen. Alla block har gjorts i fält. Sammantaget är Halland klara med arbetet för 2015–2017, endast ett fåtal block, 14 st, återstår från stödåret 2017.

## Fiske

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 62*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,7	0,9	1,4
Årsarbetskrafter kvinnor	0,8	1,0	0,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,93	1,20	1,23
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 634	2 119	1 943
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,89	1,24	1,14
Antal ärenden, inkomna och upprättade <sup>1)</sup>	149	214	193
Antal beslutade ärenden <sup>1)</sup>	157	223	198
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år <sup>1)</sup>	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	893	570	1 202

<sup>1)</sup> Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÅS 622) avseende åren 2015-2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015-2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Fiske hade tillfälligt minskad årsarbetskraft på grund av uppsägning, vilket har påverkat verksamheten. Under fyra månader hade fiskefunktionen endast en person på deltid, arbetade med fiskefrågor.

Bidragsutbetalning avser ersättning för sälskador, bidrag för utförd fisketillsyn och fiskevårdsmedel.

## Samlad bedömning av resultat

Verksamheten riktar sig huvudsakligen mot tre områden, fiskevård, fiskerinäring och fritidsfiske.

Fiskevårdsarbetet består i rådgivning, planering och initiering av fiskevårdsprojekt samt besluta om och betala ut medel till fiskevårdsåtgärder. En viktig del av fiskevårdsarbetet är en fungerande fisketillsyn. Fisketillsynen har haft en tillfällig nergång under delar av 2017, på grund av vakansen vid fiskefunktionen. Möte hölls i december med fisketillsyn väst på HaV där bland annat Sjöpolisen, Kustbevakningen samt Länsstyrelserna i Västra Götaland, Jönköping och Värmland deltog. Det nya regelverket för förordnande av fisketillsynsmän diskuterades samt planeringen av fisketillsynen 2018. Länsstyrelsen och Kustbevakningen har träffats under våren för att informera om vad som är på gång inom respektive organisation rörande fisketillsyn, bland annat förslag om nytt fredningsområde utanför Ringhals. Totalt har åtta projekt genomförts som beviljats fiskevårdsbidrag under 2017. Cirka hälften av budgeten har förbrukats. Huvudskälet till att medel inte förbrukats fullt ut är att Länsstyrelsen har saknat personella resurser under året till att aktivt arbeta med fiskevårdsåtgärder och till att driva projekt i Länsstyrelsens regi samt informera fiskevårdsområdena om vilka möjligheter som finns att söka pengar.

Årligt möte med fisketillsynen har skjutits upp och kommer att hållas under våren 2018. Målet med fisketillsynen är att ha en hög närvaro vid fiskevattnet och hög kompetens med likartat bemötande från fisketillsynsman oavsett vart i länet man befinner sig. Fisketillsyningsmännen har fått vägledning per e-post och telefon särskilt vad gäller funderingar inför havsöringspremiären den första april. Utbildningsinsatsen tillsammans med Skåne uteblev. Så snart den nya lagstiftningen är på plats börjar planeringsarbetet med att hålla utbildningar. En mer utförlig rapport om fisketillsynen i Halland finns att läsa i återrapporeringen till Havs- och vattenmyndigheten enligt uppdrag i regleringsbrevet. Samrådsmöte och förrättningsmöte har hållits avseende bildande av fiskevårdsområde i Krokån. I november inkom Lantmäteriet med ett utlåtande. Det som återstår är att Länsstyrelsen ska fatta beslut om bildande av fiskevårdsområde vilket kommer att ske under våren

2018. Ett antal återställningar och fiskevårdsåtgärder har genomförts under året med stöd av fiskevårdsanslaget. Kontroll av smoltkvalitet har utförts vid Laholms laxodling. Länsstyrelsen har även deltagit på plats vid utsättningen av årets smolt i Nissan.

När det gäller yrkesfisket finns stora utmaningar i Hallands län. Yrkesfiskarna har en hög medelålder och det är problem med rekrytering till yrket. Framtidstron inom kåren är alltför svag. Den förändring av licenssystemet som skett har medfört att Halland har fått färre licensierade yrkesfiskare än vad som fanns tidigare. Detta är en följd av att fartyg som tidigare har haft en besättning med två eller fler yrkesfiskare numera är registrerat som en licens. Ett orosmoln för det halländska yrkesfisket har varit hur man ska hantera fiskekvoterna i och med landningsskyldigheten som fasas in under 2017. Om kvoterna av fisk fördelas individuellt är det en uppenbar risk att fiskare i Halland blir begränsade i sitt fiske till följd av historiskt låga fångster som bland annat beror på tidigare överenskommelser om stängda havsområden. Idag är det Halländska fisket i Kattegatt i huvudsak ett skaldjursfiske och den mest betydelsefulla arten är havskräfta. Framtida begränsningar genom områdesskydd eller andra begränsningar upplevs också som ett hot mot yrkesfisket. Under år 2017 var förändrade regler för hummerfiske ett debatterat ämne som bidrog till yrkesfiskets svaga framtidstro. För att möta yrkesfiskets behov och utveckla näringen i länet under förändrade villkor har en dialog inletts tillsammans med landshövdingen. Arbetet för att stärka samarbetet mellan fisket, myndigheten och länets kommuner kommer att fortsätta under 2018.

Arbetet mot fiskerinäringen består främst i att administrera EU-stöd till yrkesfisket och beredningsindustrin. Beslut om bifall fattades i fem ärenden. Beslut om avslag fattades i åtta ärenden på grund av medelsbrist hos Jordbruksverket.

Länsstyrelsen följer utvecklingen av länets lax och havsöring bestånd via elfisken, fiskräknare och insamling av fångstsuppgifter från de olika lax- och havsöringsförande vattendragen. Inga egna elfisken genomfördes 2017 på grund av personalsituationen på fiskefunktionen. Övriga

elfisken som genomförts med stöd av stöd av fiskavårdsbidrag, med stöd av Länsstyrelsen, ut har rapporterats in till elfiskeregistret. Sportfiskets fångster år 2017 av lax och öring i länets åar och vattendrag har sammanställts och rapporterats till SLU. Sportfiskets fångstvikt av lax i hallandsåarna (inklusive Rönneåsystemet) uppgick till ca 11,8 ton vilket innebar en ökning av fångsterna med 7,5 ton jämfört med 2016 (4,3 ton), Fångsterna av havsöring ligger på en fortsatt låg nivå. Fångsten 2017 uppgick till på ca 275 kg vilket var något under förra årets låga resultat (367kg). Detta kan jämföras med år 2015 då fångsten uppgick till 3,6 ton. Länsstyrelsen, i samråd med SLU Aqua, arbetar kontinuerligt med att utveckla och förfinas insamlingen av fångsdata. Övriga fiskbestånd i Kattegatt följs via rapporter från SLU aqua, Havs- och vattenmyndigheten och ICES (Internationella havsforskningsrådet). Insamling av hummerfångster sker delvis i egen regi utifrån återrapportering från ett visst antal fiskare.

Arbetet med de marina skyddade områden pågår. Länsstyrelsen har under året lämnat en hemställan om förslag till fiskereglering i marina skyddade område. Förslag lämnades angående fiskeregleringar i skyddade områden, i Västerhavet, till Havs- och vattenmyndigheten. Länsstyrelsen har därefter deltagit i samrådsmöten på Havs- och vattenmyndigheten. Arbetet kommer att fortsätta under våren 2018 då HaV kommer att förhandla med övriga medlemsstater som har fiske Kattegatt angående förslag till nya fiskeregler. Under 2017 kom ett förslag på nytt regelverk för hummerfisket. Länsstyrelsen har under tiden varit med i diskussionerna om hur regelverket kan komma att utformas. Dispensansökningar inkom efter regeländringen, och dispenser gavs för antalet burar men inte för förlängd fiskesäsong eller

större flyktöppning. Dispenser har även givits från redskapsförbudet vad gäller läppfiske och krabba, före hummerpremiären.

Insatser för fritidsfisket och fisketurism har främst skett genom ett omfattande informationsinsatser till allmänhet, fiskevårdsområden, yrkesfiskare m.fl. via telefon, hemsida, broschyrer, möten m.m. Särskilda insatser genomfördes i samband med havsöringspremiären samt i samband med hummerpremiären. Med anledning av att reglerna ändrades för hummerfiske 2017, genomfördes en särskild informationsinsats riktad till fisketillsyningsmännen samt till allmänheten via Länsstyrelsens hemsida.

Handläggning av ansökningar vad gäller fiske med otillåtna metoder eller på förbjuden tid samt flyttning och utsättning av fisk har prioriterats. Tillsyn enligt fiskelagstiftningen och vissa ärenden enl. kapitel 11 i Miljöbalken (vattenverksamhet) har också varit en viktig del av verksamheten. Totalt har sju rensningsärenden kommit in under 2017 och handlagts, varav ett är överklagat till mark och miljödomstolen. Antalet ärenden är betydligt än 2016 då totalt 18 ärenden inkom och handlades. Detta kan bland annat förklaras av de stora nederbörds-mängderna som kommit under 2017, vilket omöjliggjort rensning.

Fiskefunktionen har varit delaktig i 50 internremisser koppling till olika typer av vattenverksamheter. Några har avsett yttranden till mark och miljödomstolen.

I övrigt har löpande arbete bedrivits, ofta med utgångspunkt från tips från allmänheten. Ett tips resulterade i beslag av olagligt sumpade kräftor.

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 1.2: Fiske (Regleringsbrevs bilaga)

Länsfakta	2017	2016	2015
Antal fiskevårdsområden	65	65	65
Antal fiskelicenser	68	68	71
Antal personliga fiskelicenser	2	2	2
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfundsprogram	7	12	0

Källa: Jordbruksverkets system

## Folkhälsa

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 70*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,7	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	2,0	1,9	1,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,59	1,18	1,08
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 224	2 411	2 230
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,76	1,42	1,31
Antal ärenden, inkomna och upprättade <sup>1)</sup>	85	66	100
Antal beslutade ärenden <sup>1)</sup>	76	60	80
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år <sup>1)</sup>	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	195

## Samlad bedömning av resultat

## Tillsyn utifrån alkohol- och tobakslagarna

Resultatet av de tillsynsinsatser Länsstyrelsen genomfört (verksamhetstillsyn utifrån alkohol- och tobakslagarna, aktgranskning utifrån alkohollagen, samordnad tillsyn utifrån tobakslagen) har inneburit att två kommuner under året höjt bemanningen efter kritik från Länsstyrelsen om låg tillsynsfrekvens. Gällande aktgranskningen har resultatet inneburit att kommunerna sett över sina rutiner då Länsstyrelsen uppmärksammat att det inte funnits något underlag som visat hur kommunerna fått t.ex. information och uppgifter som framkommit i utredningarna.

Den samordnade tobakstillsynen av tobaksautomater har lett till att ägarna av automaterna numera har ändrat sina rutiner. Detta innebär att tillsynshandläggarna inte i förväg behöver informera om en kommande tillsynsinsats utan kan genomföra en oanmäld tillsyn på samma sätt som gentemot detaljhandeln. Detta har varit en omöjlighet tidigare då tillsynshandläggarna inte haft möjlighet att genomföra en kontroll av de tobaksprodukter som säljs i automaterna.

Utbildningar har gjorts inom Ansvarsfull alkoholserving samt mot Narkotika på krogen. Utvärderingarna av de utbildningsinsatserna som ägt rum visat att deltagarna över lag är mycket positiva. De anser i hög grad att innehållet av utbildningarna varit informativt och

att de kommer ha användning av kunskapen i sitt fortsatta arbete.

## Brottsförebyggande samordning

Under 2017 har fokus inom det brottsförebyggande uppdraget legat på att förbättra samverkan internt för att verka som en aktör utåt inom närliggande områden. Främst har samverkan skett med ANDT-området men även med Hederrelaterat våld / Våld i nära relation samt Krisberedskap. Denna samverkan resulterade i en väl genomförd konferens i december med titeln "Regional konferens - Förebyggande kring brott och sociala risker för social hållbarhet", där de arrangerande områdena presenterade sina respektive områden. Dagen ägnades sedan åt föreläsningar inom social hållbarhet, med fokus på kriminaliseringsprocesser som leder till social oro, med ett tydligt budskap att samverkan är vägen framåt för att motverka social oro och de konsekvenser som social oro kan medföra. På konferensen föreläste forskare för en bred målgrupp från kommuner, myndigheter och civilsamhälle, med representation från bl.a. räddningstjänst, polis Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och Region Halland. Konferensen satte "tillit" i centrum och visade på behovet av att samverka brett för att förebygga social oro och arbeta för social hållbarhet. Konferensen genomfördes tvärsektorielt och anordnades av medarbetare från Länsstyrelsen inom brottsförebyggande, ANDT, våld i nära relation samt krisberedskap.



Arbetet med att bygga upp en regional nätverksstruktur för det brottsförebyggande arbetet i länet har utvecklats under året, bl.a. med en första nätverksträff för aktörer i länet i oktober. Denna hölls i samverkan med Preventionsnätverket och Rökfria miljöer- och tillsynsnätverket för att minimera belastningen på de samverkande aktörerna och för att kunna dra nytta av varandras nätverk.

Länsstyrelsen har arbetat med att sprida Regeringen brottsförebyggande program och har informerat om länsstyrelsens uppdrag genom möten med flera aktörer på tjänstemannanivå. Även på chefsnivå har information getts genom Chefsgrupp Halland och Statliga chefsgruppen Halland samt genom en föreläsning på Kriminalvårdens samverkanskonferens i Falkenberg.

Länsstyrelsen har utvecklat myndighetens kompetens inom det brottsförebyggande området bl.a. genom deltagande i nationella nätverksträffar samt deltagande i BRÅ:s basutbildning inom brottsförebyggande arbete.

#### Förebyggande arbete ANDT

Under 2017 har Länsstyrelsen i samverkan med samtliga kommuner och polisen genomfört provtagning på avloppsvattnet för att undersöka förekomsten av narkotiska preparat i Halland. Proverna har analyserats av SWETOX. Detta visar ett bruk av olika substanser och blir ett viktigt redskap och komplement till den lägesbild som ligger till grund för insatser och prioriteringar gällande arbetet med narkotika i Halland. Kommunerna har tagit prov på inkommande vatten vid reningsverken vilket gör det möjligt att identifiera förekomsten på ortsnivå. Det underlaget blir ett arbetsmaterial för att vidare planera och genomföra insatser och åtgärder som kan förebygga och åtgärdande insatser vid bruk och missbruk av narkotika i länet. I samband med provtagningen har prov även tagits på utgående vatten för att se förekomst av narkotikaspår även efter reningsprocessen. Då reningsgraden skiljer sig mycket åt mellan reningsverken har Högskolan i Halmstad intresse av att studera reningsprocesser i våtmark inom miljöarbetet och söker nu finansiering för att forska på området. Arbetet kopplas på så vis med Agenda 2030. Hur människor, djur och natur påverkas och vad som kan göras för att arbetet för en hållbar utveckling sker. Detta görs

genom att identifiera förekomst och omfattning, för att planera och genomföra åtgärder samt forska vidare på områden för en jämlik hälsa.

Länsstyrelsen har i samarbete med kommunerna i Halland och polisen i Halland genomfört föreläsningar i Halmstad, Hylte, Falkenberg, Varberg och Kungsbacka med Pelle Olsson om Myter, fakta och trender gällande cannabis. Ca 600 personer har tagit del av föreläsningarna som riktade sig till föräldrar, skolpersonal, fritidspersonal, HVB-hem, polis och andra vuxna som möter unga i sin profession samt krogbranschen och besöksnäringen. Målet är att med kunskap som bygger på evidens stärka vuxna för att våga möta unga i samtal om cannabis. Målet var att få till en attitydpåverkan som stärker vuxna som förebilder och tydliga kring nolltolerans mot droger.

Länsstyrelsen har tagit emot en student från Halmstad högskola som inom ANDT-uppdraget gjort en stor insats i Hylte. Genom enkätundersökning genomfördes en kartläggning av kunskapsläget hos åk.7. Därefter genomförde 90 min undervisning i varje klass och arbetet följdes upp med ytterligare enkät för att se om insatsen lett till ökad kunskap. Det visade på en förhöjd kunskap och det framgick också att ungdomarna själva var intresserade av att jobba för tobaksfri skola och drogförebyggande arbete. Allt material, enkät 1, enkät 2 och en sammanställande rapport som studenten tagit fram och producerat har lämnats till Hylte kommun och skolan som dokumentation samt hjälp och underlag för fortsatt ANDT-arbete.

Under 2017 har ANDT, föräldraskapsstöd och jämställdhet haft ett nära samarbete med Högskolan i Halmstad. Länsstyrelsen har föreläst och samverkan med akademierna och genom Länsstyrelsens modell för integrerat arbete med social hållbarhet, ”den sociala hållbarhetsblomman”, har studenter fått ett verktyg att arbeta med social hållbarhet oavsett kurs/utbildning. Studenter har genom blomman fått en ökad kunskap och större förståelse för vikten av social hållbarhet i planering, genomförande och uppföljning av olika arbeten, insatser och projekt. Studenter, forskare och lärare som arbetar med utveckling av Östra Halmstad och Smarta städer har fått en större insikt i att bygga bort risker, att inkludera barn, unga och boende i



processer samt att ha mänskliga rättigheter och jämställdhet i centrum. En fråga som särskilt har lyfts är hur offentliga platser kan bli trygga för invånare och hur droghandel och ANDT-användning kan försvåras.

Länsstyrelsen har medverkat på Högskolan vid en utvecklingsdag arrangerad av WiTEC SWEDEN, vars fokus är att ge stöd åt teknikintensiva branscher och företag. WiTEC har för avsikt att utveckla utbildning inom social hållbarhet för företag i kombination med att Högskolan rustar studenterna med denna kompetens. Metoden för detta är nu "den sociala hållbarhetsblomman".

På Sveriges största konferens kring förebyggande arbete inom ANDT har länsstyrelsen föreläst och spridit kunskap om "den sociala hållbarhetsblomman" nationellt. Kort kan "blomman" beskrivas som en metod och ett verktyg som synliggör olika områden inom social hållbarhet (som jämställdhet, mänskliga rättigheter m.fl.) och som också synliggör hur olika grupper av aktörer kan samverka. Områden och aktörer synliggörs som bladverk och kronblad i "blomman". Metoden, som har utvecklats vid Länsstyrelsen i Halland, har välkomnats av såväl andra länsstyrelser som av kommuner och organisationer.

Som pilotlän har länsstyrelsen i samverkan med CAN utbildat gymnasieskolor i metoden "Bästa festen". Metoden används för att planera och genomföra roliga student- och kårfester där fokus ligger på en rolig fest i stället för på alkohol. Halland är det enda länet i landet som har erbjudit gymnasiet denna utbildning.

Länsstyrelsen i Halland har i samverkan med IQ varit med i utveckling och framtagning av informationsmaterial om alkohol riktat till föräldrar som kommer från andra länder. Broschyren har tagits fram på flera språk och finns digitalt samt i tryckt form. Halland har varit pilotlän och materialet har använts på en målgrupp på Spenshult. Målgruppen upplevde materialet positivt och uttryckte att "det var precis vad som behövdes".

Länsstyrelsen i Halland har genomfört en kunskapsdag i samverkan mellan med fyra olika nätverk: ANDT, Tillsyn rökfria skolgårdar, Alkohol- och tobakstillsyn samt brottsförebyggande arbete. Folkhälsomyndigheten deltog

med föreläsning via Skype, och Tullverket medverkade med information om sitt nya regeringsuppdrag med information om kopplingen mellan smuggel och organiserad brottslighet. Vidare medverkade Kommissionen för jämlik hälsa, som presenterade sitt slutbetänkande, och Tobaksfakta, som informerade om tobakskonventionen och barnkonventionen. Kunskapsdagen blev en framgång genom att via myndighetssamverkan koppla ihop flera uppdrag och nätverk och därmed bidra till ökad samverkan inom länets kommuner, över kommungränserna samt med det civila samhället och näringslivet.

Under 2017 genomförde Sydlänen i samverkan utbildningar inom ANDT för främst politiker, men även för chefer och beslutsfattande tjänstemän. Målet var att öka kunskapen om vad ANDT kan orsaka och vilka konsekvenser politiska beslut får i praktiken. I Halland utbildades 26 personer som representerade regionstyrelsens samt politiker och tjänstemän från fyra kommuner. Socialminister Annika Strandhäll skickade en tydlig och trevlig hälsning där hon presenterade den nationella, regionala och lokala nivån samt politikernas ansvar att skapa förutsättningar för ett bra ANDT-arbete. Landshövdingen inledde utbildningen och knöt ihop politikområden. Denna inledning och ministerns hälsning bidrog till en tydlig koppling mellan aktuell politik, globala/ nationella/ regionala mål och utbildningens innehåll.

Under hösten träffade Länsstyrelsen media (SVT, P4, Stampen) för att informera om "den sociala hållbarhetsblomman" och Länsstyrelsens arbete inom området. Länsstyrelsen bedömer att media efter mötet har ägnat frågor inom ANDTområdet större uppmärksamhet än tidigare.

### Tillsyn utifrån alkohol- och tobakslagen

Verksamhetstillsyn har genomförts i tre kommuner utifrån alkohollagen samt aktgranskning genomförts i tre kommuner. Dock är beslut inte fattat i två av dessa. Tillsynsplanen har i stort kunnat följas, dock med några mindre justeringar. Även i år har verksamhetstillsynerna genomförts i samverkan med Jönköpings länsstyrelse. Aktgranskningen har skett i samverkan internt med en jurist. Utöver detta har löpande granskning genomförts i samtliga sex kommuner.

Under året har en samordnad tillsyn utifrån tobakslagen genomförts av tobaksautomater. Vid tillsynen var syftet att kontrollera märkningen av produkterna samt att se hur ålderskontrollen fungerade vid köp av automaterna.

### Ansvarsfull alkoholserving och narkotika-utbildning

Länsstyrelsen har under året samverkat med samtliga kommuner kring ansvarsfull alkoholserving. Under året har fyra utbildningstillfällen ägt rum. totalt har 92 personer deltagit vid dessa utbildningar (40 män och 52 kvinnor). Till största del har det varit serveringspersonal som deltagit men också krögare, ordningsvakter och värdar.

### Lagen om e-cigaretter

Länsstyrelsen har under året lagt mycket tid på kunskapshöjning och att informera och ge råd och stöd till kommunerna avseende nya lagen om e-cigaretter.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 5 §

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak,

Länsstyrelseinstruktionen §5 taggas med ikoner i länsstyrelsens planerings- och uppföljningsverktyg tillsammans med en kort beskrivning på vilket sätt insatsen har bäring på §5. Detta följs upp i tertialuppföljning och årsrapportering.

Länsstyrelsen har ställt sig bakom Tobacco endgame om ett rökfritt Sverige 2025.

Inom regional tillväxt medverkar länsstyrelsen i några projekt med koppling till folkhälsa. En pilotsatsning som gjorts i början av 2017 är busskort för barn på Spenshult. Svenska kyrkan i Oskarström tillsammans med SISU idrottsutbildarna i Halland och Halmstad kommun erbjöd, genom samordnad hantering av busskort till barn boende på Spenshults asylboende, möjlighet för barnen att delta i olika idrottsaktiviteter. Syftet var att främja god hälsa och skapa goda förutsättningar till integration. I den regionala utvecklingsstrategin Bästa livsplatser uttrycks strävan efter en god och jämlik hälsa genom ökad delaktighet, bättre uppväxtvillkor, bättre livsmiljöer och hälsosammare levnadsvanor.

Forskningsstation Bolmen är ett flerårigt projekt som påbörjas under 2017 där länsstyrelsen är en av medfinansiärerna. Projektet bidrar till forskningssamverkan som ger ökad kunskap om sjön Bolmen för tryggare dricksvattenförsörjning, samt ökad medvetenhet om vattnet som resurs och rent vatten som avgörande för hälsan. Tillsynsvägledning för kommunens handläggare inom hälsoskyddsområdet hölls i september. Socialstyrelsen var inbjuden för att under en heldag diskutera yrkesmässig hygienisk verksamhet.

Länsstyrelsen samordnar regeringens friluftspolitik regionalt utifrån de nationella friluftsmålen. Särskild fokus i Halland ligger på god samverkan mellan aktörerna, utvecklingsarbete samt tillgänglighetsfrågor. Länsstyrelsen har startat ett pilotprojekt för kollektivtrafik med fokus på friluftsliv, natur- och kulturturism i samarbete med Varbergs kommun, Hallands- trafik och den lokala besöksnäringen. Projektet ger målgrupper utan tillgång till egen bil möjlighet att utöva friluftsliv och har redan i planeringsfasen stärkt samarbetet besöksmålen emellan. Länsstyrelsen har även kompletterat allt digitalt och tryckt informationsmaterial om

naturreservaten med hänvisningar till kollektivtrafiken. Länsstyrelsen har genom besöksräknare och enkäter mätt antalet besökare i våra reservat. Utvärderingen ger ökad kunskap om friluftsvanorna i länet och ligger till grund för framtida satsningar på friluftsanläggningar. Regional samordning av arbetet med vandringsleden Hallandsleden i länets inland har påbörjats. Även en vandringsled utmed hela Hallandskusten planeras, vilket är i befolkningstätta områden och då breddar målgruppen.

Länsstyrelsen stöder inom samhällsplaneringen kommunernas arbete och gör miljömålsuppföljning avseende god bebyggd miljö. De flesta av länets kommuner arbetar i sin planering med att främja gång-, cykel- och kollektivtrafik vilket är bra för folkhälsan. Biltrafiken har emellertid fortfarande en stark ställning. Infrastruktursatsningar handlar ofta om att förbättra möjligheten att gå och cykla till viktiga målpunkter. Det främjar tillgängligheten för bredare samhällsgrupper än infrastruktursatsningar för bilister. Barn och ungas möjlighet att ta sig gynnas särskilt vid satsningar på gång- och cykeltrafik samt på trafiksäkerhetsåtgärder.

Under 2017 har Samhällsbyggnadsenheten granskat inkomna detalj- och översiktsplaner med fokus på hänsyn till människors hälsa och säkerhet, samt risken för olyckor. Att redan på plannivå förebygga risker bidrar till att skapa ett säkrare och tryggare samhälle. Vid detta skede finns möjligheter att minska konsekvenser av olika risker på ett sätt som är mycket svårare när byggnader och anläggningar väl finns på plats. När risker lyfts upp och blir belysta i planärenden ökar även kunskapen och medvetenheten om risker hos andra som arbetar med planfrågor. Vidare finns det fördelar för beredskapsfunktionen att ha kännedom om risker som uppkommit i samband med planärenden. Bland annat för den regionala risk- och sårbarhetsanalysen bidrar detta till att skapa en mer heltäckande bild av länets risker och förutsättningar.

Under 2017 har Länsstyrelsen haft en student från Högskolan i Halmstad som i sin praktik har genomfört undersökning före och efter en tobaksförebyggande insats för samtliga åk.7 i Hylte kommun. Kunskapen hos eleverna var betydligt högre efter insatsen där kunskap om

e-cigarettor och passiv rökning var låg innan insatsen. Insatsen som genomfördes i form av interaktiv undervisning och värderingsövningar i kombination med PP-presentation väckte ett intresse av att veta mer. Eleverna uttryckte att de ville medverka till en rökfri skola och drogfrihet.

Under året har kommunerna genomfört fyra utbildningstillfällen för ansvarsfull alkoholserving. Totalt har 92 personer deltagit vid utbildningarna (40 män och 52 kvinnor) från serveringspersonal, krögare och ordningsvakter/vårdar. En kommun har även genomfört en utbildning kring narkotika "Narkotika på krogen - nej tack" för 25 deltagare. Utvärderingarna av båda av utbildningarna är positiv. Deltagarna anser i hög grad att innehållet har varit informativt och att de kommer ha användning av kunskapen i sitt fortsatta arbete. Länsstyrelsen finns med i båda styrgrupperna och stöttar i form av råd och stöd samt med vissa materialkostnader.

Det jämställda föräldraskapet har löpt som en röd tråd i både arbetet med Föräldraskapsstöd och insatser inom ANDT som riktat sig till föräldrar. Pressmeddelande om alkohol och unga skickades inför Valborg samt Halloween för att sprida kunskap, öka medvetenheten och förhindra att minderåriga får tag på alkohol. Ca 600 personer har tagit del av föreläsningar om Myter, fakta och trender gällande cannabis som riktade sig till föräldrar, skolpersonal, HVB-hem och andra vuxna som möter unga. Målet har varit att med kunskap som bygger på evidens stärka vuxna att våga möta unga i samtal om cannabis och en attitydpåverkan kring nolltolerans mot droger.

Länsstyrelsen arbetar med livsmedelskontroll för att säkra hälsa. Kontroller görs efter ett riskbaserat kontrolluttag i enlighet med Livsmedelsverkets modell för riskuttag. Att hantera anmälningar snabbt är ett sätt att säkerställa att våra livsmedel odlas, hanteras, lagras och sköts på ett sådant sätt att god livsmedelskvalitet uppnås.

Djurhälsoproblem ska övervakas och förebyggas. Smittor ska förebyggas och smittspridning bekämpas. Det är ett förebyggande arbete för att skydda antibiotikan och därmed förhindra antibiotikaresistens, vilket är oerhört viktigt för folkhälsan. Samarbetsforum antibiotikare-

sistens med huvudaktörer Folkhälsomyndigheten och Jordbruksverket samt drygt 20 myndigheter och organisationer har gemensamt regleringsuppdrag att arbeta fram handlingsplan

för att motverka antibiotikaresistens. Länsstyrelsen i Halland är utsedd som nationell representant i detta arbete.

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa (Regleringsbrevsbi-laga)

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
<b>Totala kostnader (exkl. OH<sup>1</sup>)</b>	2 358	2,7
<i>varav</i> Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	269	0,3
<i>varav</i> Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,0
<i>varav</i> Alkohol- och tobaksärenden (705)	552	0,7
<i>varav</i> Alkoholärenden (7051 - 7053)	358	0,5
<i>varav</i> Tobaksärenden (7054 - 7056)	195	0,3
<b>Totala kostnader (inkl. OH<sup>1</sup>)</b>	<b>3 224</b>	

<sup>1)</sup> Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11). Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsåret (dvs. 2017).

**Källa:** Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

## Jämställdhet

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 80*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,7	1,9	2,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,04	1,17	1,33
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 146	2 497	2 383
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,17	1,47	1,40
Antal ärenden, inkomna och upprättade <sup>1)</sup>	10	16	13
Antal beslutade ärenden <sup>1)</sup>	10	16	11
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år <sup>1)</sup>	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	151	260	315

### Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens jämställdhets- och jämlikhetsarbete i länet är långsiktigt samt har en tydlig koppling till de jämställdhetspolitiska målen, till regeringens långsiktiga mål för mänskliga rättigheter samt målet för regeringens insatser mot diskriminering.

#### Från vaggan till graven - Jämställdhets- och jämlikhetsanalys utifrån ett livscykelperspektiv

Analysen genomförs i samverkan med Region Halland och är ett av delprojekten inom ramen för Tillväxtverkets uppdrag att utveckla arbetet för jämställd regional tillväxt. Delprojektet har tilldelats 600 000 kr per år under tre år från Tillväxtverket. Analysen är kopplad till den regionala Tillväxtstrategin och politiskt förankrad regionalt. Den ska utgöra ett underlag för politiska prioriteringar i regionen. Arbetet har också varit ett led i framtagandet av Strategi för ett jämställt Halland 2017–2020.

#### Arbetsprocessen:

- samla in regional statistik från vaggan till graven
- genomföra en intersektionell och normkritisk orsaks- och konsekvensanalys
- kommunicera resultaten

Under 2017 har regional statistik samlats in och sammanställts. Den sammanställda statistiken har analyserats i ett forum där aktörer i länet, som har kunskap och erfarenhet inom områden

såsom hälso- och sjukvård, utbildning, arbetsmarknad, kultur och fritid, samhällsplanering och infrastruktur, ANDT, Integration etc., har deltagit. Därefter genomfördes en kompletterande analys med sakkunniga på diskrimineringsgrunderna för att bidra till analysens intersektionella dimension.

#### Jämställdhets- och jämlikhetsintegrering av Välmående ger resultat

”Välmående ger resultat” är en utbildningssatsning i samarbete mellan Region Halland och Bättre skolor med syfte att öka både pedagogers och barns/elevs välmående samt elevers prestation i skolan. Metoden består av sex utbildningsmoduler som vardera täcker ett av de områden forskningen visar har störst inverkan på välmående och studieresultat. Arbetet sker tillsammans med samtliga kommuner i Halland. 2016 påbörjades en 1,5 år lång processledarutbildning som kommer leda till 30 utbildade processledare i de halländska kommunerna.

Länsstyrelsen har i samverkan med Region Halland jämställdhets- och jämlikhetsintegrerat utbildningsmodulerna med syftet att motverka traditionella könsroller som påverkar pojkars skolresultat negativt, minska flickors psykiska ohälsa och förebygga våld. Insatsen genomfördes utifrån Mia Heikkiläs forskningssammanställning som samlar nationell och internationell jämställdhetsforskning i förskola och skola, som har en koppling till välmående.

Länsstyrelsen medverkar på processledarutbildningarna, har integrerat ett jämställdhets-

och jämlikhetsperspektiv i processhandedarnas handledningstillfällen samt deltar i arbetsgruppsmöten för att säkerställa att ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv integreras i satsningen.

#### Jämställd och jämlik studie- och yrkesvägledning

Länsstyrelsen har ett samarbete med Region Halland att säkerställa ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i studie- och yrkesvägledningen. Syftet är att förebygga traditionella val av utbildning och yrken och genom bred samverkan skapa förståelse för konsekvenserna av traditionella val.

Samarbetet startade i samband med den nationella utbildningssatsningen ”Studie- och yrkesvägledning i undervisningen”. I Halland samordnades utbildningssatsningen av Region Halland i samverkan med Skolverket, Arbetsförmedlingen och Högskolan i Halmstad, som ansvarade för processtöd mellan utbildningstillfällena. Arbetet har fortsatt under 2017 inom ramen för ett ESF projekt ”GPS Halland”. Projektet syftar till att studie- och yrkesvägledning ska ses som hela skolans ansvar.

Länsstyrelsen har integrerat ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i SYV barometern, som är en enkät som har gått ut till samtliga studie- och yrkesvägledare i Halland. Syftet med enkäten var att sammanställa en bild av nuläget gällande studie- och yrkesvägledningen i länet. Den 20 oktober presenterades resultaten på en studie- och yrkesvägledarträff, där 50 studie- och yrkesvägledare deltog. På träffen drogs paralleller mellan enkätresultaten och vad som står om jämställdhet i Skolverkets allmänna råd gällande arbete med studie- och yrkesvägledning. Dagen avslutades med workshop kring normer och värderingar kopplade till diskrimineringsgrunderna samt hur de påverkar studie- och yrkesvägledningen och slutligen studie- och yrkesvalen.

#### BLOMMAN – en metod för arbetet och en modell för samverkan för social hållbarhet

För att koppla arbetet med de jämställdhetspolitiska målen till bredare områden såsom mänskliga rättigheter och arbetet för hållbar utveckling och Agenda 2030, har Länsstyrelsen tagit fram BLOMMAN som är en modell för att främja helhetssyn och ett samlat arbete för social hållbarhet där jämställdhet, mänskliga

rättigheter, integration, ANDT, trygghet/säkerhet mm. utgör lika viktiga delar. BLOMMAN syftar också till att arbetssätt och samverkan inom organisationen och med externa aktörer kan utformas för att bättre främja helhetssyn och komplex problemlösning.

BLOMMAN har under året används både som metod för planering och samverkan i länet, vilket innefattar olika utbildningsinsatser, konferenser och framtagande av styrdokument. Länsstyrelsen har samverkat med Högskolan i Halmstad kring BLOMMAN för att validera den som metod för arbetet och en modell för samverkan för social hållbarhet. BLOMMAN har även varit verktyg för studenters kandidatuppsatser och examensarbeten inom Akademin för ekonomi, teknik och naturvetenskap, Akademin för lärande, humaniora och samhälle, Akademin för hälsa och välfärd och Akademin för informationsteknologi. Den har även används för planering av en ny masterutbildning inom Akademin för lärande, humaniora och samhälle.

Detta har stärkt bilden av att Länsstyrelsen arbetar sammanhållet för social hållbarhet.

#### Nätverk för jämställdhet

Nätverket för jämställdhet består av representanter från halländska kommuner, myndigheter, region Halland och näringslivets organisationer. Syftet med nätverket är att samverka samt följa jämställdhetsarbetet i länet genom informationsspridning, utbyte av erfarenheter samt kompetensutveckling. Detta skapar samsyn och styrka i arbetet för jämställdhet i länet. Nätverket har haft fyra träffar under året, där varje träff har varit tematisk. Träffarna har handlat om:

Ekonomisk jämställdhet - där mötet den 8 mars genomfördes i samverkan med Halmstad kommun i samband med Internationella kvinnodagen och inom den nationella kampanjen "Lön hela dagen" som initierades av Sveriges kvinnolobby.

Kvinnors och mäns livsvillkor i Halland – där mötets fokus var genomgång, urval och komplettering av indikatorer till analysen ”Från vaggan till graven” inom ramen för projektet Jämställd regional tillväxt. Analysen samlar regional statistik ut ett livscykelperspektiv samt



en intersektionell orsaks- och konsekvensanalys utav statistiken för att skapa en helhetsbild av läget och en djupare kunskap om levnadsvillkoren i Halland.

Maskulinitetsnormer, idrott och våld – där mötet inleddes av Hallands Idrottsförbund som pratade om idrottens roll i jämställdhetsarbetet, vidare föreläste forskaren Jesper Fundberg om maskulinitesskapande inom idrottsvärlden och Amphi Produktion modererade dagen samt ledde workshops kring normer och värderingar kopplade till kön. Det lokala inslaget var Halmstads Skateboardklubb som berättade om hur föreningen jobbar med jämställdhet och inkludering. Temat planerades i samverkan med sydlänen. Temadagen genomfördes i Kalmar och Varberg.

Jämställd och jämlik planering och uppföljning – där mötet genomfördes i samverkan mellan jämställdhetssakkunnig och controller och handlade om systematiskt jämställdhets- och jämlikhetsarbete. Hur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv kan integreras i verksamhetens planerings- och uppföljningsprocess. Målgruppen var politiker, kvalitetschefer, controllers, utvecklingschefer samt verksamhetsutvecklare.

Länsstyrelsen har också under året genomfört utbildningar i jämställdhet, mänskliga rättigheter och diskrimineringslagstiftning, tillhandahållit processtöd i jämställdhets- och jämlikhetsintegrering till olika aktörer i länet samt haft andra former av samverkan.

## Våld i nära relationer

### Kartläggning och regional strategi

Fokus har under år 2017 varit att arbeta med framtagandet av en regional strategi - mäns våld mot kvinnor ska upphöra, utifrån den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I länet genomfördes under våren en kartläggning av arbetet att motverka mäns våld mot kvinnor inom kommunerna, hälso- och sjukvården, rättsväsendet och idéburna organisationer. Det kom in 38 svar på den enkät som samordnaren skickade ut. Kartläggningen var inte heltäckande men gav en aktuell bild av arbetet.

Utifrån kartläggningen och den nationella strategin sammanställdes en regional strategi under hösten. Därefter har Länsstyrelsen framställt en

regional handlingsplan för länsstyrelsens arbete inom området mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (Dir 2017:26) kartläggs och utreds från Regeringskansliet och Kriminalvården nationellt. Detta är ett uppdrag inom den nationella strategin att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Fredrik Olausson (Kriminalvården) och Charlotte Edlund Rimsten (Regeringskansliet) besökte Länsstyrelsen och träffade representanter från kommunerna för att fånga upp arbetet med våldsutövare i länet som en del i utredningsarbetet.

## Samverkan

Under året har Länsstyrelsens samordnare initierat fem planerade möten i den länsövergripande referensgruppen mot våld in nära relationer och tre möten i referensgruppen mot prostitution och människohandel. Dessa möten har varit välbesökta av utsedda representanter från socialtjänsten i kommunerna, hälso- och sjukvården, Region Halland, polis, åklagare och frivården. Vid dessa möten framkommer viljeinriktningar och behov av bl. utbildningssatsningar i länet. Länsstyrelsen har även bjudit in länets kvinno- och ungdomsjourer vid två tillfällen under året. Vid dessa möten informerar samordnaren om vad som händer inom området, regional och nationellt. Frågeställningar och behov fångas upp.

Tillsammans med utvecklingsledare vid Region Halland anordnade Länsstyrelsen en temadag för barngruppsledare i länets kommuner. Ca 20 personer deltog. Syftet med dessa årligen återkommande möten är att utbyta erfarenheter från arbetet med gruppverksamhet för barn som växer upp i familjer med våld, psykisk ohälsa och missbruk. Information om vad som pågår nationellt och regionalt delges också.

Länsstyrelsen har fångat upp intresset för att bilda ett nätverk för handläggare inom socialtjänsten som arbetar med våldsutsatta och våldsutövare. Ett första möte ägde rum under hösten. Nätverket kommer att fortsätta träffas och delge varandra erfarenheter gällande handläggning och bedömningar osv.

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Halland, NBV finansierat framtagandet av tre

filmer gällande utsatta barn/unga. Filmen - "Hej det var länge sedan". Filmerna visades för inbjudna, 60 personer deltog. Filmerna kan användas i länet och användas i satsningar kring barn och deras utsatthet.

Ett arbete har påbörjats med att samla in statistik gällande förekomst av våld, dvs. antal våldsutsatta, våldsutövare och barn som bevittnat våld i länet. Detta arbete görs via en arbetsgrupp inom Referensgruppen våld i nära relationer. Enkäten har skickats ut till deltagarna i referensgruppen och svaren kommer att sammanställas i början av år 2018. Initiativet bygger på bestämmelserna om att kommunerna ska genomföra kartläggningar och analyser gällande insatser för målgruppen samt förekomsten av våld.

### Insatsvecka mot sexköp

Polisen i Halland anordnade insatsdagar gällande sexköp i länet och Länsstyrelsens samordnare deltog under utbildningsdagen med Simon Häggström, NOA, samt vid den uppsökande insatsen kvällstid. Såväl sexköpare som flickor som sålde sex hittades i länet under dessa insatsdagar.

### Föreläsningar och utbildningssatsningar

Samordnaren har föreläst om våld i nära relationer och hedersrelaterat förtryck inom skolhälsovården i olika delar av länet, vid Samordningsförbundets utbildningsdagar men även inom idéburna organisationer.

Under året har utbildningsdagar anordnats gällande hedersrelaterat våld och förtryck, mäns våld mot kvinnor, barn och våld, sekundärtraumatisering, prostitution och människohandel, förebyggande kring brott och sociala risker för social hållbarhet. Vid dessa föreläsningar med

externa föreläsare deltog ca 1000 personer från socialtjänst, skola, polis, åklagare, kriminalvård, hälso- och sjukvård, kvinno- och ungdomsjour, brottsofferjour m.fl. Delvis har utbildningsdagarna anordnats i samverkan med berörda inom Länsstyrelsen (ANDT, brottsförebyggare, integration, beredskapsfunktionen), Region Halland och länsstyrelserna i Kronoberg, Kalmar och Blekinge.

Samordnaren deltog i den nationella planeringen av länsstyrelsernas program gällande jämställdhet och våld i nära relationer vid Almédalsveckan 2017, samt varit behjälplig vid anordnande av temadag kring våldsbejakande extremism, då den nationella samordnaren besökte länet.

I samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götaland anordnades vid två utbildningsdagar för kursledare, syftet är att utbilda personer i länens verksamheter för att kunna leda utbildningar med stöd av webbkurs om våld. Intresset från verksamheter i Halland var stort och utgjorde ca hälften av deltagarna.

Även under år 2017 har intresset för området våld i nära relationer varit stort och under hösten har frågorna kommit i fokus ytterligare med hjälp av #metoo uppropet.

Antalet utbildningsdagar har varit något mindre eftersom mera arbete under året lagts på kartläggning, regional strategi och Länsstyrelsens handlingsplan. De utbildningsdagar som anordnats har dock varit fortsatt välbesökta.

Såväl den genomförda kartläggningen som den regionala strategin innehåller delar med fokus på jämställdhet, barnperspektiv och mänskliga rättigheter. Detsamma gäller de genomförda utbildnings- och temadagarna under året.

## Länsstyrelseinstruktion

### Länsstyrelseinstruktion 5 §

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkers villkor,

#### Jämställdhets- och jämlikhetsintegrerad planerings- och uppföljningsprocess

För att integrera ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i verksamheten arbetar Länsstyrelsen systematiskt med frågan i ett årshjul, inom ramen för den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Arbetet sker i nära samarbete mellan jämställdhetssakkunnig och controller, för att på bästa sätt stödja chefer och medarbetare i att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkers villkor inom ramen för den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Övriga områden som inkluderas i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen är analyser och presentationer av statistik med kön som övergripande indelningsgrund, konsekvensanalyser för att ta hänsyn till barns bästa och för att verka för tillgänglighet och delaktighet. Vidare integreras de mänskliga rättigheterna i verksamheten - särskilt skyddet mot diskriminering samt ett folkhälsoperspektiv för att verka för att det nationella folkhälsomålet uppnås.

Ikoner för §5 används för att synliggöra när ett uppdrag/mål/aktivitet/delaktivitet har bäring på något/några av områdena i §5. Dessa ikoner taggas i samband med VP- planeringen med en kort beskrivning på vilket sätt insatsen har bäring på §5 området/områden.

För att underlätta för enheterna att göra kopplingar mellan insatser och §5 har jämställdhetssakkunnig tagit fram en checklista som består av olika frågeställningar för att underlätta för användaren att genomföra en målgruppsanalys, jämställdhets- och jämlikhetsanalys, underlagsanalys, nulägesanalys, konsekvensanalys samt en utvecklingsanalys. Denna har kommunicerats på enheterna i samband med VP- planeringen samt lagts ut på intranätet under arbetsstöd - planering och uppföljning. Checklistan bygger på det länsstyrelsegemensamma metodstödet för ett rättighetsbaserat arbetssätt som togs fram under året.

Vidare har sakkunnig i jämställdhet deltagit i de övergripande planeringsdagarna för ledningsgruppen, informerat och utbildat nyanställda samt medarbetare på respektive enhet i samband med VP- planeringen samt tillhandahållit praktiskt stöd till chefer och medarbetare under året.

Tertial 2 fokuserade på uppföljning av detta arbetssätt och effekterna är tydliga - enheternas belysningar och analyser utifrån ett jämställdhets-, jämlikhets-, barnrätts-, tillgänglighets- och folkhälsoperspektiv är synliga i planerings- och uppföljningssystemet. Beskrivningar är framträdande vilket gör att man på ett enkelt sätt kan följa resonemanget på vilket sätt insatserna har bäring på §5, dessutom är det enkelt att följa upp eftersom systemet tillåter filtrering på olika områden, bland annat §5.

#### Jämställdhets- och jämlikhetsintegrerade HR- processer

Eftersom bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen ändrades den 1 januari 2017 har jämställdhetssakkunnig, tillsammans med personalansvarig och controller påbörjat ett samarbete för att integrera det nya arbetssättet i planerings- och uppföljningsverktyget Stratsys. Aktiviteter enligt de nya anvisningarna har integrerats och delaktiviteter ska tas fram av enhetscheferna. Uppföljning kommer att ske i samband med tertial 2, tillsammans med uppföljningen av §5.

Länsstyrelsen har också under året genomfört utbildningar i jämställdhet, mänskliga rättigheter och diskrimineringslagstiftning, tillhandahållit processtöd i jämställdhets- och jämlikhetsintegrering samt haft andra former av samverkan internt.

#### Jämställdhetsperspektiv inom integrationsområdet

Jämställdhetsperspektivet har i hög grad beaktats i samband med utlysningar av statsbidrag som riktas till insatser för asylsökande och nyanlända i länet. Länsstyrelsen bedömer att det med berörda aktörer i länet finns en samsyn

kring jämställdhetsperspektivet. Beviljade insatser speglar målsättningen att nå lika stor andel män som kvinnor och på så sätt främja jämställdhet. Vidare har länsstyrelsen beviljat medel till en aktör som ska genomföra en ledarskapsutbildning för kvinnor boende i länets största asylboende. En insats som vi ser har potential att bidra till ökad jämställdhet och även

inspirera andra aktörer att göra satsningar. Länsstyrelsen har aktivt verkat för att det med utgångspunkt i ensamkommande flickor och pojkars behov och förutsättningar finns kunskap, beredskap och kapacitet hos relevanta aktörer.

### Länsstyrelseinstruktion 5 §

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta,

Länsstyrelseinstruktionen §5 taggas med ikoner i länsstyrelsens planerings- och uppföljningsverktyg tillsammans med en kort beskrivning på vilket sätt insatsen har bäring på §5. Detta följs upp i tertialuppföljning och årsrapportering.

#### Könsuppdelad statistik i Platina

Könsuppdelad statistik är en förutsättning för genomförande av en nulägesanalys som sedan utgör grunden för planering och uppföljning av verksamheten. Statistiken utgör också ett viktigt underlag för prioriteringar bland annat gällande resursfördelning.

Samtliga inkomna handlingar som inkommer till länsstyrelsen registreras utifrån kön (där möjligheten finns). Alla inkomna ärenden granskas dagligen och könsuppdelas om det inte är gjort.

#### Utvecklingsområden:

1) Ska statistiken vara användbar måste man kunna enkelt klicka fram ärendena direkt i den könsuppdelade rapporten för att sedan kunna analysera ex. antal beviljade/avslagna ärenden utifrån kön.

2) Det andra alternativet är att könsuppdelad statistik finns som val när man söker ärenden.

Idag kan man bara få fram den könsuppdelade statistiken genom att gå in på fliken rapporter – könsstatistik (i Platina). Så i dagsläget finns det ingen direkt möjlighet att analysera statistiken.

#### Kommunikation

Resultatet från en undersökning av bildval på externa webbplatsen, visade att en del av de bilder som fanns borde bytas mot nya. Detta för att bättre spegla den mångfald som finns i samhället och att alla som besöker vår webbplats ska känna sig inkluderade. Undersökningen av bilderna gjordes utifrån kön, ålder, etnicitet och funktionalitet. Bilderna har under året bytts ut.

2017 publicerades 124 nyheter på Länsstyrelsens externa webbplats. Av dessa hade 42 % av nyheterna kvinnor som kontaktperson och till 22 % var män kontaktperson (6 % hade både man och kvinna, 15 % var ej namngivna och 15 % nationella). Året innan publicerades 122 nyheter med 53 % kvinnliga kontaktpersoner, 22 % manliga kontaktpersoner.

När det gäller Länsstyrelsens närvaro i sociala medier så har myndigheten på Facebook 866 följare, varav 60% är kvinnor och 38% är män. På Twitter har Länsstyrelsen 1 297 följare varav 49 % är kvinnor och 51 % är män och på Instagram följer 499 personer kontot där varav 63% är kvinnor och 37% är män.

#### Integration

En modell för framtagande av enhetlig statistik gällande asylsökande och nyanlända i länet har tagits fram. Statistiken är könsuppdelad och visar bland annat antal kvinnor och män som finns i respektive kommun samt hur fördelningen ser ut på anläggningsboenden.

## Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

Tabell 6.1: Jämställdhet (Regleringsbrevsbilaga)

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2017	2016	2015
<b>Verksamhetskostnader inkl. OH<sup>1</sup> (tkr)</b>	2 146	2 497	2 391
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	681	1 232	1 087
varav övrig finansiering (tkr)	1 465	1 245	1 296
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,17	1,46	1,35
<b>Verksamhetsintäkter</b>	1 068	1 018	1 056

1) Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

## Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 81* och 82*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,0	0,7	0,5
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,59	0,42	0,30
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 016	711	488
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,55	0,42	0,29
Antal ärenden, inkomna och upprättade <sup>1)</sup>	22	31	23
Antal beslutade ärenden <sup>1)</sup>	22	25	20
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år <sup>1)</sup>	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	3 568	3 599	3 682

## Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Bidragsutbetalning är statsbidrag för personligt ombud till kommunerna.

## Andra väsentliga prestationer och resultat

## Personligt ombud

Länet har under året haft 12 personliga ombud. Länsstyrelsen har betalat ut statsbidrag för verksamheterna efter det att deras redovisningar har granskats och godkänts för föregående års verksamhet. Under året har Länsstyrelsen bjudit in till regionala träffar för ombuden och verksamhetscheferna. Vid dessa träffar har Länsstyrelsen lämnat nationell, regional och lokal information.

Länsstyrelsen i Halland är representant i den nationella arbetsgruppen som stödjer Socialstyrelsen i arbetet kring personligt ombud. Under

## Samlad bedömning av resultat

Mänskliga rättigheter - hänvisning till återrapporteringen av RB uppdrag 1.26.

året har en revidering skett av redovisnings- och ansökningsblanketten. Arbetsgruppen tar tillsammans med Socialstyrelsen tagit fram programmen till de nationella träffarna.

Länsstyrelsen medverkar som representant för länsstyrelserna i den beredningsgrupp som Socialstyrelsen enligt direktiv ansvarar för. Förutom Länsstyrelsen deltar representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, SKL, och olika brukarorganisationer. Två gånger har beredningsgruppen träffats under 2017 Även i denna grupp har systembrister varit fokus.

### Nationella minoriteter

Länsstyrelsen har genomfört en utbildningsdag för att höja kompetensen och medvetenheten kring nationella minoritetsfrågor. Utbildningen riktade sig till länsstyrelsens personal och anordnades tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län i början av december. Uppföljning av utbildningsdagen har visat att medarbetare fått fördjupad kunskap. Flera har uttryckt att man genom denna utbildning tar med sig minoritetsfrågorna i sin egen verksamhet med nya perspektiv.

### Länsstyrelseinstruktion

#### Länsstyrelseinstruktion 5 §

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa,

Länsstyrelseinstruktionen §5 taggas med ikoner i länsstyrelsens planerings- och uppföljningsverktyg tillsammans med en kort beskrivning på vilket sätt insatsen har bäring på §5. Detta följs upp i tertialuppföljning och årsrapportering.

Det jämställda föräldraskapet har löpt som en röd tråd i arbetet med Föräldraskapsstöd. Barnets rätt till god relation till båda föräldrarna och att det oavsett kön ges samma förutsättningar att utöva föräldraskap och ett medvetet arbete för att förbättra förutsättningar för både kvinnor och män i föräldrarollen. Länsstyrelsen genomförde i november en utbildningsdag för flera nätverk kring Barnkonventionen.

Verktyg för arbete med Barnkonventionen presenterades och hur inkluderande kommunikation och normkreativitet stärker arbetet för att nå alla föräldrar med barn 0–18 år. Utvecklaren för Barnkonventionen i Kungsbacka kommun satte fokus på barnens bästa och delade med sig av sina kunskaper om konventionen. Ämnen som diskuterades var; Hur kommer lagstiftning av Barnkonventionen 2020 att påverka arbete, hur förbereder vi oss för att barnen ska ha inflytande och hur beaktar vi barns åsikter i alla beslut?

Statsbidrag har beviljats till insats som syftar till att främja asylsökande föräldrars egenmakt och engagemang. Syftet är att stärka föräldrarnas roll i en ny tillvaro genom möten och samtal där föräldrarna får utrymme att utvecklas tillsammans för barnets bästa.

Projektet De utsuddade spåren genomförs under 2017–2018 i regi av Falkenberg museum. Syftet är att samla in och synliggöra romernas närvaro och betydelse för Falkenberg under 1800- och 1900-talen. Synliggörandet ska ske både genom skriftligt material och genom skyltar i staden. Målgruppen är allmänheten, och museet kommer också att göra speciella satsningar för skolbarn.

Att främja ökad beredskap i syfte att nå kvalitet i mottagandet av ensamkommande barn har varit centralt under året. 2017 har präglats av stora förändringar för kommunerna och individen. I Halland har kommunerna avvecklat nästan samtliga EKB-boenden och ersatt dessa med stödboenden vilket föranlett nya arbetssätt och utmaningar. Vidare har mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar präglats av stora förändringar som krävt olika informationsinsatser och utveckling av befintliga arbetsmetoder. Länsstyrelsen har internt samverkat kring framtagandet av utbildnings- och informationsinsatser för de som möter ensamkommande barn i sitt arbete. Insatserna har berört hedersrelaterade frågor, jämställdhet, ANDT samt arbetsområdet brottsförebyggande.

Psykisk ohälsa hos ensamkommande barn och ungdomar har ökat kraftigt. Kommunerna har flaggat för detta i lägesbilder och dialogmöten och påpekat vikten av insatser i syfte att bromsa den negativa utvecklingen samt skapa förutsättningar för en trygg och harmonisk tillvaro. Det ökade antalet ålderssuppskrivningar och långa handläggningstider bedöms av berörda som bidragande faktorer till ökad ohälsa och missbruk hos målgruppen.

Länsstyrelsen har startat ett regionalt nätverk som består av samtliga kommuner, Polisen och Migrationsverket för att i samverkan utifrån det metodstöd som Länsstyrelsen i Stockholms län tagit fram motverka att ensamkommande barn



försvinner. Länsstyrelsen har gjort en kartläggning i länet i syfte att identifiera och möta behoven. Kartläggningen har visat avsaknad av gemensamma riktlinjer samt behov av kompetensutveckling i frågan. I den regionala gruppen pågår arbetet kring framtagandet av gemensamma rutiner, skapandet av samsyn i problembilden samt metodutveckling i det förebyggande arbetet. Länsstyrelsen har även anordnat utbildningar och lyft frågan i befintliga nätverk i länet.

Barnperspektivet beaktas genom att vid verksamhetstillsynerna enligt alkohollagen och tobakslagen kontrollera att kommunerna har genomfört tillsyn av ålderskontroll vid försäljning av folköl- och tobak och haft dialog med handlarna om vikten av att ha fungerande Egenkontrollprogram. Även tillsyn vid serveringsställen för att upptäcka försäljning till minderåriga är en viktig del. Vid verksamhetstillsynerna kontrollerades kommunernas tillsynsdokumentation samt diskussion med handläggare, chefer

#### Länsstyrelseinstruktion 5 §

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,

Länsstyrelseinstruktionen §5 taggas med ikoner i länsstyrelsens planerings- och uppföljningsverktyg tillsammans med en kort beskrivning på vilket sätt insatsen har bäring på §5. Detta följs upp i tertialuppföljning och årsrapportering.

Årets guidade vandringar i länets natur- och kulturreseervat har i år lockat över 2 700 besökare. Programmet innehöll 96 aktiviteter, utspridda över länets alla kommuner. Aktiviteterna anordnas i samarbete med föreningar, kommuner och lokala guider. Länsstyrelsen har erbjudit några guidningar med extra fokus på tillgänglighet. Det har även funnits turer anpassade för nyanlända. Målet är att ha ett brett program så att personer av alla åldrar, kön, funktion och bakgrund får möjlighet till naturupplevelser.

Under 2017 har inom EU-projektet Sand Life tagits fram digitala och interaktiva broschyrer, anpassade för att användas i smartphones, med syftet att informera och väcka intresse för Sand Life-projektet och de specifika naturreservaten. Broschyerna ska vara hållbara, tillgängliga, enkla att uppdatera och nå nya målgrupper.

och politiker om vikten av noggrann tillsyn. Dessutom lyftes möjligheten om kontrollköp till kommunen.

Barnperspektivet finns medvetet med i djurskyddsverksamheten där medarbetarna möter människor i många olika miljöer och situationer. När Länsstyrelsen vid kontroller på djurskyddsområdet ser förhållanden som gör att man misstänker att barn far illa gör länsstyrelsen en orosanmälan till kommunens socialförvaltning. Länsstyrelsen stöder inom samhällsplaneringen kommunernas arbete och gör miljömålsuppföljning avseende god bebyggd miljö. De flesta av länets kommuner arbetar i sin planering med att främja gång-, cykel- och kollektivtrafik och infrastruktursatsningar handlar ofta om att förbättra möjligheten att gå och cykla till viktiga målpunkter. Barn och ungas möjlighet att ta sig gynnans särskilt vid satsningar på gång- och cykeltrafik samt på trafiksäkerhetsåtgärder.

Alla ingående naturreservat har en svensk digital broschyr som är i PDF-format och i största möjliga mån tillgänglighetsanpassad, bland annat med bildtexter, uppläsningsfunktion och möjlighet att navigera sig med tangentbord. Man har också skrivit texter på enkel svenska och i klarspråk för att så många som möjligt ska kunna ta del av innehållet. Vidare finns tre språkversioner: svenska, engelska och tyska.

Regional samordning av friluftsmålen där det regionala arbetet med att förverkliga Sveriges friluftsmål ska samordnas och ledas. Tärtortsnära friluftsliv, tillgänglighet, bättre kunskap om friluftslivet är några av de områden som är prioriterade. Fokus ligger på samverkan med kommunerna, Region Halland, föreningslivet och företag.

Infrastruktursatsningar handlar ofta om att förbättra möjligheten att gå och cykla till viktiga målpunkter. Det främjar tillgängligheten för bredare samhällsgrupper än infrastruktursatsningar för bilister. Barn och ungas möjlighet att ta sig gynnans särskilt vid satsningar på gång- och cykeltrafik samt på trafiksäkerhetsåtgärder.

Länsstyrelsen genomförde en utbildningsdag kring Inkluderande Kommunikation och normkreativitet. Add Gender gav kunskap och verktyg för att utveckla det inkluderande kommunikationsarbetet som hjälper oss lyckas med målet att nå alla i föräldrarollen. Inkludering av samtliga diskrimineringsgrunder, makt och inflytande, mångfald, normer och tradition lyftes. Pedagogförslaget Olika visade hur vi genom

normkreativitet går från diskriminering till inkludering i verksamheter och aktiviteter. Genom att synliggöra normer kan vi ifrågasätta och skapa mötesplatser som bidrar till en jämlik hälsa. Skillnaden på ett toleransperspektiv och att arbeta för en inkluderande verksamhet kan vara en framgångsfaktor i arbetet med att stärka föräldrar.

#### Länsstyrelseinstruktion 5 §

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,

Hänvisning till återrapporteringen av RB uppdrag 1.26.

### Återrapportering regleringsbrevsuppdrag

#### Regleringsbrevsuppdrag 1.26

Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § 5 förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redovisningen ska bl.a. innehålla information om hur länsstyrelserna har tillämpat lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i myndighetens interna och externa insatser utifrån målet för minoritetspolitiken. Vidare ska länsstyrelserna redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

#### Internt rättighetsarbete

Skyddet mot diskriminering är en av hörnstenarna i arbetet för de mänskliga rättigheterna. Genom jämställdhets- och jämlikhetsintegrerad planerings- och uppföljningsprocess och jämställdhets- och jämlikhetsintegrerade HR- processer säkerställs att ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv genomsyrar länsstyrelsens kärnverksamhet.

Stöd i form av lathundar och checklistor har arbetats fram, anvisningar har integrerats i planerings- och uppföljningsverktyget och utbildningar och processtöd erbjuds systematiskt. Det medför att ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv synliggörs i ordinarie arbete såsom handläggning, tillsynsärenden och i olika dokument som länsstyrelsen producerar.

#### Jämställdhets- och jämlikhetsintegrerad planerings- och uppföljningsprocess

För att integrera ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i verksamheten arbetar Länsstyrelsen systematiskt med frågan i ett årshjul,

inom ramen för den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Arbetet sker i nära samarbete mellan jämställdshets-sakkunnig och controller, för att på bästa sätt stödja chefer och medarbetare i att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor inom ramen för den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Övriga områden som inkluderas i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen är analyser och presentationer av statistik med kön som övergripande indelningsgrund, konsekvensanalyser för att ta hänsyn till barns bästa och för att verka för tillgänglighet och delaktighet. Vidare integreras de mänskliga rättigheterna i verksamheten - särskilt skyddet mot diskriminering samt ett folkhälsoperspektiv för att verka för att det nationella folkhälsomålet uppnås.

Ikoner för §5 används för att synliggöra när ett uppdrag/mål/aktivitet har bäring på områdena i §5. Dessa ikoner taggas i samband med VP-planeringen med en kort beskrivning på vilket

sätt insatsen har bäring på §5-området/områden.

För att underlätta för enheterna att göra kopplingar mellan insatser och §5 har jämställdhets-sakkunnig tagit fram en checklista som består av olika frågeställningar för att underlätta för användaren att genomföra en målgruppsanalys, jämställdhets- och jämlikhetsanalys, underlagsanalys, nulägesanalys, konsekvensanalys samt en utvecklingsanalys. Denna har kommunicerats på enheterna i samband med VP-planeringen samt lagts ut på intranätet under arbetsstöd - planering och uppföljning. Checklistan bygger på det länsstyrelsegemensamma metodstödet för ett rättighetsbaserat arbetssätt som togs fram under året.

Sakkunnig i jämställdhet har deltagit i de övergripande planeringsdagarna för ledningsgruppen, informerat och utbildat nyanställda samt medarbetare på respektive enhet i samband med VP- planeringen samt tillhandahållit praktiskt stöd till chefer och medarbetare under året.

Tertial 2 fokuserade på uppföljning av detta arbetssätt och effekterna är tydliga. Enheternas belysningar och analyser utifrån ett jämställdhets-, jämlikhets-, barnrätts-, tillgänglighets- och folkhälsoperspektiv är synliga i planerings- och uppföljningssystemet. Beskrivningar är framträdande vilket gör att man på ett enkelt sätt kan följa resonemanget på vilket sätt insatserna har bäring på §5, dessutom är det enkelt att följa upp eftersom systemet tillåter filtrering på olika områden, bland annat §5.

#### MR- projekt

Länsstyrelsens interna rättighetsarbete bedrivs med fokus på integrering i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Länsstyrelsen sprider sitt interna arbete externt genom ett nationellt MR- projekt som Länsstyrelsen i Dalarna samordnar. De har fått ett utökat uppdrag kring mänskliga rättigheter och har utlyst medel för fyra olika projekt, bland annat förankring och etablering av befintligt arbete samt kunskapsspridning. Länsstyrelsen i Hallands län har beviljats medel i syfte att säkerställa systematisk utbildning för medarbetare i jämställd- och jämlik planering samt utbilda externa aktörer i jämställd- och jämlik planering. Den första utbildningen i jämställd- och jämlik planering för nyanställda genomfördes i oktober och kommer genomföras en gång per år.

Utbildning för externa aktörer genomfördes i november, i samverkan med controller – fler utbildningar planeras i januari och februari 2018 och kommer vara återkommande.

#### Jämställdhets- och jämlikhetsintegrerade HR- processer

Eftersom bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen ändrades den 1 januari 2017 har jämställdhets-sakkunnig, tillsammans med personalansvarig och controller påbörjat ett samarbete för att integrera det nya arbetssättet i planerings- och uppföljningsverktyget Stratsys. Aktiviteter enligt de nya anvisningarna har integrerats och delaktiviteter ska tas fram av enhetscheferna. Uppföljning kommer att ske i samband med tertial 2, tillsammans med uppföljningen av §5.

Länsstyrelsen har också under året genomfört utbildningar i jämställdhet, mänskliga rättigheter och diskrimineringslagstiftning, tillhandahållit processtöd i jämställdhets- och jämlikhetsintegrering samt haft andra former av samverkan internt.

#### Externt rättighetsarbete

Det externa jämställdhets- och jämlikhetsarbetet i länet är långsiktigt och av förebyggande karaktär, samt har en tydlig koppling till regeringens långsiktiga mål för mänskliga rättigheter, målet för regeringens insatser mot diskriminering samt de jämställdhetspolitiska målen.

En intersektionell jämställdhets- och jämlikhetsanalys av livsvillkoren i Halland genomförs i samverkan mellan Länsstyrelsen och Region Halland. Analysen är politiskt förankrad regionalt och kommer påverka de politiska prioriteringarna och resursfördelningen i länet och därmed möjligheterna för människor oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk bakgrund, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller ålder att forma samhället och sina egna liv.

Länsstyrelsen har jämställdhets- och jämlikhetsintegrerat den regionala skoutvecklings-satsningen Välmående ger resultat är en utbildningssatsning i samarbete mellan Region Halland och Bättre skolor. Syftet med satsningen är att, genom systematiskt arbete för att skapa välmående bland barn och ungdomar, uppnå god-

kända skolresultat. Arbetet handlar om att motverka traditionella könsroller, främja psykiska hälsa och förebygga våld.

Länsstyrelsen har sedan tidigare ett samarbete med Region Halland att säkerställa ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i studie- och yrkesvägledningen. Syftet är att förebygga traditionella val av utbildning och yrken och genom bred samverkan skapa förståelse för konsekvenserna av traditionella val.

Länsstyrelsen har under året utvecklat arbetet med BLOMMAN, som är en metod för arbetet och en modell för samverkan för social hållbarhet och som samlar olika aspekter av social hållbarhet med individen i fokus i en och samma metod/modell. BLOMMAN har under året används både som metod för planering och samverkan i länet, vilket innefattar olika utbildningsinsatser, konferenser och framtagande av styrdokument. Länsstyrelsen har bland annat samverkat med Högskolan i Halmstad kring BLOMMAN för att validera den som metod för arbetet och en modell för samverkan för social hållbarhet. BLOMMAN har även varit verktyg för studenters kandidatuppsatser och examensarbeten inom Akademin för ekonomi, teknik och naturvetenskap, Akademin för lärande, humaniora och samhälle, Akademin för hälsa och välfärd och Akademin för informationsteknologi. Den har även används för planering av en ny masterutbildning inom Akademin för lärande, humaniora och samhälle.

Detta har stärkt bilden av att Länsstyrelsen arbetar sammanhållet för social hållbarhet.

Länsstyrelsen har också under året genomfört utbildningar i jämställdhet, mänskliga rättigheter och diskrimineringslagstiftning, tillhållit processtöd i jämställdhets- och jämlikhetsintegrering till olika aktörer i länet samt haft andra former av samverkan.

Halland Unstraight, kulturmiljöfunktionens HBTQI-projekt har dragit igång under sommaren. Målet är att uppmärksamma platser och miljöer i länet som är och har varit betydelsefulla för HBTQI-samhället för att på så sätt göra dessa berättelser till en del av den allmänna historieskrivningen. Projektet genomförs på Länsstyrelsens uppdrag av organisationen The Unstraight Museum. Projektet sker i

bred samverkan med Region Halland, länsmuseumorganisationen och RFSL.

#### Personligt ombud

Länet har under året haft 12 personliga ombud inom fem verksamheter. Länsstyrelsen har betalat ut statsbidrag för verksamheterna efter det att deras redovisningar har granskats och godkänts för föregående års verksamhet. Ansökningarna ska beskriva hur kommunen avser arbeta med att klienterna tillgängliggörs samhällets utbud av samhällsinsatser och inte diskrimineras utifrån sitt funktionshinder. I ansökningarna beaktas prioriteringsordningar utifrån ett rättighetsperspektiv, där klienter med barn samt där risk finns för vräkning oftast prioriteras. Under året har Länsstyrelsen bjudit in till sex regionala träffar för ombuden och en för verksamhetscheferna. Vid dessa träffar har Länsstyrelsen lämnat nationell, regional och lokal information. Det har också bjudits in externa gäster t.ex. Försäkringskassan, Region Halland m.fl. Frågeställningar som inkommit har diskuterats vilka har berört sig om dokumentation, klientknutna frågeställningar och målgruppsanalyser.

Socialstyrelsen har bjudit in till tre nationella träffar under året där Länsstyrelsen har deltagit. Fokus på dessa träffar har varit systembristhantering. Även representanter från socialdepartementet, Försäkringskassan, olika ombudsverksamheter i landet har deltagit som gäster.

Länsstyrelsen i Halland är en av fyra representanter i den nationella arbetsgruppen som stödjer Socialstyrelsen i arbetet kring personligt ombud. Under året har en revidering skett av redovisnings- och ansökningsblanketten. Arbetsgruppen tar tillsammans med Socialstyrelsen tagit fram programmen till de nationella träffarna. Länsstyrelsen i Halland medverkar också som representant för länsstyrelserna i den beredningsgrupp som Socialstyrelsen enligt direktiv ansvarar för. Förutom Länsstyrelsen deltar representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, SKL, och olika brukarorganisationer. Två gånger har beredningsgruppen träffats under 2017. Även i denna grupp har systembrister varit fokus. Bidraget till det nationella utvecklingsarbetet har således under 2017 varit stort från Länsstyrelsen.

### Nationella minoriteter

Länsstyrelsen arbetar med att tydligare integrera ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv i styrning och ledning, främst genom planerings- och uppföljningsverktyget Stratsys som myndigheten använder. Där är också nationella minoriteter en del. I verksamhetsplaneringen 2017 har aktiviteter kopplade till mänskliga rättigheter (Länsstyrelseinstruktionen §5) markerats. Genom det har uppdraget på ett bättre sätt redovisats och följts upp i tertiälredovisningarna. Även i verksamhetsplaneringen inför 2018 kommer aktiviteter med koppling till Länsstyrelseinstruktionen §5 mänskliga rättigheter att kunna ”taggas”.

Länsstyrelsen har under året haft kontakter med samordnande Länsstyrelsen i Stockholm län kring uppdraget för att utveckla vårt arbete.

Länsstyrelsen har genomfört en utbildningsdag för att höja kompetensen och medvetenheten kring nationella minoritetsfrågor. Utbildningen riktade sig till länsstyrelsens personal och anordnades tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län i början av december.

Flera av Sveriges erkända nationella minoriteter har egna flaggor och särskilda dagar. Länsstyrelsen i Hallands län har flaggor som hissas utanför myndigheten för att uppmärksamma dessa minoriteters högtidsdagar. Genom att flagga med minoritetsflaggor synliggör länsstyrelsen nationella minoriteter. Länsstyrelsen visar också att vi strävar efter att vara en inkluderande arbetsplats och arbetsgivare.

Samtidigt som Länsstyrelsen uppmärksammar nationella minoriteters dagar med flaggning informeras på externa webbsidan om detta samt de uppdrag länsstyrelsen har i minoritetsfrågor. Nationella minoriteters flaggor hissas utanför Länsstyrelsen i Hallands län vid tre högtidsdagar 2017: den 6 februari på Samefolkets dag, den 24 februari på Sverigefinnarnas dag samt den 8 april vid det romernas internationella dag.

Länsstyrelsen har information på externa webbsidan om minoritetspolitiken och nation-

ella minoriteternas rättigheter, för att ha tillgänglig information om dessa frågor. Genom information på webbsidan synliggör länsstyrelsen nationella minoriteter. Länsstyrelsen visar också att vi strävar efter att vara en inkluderande arbetsplats och arbetsgivare. Länsstyrelsen i Halland har kommunikatörer som medverkar i det nationella arbetet kring innehåll och struktur för den nya webben, där dessa frågor finns med.

Halland har inget förvaltningsområde. Det finns en svag bild av hur de nationella minoriteterna är representerade i Halland och hur de är organiserade. Det behöver byggas upp en organiserad dialog regionalt med minoriteterna, utöver de kontakter som finns på lokal nivå i kommunerna. Utbildningsdagen för länsstyrelsens medarbetare för ökad kunskap får även effekt externt genom spridning i kontakter och nätverk regionalt.

Länsstyrelsen har spridit inbjudningar till nationella konferenser i de regionala nätverken. Inbjudan till konferensen 29 november om service och omvårdnad inom äldreomsorgen på nationella minoritetsspråk har sänts till socialchefer och chefer för äldreomsorg i Hallands kommuner. Även inbjudan till konferensen Strategiskt arbete för romsk inkludering utifrån kommunala perspektiv den 5 september i Malmö sändes till kommunerna i länet. Genom detta hoppas länsstyrelsen på ett kommunalt deltagande i konferenser och därmed en ökad kunskap och förståelse för minoritetsfrågorna i sin verksamhet.

En inventering för att hitta kontaktuppgifter till lokala/regionala minoritetsföreträdare har gjorts. Det var dock svårt att hitta dessa uppgifter lokalt/regionalt. Ett nästa steg kan vara att via nationella organisationer ytterligare försöka hitta lokala företrädare. Länsstyrelsen kan även vara med i gemensamma projekt eller insatser kring nationella minoriteter och medverka med kulturmiljömedel om dessa har koppling till fysiska kulturmiljöer och platser.

## Integration

Länsstyrelserna ska kommentera nedanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Volymer och kostnader (Avser verksamhet 85*)	2017	2016	2015
Årsarbetskrafter män	1,7	0,9	1,1
Årsarbetskrafter kvinnor	1,2	1,2	1,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,75	1,35	1,41
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 040	2 235	2 140
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,66	1,31	1,25
Antal ärenden, inkomna och upprättade <sup>1)</sup>	78	48	47
Antal beslutade ärenden <sup>1)</sup>	79	46	44
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år <sup>1)</sup>	0	0	0
Bidragsubbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

### Kommentar till tabellen volymer och kostnader

Utökat med en medarbetare. Ökningen i antal ärenden består i huvudsak av hantering av ansökningar gällande statsbidrag för tidiga insatser.

### Samlad bedömning av resultat

#### Tidiga insatser

Uppdraget tidiga insatser omfattar vuxna asylsökande som bor på antingen anläggningsboende eller eget boende samt nyanlända som fått uppehållstillstånd som fortsatt bor kvar på ett anläggningsboende. Under 2017 har målgruppens sammanställning förändrats i takt med beslut om uppehållstillstånd som Migrationsverket meddelat. Antal anläggningsboenden i länet har varierat under året där flertal avvecklats och återetablerats på nytt. Anläggningsboendet i Spenshult som är det näst största i riket har dock varit i full drift sedan våren 2017 med en maxkapacitet på ca 700 boendeplatser. Nämnvärd förändring under året som gått är att vi i länet som i övriga landet har sett en utveckling där asylsökande numera främst består av ensamhushåll från att tidigare i stor omfattning bestått av familjer.

Länsstyrelsens uppdrag tidiga insatser innebär att främja aktiviteter för målgruppen beskriven ovan inom områden beskrivna i förordning (2016:1363), d.v.s. kunskaper i svenska språket, samhället, arbetsmarknaden samt hälsa. Fördelningen mellan insatsområdena som ligger inom ramen för tidiga insatser bedöms vara

någorlunda jämna i länet. Den geografiska spridningen av insatserna överensstämmer i hög utsträckning med var flest asylsökande finns i länet.

Fördelningen mellan män och kvinnor som deltar är i dagsläget svårt att utläsa. Dels med anledning av att de flesta insatser som beviljats statsbidrag i år fortsatt är pågående och någon slutrapportering inte finns att tillgå, men också med anledning av att vi i regel inte begär in deltagarlistor. Samtidigt har det kommit till vår kännedom att det generellt är fler män än kvinnor som deltar i de olika insatserna som anordnats under år 2017.

Möjligheten att delta i olika insatser har sett olika ut. På Spenshult har det funnits någorlunda goda förutsättningar att delta i insatser som genomförs i anslutning till själva boendet. På senare tid har en del insatser också förlagts på kvällstid i syfte att skapa möjlighet för så många som möjligt att ta delta. Däremot har det från berörda rapporterats vara svårare för målgruppen att ta sig till tätorter där ex studieförbund har sin verksamhet. Det har också varit en svårighet att ta sig till aktiviteter på orter där kollektivtrafiken är begränsad, ex. närliggande ort där idrottshall finns och idrottsaktiviteter genomförs. Där har kommunen under året bistått med en minibuss i syfte att lösa transportfrågan gällande Spenshult på obekväma tider och skapat möjlighet att ta sig till olika aktiviteter. I Varbergs kommun, som tillhandahåller ett större anläggningsboende har det rapporterats om svårigheter eftersom det saknas kollek-



tivtrafik i området. Med anledning av det sistnämnda är förekommer få initiativ från berörda att anordna någon typ av aktivitet.

Samverkan mellan berörda aktörer bedöms ligga på en väldigt god nivå lokalt sett. Samtliga kommuner har någon form av samverkansforum för civilsamhället där också Migrationsverket och Länsstyrelsen deltar. På regional nivå har länsstyrelsen bildat en samverkansgrupp där aktörer från civilsamhället, kommun och statliga myndigheter finns representerade. Samverkansgruppen har i grunden fokus på verksamhet som berör Halmstad kommun med anledning av att en majoritet av asylsökande i länet finns i kommunen men den har också beröringspunkter till tidiga insatser i övriga kommuner. Under året har två TIA-överenskommelser tecknats i länet varav en sedan tidigare är beviljad statsbidrag för tidiga insatser.

### Statsbidrag tidiga insatser

Under 2017 har civilsamhället sökt 12 000 000 kr varav totalt 3 415 630 kr beviljats i statsbidrag för tidiga insatser till 16 olika organisationer. En stor del av de insatser som beviljats under året är baserade i Halmstad kommun. Detta med anledning av att en majoritet av de asylsökande i länet är bosatta i kommunen samt att Spenshult anläggningsboende befinner sig i Halmstad kommun och därav är behoven av tidiga insatser stora i kommunen. Länsstyrelsen har bortsett från nämnda kommun aktivt verkat för att få en jämn spridning i länet baserat på var målgruppen för tidiga insatser finns. Fördelningen vad gäller typen av anordnare av insatser är blandad. Ett flertal är studieförbund, intresseorganisationer samt trossamfund. Likaså ser vi en relativt jämn fördelning när det kommer till olika insatsområden. Något som länsstyrelsen aktivt verkat för och fått bred respons på från berörda. Länsstyrelsen bedömer att det med berörda aktörer i länet finns en samsyn kring jämställdhetsperspektivet och att beviljade insatser i hög utsträckning har som målsättning att nå en lika stor andel män som kvinnor och på så sätt främja jämställdhet. Vidare har länsstyrelsen även beviljat medel till en aktör som ska genomföra en ledarskapsutbildning för kvinnor boende i länets största asylboende. En insats som vi ser har potential att bidra till ökad jämställdhet och även inspirera andra aktörer att göra liknande satsningar.

### Kapacitet och beredskap mottagande av nyanlända

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att beredskap och kapacitet för mottagande av nyanlända har visat en positiv utveckling, med tanke på det fortsatt ansträngda läget på bostadsmarknaden. I en del av länet finns numera förutsättningar för att arbeta med långsiktig mottagandeplanering. Dock kvarstår även utmaningar för kortsiktig mottagandeplanering i andra delar av länet. Identifierade utvecklingsområde består bl.a. av arbetet med målgruppen självbo-satta, trångboddhet för gruppen nyanlända i sin helhet, samt skapande av långsiktiga boendelösningar i en del av kommunerna.

Under året har Länsstyrelsen arbetat tvärsektorie-riell för att fortsatt utveckla en bredare samsyn på mottagande och etablering av nyanlända i länet. Detta har resulterat i gemensamma utbildningar och konferenser, samt förankring av jämställdhetsperspektiv i utvecklingsmedelsförfarandet. Vidare har Länsstyrelsen arbetat för att effektivisera informationsflödet, t.ex. genom att ta fram enhetliga, statistiska underlag för användning i länet. Intresset och deltagandet i konferenser/utbildningar har varit hög, vilket tyder på att Länsstyrelsen har kunnat leverera efterfrågad kompetens vid rätt tidpunkt.

### Bosättning

Länsstyrelsen bedömer att det finns en god beredskap och mottagandekapacitet i länet. Skillnader finns dock inom länet gällande bosättning; de 3 minsta kommunerna har klarat sig bra och i stor utsträckning kunnat erbjuda permanenta boenden inom befintligt bostadsbestånd eller använt sig av modulbygge med bra boendestandard. De 3 folkrikaste kommunerna har betydligt större problem med att ordna permanenta boenden, vilket lett till användning av olika typer av boenden, ibland inom befintligt bostadsbestånd eller modulbygge, men ofta i form av genomgångsboenden i stugor, barchacker, korridorboenden och även användning av sovsalar i en av kommunerna. Tillfälliga hyresavtal tillämpas i majoriteten av kommunerna. 4 av 6 kommuner klarar dock sitt kom-muntal under 2017. De övriga 2 har redovisat planeringar för resterande mottagning 2017 under början på 2018. Huvudfokus i kommunerna har varit mottagande av nyanlända genom bosättningslagen. Inkomna lägesbilder visar att kommunerna inte har prioriterat mottagandet

av självbosatta, vilket är en framtida utmaning på kort och lång sikt.

Samtliga kommuner har visat beredskap att ta emot nyanlända, fast har kommit olika långt i långsiktig planering för faktiskt mottagande, oftast med anledning av bostadsbrist. Rådande

bostadsbrist har varit anledning att fokusera på den akuta bostadssituationen vid mottagandet i de tre större kommunerna i länet. Under året har Länsstyrelsen haft ett särskilt fokus på uppföljning och dialog med Kungsbacka Kommun som i länet har haft störst utmaning med mottagande enligt bosättningslagen.

Länstal 2017						
Antal anvisningsbara platser	Antal mottagna genom anvisning (avräknade)	Antal mottagna kvotflyktingar	Andel (%) avbrutna anvisningar totalt	varav andel (%) anvisade som tackat nej	Antal självbosatta	Totalt antal mottagna per 1000 inv.
816	688	48	13%	56%	1305	6,4

Länstalet för 2017 har inte uppnåtts, med huvudsaklig anledning i två av länets kommuner som i många fall inte har lyckats bosätta anvisade personer inom de lagstadgade två månader efter anvisning. Resterande mottagningar från 2017 har planerats in för 2018 i överenskommelse med Migrationsverket och kan av den anledningen inte redovisas i statistiken ovan från 20180101. Svårigheter att hitta bostäder inom befintligt bostadsbestånd eller etablering av alternativa bostadslösningar uppges vara huvudanledning till fördröjning av mottagandet i båda kommuner. Mottagning har varit särskilt svårt i en av länets kommuner, och står för största andelen av skillnaden mellan anvisningsbara platser 2017 och avräknade mottagna genom anvisning. Andelen avbrutna anvisningar är totalt sett relativt lågt jämfört med riket, dock är andelen anvisade som har tackat nej av dessa relativt högt. Anledningen kan möjligen ligga i långa ledtider i de 2 ovan beskrivna kommuner. Detta har möjligen lett till att anvisade personer har hittat andra boendelösningar och då tackat nej till en pågående fast ej verkställd anvisning.

Det totala antalet mottagna per 1000 invånare ligger med 6,4 något under rikssnittet på 6,8. Andelen mottagna kvotflyktingar av det totala antalet avräknade mottagna 20180101 är lågt (6,98%) jämfört med riket (15,74%). Andelen självbosatta av det totala antalet mottagna (62,83%) är något mindre dock jämförbart med riket (64,63%).

### Utvecklingsmedel §37/a

Under 2017 har kommunerna totalt ansökt om 6 268 285 kr i utvecklingsmedel varav: 3 611

778 kr beviljats till fem av sex kommuner i Hallands län. Prioriteringsgrunder för §37 medel har varit insatser som stärker och stöttar bostadsförsörjningen i länet, uthyrning av privata bostäder och samverkan mellan kommuner och andra aktörer. Vad gäller §37a har prioriteringsgrunderna varit insatser som sker i samverkan med idéburen sektor.

Länsstyrelsen bedömer att §37 insatser beviljade under 2017 kommer bidra till en ökad beredskap och kapacitet vad gäller samverkan mellan kommunerna i Hallands län på olika plan så som samsyn gällande hur samhällsorienteringen genomförs i kommunerna, ökad samverkan med näringslivet, ett ökat stöd för nyanlända kvinnor samt att möjlighet skapats för samtliga kommuner att ta del av utbildningsinsatser. Samtliga beviljade insatser speglar regionala som lokala utvecklingsområden och bedöms ha goda förutsättningar att för målgruppen bidra till en snabbare etablering i samhället. Av beviljade insatser finns en som har fokus på bostäder/bosättning och bedöms likaså ha goda förutsättningar att underlätta bosättningen i kommunen i fråga då den har som målsättning att verka för ett ökat bostadsbestånd genom att främja och underlätta uthyrning på den privata fastighetsmarknaden. Vidare har en av insatserna särskilt fokus på att främja jämställdhetsperspektivet. Detta genom att syftet med insatsen är att underlätta etableringen i samhället och framför allt arbetsmarknaden för nyanlända kvinnor.

Länsstyrelsen bedömer vidare att beviljade §37a insatser i hög utsträckning kommer bidra till att stärka och utveckla verksamheter som

finns inom ramen för §37a. I synnerhet bedömer länsstyrelsen att beviljade insatser kommer bidra till stärkt samverkan mellan kommuner och civilsamhället då vi ser att en majoritet av insatserna kommer genomföras i samverkan med civilsamhället. Som exempel är nämnvärt att i en av insatserna finns förtydligat att syftet är att kommunens integrationsarbete ska bli effektivare genom att medverkande aktörer från civilsamhället i högre utsträckning knyts an till kommunens ordinarie verksamhet. Vidare ser länsstyrelsen som positivt att det bland beviljade insatser finns en stor geografisk spridning med fyra av sex kommuner i länet som projektägare. I övrigt bedöms finnas stora möjligheter för erfarenhetsutbyte inom länet efter projekttidernas slut men också under insatsernas gång då mötesplattformarna för berörda utökats under året vilket skapat förutsättningar för fler att ta del av information om olika insatser.

### Samhällsorientering

Under året har en kartläggning av kommunernas arbete med samhällsorientering påbörjats för att klargöra förutsättningar att kunna erbjuda samhällsorientering, samt att en kartläggning av tjänstepersoner involverat i uppdraget har genomförts. Detta har resulterat i en klarare bild av hur arbetet bedrivs, samt skapat goda förutsättningar att kunna bygga upp ett specifikt nätverk för samhällsorientering i länet med syfte att vidareutveckla regional samverkan.

Positiv utveckling inom länet är en formell samverkan mellan 5 av 6 kommuner gällande minoritetsspråk och implementering av Halmstadmodellen med finansiering genom §37-medel. Modellen bygger på empowerment och täcker tre pelare: informationsbehov hos individen, krav på individen utifrån institutioner och användning av informationen på samhällsnivå. Modellen grundas på forskning inom integrationsområdet. Jämställdhet ingår som en del av modellen.

Statistik från Arbetsförmedlingen visar att 44,2% av deltagarna i etableringen som har påbörjat samhällsorientering 2017 har varit kvinnor, vilket tyder på att få hinder för kvinnor att delta finns. Kvinnornas deltagande i samhällsorientering kan jämföras med kvinnornas deltagande i etableringen i Halland, vilket kan tolkas som att de kvinnor som deltar i etablering i lika stor utsträckning får tillgång till SO som män i

etablering. Pålitlig statistik för kvinnor som inte deltar i etablering, t.ex. inom den utökade målgruppen finns dock inte. Detta anses vara ett utvecklingsområde för 2018.

Återstående arbete innebär undanröjning av diskrepansen i deltagarstatistik genom att synkronisera kommunernas och Arbetsförmedlingens räknemetoder i störst möjliga mån. Samsyn kring vilken statistik som ska föras är ett viktigt led i att kunna synkronisera kommunernas och Arbetsförmedlingens deltagarstatistik och behövs för att kunna följa upp deltagande utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

### Mottagande av ensamkommande barn

Att främja ökad beredskap i syfte att nå kvalitativa lösningar på boenden i mottagandet av nyanlända har varit central under 2017 och likaså vad gäller mottagandet av ensamkommande barn.

2017 har präglats av stora förändringar för både kommunerna och själva individen. En kraftig minskning av antalet ensamkommande barn samt en stor förändring i ersättningsförordningen har påverkat kommunernas planering och strategi som tvingat fram effektivisering av berörda verksamheter.

I Halland har kommunerna avvecklat nästan samtliga EKB-boenden och ersatt dessa med stödboenden vilket föranlett nya arbetssätt och utmaningar. För att klara denna omställning har kommunerna arbetat parallellt med en långsiktig respektive kortsiktig plan.

Vidare har mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar präglats av stora förändringar som bland annat krävt olika typer av informationsinsatser och utveckling av befintliga arbetsmetoder. Intern samverkan på länsstyrelsen har resulterat i gemensamma utbildningsinsatser inom hedersrelaterade frågor, jämställdhet, ANDT samt arbetsområdet brottsförebyggande. Psykisk ohälsa hos ensamkommande barn och ungdomar har ökat kraftigt. Kommunerna har flaggat för detta i lägesbilder och dialogmöten och påpekat vikten av insatser i syfte att bromsa den negativa utvecklingen samt skapa förutsättningar för en trygg och harmonisk tillvaro. Det ökade antalet åldersupp-skrivningar och alltfjämt långa handläggningstider bedöms av berörda som bidragande faktorer till ökad ohälsa och missbruk hos målgruppen.

Med utgångspunkt i flickors respektive pojkars behov och förutsättningar har länsstyrelsen aktivt verkat för att säkerställa beredskap och kapacitet hos relevanta aktörer. Arbetet har skett i nära samverkan med interna som externa parter. Länsstyrelsen har haft starkt och bestämt fokus i frågan genom dialog, stöd med statliga medel och kompetensutveckling i länet. Fortsättningsvis bedömer Länsstyrelsen att Hallands län har en god beredskap att ta emot ensamkommande barn. Det finns en fungerande och bra regional samverkan. Vissa kommuner har större kapacitet än andra och kan ta emot vid akuta behov och avlasta de kommuner som inte har lediga platser.

### Barn som försvinner

Länsstyrelsen har startat ett regionalt nätverk som består av samtliga kommuner, Polisen och Migrationsverket för samverkan kring uppdraget utifrån det metodstöd som Länsstyrelsen i

Stockholms län tagit fram gällande ensamkommande barn som försvinner. Länsstyrelsen har gjort en kartläggning i länet i syfte att identifiera svagheter och styrkor i frågan för att kunna möta behoven.

Kartläggningen har visat avsaknad av gemensamma riktlinjer samt behov av kompetensutveckling i frågan. I den regionala gruppen pågår arbetet kring framtagandet av gemensamma rutiner, skapandet av samsyn i problembilden samt metodutveckling i det förebyggande arbetet. Länsstyrelsen har vidare anordnat utbildningar och lyft frågan i befintliga nätverk i länet.

Uppdraget kring ensamkommande barn som försvinner har satt igång diskussioner i länet och inte minst samverkan i frågan. Idag är den frågan inte främmande längre, men det krävs mera arbete på området.

## Organisationsstyrning

Under hösten 2017 beslutade Länsstyrelsen att starta ett verksamhetsövergripande projekt avseende dokumentstyrning och informationssäkerhet, Projekt Samordnad informationshantering. Projektets syfte är att ge medarbetarna vid myndigheten rätt förutsättningar för att hantera den information de behöver och producerar i sitt arbete. Med det som utgångspunkt tar projektet sikte på Länsstyrelsens övergripande hantering av information internt, att förbereda Länsstyrelsen på ny lagstiftning avseende personuppgifter (Dataskyddsförordningen) och att säkerställa Länsstyrelsens informationstillgångar. De olika utgångspunkterna avgränsas i fyra delområden, Dokumentstyrning, Dokumentstruktur, Dataskyddsförordningen och Informationssäkerhet ISO27000.

Länsstyrelsen har under flera år arbetat med att förbättra och effektivisera sina planerings- och uppföljningsprocesser. Det är tredje året som miljömålen samt §5 i länsstyrelseinstruktionen integrerats i den ordinarie verksamhetsplaneringen, den löpande uppföljningen och årsredovisningsarbetet. Uppdragen enligt Länsstyrelseinstruktionen att integrera Miljömålsarbetet

och övriga delar av 5 § har implementerats genom att uppdrag och mål "taggas" med de olika perspektiven i verksamhetsplanen. Det var första året som §5 i länsstyrelseinstruktionen kunde följas upp systematiskt i tertialuppföljningen. Resultatet visar att §5 uppgifterna uppmärksammas mer och vävs in i det ordinarie arbetet på ett tydligare sätt än tidigare. Några konkreta exempel är:

- i arbetet med Plan- och bygglagen beaktas jämställdhet, barnperspektiv och mänskliga rättigheter i samband med trafiksäkerhet, närhet till grönområden, gång- och cykelvägar m.fl. frågor

- inom det veterinära smittskyddsområdet uppmärksammas folkhälsa och inom djurskyddet beaktas de sociala omständigheterna med barnperspektiv

Inför verksamhetsåret 2018 kommer även Agenda 2030 att finnas som "tagg" i planeringen.

## Återrapportering av länsstyrelsernas medverkan i Miljömålsrådet



I länsstyrelsernas uppdrag att bistå Miljömålsrådet ingår att i årsredovisningen redogöra för arbetet med de åtgärder i rådets åtgärdslistor där länsstyrelserna medverkar. Detta redovisas samlat i Hallands årsredovisning. Därtill kan övriga länsstyrelser ta upp sin medverkan i sina årsredovisningar.

### Övergripande om länsstyrelsernas medverkan

Länsstyrelserna ingår tillsammans med 16 nationella myndigheter i Miljömålsrådet, som regeringen inrättat. Landshövdingen i Halland företräder länsstyrelserna. Hon stöds av en beredningsgrupp under ledning av länsrådet i Väster-norrland. I denna deltar också ordförande och verksamhetsledare för RUS (länsstyrelsernas samverkansorgan i miljömålsarbetet). Beredningsgruppen är samtidigt länsstyrelsernas representanter i gruppen med kontaktpersoner till Miljömålsrådet.

År 2017 var det andra året Miljömålsrådet fastställde en lista med samverkansåtgärder och länsstyrelserna en egen lista. Länsstyrelserna har under året medverkat i cirka 45 samverkansåtgärder och i den egna listan finns 22 åtgärder med fokus på gemensamt arbete för miljömålen. Länsstyrelsernas medverkan i åtgärderna har förankrats med berörda länsrådsgrupper och gemensamma chefsnätverk. Dialog har även skett med samtliga länsstyrelser och landshövdingekretsen.

För varje samverkansåtgärd har länsstyrelserna en kontaktperson från främst berörd verksamhet. Därtill deltar i många åtgärder representanter från ytterligare verksamheter. Ansvar för åtgärderna i den egna åtgärdslistan ligger på olika chefsnätverk och samverkansorgan. Ett stort antal medarbetare har involverats i arbetet.

Många av Miljömålsrådets åtgärder ger mervärdet till befintliga verksamheter och tar tag i nya frågor. Länsstyrelserna har kommit med i nya sammanhang, till nytta för såväl nationell som regional nivå. Under 2018 kommer Miljömålsrådets arbete att utvärderas och länsstyrelserna kommer också göra en egen utvärdering.

Under 2017 har också beredning skett inför 2018 års åtgärdslistor.

### Medverkan i Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista 2017

Här redovisas, för de samverkansåtgärder där länsstyrelserna medverkat, aktiviteter som bidragit till miljömålen, stärkt miljöarbetet och ökat samverkan. Mer redovisning finns i drivansvarig myndighets årsredovisning och kommer att finnas i de slutredovisningar som också ska tas fram för varje åtgärd. Redovisningen bygger på inrapportering från länsstyrelsernas kontaktpersoner. Av de cirka 45 åtgärderna kommer drygt 30 stycken att fortsätta 2018.

#### Tema Ekonomi, tillväxt och konsumtion:

Förstudie om vägledning av miljöbedömningar och vägning av olika samhällsmål (Naturvårdsverket): Länsstyrelserna har med tre personer (från Skåne, Stockholm och Dalarna) deltagit i arbetet med förstudien tillsammans med flera nationella myndigheter. Möten har hållits regelbundet med hela arbetsgruppen. I förstudien, som färdigställs i början av 2018, ingår en lägesbild kring tillämpningen av fysisk planering och miljöbedömningar och lämnas några förslag på fortsatt arbete. Åtgärden avslutas nu. (Åtgärden startade 2016.)

Hållbart företagande (Tillväxtverket): Åtgärden avser att ta fram och kommunicera informationsmaterial baserat på RESOLVE-modellen, i syfte att öka kunskapen och förståelsen för cirkulära affärsmodeller bland företag och företagsfrämjare. Länsstyrelsernas kontaktpersoner (från Gävleborg och Dalarna) har deltagit i en samverkansgrupp knuten till arbetet och även kommunicerat RESOLVE-modellen till berörda på länsstyrelserna. Länsstyrelserna och Tillväxtverket arrangerade också en workshop vid miljömålsdagarna i Östersund. (Åtgärden startade 2016, länsstyrelserna gick in som medverkande 2017.)

Miljöintegrering (Tillväxtverket): I februari presenterade Tillväxtverket resultatet av de regionala rundabordssamtal kring miljödriven näringslivsutveckling som arrangerades 2016

inom ramen för åtgärden. Länsstyrelsernas kontaktpersoner deltog vid detta möte. Därutöver har Tillväxtverket inte tagit någon kontakt. Uppdraget om klimat- och miljöintegrering i regionalt tillväxtarbete som regionerna haft under året täcker delvis in dessa frågor. Här har länsstyrelserna samverkat med Tillväxtverket. Åtgärden avslutas nu. (Åtgärden startade 2016.)

**Utveckla information om märkning i Hallå konsument (Konsumentverket):** Åtgärden syftar till att konsumenterna ska ta del av information i upplysningstjänsten Hallå konsument och därigenom konsumera mer hållbart. Den bidrar till generationsmålet. Under 2017 har man tagit fram Märkningsguiden, som är ett verktyg där konsumenterna kan fotografera märkningar och sedan söka i guiden. Länsstyrelserna genom Skåne har deltagit i två möten under året. Under lanseringskampanjen spreds information via länsstyrelsegemensam hemsida, på flera regionala Facebooksidor och i regionala nätverk. Åtgärden avslutas nu. (Ny åtgärd 2017.)

**Initiativ till myndighetssamverkan kring frågor som rör konsumtion i förhållande till barn och unga (Konsumentverket):** Åtgärden ingick inte längre som samverkansåtgärd 2017, men länsstyrelserna (genom miljömålssamverkan RUS) har fortsatt medverka i den myndighetsgrupp som har koppling till myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor. Årets möten har ägnats åt informationsutbyte mellan deltagarna. (Åtgärden startade 2016.)

**Miljökrav vid upphandling av efterbehandling av förorenade områden (Naturvårdsverket):** Åtgärden syftar till att utarbeta miljökrav och rutiner vid finansiering och upphandling av efterbehandlingsåtgärder, för att öka miljönyttan med de statliga efterbehandlingsåtgärderna. Projektgruppen, som består av representant från länsstyrelserna (Jönköping) och flera nationella myndigheter, har under hösten haft sitt första möte där uppdraget diskuterades utifrån respektive myndighets perspektiv. Vidare har gruppen konkretiserat och avgränsat uppdraget. Inför nästa möte som hålls i början av 2018 studerar gruppen exempel på hur miljökrav i upphandling kan utformas. (Ny åtgärd 2017.)

#### Tema Energi/bioenergi:

**Uppdatering av riksintressen för energiproduktion och energidistribution (Energimyndigheten):** Energimyndigheten, som påbörjat arbetet, har inte heller 2017 involverat andra myndigheter och inga möten har skett. Åtgärden avslutas nu. (Åtgärden startade 2016.)

**Utveckling av metodik för konsumtionsbaserad energianvändning (Energimyndigheten):** Syftar till förbättringar för statistiken och framtida möjliga analyser. Länsstyrelserna har genom RUS (miljömålssamverkan) deltagit i diskussioner som lett fram till förbättringsförslag och planering av en beställning till SCB. Genomförandet har under året varit vilande på grund av att nödvändiga data från en internationell databas inte har uppdaterats. Naturvårdsverket, som tagit över ansvaret för åtgärden, överväger att den avförs från listan 2018. (Åtgärden startade 2016.)

**Möjligheter och hinder för bioenergiproduktion inom svenskt jord- och skogsbruk (Skogsstyrelsen):** Länsstyrelserna har deltagit i arbetsgrupp och styrgrupp genom Uppsala och Örebro. Arbetet har resulterat i en rapport på engelska och svenska med titeln Bioenergi på rätt sätt. Hur bioenergi kan bli hållbar i Sverige och andra länder. En översikt initierad av Miljömålsrådet (Skogsstyrelsens rapport 2017/10). Styrkan i projektet var det nära samarbetet mellan flera myndigheter, där man försökt att överbrygga olika uppdrag och målkonflikter som finns, vilket varit en utmaning. Målsättning med rapporten, målgrupp och slutliga ståndpunkter har diskuterats livligt. Rapporten visar på potentialen för bioenergi från jord- och skogsbruk och vad som gör bioenergisystemen hållbara samt hur man kan undvika miljörisiker. Detta hållbarhetsarbete påverkar i sin tur flera miljömål. (Åtgärden startade 2016.)

**Energiproduktion av biomassa från infrastruktur (Trafikverket):** I den förstudie som är genomförd och den rapport som tagits fram har länsstyrelserna inte medverkat. Utifrån resultaten i förstudien har ett förslag till pilotprojekt tagits fram och i detta är tanken att länsstyrelserna ska medverka. (Åtgärden startade 2016.)



**Tema Giffri miljö:**

Vägledning för företag i anslutning till strategi för giffria och resurseffektiva kretslopp (Kemikalieinspektionen): Vid ett inledande möte i början av året, där länsstyrelsernas representant inte hade möjlighet att delta, beslöts att undersöka behovet av ytterligare vägledning. En sammanställning av befintliga vägledningar gjordes därefter. Som ett resultat av denna har ansvarig valt att avsluta denna åtgärd. (Åtgärden fanns 2016, men kom igång 2017.)

Förorenade sediment – samverkan för kunskap och prioritering av åtgärder (Sveriges Geologiska Undersökning): Länsstyrelserna medverkar i arbetet genom Västernorrland. Två workshoppar har genomförts där kategorier eller typområden håller på att utarbetas och tydliggörande av vem som ansvarar för vad. Det har framkommit att det idag saknas långsiktigt systematiskt arbete om hur vi ska prioritera och behandla förorenade sediment. Exempelvis saknas vägledning och metodik för inventering, riskklassning och riskbedömning. Länsstyrelserna har stort behov av en sådan metod om arbetet ska fungera optimalt. Det saknas även övergripande kunskap om var det finns förorenade sedimentområden och hur stort problemet är med dessa. Därför behövs en nationell kartläggning som kan skapa en bättre helhetsbild. I dagsläget bedöms risker med sedimentföroreningar utifrån vilket regelverk som tillämpas. Detta skapar problem med handläggningen på länsstyrelserna. (Ny åtgärd 2017.)

**Tema Grön infrastruktur och landskap:**

Genomför handlingsplaner för grön infrastruktur (Naturvårdsverket): Naturvårdsverket har i samverkan med flera myndigheter fortsatt arbetet att koordinera genomförandet av grön infrastruktur i Sveriges land-, vatten- och havsområden. De har länsstyrelserna som främsta målgrupp för att ge stöd i deras arbete med att ta fram regionala handlingsplaner. Flera workshoppar har arrangerats där länsstyrelserna deltagit. Samtliga länsstyrelser arbetar med uppdraget, men har hunnit olika långt. Några länsstyrelser har redan pekat ut insatsområden, medan andra planerar att göra det. Insatsområden som hittills föreslagits handlar dels om olika naturtyper, dels om tematiska frågor. Exempel på det senare är kompensationsåtgärder (Jönköping) och grön infrastruktur i fysisk planering (Östergötland). Det finns en otydlighet kring andra

myndigheters roll i arbetet, vilket försvårar för dem att ansvara för åtgärder. Därför finns önskemål om att samtliga berörda myndigheter får grön infrastruktur inskrivet i sina uppdrag. Förutom intern samordning på respektive länsstyrelse, och länsstyrelserna emellan, rapporterar länen om en rad samverkanspartners och dialogaktiviteter. Skogsstyrelsen är en viktig samverkanspartner. Andra är kommuner, skogsnäring, LRF, ideella naturvården, regioner, rennäring, Trafikverket. Det råder samstämmighet om att en utmaning är att få tid och resurser till samverkan och förankring av förslagen i handlingsplanerna och att det finns ett stort behov av fortsatt implementering efter rapporteringen 2018. (Åtgärden startade 2016.)

Regional landskapsanalys (Trafikverket): En projektplan har förankrats med deltagande myndigheter under hösten. Fallstudier ska genomföras 2018. Här pågår diskussion med olika län, bland annat Kronoberg, där en integrerad landskapskaraktärsanalys kommer att genomföras 2018. Förslag till förbättringar av verktyget ska redovisas. (Åtgärden startade 2016.)

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark – sektorsövergripande samarbete för att gynna biologisk mångfald, landskapets gröna infrastruktur och ekosystemtjänster (Jordbruksverket): I projektet deltar länsstyrelserna genom Östergötland och Stockholm tillsammans med flera nationella myndigheter. Syftet är att se över möjligheterna att skapa fler värdefulla miljöer i övergångszonerna mellan skogs- och jordbruksmark. I projektet har ingått att: Identifiera hinder för önskad utveckling. Föreslå åtgärder för att undanröja hinder. Ge förslag på skötselåtgärder för bryn. Analysera behov och eventuell utformning av styrmedel för skötsel och anläggning av brynmiljöer. Ta fram ett gemensamt informationsunderlag riktat till markägare och rådgivare med syftet att användas inom båda sektorerna. Under 2017 har projektet nått nästan i mål. En rapport har tagits fram och skickats på remiss. Utkast till informationsbroschyr har också tagits fram. Flera möten har hållits. (Åtgärden startade 2016.)

Utveckla vägledning om terrängkörning (Naturvårdsverket): Otillåten barmarkskörning kan leda till mark- och vegetationsskador. Buller från terrängkörningen kan också störa djur

och människor. Åtgärden syftar till kunskaps-spridning om vilka regler som gäller och en attitydförändring. Under året har en folder om terrängkörning på barmark tagits fram riktad mot vuxna samt kortare filmer om terrängkörning riktade mot barn och ungdomar. Filmerna kommer visas på sociala medier. Länsstyrelsernas kontaktperson från Norrbotten har deltagit i arbetet. Parallellt har Miljösamverkan Sverige arbetat med att ta fram vägledning om hur länsstyrelserna kan arbeta med terrängkörning vid beslut. (Åtgärden startade 2016.)

Öka samsynen i hanteringen av kulturlämningar som berörs av skogsbruket (Riksantikvarieämbetet): Det finns stora skillnader i hur myndigheter hanterar kulturmiljöer som berörs av skogsbruksåtgärder. Åtgärden syftar till ökad samsyn i tillämpningen av kulturmiljölagen. Utifrån den workshop som Riksantikvarieämbetet arrangerade 2016 för handläggare på länsstyrelserna och Skogsstyrelsen har arbetat fortsatt under året i samarbete med Uppsala. Åtgärden avslutas nu. (Åtgärden startade 2016.)

Kalibrera skadebedömningar av kulturhistoriska lämningar som skadas av skogsbruket (Riksantikvarieämbetet): En modell för bedömning av skogsbruksskador på forn- och kulturlämningar har tagits fram. Handläggare vid länsstyrelserna har prövat denna vid fältseminarium i Uppsala 2016 och Växjö 2017. En effekt är att det blir tydligare och enklare att följa upp om skadorna verkligen minskar. Åtgärden avslutas nu. (Åtgärden startade 2016.)

Skyddsavstånd och zoner: minskad komplexitet och ökad miljönytta (Jordbruksverket): Syftar till att skapa enkla, funktionella och samordnade krav kring skyddszoner mot vattendrag i framför allt odlingslandskapet och samtidigt öka miljönyttan. Ytterligare mål är att förtydliga hur myndigheter ska tolka kraven för att kunna förbättra tillsynsvägledning och rådgivning. Under 2017 har flera nationella myndigheter och länsstyrelserna, genom Skåne, samverkat och utbytt kunskap. Diskussionerna har utgått från den kartläggning som Jordbruksverket har sammanställt av olika krav som gäller för skyddszoner. (Ny åtgärd 2017.)

Strategi för bevarande av odlingslandskapets biologiska mångfald (Jordbruksverket):

Flera nationella myndigheter och länsstyrelserna, med deltagande från Skåne och Västra Götaland, arbetar tillsammans med att ta fram en strategi för att stärka odlingslandskapets biologiska mångfald. Under våren 2017 har arbete skett med att ta fram kunskapsunderlag. Arbetet med att ta fram själva strategin påbörjades under andra halvåret 2017 och beräknas vara klart under första kvartalet 2018. Flera möten har hållits och länsstyrelsernas representanter har också tagit ansvar för framtagande av en del texter. (Ny åtgärd 2017.)

Förstudie för att kunna utveckla scenarier för utvecklingen av ett klimatvänligt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart jordbruk (Naturvårdsverket): Samverkan är etablerad, men länsstyrelserna har ännu inte involverats. Åtgärden kommer inte fortsätta. (Ny åtgärd 2017.)

Utveckla ett mer inkluderande arbetssätt för samlad dialog mellan mindre intresseorganisationer och nationella myndigheter kopplat till miljömålen (Skogsstyrelsen): Åtgärden har inte kommit igång och länsstyrelserna har ännu inte involverats. (Ny åtgärd 2017.)

Klassning av isälvsavlagringar som värdefulla natur- eller kulturmiljöer (Sveriges Geologiska Undersökning): Arbetet startade i slutet av 2017 och länsstyrelsernas representant från Jönköping har deltagit vid ett möte. Under 2018 kommer en sammanställning över natur- och kulturvärden kopplade till naturgrusavlagringar att tas fram samt kriterier för att bedöma deras naturvärden. Det inbegriper även att visa på exempelområden. (Ny åtgärd 2017.)

Tema Havs- och vattenförvaltning:

En samordnad plan för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens åtgärdsprogram samt En nationellt gemensam planering för genomförande av vattenförvaltningsförordningens åtgärdsprogram (Havs- och vattenmyndigheten): Arbetet med dessa båda åtgärder har skett samlat via det befintliga samverkansorganet SamHatt, som för detta arbete utökats med fler länsstyrelserepresentanter. Flera möten har hållits och tematiska områden har tagits fram med sammanlänkade åtgärder för den gemensamma planeringen av genomförandet av åtgärdsprogrammen. Områdena speglar och tydliggör hur olika åtgärder

påverkar varandra. Totalt 17 temaområden tagits fram, varav sex kräver en ökad samplanering. Dessa är: Dricksvattenskydd och dricksvattenhantering. Övergödning och farliga ämnen - avloppsreningsverk och dagvatten. Övergödning och farliga ämnen - minskad påverkan från lantbruket, skogsbruket och vattenbruket. Farliga ämnen - tillsyn och prövning samt förorenade områden. Fysisk påverkan - vandringsvägar. Fysisk påverkan - markavvattningsvägar. Fysisk påverkan - markavvattningsvägar. Länsstyrelserna behöver vara delaktiga i samtliga sex områden och kommer utse representanter. Arbetet har också skett med förankring inom länsstyrelsernas berörda chefnätverk samt framtagande av underlag till budgetäskande om förstärkning till genomförandet av länsstyrelsernas åtgärder, vilket resulterat i förstärkningar. Länsstyrelserna har slutligen lämnat in skriftligt underlag avseende kulturmiljö vad gäller åtgärder som rör fysisk påverkan. Här lyfts bland annat betydelsen av tvärsektorielt arbetssätt och listas aktiviteter som kopplar till åtgärder i åtgärdsprogrammen och där samverkan och synergier bör tas tillvara. Kulturmiljöaspekter behöver även in i pågående arbete med att se över styrmedel inom vattenverksamheter. (Åtgärden för havsmiljöförvaltningen startade 2016 och åtgärden för vattenförvaltningen var ny 2017.)

Genomförande av planen för ett utökat skydd och förvaltning av marina områden (Havs- och vattenmyndigheten): Baserat på den handlingsplan som Havs- och Vattenmyndigheten redovisade till regeringen 2016 har en regional implementering påbörjats. Arbetet med att etablera ett ramverk för inrättande och förvaltning av marina skyddade områden bygger på erfarenheter från ett åtgärdsprojekt som länsstyrelserna i Västerhavet driver. I arbetet ingår att upprätta mål för ekologisk representativitet och funktionalitet för Bottniska viken, Egentliga Östersjön och Västerhavet. Dessa mål behöver fastställas tillsammans med berörda länsstyrelser. Vidare föreslås en samordnad uppföljning. Flera möten och workshopar har ordnats. Utlysning av särskilda åtgärdsprojekt har också skett och länsstyrelserna har fått särskilda medel för arbete med marint områdesskydd. I arbetet med att regionalisera planen för marint områdesskydd har två samordnare anställts för att koordinera länsstyrelsernas arbete med regionala handlingsplaner. Länssty-

relserna har också fått ökade resurser för handläggning för att öka takten i arbetet med det marina områdesskyddet. Tillsammans med berörda länsstyrelser har Havs- och vattenmyndigheten också fortsatt arbete för fiskereglering i skyddade områden. (Åtgärden startade 2016.)

Bevarande och skydd av källmiljöer (Sveriges Geologiska Undersökning): En databas för källmiljöer ska tas fram. Under 2017 har en workshop och fyra Skype-möten genomförts i arbetsgruppen, där länsstyrelserna medverkar genom Jönköping. Vid mötena har diskuterats informationsspridning, stöd som finns i lagstiftningen för skydd av källor samt inventering. Länsstyrelserna har bidragit med lokal och regional kunskap om exempelvis källprovtagning, inventering av källor, information som skulle behövas för bevarande av källor, hur information bör spridas etc. Länsstyrelserna bidrar till att mer realistiska uppskattningar av vad för omfattning och typ av arbete som behöver göras. (Åtgärden startade 2016.)

Utveckling av strategin för åtgärder inom vattenkraften (Havs- och vattenmyndigheten): Havs- och vattenmyndigheten koordinerar en dialogprocess för att vidareutveckla och genomföra den nationella strategin för hållbar vattenkraft. Länsstyrelserna i berörda län genomför fyra nationella pilotprojekt i syfte att utveckla arbetssätt och metoder för att omsätta strategins ramar i åtgärder för respektive vattensystem. För närvarande saknas nationell vägledning och metoder för hur avvägning och prioritering inom och mellan energi-, natur- och kultur ska genomföras i praktiken. Pilotprojekten avslutas under våren 2018. Länsstyrelserna har 2017 medverkat i flera nationella möten för att vidareutveckla arbetssätt och metoder. Diskussionerna har särskilt berört avvägning mellan natur och kultur samt hur elsystemets behov av reglerkraft ska värderas i förhållande till miljöåtgärder. En nationell workshop kring svåra samhällsavvägningar har genomförts på Riksantikvarieämbetet baserat på lokala typexempel från länsstyrelserna. Länsstyrelserna har särskilt lyft problematiken kring miljöåtgärder för småskalig vattenkraft som ofta ligger vid värdefulla kulturmiljöer, vars kulturmiljövärden bäst bibehålls vid fortsatta drift av kraftverken. Miljöåtgärder vid dessa anläggningar behöver anpassas särskilt och blir ofta mer kostsamma. Lönsamheten är så svag

att det behövs ekonomiskt stöd, till exempel genom föreslagen nationell fond, för att verksamheterna ska kunna genomföra miljöåtgärder – och fonden kommer vad länsstyrelserna erfar inte att täcka extrakostnader för kulturmiljöns bevarande eller kulturmiljöanpassningar.

**Hållbar vattenkraft i Dalälven:** Länsstyrelserna i Dalarna, Gävleborg och Uppsala har i samarbete med branschen tagit fram dels beskrivning av Dalälvens vattenkraftsystem, kraftverkens kulturvärden och potentiella naturvårdsåtgärder samt dels analyserat olika åtgärders påverkan på elproduktion och reglerkraft. Arbetet resulterar i ökad kunskap hos både myndigheter och bransch om Dalälvens vattenkraftsystem och dess påverkan på älvens naturvärden. Flera workshops har genomförts i syfte att få en gemensam syn på hur vi ska värdera och prioritera energi-, natur- och kulturvärden inför den samlade åtgärdsplanen som tas fram våren 2018.

**Pilotprojekt Luleälven:** Länsstyrelsen, Vattenfall och berörda kommuner (Luleå, Boden, Gällivare och Jokkmokk) har under 2017 fortsatt att ta fram och sammanställa underlag för att kunna bedöma naturvärden i älven och identifiera åtgärder som bedöms ge ekologisk nytta. Påverkan på produktionen av vissa åtgärder har beräknats av Vattenfall, dels om åtgärder införs i hela systemet och dels ett antal utpekade enskilda åtgärder. Underlaget från pilotprojektet har även använts i pågående arbete med att ta fram åtgärdsplan för Luleälven.

**Pilotprojekten Emån respektive Nissan:** Länsstyrelserna i Jönköping och Kalmar har jobbat ihop med pilotprojektet för Emån och Nissan. Huvuduppgift 2017 har varit en metod för att bedöma naturvårdsnyttan av åtgärder i form av åtgärdspotential. Ett GIS-arbete pågår för att koppla kraftverken och andra vandringshinder till nätverket ”God hydrografi”. Parallellt med detta har arbete skett med Riksantikvarieämbetets metod för bedömning av kulturmiljöers känslighet och tålighet för åtgärder vid kraftverken, där medarbetare från Länsstyrelsen i Jönköping, Kalmar och Halland deltagit. Fältbesök har genomförts i alla tre län samt även i Örebro. Målsättningen är att testa metoden på 10 objekt vardera i Nissans och Emåns avrinningsområde 2018. Ett möte har också genomförts med Svenska Kraftnät och Energimyndigheten angående åtgärders påverkan på

reglerkraften. I januari 2018 sker en delredovisning avseende naturvärdesklassningar samt kulturinventeringar och projekten slutredovisas i juni 2018.

(Åtgärden startade 2016.)

**Fysisk påverkan inom jordbruksvatten – ett dialogprojekt (Jordbruksverket):** Jordbruksverket arbetar tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten i ett flerårigt projekt med att ta fram underlag för avvägningar mellan vattenmiljö och jordbruk. Länsstyrelserna ska vara medverkande i arbetet, men har hittills enbart varit delaktiga i fältbesök i pilotområden (genomförde 2016). Länsstyrelsens kontaktpersoner har inte blivit inkluderade i projektet under året, utöver att ha fått en lägesrapport. (Åtgärden startade 2016.)

**Kostnadseffektivt vattenskydd (Trafikverket):** Åtgärden syftar till att genom samverkan arbeta för ett gemensamt förhållningssätt i frågor om befintlig infrastruktur och grund- och ytvattenmiljöer. Åtgärden började 2016 med att arbetsgruppen, där länsstyrelserna deltar med representant från Skåne och Västra Götaland, deltog i två åtgärdsvalsstudier som syftade till att ta fram nya skyddsområden för Göteborg och Stockholm. Då framkom att Trafikverkets interna vägledning inom vattenarbetet behöver ses över. Vägledning var sedan ute på en informell remiss hos bland annat länsstyrelserna. Hösten 2017 föreslog Trafikverket att åtgärden skulle fortsätta inom Miljömålsrådets åtgärd Gemensam planering för genomförandet av vatten- och havsmiljöförvaltningens åtgärdsprogram. (Åtgärden startade 2016.)

**Åtgärder mot PFAS-spridningen i ytvatten, grundvatten och dricksvatten – nationell samverkan (Kemikalieinspektionen):** Åtgärden innebär att ett nationellt myndighetsnätverk för PFAS-frågor bildats där länsstyrelserna, genom Jönköping och Blekinge, medverkar. Målet är att ringa in problemet med PFAS och diskutera lösningar för att få bort dessa ämnen i mark och dricksvatten, men också verka för mer forskning. Under 2017 har tre möten genomförts i nätverket. Dessa har fungerat som en kanal för informationsspridning mellan olika myndigheter och öka kunskapen om PFAS-frågor och metodutveckling. Länsstyrelserna har lyft aktuella frågor och behov av vägledning. Länsstyrelserna bidrar även

med regional och lokal information om exempelvis övervakning av PFAS i vatten. Myndighetsnätverket har även genomfört två större PFAS-möten öppna för berörda aktörer. (Åtgärden startade 2016.)

**Båtbottenfärger och miljöfarliga färgrester (Transportstyrelsen):** Arbetet har under året omfattat flera möten där länsstyrelserna genom Stockholm medverkat för att ta fram riktlinjer för att minska påverkan från båtbottenfärger från fritidsbåtar på vattenmiljön. Arbetet är viktigt för att minska belastning av ämnen som till exempel koppar och tributyltenn (TBT) som påverkar vattenmiljön negativt. Trots att det toxiska ämnet TBT förbjöds för många år sedan hittas det fortfarande i höga halter i ytvatten, i mark och på båtbottenskrov, resulterande i att åtgärder behöver vidtagas för att nå god kemisk vattenstatus och även miljömålet Giftfri miljö. Under året har en informationsskrift tagits fram, i vilken rekommendationer ges hur båtbottenfärg avlägsnas från båtskrov på ett säkert sätt. (Åtgärden startade 2016.)

**Stärk förutsättningarna hantera målkonflikter och att beakta kulturmiljöer i planering och prövning av vattenvårdsåtgärder (Riksantikvarieämbetet):** Åtgärden innehåller flera delar. År 2017 har fokuserat på att ta fram metod för bedömning av kulturmiljöers känslighet och tållighet i samband med vattenvårdsåtgärder. Metoden ska bland annat kunna användas för att göra avvägningar mellan kulturmiljöintressena och natur- respektive energiintressena enligt intentionerna i åtgärden Utveckling av strategin för åtgärder inom vattenkraften. I arbetet har länsstyrelserna i Halland, Jönköping och Kalmar medverkat i projektgrupp och planerat och deltagit i fälttester i Emåns och Nissans avrinningsområden. För att förankra bredare bildades under hösten en referensgrupp med ytterligare länsstyrelser (Västerbotten, Örebro, Jönköping, Västra Götaland och Skåne). Länsstyrelserna har bidragit med underlag och synpunkter. I åtgärden ingår även att klarlägga möjligheter till samfinansiering av kunskapsunderlag samt ge riktlinjer hur dessa kan indexeras och göras sökbara. (Ny åtgärd 2017.)

#### Tema Hållbar stadsutveckling:

**Plattformen för hållbar stadsutveckling (Boverket):** Syftet med plattformen är ökad samverkan, samordning, kunskapsutveckling- och -

spridning och erfarenhetsutbyte inom hållbar stadsutveckling. Den utgör en viktig länk mellan praktik och politik på lokal, regional och nationell nivå. Utmaningar idag är bristande samordning inom och mellan sektorer och politiska nivåer, otillräckliga satsningar på kunskapsutveckling samt ett glapp mellan retorik och praktisk handling. Länsstyrelserna har deltagit i planeringen av årets plattformsdagar i Göteborg och deltagit i arrangerandet av aktiviteter där. (Åtgärden startade 2016.)

**Stadsmiljöavtal 2.0. (Boverket/Trafikverket):** En arbetsgrupp, där företrädare för länsstyrelserna deltagit, har diskuterat hur styrmedlet stadsmiljöavtal kan utvecklas för att bidra till miljömålen. Det underlag som sammanställts har lämnats över till Trafikverket, som har uppdrag kring stadsmiljöavtal. Åtgärden avslutas nu. (Åtgärden startade 2016.)

**Jordbruksmarkens värden (Jordbruksverket):** Jordbruksverket, Boverket och länsstyrelserna (Skåne, Västra Götaland och Dalarna) har jobbat vidare med frågan om exploatering av jordbruksmark. Projektet har under året bland annat gjort en enkätundersökning hos länsstyrelserna, tagit fram en rapport om hur mycket mark som exploaterats samt följt och sammanställt ett antal nya domar inom området. Rättsläget har under 2017 tydliggjorts. Under året har detta diskuterats med ett flertal kommuner i olika workshops. (Åtgärden startade 2016.)

**Hälsa som drivkraft i miljömålsarbetet och för hållbar utveckling (Folkhälsomyndigheten):** Förutom Folkhälsomyndigheten deltar 13 myndigheter samt SKL i samverkansåtgärden, däribland länsstyrelserna genom miljömålssamverkan RUS. Samverkansåtgärden syftar till att samla aktörer som arbetar med miljömålsaspekter med påverkan på folkhälsa och ska innefatta ett forum för diskussion och utbyte av idéer samt aktuella frågor och aktiviteter. Årets resultat innefattar konkretisering av åtgärden, en gemensam avsiktsförklaring samt en sammanställning över relevanta mål, policyramverk och uppföljningssystem för hälsa och miljö. (Ny åtgärd 2017.)

**Förstudie för att kunna utveckla framtidsscenarioer för effekter på utsläppen av klimat- och luftföroreningar av utvecklingen inom byggsektorn i Sverige (Naturvårdsverket):** Samverkan är etablerad, men länsstyrelserna har

inte kommit med i arbetet. Åtgärden kommer inte fortsätta. (Ny åtgärd 2017.)

**Gemensam strategi för arbete med goda ljudmiljöer (Naturvårdsverket):** Under 2017 har den nationella bullersamordningen, där länsstyrelserna deltar, tagit fram en myndighetsgemensam strategi för goda ljudmiljöer. Ambitionen är att stödja ett proaktivt arbete med goda ljudmiljöer i den bebyggda miljön och skapa samsyn och en gemensam riktning för myndigheternas arbete med buller. Åtgärden avslutas nu. (Ny åtgärd 2017.)

#### Tema Hållbara transporter:

**Fossilfria och hållbara transporter (Energimyndigheten):** Energimyndigheten har främst samarbetat med utpekade myndigheter i sitt regeringsuppdrag, som de likställt med åtgärden. Flera länsstyrelser har dock deltagit i dialogen. Regeringsuppdraget har 2018 resulterat i uppdrag till länsstyrelserna. Åtgärden avslutas nu. (Åtgärden startade 2016.)

**Transportplanering 2.0 (Trafikverket):** Påbörjades i slutet av 2017 med ett uppstartsmöte. Länsstyrelserna deltar med flera representanter. (Ny åtgärd 2017.)

**Flygbuller i fjällen (Transportstyrelsen):** Arbetet under året har utmynnats i att en remiss med föreskrifter och allmänna råd om rapportering av flygningar i skyddade fjällområden skickats ut i januari 2018. När dessa föreskrifter träder i kraft kommer operatörerna att börja rapportera flygrörelserna, vilket ger ett dataunderlag för vidare analys och jämförelse med en tidigare utförd utredning. Länsstyrelserna har genom Västerbotten deltagit och varit ett bollplank till Transportstyrelsen, bland annat vad gäller vilka uppgifter som är av intresse att samla in och utredningens avgränsning. (Ny åtgärd 2017.)

**Samverkan om cykling (Trafikverket):** Åtgärden har påbörjats med identifiering av samverkansområden. Länsstyrelserepresentanter deltog vid ett uppstartsmöte. (Ny åtgärd 2017.)

#### Tema Resurseffektivitet:

**Materialförsörjningsplanering (Sveriges Geologiska Undersökning):** Under 2017 har ett arbete med länsstyrelserna i Uppsala och Stockholm och förutsättningarna i regionen gjorts. Arbetet kommer att fortsätta under 2018

med information till kommunerna i regionen. Stöd till andra länsstyrelser i arbetet med materialförsörjningsplanering kommer att genomföras. (Åtgärden startade 2016.)

**Nationell samverkan - minskat matsvinn i livsmedelskedjan (Livsmedelsverket):** Några myndigheter driver sen tidigare en samverkansgrupp för minskat matavfall och en myndighetsgrupp. Genom att arbetet blivit en samverkansåtgärd i Miljömålsrådet har länsstyrelserna, genom miljömålssamverkan RUS, kommit med i detta arbete och tillfört kunskaper om lokal och regional nivå. Arbetet kommuniceras också till länsstyrelserna. År 2017 har de nationella myndigheterna fått ett nytt regeringsuppdrag. Länsstyrelserna har bidragit med förslag till den nationella handlingsplan som är under framtagande. (Åtgärden startade 2016.)

**Vägledning/information och dialog med bygg- och fastighetssektorn om livscykelanalyser för byggnadsverk (Boverket):** Länsstyrelserna har genom Östergötland deltagit vid ett fysiskt möte och där deltagit aktivt och gett inspel om alternativa användningsområden för livscykelanalys. Länsstyrelserna har även tagit del av information och lämnat synpunkter via epost. Åtgärden har möjlighet att bidra till att nå flera miljömål. (Ny åtgärd 2017.)

#### Länsstyrelsernas egen åtgärdslista 2017

Här redovisas aktiviteter inom de 22 åtgärderna i länsstyrelsernas egen åtgärdslista. Redovisningen bygger på inrapportering från koordinerande för respektive åtgärd.

#### Uppdrag hållbarhetsmål, miljömål och miljöledning:

1. Agenda 2030 (ny länsstyrelsegemensam samverkan): Avser samverkan kring regleringsbrevsuppdrag att bidra till genomförandet av Agenda 2030 (FN:s globala hållbarhetsmål). Under året har ett länsstyrelsegemensamt arbete initierats sammanhållet av en grupp med fyra länsråd och en arbetsgrupp med företrädare för chefsnätverken för social hållbarhet, miljö, samhällsplanering och hållbar tillväxt. Syftet är att samordna och stödja länsstyrelserna i nya uppdrag kring Agenda 2030. Olika aktiviteter planeras inför 2018. Länsstyrelserna har under året också haft dialog med regeringskansliet, Agenda 2030-delegationen och myndighetsnätverket Agenda 2030 samt deltagit i



flera nationella möten. (Ny åtgärden startade 2017.)

2. Miljöledning (miljöledningsnätverket under Styrningsforum): Under året har länsstyrelsernas miljöledningsnätverk hållit regelbundna möten, främst via Skype, där gemensamma frågor diskuterats, såsom statistik, rapportering, mallar och miljöutredning. Representanter från nätverket har deltagit vid Styrningsforums gemensamma träffar som ökat samverkan med upphandlings- och kontrollernätverket. En aktivitetslista har förankrats som tydliggör vilka insatsområden som fokuserats under året. Exempel på aktiviteter som genomförts eller påbörjats under året: skrivelse för att säkerställa revisionskompetens hos samtliga länsstyrelser, skrivelse Grön IT med syfte att efterfråga förbättrad statistik och beskrivning av cirkulär ekonomi vad gäller IT-utrustning, planering av gemensam miljöutbildning i form av en film (med finansiering från energi- och klimatsamverkan LEKS), modell för verksamhetsintegrering (LISA 2.0) och modell för indirekt miljöpåverkan där vägledning och rekommendationer ska tas fram (det sista i samarbete med miljömålssamverkan RUS). Vid Naturvårdsverkets årliga miljöledningskonferens var länsrådet i Jönköping inledningstalare. (Åtgärden startade 2016.)

3. Integrering av miljömålen (miljömålssamverkan RUS): Avser samverkan mellan länsstyrelserna för att mer integrera miljömålen i berörda verksamheter. Länsstyrelsernas uppdrag 51 i regleringsbrevet 2015, som återrapporterades 2015 och 2016, fokuserar detta. En enkät om olika arbetssätt har under våren, liksom 2016, besvarats av länsstyrelserna. Under hösten fastställdes en projektplan för en vägledning där alla berörda verksamheter ska gås igenom i samverkan med företrädare för dessa. Projektet pågår hela 2018. (Åtgärden startade 2016.)

4. Metodutveckling åtgärdsprogram (miljömålssamverkan RUS): Avser gemensamt metodarbete kring regionala åtgärdsprogram för miljömålen. RUS metodprojekt har under året avslutats. Flera vägledningar (miljömålprocessen, processledning, var finns pengarna och samhällsekonomisk analys) har eller är på väg att publiceras. Riktlinjer för regionala miljömål och åtgärdsprogram med rekommendationer

har tagits fram och läggs fast i början av 2018. En fördjupningskurs i processledning har påbörjats för 30-talet miljö- och energisamordnare med RUS och LEKS (energi- och klimatsamverkan) som arrangör. (Åtgärden startade 2016.)

5. Stöd till kommunernas miljömålsarbete (miljömålssamverkan RUS): Avser dialog med SKL och länsstyrelserna om hur kommunernas arbete för miljömålen kan stödjas. Dialog och samarbete har skett med SKL i flera olika frågor. SKL deltog vid det årliga mötet för länsstyrelsernas miljömålssamordnare och en ny referensgrupp med miljösamordnare från kommuner och länsstyrelser är under bildande. (Ny åtgärd 2017.)

#### Miljömålsintegrering i olika verksamheter:

6. Insatser hållbar konsumtion (miljömålssamverkan RUS): Under 2017 har den länsstyrelsegemensamma referensgruppen för konsumtion haft fyra möten. Gruppen har fungerat som stöd vid länsstyrelsedeltagande i nationella åtgärder, inte minst samverkansåtgärder i Miljömålsrådet, och även underlättat samarbete och informationsspridning mellan länen. RUS har ordnat en Skypeföreläsning om cirkulär ekonomi med extern expert för miljömålssamordnare. Inspektad föreläsning och bilder finns tillgänglig för alla som arbetar på länsstyrelserna. Flera länsstyrelser deltog vid nationell verkstad för hållbara livsstilar i Umeå och länsstyrelse har också varit representerad i nationell referensgrupp för FN 10 YFP (ramverket för hållbar konsumtion och produktion). RUS har för länsstyrelserna deltagit vid rundabordsamtal under Almedalsveckan för Konsumentverkets uppdrag om ett forum för miljösmart konsumtion och har därefter haft mer dialog med Konsumentverket om länsstyrelsernas medverkan. RUS har deltagit vid Naturvårdsverkets och Kemikalieinspektionens textildialog och där lyft det regionala arbetet. Samarbete har skett med Avfall Sverige som resulterat i regionala seminarier om avfallsförebyggande i Falun, Jönköping och Stockholm. (Åtgärden startade 2016.)

7. Länsstyrelsemedverkan i Giffri vardag (miljömålssamverkan RUS): Under 2017 har RUS gemensamt med Upphandlingsmyndigheten

(UHM) och Kemikalieinspektionen fortsatt arbetet med den upphandlingsturné som genomförs i alla län 2017 och 2018. Flera planerings- och uppföljningsmöten har genomförts. Syftet med turnén är att lyfta upphandling som verktyg i åtgärdsarbetet för Giftfri miljö. Ett annat syfte är att underlätta för nätverksbyggande mellan olika aktörer länen. Målgrupp är hela kedjan som arbetar med upphandling: inköpare, upphandlare, beslutsfattare samt företag. Genom turnén underlättas deltagande även för mindre kommuner. Besöken har varit uppskattade och ökat kompetensen, enligt den utvärdering som gjordes under försommaren efter besök i de första länen. (Åtgärden startade 2016.)

8. Synliggöra ekosystemtjänsternas värden (miljömålssamverkan RUS i samarbete med chefsforum natur): Avser att ge vägledning för hur ekosystemtjänster kan användas. Utifrån RUS rapport Vägledning om ekosystemtjänster i ärendehandläggning och annan verksamhet (Länsstyrelsen Örebro rapport 2016:34) har alla län fått erbjudande om seminarium för berörda tjänstepersoner på länsstyrelse, Skogsstyrelsen och kommuner. Genomsnittligt antal deltagare per seminarium var 22 stycken. Seminarier har hittills hållits på 17 av 21 länsstyrelser, varav 11 under 2017. Därutöver har seminarium hållits för tjänstepersoner på Skogsstyrelsen, en workshop på miljömålsdagarna i Östersund och föredrag för chefsgruppen Miljönätverket och Naturvårdsverkets dialogmöte om grön infrastruktur. Projektgruppen har under året ombildats till en länsstyrelsegemensam grupp för att fortsatt stöd i arbetet. Under året har också tre länsstyrelser varit piloter i Naturvårdsverkets regeringsuppdrag. (Åtgärden startade 2016.)

9. Hälsofrämjande processer som drivkraft för miljömål (miljömålssamverkan RUS efter samråd med chefsnätverket social hållbarhet): Avser att ge kunskap och vägledning om hur hälsofrämjande processer kan vara en drivkraft för miljö- och hållbarhetsarbetet och bredda basen av aktörer. Ett sedan tidigare påbörjat projekt, med deltagare av länsstyrelse, landsting och kommuner i Dalarna och Västerbotten, har i början av året resulterat i vägledningen Ställ om för framgång, ett material i tre delar. Under året har en spridnings- och kommunikationsinsats planerats som inbegriper erbjudande om regionala seminarier i alla län 2018 och 2019.

Hälften av länen har hittills anmält intresse. Länsstyrelserna har också delgett erfarenheter från detta arbete till Folkhälsomyndigheten. (Åtgärden startade 2016.)

10. Näringsliv och miljömål (miljömålssamverkan RUS i samarbete med berörda chefsnätverk): Avser att genomföra en vägledningsinsats som främjar miljömålsintegrering i arbete gentemot företagen och hur olika länsstyrelseverksamheter och kommuner kan bidra till detta. Under året har planering för åtgärden fortsatt och under hösten lades en projektplan fast för ett projekt som kommer pågå hela 2018. Möte har hållits med Svenskt Näringslivs miljöansvariga om samverkan i genomförandet. (Åtgärden startade 2016.)

11. Integrera miljö, energi och klimat i tillväxtarbetet (chefsgruppen Nätverket för hållbar tillväxt 21 NHT21 samt energi- och klimatsamverkan LEKS och miljömålssamverkan RUS): Under året har flera Skypemöten och även fysiska möten hållits för berörda på länsstyrelserna i syfte att informera och dela erfarenheter i länsstyrelsernas uppdrag att stödja regionernas i deras nya uppdrag att ta fram handlingsplaner för klimat- och miljöintegrering i det regionala tillväxtarbetet. Dialog och samarbete har även skett med de nationellt stödjande myndigheterna Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Energimyndigheten. (Ny åtgärd 2017.)

12. Incitament för energieffektivisering (chefsforum miljöskydd samt energi- och klimatsamverkan LEKS): Under 2017 har supportlänen levererat handböcker, filmer och lärarhandledning, material som ska användas inom fas 3 i projektet. Hösten 2017 genomfördes 11 spridningsseminarier på tio platser i landet. På spridningsseminarierna har handläggare från länsstyrelserna och kommunerna fått information om det material som ska användas under fas 3. Under hösten har lärandeseminarier inletts. Det kommer totalt att genomföras åtta seminarier à 2 dagar. Kriterier för fas 3 har utarbetats. Redovisningsmall för insamling och sammanställning av resultaten från företagsbesöken i fas 3 har utarbetats. Länen står i startposition för att påbörja fas 3 och genomföra företagsbesök och skapa incitament för energieffektivisering hos små och medelstora företag under 2018 och 2019. Regelbundna möten med Energimyndigheten för såväl projektledare

som ekonomer. Information och avstämning med miljödirektörerna på Miljöskyddscheferkonferensen i Göteborg i oktober samt löpande information på miljönätverkets vår och höstmöten. Följeforskare har påbörjat sitt arbete. Projektet löper med mindre undantag på enligt plan. (Åtgärden startade 2016.)

13. Treåriga utvecklingsplaner energi och klimat (energi- och klimatsamverkan LEKS i samarbete med berörda chefsgrupper): Arbetet har ersatts av ett utökat arbete med LEKS verksamhetsplan. Arbetet har resulterat i ett antal projekt samt medfört att involverande processer har startats upp eller är på väg att startas upp inom aktuella chefsnätverk. Målet är att LEKS verksamhetsplan 2019 är mer sammanhållen vilket bidrar till att länsstyrelsernas verksamheter arbetar mer gemensamt för att bidra till energi- och klimatomålen. (Ny åtgärd 2017.)

14. Genomföra Miljösamverkan Sveriges tillsynsprojekt (Miljösamverkan Sverige): Miljösamverkan Sverige har under 2017 påbörjat projekten: uppföljning och utvärdering av kommunernas tillsyn, MKN vatten i tillsyn av miljöfarlig verksamhet, informationssatsning terrängkörning och ekonomiska säkerheter. Projektet utvecklade vägledning i samverkan och bevakare i ny tappning kommer att påbörjas under 2018 och projektet lönsamhetskalkyl vattenkraft utgår eftersom en lagändring är annonserad som medför att grunden för projektet försvinner. Under året slutfördes även projekten en säkrare Sevesotillsyn, stärkt grön tillsyn, tillsyn av industriutsläppsverksamheter i praktiken samt översyn av modell för behovsutredning. Miljösamverkan Sverige är ett samverkansorgan kring tillsynsvägledning, tillsyn och viss prövning inom miljöbalksområdet och närliggande lagstiftningar. Deltagare är Sveriges länsstyrelser, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten. Projektet bemannas i första hand av länsstyrelsernas egen personal och ett trettiotal personer har deltagit i arbetet under 2017. (Åtgärden startade 2016.)

15. Regional transportplanering (chefsgruppen Forum för hållbart samhällsbyggande samt energi- och klimatsamverkan LEKS och miljömålssamverkan RUS): Avser att genomföra en vägledningsinsats om klimat- och miljöintegrering i planer för transportplanering. Under året

ordnades tre länsstyrelsegemensamma nätverksmöten under samrådstiden för den nationella infrastrukturplanen. Vid en av träffarna deltog även Naturvårdsverket. En av träffarna fokuserade särskilt på miljökonsekvensbeskrivningen till den nationella planen. Syftet var att öka handläggarna kunskap kring frågorna samt få en samsyn mellan länsstyrelserna i granskningen av planen. Under året har också ett projekt pågått kring klimatfrågor i de regionala infrastrukturplanerna. (Ny åtgärd 2017.)

16. Dialog miljö och samhällsplanering (chefsgrupperna Forum för hållbart samhällsbyggande, Miljönätverket och miljömålssamverkan RUS): Åtgärden avser att initiera dialog mellan företrädare för miljö och samhällsplanering om hantering av gemensamma utmaningar och behov av samverkan. Miljönätverket och Forum ordnade en gemensam nätverksträff i november 2017. Det blev en workshop med deltagarna med fokus på stat- och kommundialogen kring kommunernas fysiska planering. Tillsammans identifierades fem knäckfrågor som staten behöver utveckla sina planerings- och kunskapsunderlag för att underlätta för kommunerna i deras arbete: 1) Vattenkvalitet, MKN, 2) Artskydd, 3) Strandskydd, 4) Riksintressen och 5) Byggnad på jordbruksmark. (Ny åtgärd 2017.)

17. Uppdrag kulturmiljö (miljömålssamverkan RUS och chefsgruppen kulturmiljöforum): Avser att stödja länsstyrelsernas arbete med uppdrag 17 och 18 i regleringsbrevet 2017. Inför årsredovisningen 2016 togs underlag fram för återrapporteringen av regleringsbrevsuppdrag. Eftersom 2017 års uppdrag i stort sett är detsamma har detta underlag även fungerat för 2017 års återrapportering. Av betydelse för regleringsbrevsuppdragen inom vattenområdet är de mångåriga samverkansprojekten Kulturmiljö och vattenförvaltning och Va-Kul. Under 2017 har de 11 medverkande länsstyrelserna gemensamt slutrapporterat dessa. Projektet har arbetat med att ta fram kunskapsunderlag och former för bättre tvärsektorieell samverkan. Rapporterna från projektet har lyft fram många gemensamma resultat, effekter och samhällsnyttor. Resultaten är till nytta för länsstyrelsernas fortsatta arbete med att skapa bra och effektiva samverkansmetoder. (Åtgärden startade 2016.)

18. Vägledning kulturmiljö (miljömålssamverkan RUS och chefsgruppen kulturmiljöforum): Åtgärden avser att fortsätta sprida och kommunicera det länsstyrelsegemensamma materialet ”Välj och Vraka!”. I årets aktiviteter har God bebyggd miljö och vattenrelaterade mål prioriterats, vilket är linje med kulturmiljöforums och Riksantikvarieämbetets prioritering. En workshop utifrån ”Välja och vraka!” arrangerade på miljömålsdagarna 2017, med deltagande av miljö- och kulturmiljösamordnare vid myndigheter och organisationer. Ett tematiskt webbmöte om God bebyggd miljö har genomförts i syfte att stimulera länsstyrelsernas arbete med projektet Räkna Q. Under mötet uppkom även generella kulturmiljöfrågor och framkom önskemål. I samband med årlig uppföljning av miljömålen för 2017 genomfördes ett webbmöte för länsstyrelserna om kulturmiljön. RUS har även skickat tips, underlag och nyhetsbrev till kulturmiljöforum rörande viktiga miljöfrågor med kulturmiljökopplingar, bland annat remisser. (Åtgärden startade 2016.)

#### Digitalisering och miljöinformationsförsörjning:

19. Utvecklad digital miljöinformationsförsörjning (förvaltningsobjekt miljö med flera): Länsstyrelserna har under året deltagit aktivt i riggandet av Naturvårdsverkets regeringsuppdrag Digitalt först – för smartare miljöinformation. Dialog har förts om länsstyrelsernas roll, uppgifter och önskemål i arbetet. Tidigare myndighetssamverkan i miljödatafrågor, MIT, har samtidigt upphört. Utifrån myndighetsgemensam strategi för miljödatahantering, som flertalet länsstyrelser ställt sig bakom, har under året ett implementeringsprojekt på temat öppna data initierats. Löpande arbete har i övrigt skett i förvaltningsobjekten. (Ny åtgärd 2017.)

20. Åtgärdswebb för miljömålen (miljömålssamverkan RUS): Efter flera års förberedelser och förankring har under året konstruktion av IT-systemet Åtgärdswebb för miljömålen på-

börjats. Det är ett system för planering, genomförande och uppföljning av länsstyrelsernas regionala åtgärdsprogram för miljömålen. Åtgärdswebben ska också bli till nytta för den årliga miljömåluppföljningen och länsstyrelsernas verksamhetsplanering. En styr- och projektgrupp har verkat bestående av representanter från olika länsstyrelser samt även Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Extern konsult har anlåtats. Under våren 2018 blir konstruktionen klar och ska då rullas ut och sättas i förvaltning. (Ny åtgärd 2017.)

21. Utvecklad uppföljning av miljöarbetet (miljömålssamverkan RUS): Länsstyrelserna och Naturvårdsverket har under året fört en dialog om hur den regionala uppföljning av miljömålen, som länsstyrelserna gör varje år, kan utvecklas och göras mer ändamålsenlig, utifrån såväl nationella behov som för kommunikation till aktörer i länen. Frågan har även kommunicerats med länens miljömålssamordnare. Som en följd av dialogen kompletterades uppföljningen 2017 med en redovisning åtgärder för av generationsmålet. Till uppföljningen 2018 kommer övriga identifierade förbättringar att införas. Naturvårdsverket föreslår också att RUS framöver tar fram anvisningarna för den årliga uppföljningen. Under året har länsstyrelserna också deltagit i pågående översyn av miljömålssystemets indikatorer. (Ny åtgärd 2017.)

22. Information om markavvattningsföretag (chefsforum natur): Avser att tillgängliggöra arkivhandlingar, främst kartmaterial, för markavvattningsföretag digitalt. Målsättningen är ett gemensamt register och arkiv för diknings-, täckdiknings- och andra markavvattningsföretag som är öppet och tillgängligt samtidigt som det effektiviserar länsstyrelsernas verksamhet. Åtgärden inbegriper även att digitalisera dokumentationen som är knuten till kartorna. Ett utvecklingsprojekt startade hösten 2016. Flera länsstyrelser har under året fortsatt scannat och rektifierat äldre markavvattningsföretag. (Åtgärden startade 2016.)

## Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Länsstyrelserna skall nedan återrapportera en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

### Kompetensförsörjning

Länsstyrelsens kompetensförsörjningsarbete utgår ifrån vår målsättning att vara en attraktiv arbetsgivare med god förmåga att rekrytera, utveckla och behålla medarbetare.

För att Länsstyrelsen ska kunna genomföra sina uppdrag nu och i framtiden är det en förutsättning att det finns medarbetare med rätt kompetens och förmåga och vilja att utvecklas utifrån Länsstyrelsens uppdrag. Vi arbetar ständigt med att ta tillvara, utveckla och styra medarbetarnas och organisationens kompetens för att uppnå våra verksamhetsmål.

Länsstyrelsens uppdrag i regleringsbrev och myndighetens verksamhetsplan utgör grunden för den kompetensutvecklings- och rekryteringsplanering som görs på kort och lång sikt. Den kontinuerliga kompetensutvecklingen sker fortlöpande inom varje sakområde, utöver detta beslutar länsledningen inom vilka områden särskilt kompetenshöjande insatser ska sättas in. Verksamhetsplaneringen har under år 2017 fokuserat på nedanstående prioriterade områden;

Länsstyrelsen i Halland ska:

- Vara en tydlig aktör i länet som arbetar över sektorsgränserna för hållbar utveckling, med öppen kommunikation och gott bemötande
- Öka vår attraktivitet som arbetsgivare med tydligt ledarskap och aktivt medarbetarskap
- Vara en effektiv och modern myndighet med bra verksamhetsstöd och god service

Under året har vi anordnat en personaldag med fokus på innovation och utveckling. Syftet var att stimulera chefer och medarbetare till nytänkande och öppenhet för att prova nya lösningar i det dagliga arbetet. Förmåga att möta ständigt

förändrade förutsättningar ökar möjligheterna för en effektiv styrning av verksamheten. Vi har också arbetat aktivt med att bryta ner verksamhetsmålen på såväl enhets- som individnivå för att säkerställa att vi använder rätt kompetens inom varje område. Chefer har genomfört utvecklingssamtal med sina medarbetare och upprättat individuella utvecklingsplaner.

### Vår arbetsplats

Länsstyrelsen verkar ständigt för att vara en spännande och utvecklande arbetsplats. Här ingår att tydliggöra och utveckla både ledarskapet och medarbetarskapet. Det handlar också om att på olika sätt verka för att uppfattas som en attraktiv arbetsgivare. En god arbetsmiljö är en viktig faktor för att vår arbetsplats ska uppfattas som attraktiv och en förutsättning för att skapa effektivitet och goda resultat. För att nå framgång i arbetsmiljöarbetet arbetar vi både med hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser. Vi har ett väl utvecklat samarbete med företagshälsovården. Under året som har gått har vi, med utgångspunkt från resultatet i den medarbetarundersökning som genomförts, utarbetat handlingsplaner på respektive enhetsnivå. Vi har arbetat med resultatet och fokuserat på förbättringsarbete inom flera olika områden. Inom utvecklingsområdet framöver ingår fortsatt arbete med mål och målqualität samt att stärka chefernas förmåga att systematiskt arbeta för att förebygga stress och hälsa.

### Rekrytering

Under verksamhetsåret 2017 har Länsstyrelsen i Hallands län genomfört 50 rekryteringar (antal ärenden) varav 31 tillsvidareanställningar och 19 visstidsanställningar.

Genom att aktivt jobba med strategisk kompetensförsörjning vill Länsstyrelsen uppnå en bättre intern rörlighet och erbjuda interna karriär- och utvecklingsmöjligheter.

### Pensionsavgångar

2017 har fyra personer lämnat myndigheten med ålderspension. Under 2018 uppnår fyra personer en ålder av 65 år och däröver.

### Övriga fakta

Av totalt ca 199 anställda innehar 176 en tillsvidareanställning. Av dessa är 129 st kvinnor och 47 st män. De visstidsanställda har anställ-

ningar under kortare eller längre tid. Fältpersonalen som består av ca 40 personer består av både visstids- och tillsvidareanställda. Medelåldern på Länsstyrelsen är 46 år. Detta gäller för både män och kvinnor. Ledningsgruppen bestod 2017 av totalt 14 personer – sju enhetschefer, fem funktionsansvariga, ett länsråd och en landshövding. Fördelningen i gruppen mellan könen är sju kvinnor och sju män. Medelåldern i ledningsgruppen är 52 år.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Kön	Ålder	2017			2016		
		Antal anställda <sup>1)</sup>	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda <sup>1)</sup>	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	≤29	2)	2)	2)	2)	2)	2)
	30-49	31,8	2,8%	72,0%	29,9	3,1	76
	50≥	23,2	2,8%	54,6%	23,2	2,8	34,6
	<b>Alla</b>	<b>57,3</b>	<b>2,8%</b>	<b>65,6%</b>	<b>55,8</b>	<b>2,9</b>	<b>58,5</b>
Kvinnor	≤29	2)	2)	2)	10,2	1,8	
	30-49	75,4	3,2%	39,4%	71,3	4,2	60,4
	50≥	44,9	5,2%	61,0%	41,5	3,9	25,3
	<b>Alla</b>	<b>130,1</b>	<b>4,0%</b>	<b>49,1%</b>	<b>123</b>	<b>3,9</b>	<b>48,4</b>
Samtliga	≤29	12,1	3,5%	35,7%	12,9	1,7	
	30-49	107,2	3,1%	50,4%	101,2	3,8	63,7
	50≥	68,1	4,4%	59,6%	64,8	3,5	28,1
<b>Summa</b>		<b>187,4</b>	<b>3,6%</b>	<b>53,6%</b>	<b>178,8</b>	<b>3,5</b>	<b>50,8</b>

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

<sup>1)</sup> Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

<sup>2)</sup> Enligt 7 kap. 3§ FÅB (2000:605) framgår att uppgifter för grupper med högst 10 anställda inte ska lämnas och inte heller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

### Kommentar till tabellen sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § FÅB

Den totala sjukfrånvaron i förhållande till ordinarie arbetstid ligger i stort sett på samma nivå som föregående år. Värt att notera är att ef-

tersom Länsstyrelsen är en arbetsplats med relativt få medarbetare får varje enskild medarbetares sjukfrånvaro relativt stor påverkan på det totala resultatet.

#### Återrapportering regleringsbrevsuppdrag 1.4

Länsstyrelserna ska bidra till en god förvaltningskultur. Ledarskapets och medarbetarskapets betydelse och rollen som statstjänsteman ska vara i fokus.

Länsstyrelsen i Halland har under många år arbetat aktivt med att förankra och lyfta fram den statliga värdegrunden. Den gemensamma värdegrunden för statsanställda utgår från demokrati och mänskliga rättigheter och strävar mot rättssäkerhet, effektivitet och medborgarperspektiv. Den lägger grunden för att utveckla en god förvaltningskultur och en modern statsförvaltning. Parallellt med detta arbete har Länsstyrelsen under flera år lyft fram ledarskapsutveckling och aktivt medarbetarskap som prioriterade utvecklingsområden.

Länsstyrelsens interna rättighetsarbete bedrivs med fokus på integrering i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Det första utbildningstillfället i jämställd- och jämlik planering för nyanställda inom introduktionsutbildningen genomfördes i oktober och kommer genomföras en gång per år.

Länsledningens agerande och en samstämd ledningsgrupp kan stärka styrsignalernas genomslag i verksamheten. Det är viktigt att hålla frågorna om god förvaltningskultur levande och att inkludera medarbetarna i arbetet.

Vid ledningsgruppens årliga uppstart av verksamhetsplaneringen i september, ägnades en del av dagen till ämnet god förvaltningskultur. Inspiration och fakta hämtades från Statskontorets informationssidor på nätet, <http://www.statskontoret.se/forvaltningskultur/>.

Under verksamhetsplaneringsdagen genomförde ledningsgruppen en övergripande risk- och sårbarhetsanalys över vilka risker de såg inom sina respektive områden kring ämnet god förvaltningskultur. De identifierade riskerna

klassificerades i fråga om sannolikhet och konsekvens och åtgärdsförslag presenterades. De mest förekommande riskerna som identifierades var områden som upphandling, rekrytering, ärendehantering och informationssäkerhet. Andra risker som nämdes var jäv, mutor, hot, intressekonflikter, otydligt och dåligt bemötande samt tjänstefel av olika slag.

Övningen resulterade i ett erfarenhetsutbyte, givande diskussioner och ett ökat medvetande om olika riskområden. Flera enhetschefer har senare fortsatt detta arbete på respektive enhet.

Andra åtgärder som påbörjats under året är en centralisering av upphandlingsförfarandet inom myndigheten. Detta för att uppnå mer enhetlighet, objektivitet och för att öka upphandlings- och beställarkompetensen.

Under året har Länsstyrelsen deltagit i de möten som Statskontoret anordnat inom myndighetsnätverket mot korruption.

Under året genomförde justitiekanslern inspektion av verksamheten hos Länsstyrelsen i Hallands län. Justitiekanslerns övergripande iakttagelse är att länsstyrelsen fungerar mycket väl. Handläggningen sker effektivt och kompetent. Personalen är kunnig och mån om att myndighetens arbete håller en hög nivå. Länsstyrelsen har få gamla ärenden. Detta tycks vara ett resultat av att myndigheten har ett genomtänkt handläggningssätt med en tydlig prioritetsordning och effektiva instrument för att följa upp handläggningstiderna. Några påtagliga generella brister kunde inte konstateras. Beslutet finns att läsa på: <http://www.jk.se/beslut-och-yttranden/2017/05/1778-17-25/>.



## Året i siffror

Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr

VÄS-kod	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017	2016	2015
20-21	Övrig förvaltning	3 420	2 538	2 760
25	Trafikföreskrifter m.m.	310	575	502
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	11 158	9 994	10 221
30	Regional tillväxt	329	246	249
34	Infrastrukturplanering	286	180	331
40	Hållbar samhällsplanering och boende	6 485	6 754	7 115
41	Stöd till boende	820	587	242
42	Energi och klimat	2 952	3 054	2 669
43	Kulturmiljö	5 380	5 542	5 538
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	11 474	10 728	16 355
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	11 291	10 072	9 436
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	41 532	37 105	35 129
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 913	1 714	1 827
53	Vattenverksamhet	5 021	4 376	3 397
54	Mineral- och torvfyndigheter	5	4	3
55	Miljöfarlig verksamhet	3 098	3 308	3 170
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	339	336	308
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 604	1 658	2 082
58	Restaurering	2 746	2 454	2 443
60	Lantbruk och landsbygd	20 585	19 625	20 788
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns)	0	0	0
62	Fiske	1 141	1 553	1 331
70	Folkhälsa	2 358	1 759	1 621
80	Jämställdhet	1 538	1 849	1 745
81	Nationella minoriteter	34	2	1
82	Mänskliga rättigheter	669	493	344
85	Integration	2 102	1 532	1 465
	<b>Summa produktion</b>	<b>138 593</b>	<b>128 039</b>	<b>131 072</b>
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10 985	10 266	9 448
11	Administration och intern service	34 155	32 074	30 269
	<b>Summa verksamhetskostnader exklusive resurssamverkan</b>	<b>183 733</b>	<b>170 378</b>	<b>170 790</b>
99	Resurssamverkan <sup>1)</sup>	393	373	5 904
	<b>Totalsumma verksamhetens kostnader enligt resultaträkning<sup>2)</sup></b>	<b>184 126</b>	<b>170 751</b>	<b>176 694</b>

<sup>1)</sup> Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod

<sup>2)</sup> Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar

**Källa:** Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

## Kommentar till Tabell A – Verksamhetskostnader 2015–2017 Tkr

Länsstyrelsen har under 2017 utökat verksamheten inom ett flertal områden i större eller mindre omfattning. Mest påtagligt är det inom Naturvård, framför allt område 51. Kostnadsökningarna innehåller en prisdel, ökning av löner, och en volymdel som är en faktisk utökning av verksamheten. Länsstyrelsen har tillförts ökade resurser inom flera verksamhetsområden. I de fall kostnaderna minskat beror det i de flesta fallen på sjukdom, personalomsättning och liknande naturliga orsaker. Administrationen ökar beroende på planerade förstärkningar inom verksamhetsstyrning, offentlighet och upphandling.

Tabell B - Verksamhetskostnader 2017

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21	Övrig förvaltning	3 420	1,86%	1 508	3,36%	4 929	2,69%
25	Trafikföreskrifter m.m.	310	0,17%	140	0,31%	450	0,25%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	11 158	6,07%	4 882	10,87%	16 040	8,74%
30	Regional tillväxt	329	0,18%	68	0,15%	397	0,22%
34	Infrastrukturplanering	286	0,16%	127	0,28%	413	0,23%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	6 485	3,53%	3 044	6,77%	9 529	5,19%
41	Stöd till boende	820	0,45%	381	0,85%	1 201	0,65%
42	Energi och klimat	2 952	1,61%	1 275	2,84%	4 228	2,30%
43	Kulturmiljö	5 380	2,93%	1 542	3,43%	6 923	3,77%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	11 474	6,24%	4 067	9,05%	15 541	8,47%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	11 291	6,15%	3 922	8,73%	15 213	8,29%
51	Skydd och förvaltning (områden)	41 532	22,60%	6 491	14,45%	48 023	26,17%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 913	1,04%	930	2,07%	2 843	1,55%
53	Vattenverksamhet	5 021	2,73%	2 080	4,63%	7 101	3,87%
54	Mineral- och torvfyndigheter	5	0,00%	3	0,01%	8	0,00%
55	Miljöfarlig verksamhet	3 098	1,69%	1 463	3,26%	4 561	2,49%
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	339	0,18%	164	0,36%	503	0,27%
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 604	0,87%	712	1,59%	2 317	1,26%
58	Restaurering	2 746	1,49%	390	0,87%	3 136	1,71%
60	Lantbruk och landsbygd	20 585	11,20%	8 521	18,97%	29 106	15,86%
62	Fiske	1 141	0,62%	493	1,10%	1 634	0,89%
70	Folkhälsa	2 358	1,28%	867	1,93%	3 224	1,76%
80	Jämställdhet	1 538	0,84%	607	1,35%	2 146	1,17%
81	Nationella minoriteter	34	0,02%	17	0,04%	51	0,03%
82	Mänskliga rättigheter	669	0,36%	296	0,66%	965	0,53%
85	Integration	2 102	1,14%	938	2,09%	3 040	1,66%
	<b>Summa produktion</b>	<b>138 593</b>	<b>75,43%</b>	<b>44 928</b>	<b>100,00%</b>	<b>183 522</b>	<b>100,00%</b>
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10 985	5,98%				
11	Administration och intern service	34 155	18,59%				
	<b>Summa verksamhetskostnader exklusive resurssamverkan</b>	<b>183 733</b>	<b>100,00%</b>			<b>183 522</b>	<b>100,00%</b>
99	Resurssamverkan <sup>1)</sup>	393					
	<b>Totalsumma verksamhetens kostnader enligt resultaträkningen<sup>2)</sup></b>	<b>184 126</b>				<b>184 126</b>	
	Myndighetsövergripande, adm. och intern service uppdelat på: <sup>3)</sup>						
	Nivå 1 (113-115)	23 564	25,74%				
	Nivå 2 (110-112, 116-119)	10 591	11,57%				
	Nivå 3 (100-109)	10 985	12,00%				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	91 548					

<sup>1)</sup> Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

<sup>2)</sup> Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

# LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

<sup>3)</sup> Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

**Källa:** Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

## Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017

VÄS-kod	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2017			2016	2015
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20-21	Övrig förvaltning	3,9	2,8	1,2	3,0	3,2
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,5	0,4	0,1	0,9	0,7
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	15,1	13,6	1,5	14,4	14,9
30	Regional tillväxt	0,2	0,2	0,0	0,2	0,2
34	Infrastrukturplanering	0,4	0,4	0,0	0,3	0,5
40	Hållbar samhällsplanering och boende	8,4	5,8	2,6	9,3	8,9
41	Stöd till boende	1,2	1,2	0,0	0,9	0,4
42	Energi och klimat	3,6	2,5	1,1	3,2	3,2
43	Kulturmiljö	4,8	2,4	2,3	5,2	4,9
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	11,4	5,6	5,8	11,4	12,4
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	11,6	6,8	4,8	9,8	9,1
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	22,1	12,4	9,7	20,3	17,1
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,1	2,3	0,8	2,9	3,0
53	Vattenverksamhet	6,8	3,9	3,0	6,0	4,9
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	4,4	3,9	0,5	4,8	4,6
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,5	0,4	0,1	0,5	0,5
57	Förorenade områden, efterbehandling	2,4	2,3	0,1	2,4	3,9
58	Restaurering	1,3	0,4	0,9	1,3	1,2
60	Lantbruk och landsbygd	28,8	21,7	7,2	29,5	31,8
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
62	Fiske	1,5	0,8	0,7	1,9	1,9
70	Folkhälsa	2,7	2,0	0,7	1,9	1,7
80	Jämställdhet	1,7	1,7	0,0	1,9	2,1
81	Nationella minoriteter	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
82	Mänskliga rättigheter	0,9	0,9	0,0	0,7	0,5
85	Integration	2,9	1,2	1,7	2,2	2,2
	<b>Summa produktion</b>	<b>140,3</b>	<b>95,6</b>	<b>44,6</b>	<b>135,0</b>	<b>134,1</b>
10	Myndighetsövergripande verksamhet	8,2	4,2	4,0	7,8	7,1
11	Administration och intern service	17,6	12,2	5,4	17,1	15,9
	<b>Summa årsarbetskrafter exkl. resurssamverkan</b>	<b>166,1</b>	<b>112,1</b>	<b>54,0</b>	<b>159,9</b>	<b>157,1</b>
99	Resurssamverkan <sup>1)</sup>	0,7	0,6	0,1	0,6	0,5
	<b>Totalt antal årsarbetskrafter</b>	<b>166,8</b>	<b>112,6</b>	<b>54,1</b>	<b>160,4</b>	<b>157,6</b>

<sup>1)</sup> Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffrignivå.

**Källa:** Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

### Kommentar till Tabell C – Årsarbetskrafter 2015–2017

50–51 ökar eftersom området fått ökad medelstillsättning

62 Fiske hade tillfälligt minskad årsarbetskraft på grund av uppsägning med följd att endast en person, på deltid, arbetade med fiskefrågor under ca 4 månader.

Under verksamhetsåret 2017 har Länsstyrelsen i Hallands län genomfört 50 rekryteringar varav 31 tillsvidareanställningar och 19 visstidsanställningar.

## Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2017		2016		2015	
	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	63	378	146	908	210	1 332
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	246	1 476	216	1 349	183	1 162

**Källa:** Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

## Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader	2017	2016	2015
<b>Residens</b>			
Lokalkostnader (tkr) 103	1 172	1 191	1 124
Lokalyta (m <sup>2</sup> )	1 069	1 069	1 069
Lokalkostnad per m <sup>2</sup> (kr)	1 096	1 114	1 051
<b>Lokaler<sup>1)</sup></b>			
Lokalkostnader (tkr) 113	8 830	7 685	7 756
Lokalyta (m <sup>2</sup> )	5 574	5 574	5 696
Lokalkostnad per m <sup>2</sup> (kr)	1 584	1 379	1 362
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	53	48	49
Lokalyta per årsarbetskraft (m <sup>2</sup> )	33	35	36
<b>Kontorslokaler<sup>2)</sup></b>			
Kontorslokalyta (m <sup>2</sup> )	3 800	3 800	3 922
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m <sup>2</sup> )	23	24	25
<b>Summa lokalkostnader</b>	<b>10 002</b>	<b>8 877</b>	<b>8 880</b>

<sup>1)</sup> Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

<sup>2)</sup> Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

**Källa:** Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

### Kommentar till Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader brukar vara relativt statiska och den ökning som finns beror på en reservation för en garantikostnad i samband med uppsägning av ett hyresavtal. Detta är en engångskostnad och påverkar också posten Lokalkostnad per årsarbetskraft som utan denna post varit 52,2. I lokalkostnaderna för residenset ingår även landshövdingens bostad. Lokalvården bedrivs till största delen i egen regi.

### Redogör även för planerade större lokalförändringar

Planerade större lokalförändringar: Länsstyrelsen avser att samla all personal i samma hus genom en tillbyggnad av landsstatshuset. Planering och diskussioner med hyresvärden pågår. Utgångspunkten är att hyresnivån inte ska öka. Förväntad inflyttning under 2019.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2017

(samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10-11)	26	73	104	166	37	0
Övrig förvaltning (20-21)	99	812	35	869	77	0
varav Stiftelser (206)	0	0	0	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	42	102	7	136	15	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	3	377	0	376	4	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	22	124	1	110	37	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	205	1335	1301	2665	176	2
varav Livsmedelskontroll (281)	8	44	82	123	11	0
varav Djurskydd (282)	172	1060	1033	2117	148	2
varav Smittskydd (283)	7	103	46	147	9	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	15	105	68	183	5	0
Regional tillväxt (30)	2	14	1	15	2	0
Infrastrukturplanering (34)	2	16	2	19	1	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	142	749	5	691	205	0
Stöd till boende (41)	430	364	0	400	394	1
Energi och klimat (42)	39	77	9	94	31	2
Kulturmiljö (43)	99	694	95	732	156	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	61	172	93	273	53	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	3	5	1	9	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	87	361	29	376	101	0
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	113	166	133	254	158	48
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	83	412	33	427	101	1
Vattenverksamhet (53)	122	213	39	266	108	11
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	85	167	15	189	78	11
Mineral- och torvfyndigheter (54)	4	1	0	5	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	104	308	124	421	115	2
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	64	200	112	303	73	1
Övrigt miljö- och hälsoskydd (56)	34	212	4	219	31	2
Förorenade områden, efterbehandling (57)	20	23	29	46	26	1
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	3	4	11	13	5	0
Restaurering (58)	23	8	32	38	25	0
Lantbruk och landsbygd (60) <sup>1</sup>	11477	9402	41	15582	5338	1135
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	11471	9293	8	15445	5327	1135
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0	0	0	0

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

A	B	C	D	E	F	G
(61)						
Fiske (62) <sup>2)</sup>	21	145	4	157	13	0
Folkhälsa (70)	45	71	14	76	54	0
Jämställdhet (80)	1	7	3	10	1	0
Nationella minoriteter (81)	0	2	0	2	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	11	6	14	20	11	0
Integration (85)	2	63	15	79	1	0
<b>Summa</b>	<b>13274</b>	<b>15830</b>	<b>2160</b>	<b>24012</b>	<b>7252</b>	<b>1205</b>
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	24	45	0	42	27	1

<sup>1)</sup> Under 2017 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. I tabellen ingår statistik över direktstöden, betesstöd samt kompensationsstöd. För 2015 och 2016 kunde inte ärenden om jordbrukarstöd redovisas med anledning av den pågående utvecklingen av Jordbruksverkets IT-system.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2017 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. För år 2016 kunde inte utbetalningar av stöd redovisas, enbart ansökningar om stöd.

Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med ärenden beträffande jordbrukarstöd- direktstöd, betesstöd och kompensationsstöd samt landsbygdsstöd från Jordbruksverkets IT system, BLIS.

<sup>2)</sup> Till Årsredovisningen 2016 var det inte möjligt att från Jordbruksverkets IT-system hämta ut fullständig statistik för fiske (VÅS 622) avseende åren 2015-2016. Uppgifterna är uppdaterade i Årsredovisning för år 2017, varför 2015-2016 års värden skiljer sig åt jämfört med vad som redovisades i Årsredovisningen för år 2016.

**Källa:** Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

## Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2017

(samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden <sup>1)</sup>	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans <sup>2)</sup>	Varav antal ändrade ärenden <sup>3)</sup>
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	3	3	1
Övrig förvaltning (20-21)	16	11	3
<i>varav</i> Stiftelser (206)	0	0	0
<i>varav</i> Kameraövervakning (211)	6	5	0
<i>varav</i> Bevakningsföretag m.m. (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	10	8	3
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	51	54	2
<i>varav</i> Livsmedelskontroll (281)	1	1	1
<i>varav</i> Djurskydd (282)	50	52	1
<i>varav</i> Smittskydd (283)	0	0	0
<i>varav</i> Allmänna veterinära frågor (284)	0	1	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	114	134	29
Stöd till boende (41)	4	1	1
Energi och klimat (42)			
Kulturmiljö (43)	1	1	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	2	1	0
<i>varav</i> Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	30	30	5
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	4	2	1
<i>varav</i> Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	9	7	2
Vattenverksamhet (53)	9	6	5
<i>varav</i> Tillsyn av vattenverksamheten (535)	9	6	5
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	13	10	3
<i>varav</i> Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	4	4	1
Övrig miljö och hälsoskydd (56)	2	1	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	0	0	0
<i>varav</i> Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	8	4	0
<i>varav</i> Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	7	3	0
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	0	0	0
Fiske (62)	0	1	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
<b>Summa</b>	<b>276</b>	<b>274</b>	<b>55</b>



LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

A	B	C	D
varav Vattenmyndighetens ärenden			
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	7	6	2

<sup>1)</sup> Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2017.

<sup>2)</sup> Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2017, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

<sup>3)</sup> Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

**Källa:** Ärendehandläggningssystemet Platina

## Tabell H – Handläggningstider

H – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål dagar			Utfall %
VÅS	Beskrivning	2015–2017	2017	2016	2015
211	Ansökan om kameraövervakning <sup>3)</sup>	120	24	39	
282	Ansökan om tillstånd enligt 16§ Djurskyddslagen <sup>1)</sup>	90	100	100	95
282	Ansökan om förprovning djurstall <sup>1)</sup>	56	97	94	98
282	Anmälningens ärenden djurskydd	90	97	93	84
403	Överklagande av lov, förhandsbesked <sup>2, 10)</sup>	150	61	96	
403	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder <sup>2, 7)</sup>	120	98		
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen <sup>3)</sup>	180	31	96	
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författn <sup>3)</sup>	180	27	29	
525	Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken	42	47	71	-
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens <sup>8)</sup>	21	97	99	94
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc <sup>4)</sup> ) <sup>1)</sup>	180	100	100	100
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	67	56	75
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	79	85	74
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	95	100	86
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder <sup>3, 5, 9)</sup>				
	Företagsstöd	180	9	9	
	Projektstöd	180	21	4	
	Miljöinvesteringar	180	50	78	
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden <sup>3, 5, 9)</sup>				
	Företagsstöd	180	0	- <sup>11)</sup>	
	Projektstöd	180	-	-	
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder <sup>3, 6, 9)</sup>				
	Företagsstöd	120	52	97	
	Projektstöd	120	76	100	
	Miljöinvesteringar	120	86	100	
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden <sup>3, 6, 9)</sup>				
	Företagsstöd	120	- <sup>11)</sup>	-	
	Projektstöd	120	-	-	
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	85	95	94
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	48	78	52

<sup>1)</sup> Målet är satt från komplett ansökan.

<sup>2)</sup> Uppdrag 3.13 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2017.

<sup>3)</sup> Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2016.

<sup>5)</sup> Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

<sup>6)</sup> Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till att Jordbruksverket har betalat ut stödet. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

<sup>7)</sup> Nytt mål om 120 dagar fr o m år 2017.

<sup>8)</sup> Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken

<sup>9)</sup> Målet enligt SUSS LB (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB-stöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg Dawa.

<sup>10)</sup> För åren 2015-2016 ingick bygglov 40322 i dessa ärenden, men fr o m 2017 har de urskiljts från övriga lov och fått en egen uppföljning.

<sup>11)</sup> Färre än 10 ärenden

**Källa:** Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

## Kommentarer till tabell H

Under året har Länsstyrelsen fokuserat särskilt på överklagade ärenden om bygglov för bostäder och klarat handläggningstidsmålet för dessa. Denna prioritering har dock medfört längre handläggningstider för övriga överklagade ärenden enligt plan- och bygglagen och miljöbalken samt för ärenden om tillstånd till kameraövervakning.

Miljöprövningsdelegationen har för fjärde året i rad klarat det av Regeringen uppsatta handläggningstidsmålet om 180 dagar (6 månader) räknat från det att tillståndsansökan blivit komplett.

### Ansökan om stöd 602/622

Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om företagsstöd för djurstallar och projektstöd för bredband i september 2014 och från 2015 för övriga stödformer. Fiskerifonden öppnade för ansökningar 2015. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om ansökan om stöd i landsbygdsprogrammet öppnande inte förrän vintern 2015/2016 och för fiskerifonden kunde länsstyrelserna börja ta beslut först efter Jordbruksverkets avropsbeslut i september 2016. Arbetet även under 2017 har alltså till ganska stor del bestått av att arbeta med gamla ansökningar. Detta förklarar den låga måluppfyllelsen.

### Ansökan om utbetalning 602/622

Gällande utbetalningar av landsbygdsstöd så öppnade möjligheten för kund att söka delutbetalning och förskott i april 2016 och slututbetalning i maj 2016. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om förskott/delutbetalningar öppnade sommaren 2016 och först i december 2016 kunde beslut om slututbetalning ske i alla stödformer. Inom Fiske fattar Jordbruksverket såväl beslut på länsstyrelsens handlagda ansökningar som utbetalar medel. 2016 års utbetalningar var till stor del delutbetalningar vilka är betydligt snabbare att handlägga än slututbetalningar där utredning. Slutbesiktningar på plats måste göras t.ex. göras innan slututbetalning kan göras.

### Ansökan 623

På grund av brist på personalresurser har ärendegruppen nedprioriterats och handläggningstiden har blivit längre.

## Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2015	2016				2017					2017
	Akkumulerat utfall	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Nettoutfall	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Netto budget	Nettoutfall	Akkumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-5 578	1 361	1 442	-82	1 300	1 449	1 400	1 538	-100	-90	-5 750
Registreringsavgift för jaktområden	-0	539	545	-6	500	496	500	490	0	6	-0
Delgivning	-59	20	0	20	15	14	7	0	8	14	-26
Övrig offentligrättslig verksamhet	221	82	208	-126	250	197	200	83	50	113	208
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	-1 696	2 065	460	1 605	1 700	624	1 500	533	200	90	0
Övrig uppdragsverksamhet	-401	680	542	138	600	387	500	454	100	-67	-329
<b>Summa totalt</b>	<b>-7 513</b>	<b>4 747</b>	<b>3 197</b>	<b>1 549</b>	<b>4 365</b>	<b>3 166</b>	<b>4 107</b>	<b>3 099</b>	<b>258</b>	<b>66</b>	<b>-5 897</b>
- fördelat på											
<b>Summa offentligrättsligt</b>	<b>-5 416</b>	<b>2 001</b>	<b>2 196</b>	<b>-194</b>	<b>2 065</b>	<b>2 155</b>	<b>2 107</b>	<b>2 112</b>	<b>-42</b>	<b>43</b>	<b>-5 568</b>
<b>Summa uppdragsverksamhet</b>	<b>-2 096</b>	<b>2 745</b>	<b>1 002</b>	<b>1 744</b>	<b>2 300</b>	<b>1 011</b>	<b>2 000</b>	<b>988</b>	<b>300</b>	<b>23</b>	<b>-329</b>

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

**Källa:** Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

## Kommentar till tabellen avgiftsbelagd verksamhet

Kostnaderna för verksamheten Djur och lantbruk är högre än intäkterna. Detta är orsakat av:

- 1) Historiskt har avgifterna varit för lågt satta vilket genererat ett stort ackumulerat underskott. Från 2016 är debitering och avgifter i stort sett i balans.
- 2) Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

## Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr

Sammanställning väsentliga uppgifter	2017	2016	2015	2014	2013
<b>Låneram i Riksgälden</b>					
Beviljad	4 000	6 000	5 000	6 000	5 000
Utnyttjad	2 371	3 202	4 852	6 000	4 182
<b>Räntekontokredit i Riksgälden</b>					
Beviljad	4 900	4 900	4 900	4 900	4 900
Utnyttjad					
<b>Räntekonto</b>					
Ränteintäkter	3	0	0	118	347
Räntekostnader	-46	-68	-28	0	0
<b>Avgiftsintäkter som disponeras</b>					
Budget	4 365	2 255	2 950	2 900	800
Utfall	15 221	8 505	11 842	9 973	5 998
<b>Avgiftsintäkter som inte disponeras</b>					
Budget	4 870	4 315	4 100	4 100	4 100
Utfall	6 404	5 465	6 730	4 340	4 107
<b>Anslagskredit</b>					
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 Ap 11 Länsstyrelserna m.m.					
Beviljad	3 754	3 516	3 436	3 429	3 355
Utnyttjad	0	33	0	0	0
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 Ap 11 Regionala tillväxtåtgärder					
Beviljad	56	56	45	45	45
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<b>Anslagssparande</b>					
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 Ap 11 Länsstyrelserna m.m.					
Summa anslagssparande	985	0	75	15	1 675
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 Ap 11 Regionala tillväxtåtgärder					
Summa anslagssparande	0	0	1	0	0
<b>Bemyndiganden</b>					
Tilldelat	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Åtaganden	0	0	0	0	404
<b>Personal</b>					
Antal årsarbetskrafter <sup>2)</sup>	167	160	158	157	157
Medeltal anställda <sup>1)</sup>	187	179	180	178	181
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 094	1 052	1 078	1 040	971
<b>Kapitalförändring</b>					
Årets kapitalförändring	140	1 615	-1 496	-1 621	-725
Balanserad kapitalförändring	-6 101	-7 716	-6 219	-4 599	-3 874

<sup>1)</sup> Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

<sup>2)</sup> Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegemensam möjlig arbetstid = 1 710 timmar

Kommentar till tabellen sammanställning över väsentliga uppgifter

Omräkning av jämförelsetalen har skett för åren 2014-2015 i verktyget LISA. Jämförelsetalen för år 2013 har inte räknats om då en alltför stor arbetsinsats skulle krävas.

Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning

## Finansiell redovisning

### Resultaträkning (tkr)

Resultaträkning	2017	2016	Not
<b>Verksamhetens intäkter</b>			
Intäkter av anslag	91 319	87 269	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	15 221	8 505	2
Intäkter av bidrag	77 691	76 559	3
Finansiella intäkter	35	33	4
<b>Summa</b>	<b>184 266</b>	<b>172 366</b>	
<b>Verksamhetens kostnader</b>			
Kostnader för personal	-110 723	-102 910	5
Kostnader för lokaler	-9 578	-8 565	6
Övriga driftskostnader	-62 063	-57 294	7
Finansiella kostnader	-50	-78	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 711	-1 904	9
<b>Summa</b>	<b>-184 126</b>	<b>-170 751</b>	
<b>Verksamhetsutfall</b>	<b>140</b>	<b>1 615</b>	
<b>Uppbördsverksamhet</b>			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	6 404	5 465	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-6 404	-5 465	11
<b>Saldo</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	
<b>Transfereringar</b>			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2 447	2 718	12
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	22 014	29 098	13
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	189	243	14
Finansiella kostnader	-4	-2	16
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	-49	-222	17
Lämnade bidrag	-24 598	-31 835	18
<b>Saldo</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	
<b>Årets kapitalförändring</b>	<b>140</b>	<b>1 615</b>	<b>19</b>

## Balansräkning

TILLGÅNGAR (TKR)	2017-12-31	2016-12-31	Not
<b>Immateriella anläggningstillgångar</b>			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	61	149	
<b>Summa</b>	<b>61</b>	<b>149</b>	<b>20</b>
<b>Materiella anläggningstillgångar</b>			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	1 224	1 020	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	1 086	2 034	
<b>Summa</b>	<b>2 310</b>	<b>3 053</b>	<b>21</b>
<b>Utlåning</b>			
<b>Summa</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>22</b>
<b>Varulager</b>			
<b>Saldo</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>23</b>
<b>Kortfristiga fordringar</b>			
Kundfordringar	447	545	<b>24</b>
Fordringar hos andra myndigheter	6 600	2 866	<b>25</b>
Övriga kortfristiga fordringar	194	68	<b>26</b>
<b>Summa</b>	<b>7 241</b>	<b>3 479</b>	
<b>Periodavgränsningsposter</b>			
Förutbetalda kostnader	2 556	2 585	
Upplupna bidragsintäkter	14 804	17 760	
Övriga upplupna intäkter	505	522	
<b>Summa</b>	<b>17 865</b>	<b>20 866</b>	<b>27</b>
<b>Avräkning med statsverket</b>			
Avräkning med statsverket	-4 186	-3 102	
<b>Summa</b>	<b>-4 186</b>	<b>-3 102</b>	<b>28</b>
<b>Kassa och bank</b>			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	19 134	6 101	<b>29</b>
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	11	280	<b>30</b>
Kassa och bank	799	742	<b>31</b>
<b>Summa</b>	<b>19 944</b>	<b>7 123</b>	
<b>Summa tillgångar</b>	<b>43 235</b>	<b>31 569</b>	



## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

KAPITAL OCH SKULDER (TKR)	2017-12-31	2016-12-31	Not
<b>Myndighetskapital</b>			
Statskapital	400	400	
Balanserad kapitalförändring	-6 101	-7 716	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	140	1 615	
<b>Summa</b>	<b>-5 561</b>	<b>-5 701</b>	<b>32</b>
<b>Fonder</b>			
Fonder	1 529	1 480	
<b>Summa</b>	<b>1 529</b>	<b>1 480</b>	<b>17</b>
<b>Avsättningar</b>			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	0	87	<b>33</b>
Övriga avsättningar	1 751	737	<b>34</b>
<b>Summa</b>	<b>1 751</b>	<b>824</b>	
<b>Skulder m.m.</b>			
Lån i Riksgäldskontoret	2 371	3 202	<b>35</b>
Räntekontokredit Riksgäldskontoret	0	0	<b>36</b>
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	6 239	5 429	<b>37</b>
Leverantörsskulder	8 471	6 237	<b>38</b>
Övriga kortfristiga skulder	2 237	1 882	<b>39</b>
Depositioner	11	280	<b>40</b>
<b>Summa</b>	<b>19 330</b>	<b>17 030</b>	
<b>Periodavgränsningsposter</b>			
Upplupna kostnader	7 327	6 851	
Oförbrukade bidrag	18 859	11 085	
<b>Summa</b>	<b>26 186</b>	<b>17 936</b>	<b>41</b>
<b>Summa kapital och skulder</b>	<b>43 235</b>	<b>31 569</b>	

## Anslagsredovisning

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragningar	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
<b>Utgiftsområde 01</b>								
<b>Rikets styrelse</b> 01 05 001 Ap 11 Länsstyrelserna m.m.	-33	93 859	650	0	94 476	-93 492	985	<b>42</b>
<b>Utgiftsområde 19</b>								
Regional tillväxt 19 01 001 Ap 11 Regionala tillväxtåtgärder	0	569	0	0	569	-569	0	<b>64</b>
<b>Summa</b>	<b>-33</b>	<b>94 428</b>	<b>650</b>	<b>0</b>	<b>95 045</b>	<b>-94 061</b>	<b>985</b>	

## Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel (tkr)	Beräknat belopp	Inkomster	Not
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	700	673	
2537 Miljöskyddsavgift Täktavgift	3 800	5 252	
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	150	138	
2714 01 Sanktionsavgifter	200	338	
2811 9 Övriga inkomster	20	3	
<b>Summa</b>	<b>4 870</b>	<b>6 404</b>	<b>10</b>

## Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden 2017	Utestående åtaganden 2017	Utestående åtagandens fördelning per år				Not
				2018	2019	2020	2021	
<b>Utgiftsområde 19</b>								
Regional tillväxt 19 01 001 Ap 11 Regionala tillväxtåtgärder	1 000	0	0	0	0	0	0	<b>64</b>

## Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

### Redovisnings- och värderingsprinciper

#### Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsen redovisning följer god redovisningssed en 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnittet "Mål och Återrapporteringskrav", "Organisationsstyrning" och "Avgifter och bidrag" samt bilaga 2 (mall för redovisning av statistik) i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2018.

De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av exelertor. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

#### Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 20 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras årsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner m.m. Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

#### Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 20 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage.

#### Avskrivningstider

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
- Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
- Maskiner, inventarier m.m.	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
- Pågående nyanläggning	ingen avskrivning

Osäkra fordringar värderas till 100% i samband med överlämnande till inkasso. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

## Noter till resultaträkningen

Not		2017	2016
<b>1</b>	<b>Intäkter av anslag</b>		
	01 05 001 Förvaltningsanslag	90 965	87 218
	19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	354	51
	Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.		
	<b>Summa intäkter av anslag</b>	<b>91 319</b>	<b>87 269</b>
<b>2</b>	<b>Intäkter av avgifter och andra ersättningar</b>		
	Offentligrättsliga avgifter	2 383	2 140
	Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	3 951	5 788
	Intäkter av andra ersättningar	8 887	577
	<b>Summa</b>	<b>15 221</b>	<b>8 505</b>
	Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av		
	Intäkter uthyrning	1 125	1 275
	Intäkter utbildning/konferenser	387	871
	Intäkter konsultuppdrag	2 425	3 586
	Intäkter övriga 4 § avgifter	14	56
	<b>Summa varav</b>	<b>3 951</b>	<b>5 788</b>
	Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bl.a. i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter. Ökningen av intäkter av andra ersättningar hänförs till arbeten och virkesförsäljning i naturreservat.		

Not		2017	2016
<b>3</b>	<b>Intäkter av bidrag</b>		
	Bidrag från statliga myndigheter varav	75 664	74 195
	<i>Kammarkollegiet</i>	312	955
	<i>Riksantikvarieämbetet</i>	2 799	2 382
	<i>Andra länsstyrelser</i>	20 452	14 117
	<i>Socialstyrelsen</i>	132	800
	<i>Skogsstyrelsen</i>	21	20
	<i>Arbetsförmedlingen</i>	436	474
	<i>Naturvårdsverket</i>	21 600	25 550
	<i>Sveriges lantbruksuniversitet</i>	50	11
	<i>Boverket</i>	25	210
	<i>Statens jordbruksverk</i>	10 114	9 697
	<i>Affärsverket svenska kraftnät</i>	62	2
	<i>Statens energimyndighet</i>	1 658	2 392
	<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	9 064	8 633
	<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	8 939	8 952
	Bidrag från övriga	2 027	2 364
	Varav bidrag från EU:s fonder	0	0
	Länsstyrelserna har fått dispositionsrätt över flera anslagsposter som administreras av Länsstyrelsen i Örebro län		
	<b>Summa</b>	<b>77 691</b>	<b>76 559</b>

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Not		2017	2016
<b>4</b>	<b>Finansiella intäkter</b>		
	Räntekonto i Riksgälden	19	21
	Övriga finansiella intäkter	16	12
	<b>Summa</b>	<b>35</b>	<b>33</b>
<b>5</b>	<b>Kostnader för personal</b>		
	Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-74 463	-69 516
	varav <i>Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)</i>	-467	-483
	Övriga kostnader för personal	-36 260	-33 394
	<b>Summa</b>	<b>-110 723</b>	<b>-102 910</b>
	Ökade anslag och ökade bidrag inom flera verksamhetsområden		
<b>6</b>	<b>Kostnader för lokaler</b>		
	Kostnader för lokaler	-9 578	-8 565
	875 tkr har reserverats för garantikostnad i samband med uppsägning av kontorslokal		
<b>7</b>	<b>Övriga driftkostnader</b>		
	Övriga driftkostnader	-62 063	-57 294
	Ökade kostnader främst inom naturvården		
<b>8</b>	<b>Finansiella kostnader</b>		
	Räntekostnader i Riksgälden	-46	-68
	Övriga finansiella kostnader	-4	-9
	<b>Summa</b>	<b>-50</b>	<b>-78</b>
<b>9</b>	<b>Avskrivningar och nedskrivningar</b>		
	Avskrivningar och nedskrivningar	-1 711	-1 904

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Not	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2015	2016	2017 Budget	2017 Utfall	2017 Budget	2017 Utfall	2017 Budget	2017 Utfall	2017
<b>10</b>										
	Avgifter med bestämt ekonomiskt mål	Nettoutfall		Intäkter		Kostnader		Netto		Ack. utfall
	2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	-2 356	-2 267	700	673	0	3 211	700	-2 537	-7 159
	2528 Avgifter vid bergstaten	0	0	0	0	0	2	0	-2	-2
	2537 Miljöskyddsavgift	-58	550	3 800	5 252	0	3 849	3 800	1 403	1 894
	2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	125	20	150	138	0	155	150	-17	128
	<i>Varav Avgifter enligt avfallsförordningen</i>	<i>125</i>	<i>20</i>		<i>138</i>	<i>0</i>	<i>155</i>	<i>0</i>	<i>-17</i>	<i>128</i>
	Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	2 047	205		341					
	2714 Sanktionsavgifter	190	204	200	338					
	2714 Tilläggsavgift (Plan o Bygglagen)	13	0	0	0					
	2811 Övriga inkomster	1 844	1	20	3					
	<b>Summa avgifter redovisade mot inkomsttitel</b>	<b>-242</b>	<b>-1 491</b>		<b>6 404</b>					

Kommentar: Noten är omarbetad under 2017 och överensstämmer inte med noten i årsredovisningen 2016. Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende länsstyrelserna. Noten är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål. På de avgifter som har bestämt ekonomiskt mål är personalkostnaderna hämtade utifrån redovisning på respektive verksamhetskod med finansiering förvaltningsanslag. På de kostnaderna läggs OH på med 49 % utifrån Örebromodellen.

Utsökningen som hämtar uppgifterna till tabellen ur ekonomisystemet söker på de VHT-koder (verksamhetskoder) som avgiftsinkomsterna redovisas på. På dessa VHT-koder förekommer troligtvis inte bara kostnader som är hänförliga till respektive ärendehantering. De kan även innehålla lönekostnader som avser andra arbetsuppgifter. Den nationella EA-samordningen kommer utifrån detta års bokslutsarbete analysera och fortsätta arbetet med att matcha kostnader mot intäkter. Det är ett långsiktigt arbete som krävs för att skapa en rättvisande bild. Den redovisningsstruktur som länsstyrelserna har idag medger inte absolut matchning.



## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Not	2017	2016
<b>11 Medel som tillförts statens budget från uppborndsverksamhet</b>		
Medel som tillförts statens budget från uppborndsverksamhet	-6 404	-5 465
<b>12 Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag</b>		
01 05 001 Förvaltningsanslag	2 232	2 200
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	215	518
<b>Summa</b>	<b>2 447</b>	<b>2 718</b>
<b>13 Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag</b>		
<u>Från myndighet</u>		
Kammarkollegiet	0	260
Andra länsstyrelser	376	65
Socialstyrelsen	3 568	3 599
Naturvårdsverket	5 177	11 506
Havs- och vattenmyndigheten	12 893	13 668
<b>Summa</b>	<b>22 014</b>	<b>29 098</b>
<b>14 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag</b>		
Älgvårdsfonden	-8	48
Bygdemedel	197	195
<b>Summa</b>	<b>189</b>	<b>243</b>
Älgvårdsfonden är ett netto av fällavgifter och administrativa kostnader		
<b>16 Finansiella kostnader</b>		
Finansiella kostnader i transfereringsavsnittet	-4	-2
Avser negativ ränta på särskilda bankmedel i Danske Bank (bygdemedel). Se not 17		
<b>17 Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål</b>		
Ingående balans	1 480	1 258
Årets förändring	49	222
<b>Utgående balans</b>	<b>1 529</b>	<b>1 480</b>
<u>Uppdelat på</u>		
Älgvårdsfonden		
Ingående balans	738	689
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	-8	48
<b>Utgående balans</b>	<b>730</b>	<b>738</b>
<u>Bygdemedel</u>		
Ingående balans	742	568
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	197	195
Finansiella kostnader	-4	-2
Lämnade bidrag	-136	-19
<b>Utgående balans</b>	<b>799</b>	<b>742</b>

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

<b>18</b>	<b>Lämnade bidrag</b>		
	Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-22 120	-30 310
	Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-2 478	-1 526
	<b>Summa Lämnade bidrag</b>	<b>-24 598</b>	<b>-31 835</b>
	<u>inom verksamhetsområden</u>		
	Bygdemedel	-136	-19
	Jakt och viltvård	-58	-87
	Regional tillväxt	-2 485	-2 646
	Energi och klimat	-153	-271
	Kulturmiljö	0	-820
	Miljömål	-1 047	-1 117
	Miljöövervakning	-60	-137
	Friluftsmål	0	-150
	Skydd av områden och arter	-373	-257
	Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön	-1 855	-738
	Efterbehandling av förorenade områden	-3 967	-10 134
	Kalkning av försurade vatten	-9 850	-11 025
	Fiskerinäring och fritidsfiske	-893	-575
	Jämställdhetsfrågor	-151	-260
	Frågor inom mänskliga rättigheter	-3 568	-3 599
		<b>-24 598</b>	<b>-31 835</b>
	varav finansiering genom EU-fonder	0	0
	Efterbehandling av förorenade områden följer en plan för varje objekt där insatserna varier mellan åren		

<b>19</b>	<b>Årets kapitalförändring</b>		
	<u>Verksamhetsutfall</u>		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	66	1 549
	Semesterlöne- och löneskuld	368	327
	Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-294	-262
	<b>Summa verksamhetsutfall</b>	<b>140</b>	<b>1 615</b>

## Noter till balansräkningen

Not	2017-12-31	2016-12-31	
<b>20</b>	<b>Immateriella anläggningstillgångar</b>		
	<u>Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar</u>		
	Ingående anskaffningsvärde	1 312	1 228
	Årets anskaffning	0	150
	Årets försäljning, utrangering	-577	-66
	<b>Utgående anskaffningsvärde</b>	<b>735</b>	<b>1 312</b>
	Ingående avskrivningar	-1 163	-992
	Årets avskrivningar	-88	-237
	Årets försäljning, utrangering	577	66
	Utgående avskrivningar	-674	-1 163
	<b>Bokfört värde</b>	<b>61</b>	<b>149</b>
	<b>Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar</b>	<b>61</b>	<b>149</b>
<b>21</b>	<b>Materiella anläggningstillgångar</b>		
	<u>Förbättringsutgifter på annans fastighet</u>		
	Ingående anskaffningsvärde	7 957	7 957
	Årets anskaffning	612	0
	Årets försäljning, utrangering	-954	0
	Utgående anskaffningsvärde	7 615	7 957
	Ingående avskrivningar	-6 937	-6 576
	Årets avskrivningar	-408	-361
	Årets försäljning, utrangering	954	0
	Utgående avskrivningar	-6 391	-6 937
	<b>Bokfört värde</b>	<b>1 224</b>	<b>1 020</b>
	<u>Maskiner, inventarier, installationer mm.</u>		
	Ingående anskaffningsvärde	14 117	14 446
	Årets anskaffning	269	148
	Årets försäljning, utrangering	-1 284	-477
	Utgående anskaffningsvärde	13 102	14 117
	Ingående avskrivningar	-12 083	-11 254
	Årets avskrivningar	-1 216	-1 306
	Årets försäljning, utrangering	1 284	477
	Utgående avskrivningar	-12 016	-12 083
	<b>Bokfört värde</b>	<b>1 086</b>	<b>2 034</b>
	Pågående nyanläggningar	0	0
	<b>Bokfört värde</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	<b>Bokfört värde materiella anläggningstillgångar</b>	<b>2 310</b>	<b>3 053</b>
<b>22</b>	<b>Utlåning</b>		
	<u>Särskilt skuldtynqda jordbrukare</u>		
	Ingående balans, utlåning	400	400
	Värdereglering, utlåning	-400	-400
	<b>Summa</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>23</b>	<b>Varulager m.m.</b>		
	Länsstyrelsen står som lagfaren ägare till fastigheterna Bexet 3:4 och 3:5 samt Älmö 2:9. Alla med ett taxeringsvärde under 1000 kr och utan bokfört värde.		

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

<b>24</b>	<b>Kundfordringar</b>		
	Kundfordringar - utomstatliga	277	485
	Kundfordringar - utomstatliga (manuella)	96	0
	Osäkra kundfordringar	1 830	1 463
	Värdereglering kundfordringar	-1 756	-1 403
	<b>Summa kundfordringar</b>	<b>447</b>	<b>545</b>
	Osäkra fordringar har till största delen uppkommit i den avgiftsfinsierade djurskyddsverksamheten		
<b>25</b>	<b>Fordringar hos andra myndigheter</b>		
	Diverse fordringar andra myndigheter	3 780	772
	Mervärdesskatt	2 819	2 094
	<b>Summa</b>	<b>6 600</b>	<b>2 866</b>
<b>26</b>	<b>Övriga kortfristiga fordringar</b>		
	Uppbördsfordringar	74	53
	Övriga kortfristiga fordringar	119	15
	<b>Summa</b>	<b>194</b>	<b>68</b>
	Uppbördsfordringar avser fakturerade obetalda miljöavgifter		
<b>27</b>	<b>Periodavgränsningsposter</b>		
	<u>Förutbetalda kostnader</u>		
	Förutbetalda hyror	2 071	1 967
	Övriga förutbetalda kostnader	485	618
	<b>Summa förutbetalda kostnader</b>	<b>2 556</b>	<b>2 585</b>
	<u>Upplupna bidragsintäkter</u>		
	Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	14 778	17 760
	<i>varav</i>		
	<i>Riksantikvarieämbetet</i>	39	47
	<i>Andra länsstyrelser</i>	5 844	11 701
	<i>Naturvårdsverket</i>	523	1 770
	<i>Sveriges lantbruksuniversitet</i>	61	11
	<i>Statens jordbruksverk</i>	8 236	4 231
	<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	75	0
	Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	26	0
	varav finansiering genom EU-fonder	0	0
	<b>Totala upplupna bidragsintäkter</b>	<b>14 804</b>	<b>17 759</b>
	Övriga upplupna intäkter	505	522
	<b>Summa periodavgränsningsposter</b>	<b>17 865</b>	<b>20 866</b>
	Andra länsstyrelser avser EU-projekten SAND och GRACE där Skåne respektive V Götaland är huvudmän. Statens Jordbruksverk avser upplupna kostnader i EU:s landsbygdsprogram.		

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

<b>28</b>	<b>Avräkning med statsverket</b>		
	<u>Uppbörd</u>		
	Ingående balans	-53	-267
	Redovisat mot inkomsttitel (-)	-6 404	-5 465
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	6 382	5 680
	<b>Fordringar/skulder avseende uppbörd</b>	<b>-74</b>	<b>-53</b>
	<u>Anslag i icke räntebärande flöde</u>		
	Redovisat mot anslag (+)	569	569
	Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-569	-569
	<b>Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
	<u>Anslag i räntebärande flöde</u>		
	Ingående balans	33	-75
	Redovisat mot anslag (+)	93 492	89 680
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-94 509	-89 572
	<b>Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde</b>	<b>-985</b>	<b>33</b>
	<u>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</u>		
	Ingående balans	550	812
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-294	-262
	<b>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</b>	<b>256</b>	<b>550</b>
	<u>Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto</u>		
	Ingående balans	-3 632	-3 737
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	75 813	68 984
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-69 751	-63 769
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	-5 813	-5 111
	<b>Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto</b>	<b>-3 383</b>	<b>-3 632</b>
	<b>Summa utgående balans avräkning med statsverket</b>	<b>-4 186</b>	<b>-3 102</b>
<b>29</b>	<b>Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret</b>		
	Räntekonto i Riksgälden	19 134	6 101
	Beviljad räntekontokredit uppgår till 4 900		
<b>30</b>	<b>Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret</b>		
	Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	11	280
<b>31</b>	<b>Kassa och bank</b>		
	Bank A	799	742
	<b>Summa</b>	<b>799</b>	<b>742</b>
	Tillgodohavandet avser medel på bankkonto i Danske Bank enligt förordning (1998:928) om bygge- och fiskeavgifter		

LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Not	Kapital	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad vht	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd vht	Balanserad kapitalförändring, bidragsfinansierad vht	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
<b>32</b>								
	<b>Utgående balans 2016</b>	<b>400</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-7 513</b>	<b>-203</b>	<b>1 615</b>	<b>-5 701</b>
	<i>Varav: Särskilt skuldtungda jordbrukare</i>	400	0	0	0	0	0	400
	<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>	0	0	0	-7 513	0	1 549	-5 964
	<i>Semesterlöne- och löneskuld</i>	0	0	0	0	-203	65	-137
	<b>Ingående balans 2017</b>	<b>400</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-7 513</b>	<b>-203</b>	<b>1 615</b>	<b>-5 701</b>
	Föregående års kapitalförändring	0	0	0	1 549	65	-1 615	0
	Årets förändring, varav							
	<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>	0	0	0	0	0	66	66
	<i>Semesterlöne- och löneskuld</i>	0	0	0	0	0	74	74
	Summa årets förändring	0	0	0	0	0	140	140
	<b>Utgående balans 2017</b>	<b>400</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>-5 964</b>	<b>-137</b>	<b>140</b>	<b>-5 561</b>

Not	2017-12-31	2016-12-31
<b>33</b>	<b>Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser</b>	
	Ingående avsättningar	87
	Årets pensionskostnader	1
	Årets pensionsutbetalningar	-88
	<b>Utgående avsättning</b>	<b>0</b>
	Avser delpensioner	87
<b>34</b>	<b>Övriga avsättningar</b>	
	<u>Lokalt omställningsarbete</u>	
	Årets förändring	221
	Utgående balans	876
	Omstruktureringsåtgärder	
	Årets förändring	875
	Utgående balans	875
	<b>Summa</b>	<b>1 751</b>
	875 tkr har reserverats för garantikostnad i samband med uppsägning av kontorslokal	737
<b>35</b>	<b>Lån i Riksgälden</b>	
	Ingående balans	3 202
	Under året upptagna lån	508
	Årets amorteringar	-1 339
	<b>Utgående balans</b>	<b>2 371</b>
	Beviljad låneram	4 000
		6 000

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

<b>36</b>	<b>Räntekontokredit i Riksgäldskontoret</b>		
	Beviljad kreditram	4 900	4 900
<b>37</b>	<b>Kortfristiga skulder till andra myndigheter</b>		
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	3 235	2 715
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	2 079	1 997
	Mervärdesskatt	925	717
	<b>Summa</b>	<b>6 239</b>	<b>5 429</b>
<b>38</b>	<b>Leverantörsskulder</b>		
	Leverantörsskulder	8 471	6 237
	Avser utomstatliga leverantörer. För inomstatliga skulder se not 37		
<b>39</b>	<b>Övriga kortfristiga skulder</b>		
	Personalens källskatt	1 792	1 708
	Övriga kortfristiga skulder	445	174
	<i>Bestående av</i>		
	<i>Transfereringar under utbetalning</i>	60	85
	<i>Övrigt</i>	385	90
	<b>Summa</b>	<b>2 237</b>	<b>1 882</b>
<b>40</b>	<b>Depositioner</b>		
	Depositioner	11	280
	0 kr bedöms regleras efter mer än 12 månader.		
<b>41</b>	<b>Periodavgränsningsposter</b>		
	<u>Upplupna kostnader</u>		
	Upplupna löner, arvoden inkl. social avg.	262	207
	Upplupna semesterlöner inkl. social avg.	6 592	6 341
	Övriga upplupna kostnader	474	303
	<b>Summa upplupna kostnader</b>	<b>7 327</b>	<b>6 851</b>
	<b>Oförbrukade bidrag från annan myndighet</b>	<b>17 333</b>	<b>10 083</b>
	<i>Varav</i>		
	<i>Riksantikvarieämbetet</i>	873	317
	<i>Andra länsstyrelser</i>	3 894	598
	<i>Skogsstyrelsen</i>	-9	11
	<i>Naturvårdsverket</i>	4 785	4 033
	<i>Boverket</i>	0	25
	<i>Statens jordbruksverk</i>	26	-2
	<i>Affärsverket svenska kraftnät</i>	216	228
	<i>Statens energimyndighet</i>	2 269	1 476
	<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	2 715	1 763
	<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	2 565	1 633
	<u>Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:</u>		
	- Inom tre månader	2 000	2 000
	- mer än tre månader till ett år	14 859	7 585
	- mer än ett år till tre år	2 000	1 500
	- mer än tre år	0	0
	<u>Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner</u>	1 526	1 002
	<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>	0	0
	<b>Summa oförbrukade bidrag</b>	<b>18 859</b>	<b>11 085</b>
	<i>varav</i>		
	<i>oförbrukade bidrag som avser drift</i>	14 948	7 509
	<i>oförbrukade bidrag som avser transfereringar</i>	3 911	3 576
	<b>Summa periodavgränsningsposter</b>	<b>26 186</b>	<b>17 936</b>



## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Not			Tilldelat be- lopp	Utfall
<b>42</b>	<b>Anslag/benämning</b>	<b>Villkor</b>		
	01 05 001 011 Läns- styrelserna m.m.Hal- lands län	Anslagskredit	3 754	0
		Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	2 835	985
		Kredit på räntekonto	4 900	0
		Låneram för anläggningstillgångar	4 000	2 371
		Finansiering av förvaltningskostnader hos Hallands läns landsting	2 095	2 095
		Finansiering av utvecklingsprojekt som bed- rivs gemensamt av länsstyrelserna, totalt 30 mkr	928	
<b>64</b>	<b>Anslag/benämning</b>	<b>Villkor</b>		
	19 01 001 011 Reg- ionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Hal- lands Län	Anslagskredit	56	0
		Anslagsbehållning som disponeras	inget	
		Uppföljning och utvärdering	100	52
		Beställningsbemyndigande	1 000	0

## Ledamöter insynsrådet

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
<b>Landshövding</b> Lena Sommestad	1 424 200	Styrelseordförande Linköpings universitet
<b>Länsråd</b> Jörgen Peters	992 231	
<b>Insynsråd</b> Mikael Alexandersson	1 500	
Curry Heiman, museichef	4 500	
Stephen Hwang, högskolerektor	1 500	Styrelserna för Högskolan i Halmstad, Linnéuniversitetet, Arbetsgivarverket och Utbildningsradion AB, samt insynsrådet för Länsstyrelsen i Kronobergs län
Agneta Börjesson, riksdagsledamot	3 000	Riksbanksfullmäktige, Riksrevisionens parlamentariska råd
Helene Andersson, regionchef LRF Halland	3 000	
Ola Johansson, riksdagsledamot	4 500	Styrelsen Bräckan Vind AB, Insynsrådet SGU
Lise-Lotte Bensköld Olsson, regionråd	3 000	
Fisnik Nepola, IFS-rådgivare	4 500	
Jenny Petersson, riksdagsledamot	3 000	

## Bilaga

## Regleringsbrev 2017, uppdrag som inte redovisas i årsredovisningen

Följande uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna berör Länsstyrelsen i Hallands län och återrapporteras på anvisat sätt och inte i årsredovisningen. Uppdragsformuleringarna har förkortats och/eller omformulerats av utrymmesskäl.

\* Uppdraget redovisas också helt eller delvis i årsredovisningen för år 2017.

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
1.19	Delta i samverkansråd vid Statens kulturråd.			*
1.21, st. 2	Bedömning av kommunerna gällande överenskommelse om kommunernas krisberedskap.	2017-10-31	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	457-4606-2017
1.29	Länsstyrelserna ska i Hermes redovisa prognoser med tillhörande kommentarer för 2017-2020.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	111-413-2017 111-1378-2017 111-3230-2017 111-5068-2017 111-7059-2017
1:30	Länsstyrelserna ska i en samlad redovisning redovisa utfall och prognos för verksamheter som finansieras såväl av förvaltningsanslag som av andra intäkter.	2017-05-03 2017-10-25	Finansdepartementet	111-3230-2017 111-7059-2017
1:31	Länsstyrelserna ska redovisa prognoser för anslagsbelastning avseende anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 för 2017–2021.	2017-01-18 2017-02-17 2017-05-03 2017-07-31 2017-10-25	Hermes, Finansdepartementet	111-413-2017 111-1378-2017 111-3230-2017 111-5068-2017 111-7059-2017
3.1	Bidra till satsning på moderna beredskapsjobb	2017-08-01	Statskontoret	Webbenkät
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	280-858-2016
3.2	Tillsyn över djurhälsopersonal (uppdrag från år 2017, Fi2017/02789/RS)	2018-02-01	Statens jordbruksverk	280-8238-2017
3.3	Foder och animaliska biprodukter (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-28	Statens jordbruksverk	280-858-2016
3.4	Allmänna veterinära frågor (uppdrag från år 2016, Fi2015/01087/SFÖ m.fl.)	2017-02-01	Statens jordbruksverk	280-858-2016
3.5	Medverka i Tillväxtverkets uppdrag att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet och uppföljning av anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.			303-64-2018

LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Darienummer
3.6	Redovisningar av bemyndigande gällande anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, utg.omr. 19 Regional tillväxt.		Tillväxtverket	303-2895-2017 303-6725-2017 303-150-2018
3.10	Bredband i världsklass.	2018-02-01	Post- och telestyrelsen	Ännu inte rapporterat
3.11	Granska kommunernas tillsyn av ovärdade fastigheter.	2018-01-31	Boverket	400-8222-2017
3.12	Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen	2018-01-31	Boverket	400-8222-2017
3.14	Kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjning	2017-06-15	Boverket	405-4435-2017
3.15	Användandet av digital teknik	2017-05-31	Boverket	400-5160-2017
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – länsstyrelserna arbete med klimatinvesteringar samt möjliga synergieffekter.	2018-01-26	Naturvårdsverket	427-8653-2017 427-535-2018
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – länsstyrelserna arbete enligt uppdraget.	2018-01-26	Länsstyrelsen i Östergötlands län	427-535-2018
3.16	Minskad klimatpåverkan och energiomställning – sammanställning och bedömning av länsstyrelsernas arbete	2018-03-31	Miljö- och energidepartementet	Ännu inte rapporterat
3.17	Sevesotillsyn	2018-02-28	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	Ännu inte rapporterat
3.18	Stärkt säkerhetsarbete	2018-02-22	Miljö- och energidepartementet, kopia till Justitiedepartementet	Ännu inte rapporterat
3.19	Miljötillsyn	2018-02-15	Naturvårdsverket	404-6191-2016
3.20	Utsläpp av enskilda avlopp	2018-03-30	Havs- och vattenmyndigheten	Ännu inte rapporterat
3.21	Förelägganden inom ramen för tillsyn över vattenverksamheter	2017-04-01	Lst Jämtland/Miljö- och energidepartementet	Samordnas av annan Lst
3.22	Skydd av värdefulla naturområden	2018-02-15	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten	500-988-17
3.23	Regionala handlingsplaner för grön infrastruktur*	2017-10-01 2018-10-01	Miljö- och energidepartementet	Samordnas av annan Lst
3.24	Havs- och vattenmiljö: användning av medel från anslaget 1:11 Åtgärder för havs och vattenmiljö.	2018-02-15	Havs- och vattenmyndigheten	500-988-17
3.25	Havs- och vattenmiljö: se över om det finns ytterligare vattenförekomster.	2018-02-28	Miljö- och energidepartementet	Ännu inte rapporterat
3.26	Strandskydd	2018-02-15	Naturvårdsverket	521-452-18

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.27	Friluftsliv	2018-02-15	Naturvårdsverket	500-988-17
3.28	Kostnader för hantering av jordbruksstöd	2017-02-01	Statens jordbruksverk	600-1-2018
3.29	Gemensam inlämningsfunktion	2018-03-31	Näringsdepartementet	Ännu inte rapporterat
3.31	Grundläggande betaltjänster	2017-12-01	Lst Dalarna/Näringsdepartementet	Samordnas av annan lst
3.32	Fiske	2017-02-01	Havs- och vattenmyndigheten	623-362-2017
3.33	Folkhälsa – ANDT	2018-01-31	Lst Örebro/Folkhälsomyndigheten	Samordnas av annan lst 700-1273-2018
3.34	Jämställdhet: motverka hedersrelaterat våld och förtryck (uppdrag från RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-309-2018
3.34	Jämställdhet: motverka hedersrelaterat våld och förtryck (uppdrag från RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	Ännu inte rapporterat
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-1552-2017 801-8305-2017
3.35	Jämställdhet: arbete mot prostitution, människohandel, skydd och stöd för kvinnor, förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (RB 2017)	2018-04-03	Socialdepartementet	801-1552-2017 801-8305-2017
3.36	Jämställdhet: arbete mot prostitution och människohandel (RB 2016)	2017-03-31	Socialdepartementet	801-367-2018
3.36	Jämställdhet: arbete mot prostitution och människohandel (RB 2016)	2018-04-03	Socialdepartementet	Ännu inte rapporterat
3.38	Jämställdhet: främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	2017-03-31	Socialdepartementet	801-309-2018

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.39	Jämställdhet: strategier för jämställdhetsintegrering 2014-2016	2017-02-15	Socialdepartementet	800-1227-2017
3.40	Integration: lägesbilder avseende vilken påverkan som aktuella förändringar i antalet asylsökande och nyanlända har.	2017-04-20 2017-10-20 Samt vid behov	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-2291-2017 851-6486-2017
3.41	Integration: samordna tidigare insatser för asylsökande	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-175-2018
3.42	Integration: statsbidrag till verksamheter för asylsökande	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-176-2018
3.43	Integration: lägesbild över befintlig och planerad verksamhet med insatser för asylsökande	2017-06-16	Arbetsmarknadsdepartementet	851-4082-2017
3.44	Integration: kommunernas beredskap och mottagningskapacitet	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-312-2018
3.45	Integration: ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-177-2018
3.46	Integration: förordningen (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	2018-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	851-313-2018
3.47	Integration: portalen <a href="http://www.informationsverige.se">www.informationsverige.se</a>	2018-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	851-281-2017
3.48	Mottagande av ensamkommande barn och unga: kommunernas beredskap och kapacitet	2018-03-02	Lst Jönköping/Arbetsmarknadsdepartementet	851-162-2018
3.49	Mottagande av ensamkommande barn och unga: nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner	2017-12-15	Socialdepartementet	851-7656-2017
3.50	Barnets rättigheter: spridning av kunskap och metoder för att ge stöd och skydd till barn mot människohandel och exploatering (RB 2016)	2017-02-01	Socialdepartementet	821-60-2018
3.50	Barnets rättigheter: spridning av kunskap och metoder för att ge stöd och skydd till barn mot människohandel och exploatering (RB 2017)	2018-04-30	Socialdepartementet	Ännu inte rapporterat

## LÄNSSTYRELSEN I HALLANDS LÄN - ÅRSREDOVISNING 2017

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diarienummer
3.51	Barnets rättigheter: fördjupad studie med syfte att förbättra livsvillkoren för grupper av särskilt utsatta flickor och pojkar i Sverige.	2017-12-01	Socialdepartementet	Samordnas av annan Lst
3.52	Barnets rättigheter: information till allmänheten om att sexuell exploatering av flickor och pojkar i stor utsträckning utgör brott även utomlands.	2018-04-30	Socialdepartementet	Ännu inte rapporterat
3.53	Föräldrastöd: stöd till föräldrar med barn i tonåren	2017-02-15 2018-02-15	Socialdepartementet	706-8690-2017
3.54	Nationella minoriteter: utvecklingen inom det minoritetspolitiska målets delområden	2018-04-06	Kulturdepartementet	Ännu inte rapporterat
3.55	Förenklingsarbete för företag*	2018-03-31	Lst Kronoberg/Näringsdepartementet	Ännu inte rapporterat
3.56	Regional samordning inom det brottsförebyggande området	2018-02-15	Justitiedepartementet	706-8690-2017 706-1285-2018



